Yasunari Kawabata

Tūkstančiai gervių

Alma littera

Yasunari Kawabata

(Jasunaris Kavabata, 1899–1972)
Vienas svarbiausių ir visame pasaulyje labiausiai skaitomų japonų rašytojų. Į daugelį pasaulio kalbų išversta jo kūryba pirmąkart japonų literatūros istorijoje buvo įvertinta Nobelio premija. Rašytojas gimė Osakoje, gydytojo šeimoje. Anksti liko našlaitis ir vienatvės jausmas stipriai paveikė jo pasaulėjautą bei kūrybą. Studijavo anglų ir japonų kalbą bei literatūrą. Žavėjosi šiuolaikine Vakarų literatūra, tačiau liko ištikimas Rytų grožio sampratai – grakščiam ir švelniam pasakojimo tonui, dvasiniams dalykams, jausmų poezijai. Išgarsėjo apysaka „Šokėja iš Izu", romanu apie šokėjų ir geišų pasaulį „Linksmosios Asakuso mergaitės" ir novelių rinkiniais „Vaivorykštė", „Gėlių valsas".
Parašęs knygas „Sniegynų šalis" ir „Tūkstančiai gervių" Y. Kawabata tapo japonų kultūrą reprezentuojančia figūra.

Yasunari Kawabata

Tūkstančiai gervių

Romanas

Iš rusų kalbos vertė Aldona Mickienė

Alma littera

VILNIUS / 2007

UDK 895.6-3
Ka649

Versta iš: Ясунари Кавабата
ТЫСЯЧЕКРЫЛЫЙ ЖУРАВЛЬ
СНЕЖНАЯ СТРАНА
НОВЕЛЛЫ, РАССКАЗЫ, ЗССЕ
Москва, „Прогресс“, 1971

Antrasis leidimas
Pirmasis leidimas, „Vaga“, 1986

ISBN 978-9955-24-589-6

TŪKSTANČIAI GERVIŲ

1

Kikudzis jau žengė Kamakūros miesto šventyklos teritorija ir vis dar abejojo – eiti ar neiti į tą arbatos ceremoniją. Į pradžią vis tiek pavėlavo.

Tikaka Kurimoto, arbatos ceremonijų, rengiamų Enkakudzio šventyklos parko namelyje, vadovė, reguliariai siuntė jam kvietimus. Tačiau po tėvo mirties Kikudzis čia nebuvo nė sykio. Jis nekreipė dėmesio į tuos kvietimus, laikė juos įprastine pagarbos velionio atminimui išraiška.

Tačiau šį kartą, be pažįstamo teksto, kvietime buvo mažas prierašas – Tikaka norinti jam parodyti vieną mergaitę, savo mokinę.

Kikudzis perskaitė prierašą ir netikėtai prisiminė apgamą ant Tikakos kūno. Tėvas vieną kartą buvo nusivedęs Kikudzį pas tą moterį. Jam tada ėjo devinti ar dešimti metai. Kai jie atidarė duris į valgomąjį, Tikaka sėdėjo atlapotu kimono ir mažytėmis žirklutėmis karpė plaukus nuo apgamo. Tamsiai violetinė dėmė, didumo sulig delnu, buvo apėmusi visą jos kairiosios krūties apačią kone iki pat duobutės po krūtine. Ant apgamo želė plaukai. Juos ir karpė Tikaka.

– O Dieve, jūs su berniuku!

Ji, atrodo, sumišo. Buvo bepašokanti, bet tuoj, matyt, sumetė, kad skubėdama pateks į dar keblesnę padėtį, to-

dėl tik truputėlį pasigręžė, neskubėdama užsidengė krūtį, susiautė kimono ir sukišo jį po obiu*.

Tikriausiai ji sumišo dėl berniuko, o ne dėl vyriškio – Tikaka žinojo ateisiant Kikudzio tėvą, jai tai pranešė tarnaitė, pasitikusi svečius ant slenksčio.

Tėvas į valgomąjį nėjo. Atsisėdo gretimame kambaryje, svetainėje, kur Tikaka paprastai vesdavo pamokas. Išsiblaškęs jis apžiūrinėjo kakemoną** sienos nišoje, paskui tarė:

– Išgerčiau puoduką arbatos.

– Tuojau, – atsakė Tikaka.

Bet ji nesiskubino. Ir Kikudzis pamatė ant jos kelių patiestą laikraštį, kur buvo pribyrėję trumpučių juodų plaukelių – visai tokie pat želia vyrams pasmakrėje.

Buvo giedra diena, o viršuje, pastogėje, įžūliai krebždėjo pelės. Prie pat galerijos žydėjo persikas.

Tikaka atsisėdo prie židinio ir ėmėsi taisyti arbatą. Jos judesiai buvo ne visai tvirti.

O po kokių dešimties dienų Kikudzis nugirdo tėvo ir motinos pašnekesį. Motina, tartum išduodama baisią paslaptį, pasakojo tėvui apie Tikaką: pasirodo, vargšelė turinti ant krūties didžiulį apgamą, todėl ir neištekanti. Motina manė, kad tėvas nieko apie tai nežino. Jos veidas atrodė liūdnas – matyt, jai buvo gaila Tikakos.

Tėvas iš pradžių tik mykė, dėjosi labai nustebęs, o paskui tarė:

---

* Obis – ilga plati kimono juosta, ant nugaros surišama didele peteliške.

** Kakemonas – paveikslas ar kaligrafinis užrašas šilko arba popieriaus juostoje; kabinamas vertikaliai.

– N-taip... žinoma... Betgi ji gali įspėti jaunikį... Jeigu tas žinos apie apgamą iš anksto, gal net apžiūrės jį, manau, apgamas neturės jokios įtakos apsisprendimui.

– Aš irgi tą patį sakau! Bet ar išdrįs moteris prisipažinti vyriškiui turinti didžiulį apgamą, ir dar ant krūties...

– Niekai, ji nebe mergelė...

– Taip, bet vis tiek gėda... Jeigu taip vyrui apgamas – vienas juokas. Galėtų parodyti žmonai nors ir po vestuvių – ji tik nusišypsotų.

– Na, o tau ar parodė tą savo apgamą?

– Ką jūs, nekalbėkite niekų!

– Vadinasi, tiktai pasipasakojo?

– Taip. Šiandien, kai ji atėjo į pamoką, mes įsišnekėjome. Na, ji ir atvėrė širdį. O jūsų kokia nuomonė, kaip į tai pažiūrėtų vyriškis, jeigu ji vis dėlto ištekėtų?

– N-nežinau... Galimas daiktas, jam būtų nemalonu... O kita vertus, kartais tokie dalykai savotiškai žavi. Be to, šis trūkumas gali paveikti vyriškį – jis gali pasidaryti nepaprastai rūpestingas, gali atsiskleisti gerieji jo charakterio bruožai. Bet ne toks čia baisus ir trūkumas.

– Taip manote? Aš irgi jai sakiau, kad čia ne trūkumas. O ji vis tiek savo – apgamas, girdi, ant pat krūties!

– Hm-m-m...

– Ir žinote, kas jai skaudžiausia, – vaikas. Vyras – tiek jau to. Bet jei gims vaikas, sako, net pagalvoti baisu!..

– Dėl apgamo pieno nebus, ar ką?

– Kodėl nebus? Ne pienas čia svarbu. Jai skaudu, kad vaikas pamatys dėmę. Ji turbūt visą laiką apie tai galvoja... Man tokia mintis nė į galvą neateidavo... O ji sako: įsivaizduokite, kūdikis žiojasi krūties ir pirmiausia pama-

to tą šlykštų apgamą. Siaubas! Pirmas įspūdis apie pasaulį, apie motiną – ir tokia bjaurastis! Visam gyvenimui gali atsiliepti. Juodas apgamas...

– Hm-m-m... Mano galva, tai tik nereikalingi būgštavimai, įsisiūbavusi vaizduotė...

– Žinoma! Pagaliau juk yra kūdikiams dirbtinio maisto ir žindyvę galima pasamdyti.

– Apgamas – menkniekis, svarbiausia, kad pieno moteris turėtų.

– Nežinau... Vis dėlto jūs truputį klystate... Aš net ašarą nubraukiau jos klausydamasi. Ir pagalvojau: kokia laimė, kad neturiu jokių apgamų ir mūsų Kikudzis niekada nematė nieko panašaus...

– N-taip...

Kikudzį pagavo teisėtas pyktis – kaip tėvui ne gėda apsimesti, neva jis nieko nežinąs! Ir dar visai nekreipia dėmesio į jį, Kikudzį. Juk jis irgi matė apgamą ant Tikakos krūties!

Nūnai, veik po dvidešimties metų, Kikudzis viską regi kitomis akimis. Juokiasi tai prisiminęs. Keblu buvo tada tėvui – ką ir sakyti, turbūt labai jaudinosi.

Tačiau vaikystėje Kikudzis ilgai nepamiršo to pašnekesio. Jau buvo dešimties metų, o jį vis dar kamavo nerimas, kad tik nesusilauktų brolio ar sesers, kurie gautų žįsti krūtį su apgamu.

Ir baisiausia buvo ne tai, kad kūdikis gims svetimuose namuose, o kad apskritai gyvens pasaulyje vaikas, maitinamas krūtimi su didžiuliu, plaukuotu apgamu. Šitoje būtybėje glūdės kažkas šėtoniška ir visuomet kels siaubą.

Laimė, Tikaka nieko nepagimdė. Greičiausiai tėvas to nenorėjo. Kas žino, galbūt liūdną istoriją apie kūdikį ir apgamą, kuri privertė motiną pravirkti, sugalvojo ir Tikakai įteigė tėvas. Savaime suprantama, jis negeidė turėti vaiko nuo Tikakos, ir ji negimdė. Nei nuo jo, nei nuo ko nors kito po jo mirties.

Tikaka greičiausiai sumanė užbėgti įvykiams už akių ir todėl pasipasakojo Kikudzio motinai apie apgamą. Nuogąstavo, kad berniukas bus prasitaręs, tai ir pasiskubino.

Ji taip ir neištekėjo. Nejau apgamas iš tiesų turėjo tokią įtaką jos gyvenimui?..

Beje, ir Kikudzis nevaliojo užmiršti šitos dėmės. Matyt, jai lemta suvaidinti kokį nors vaidmenį ir jo gyvenime.

Ir kai Tikaka arbatos ceremonijos dingstimi pranešė norinti jam parodyti vieną mergaitę, Kikudziui prieš akis tuoj stojo ta dėmė ir jis pagalvojo: tos mergaitės tikriausiai nepeiktinai švari oda, jei Tikaka rekomenduoja.

Įdomu, kaip tėvas žiūrėjo į tą apgamą? Ko gero, glostydavo jį ar net kandžiodavo... Kikudzis tarpais kažkodėl pafantazuoja ta tema.

Ir dabar šit jis eina per šventyklos kalno giraitę ir tos pačios mintys šmėžuoja galvoje, negirdi net paukštelių čiulbesio.

Tikaka smarkiai pasikeitusi. Praėjus kokiems dvejiems trejiems metams nuo tos dienos, kai jis pamatė apgamą, ji staigiai pasidarė panaši į vyrą, o pastaruoju metu visai pavirto į neaiškios lyties būtybę.

Tikriausiai ir šiandien, per arbatos ceremoniją, ji laikysis ne kaip savimi pasitikinti moteris, o kažkaip dirbtinai oriai. Dievai žino, gal jos krūtis, taip ilgai būdama

su juodu apgamu, jau pradėjo glebti... Kikudzį nei iš šio, nei iš to suėmė juokas, jis vos neprajuko balsu, bet tuo akimirksniu jį pasivijo dvi mergaitės.

Jis sustojo ir pasitraukė iš kelio.

– Prašom pasakyti, ar nueisiu tuo takučiu iki namelio, kuriame Kurimoto-san rengia arbatos ceremoniją? – paklausė Kikudzis.

– Taip, – abi kartu atsakė mergaitės.

Jis puikiai žinojo, kur eiti. O ir mergaitės puošniais kimono, be jokios abejonės, skubėjo šiuo takučiu į arbatos ceremoniją. Bet Kikudzis tyčia paklausė – jau buvo nebepatogu sukti atgal.

Toji mergaitė, kuri laikė rankoje rausvo krepdešino furosikį* su tūkstančiais baltų gervių, buvo nuostabiai graži.

2

Kikudzis prisiartino prie arbatos namelio kaip tik tuo metu, kai jį aplenkusios mergaitės jau avėsi tabius** ir taisėsi eiti į vidų.

Pro jų nugaras jis žvilgtelėjo į kambarį. Pakankamai erdvus, kokių aštuonių tatamių***, ir žmonių prisirinkę apsčiai. Jie sėdi vienas prie kito kone liesdamiesi keliais. Kikudzis neįžvelgė veidų – jį šiek tiek apakino ryškiai margi apdarai.

* Furosikis – sepetaitė (gali būti didelė skara), kurioje nešiojami daiktai; paprastai su ryškiu piešiniu.

** Tabiai – japoniškos puskojinės iš tankios baltos medžiagos, didysis pirštas atskirai, kad būtų galima įkišti į specialų apavą.

*** Tatamis – storas takas iš ryžių šiaudelių grindims iškloti.

Tikaka skubiai atsistojo ir žengė jo pasitikti. Jos veide atsispindėjo ir nuostaba, ir džiaugsmas.

– O-o – retas svečias, prašom užeiti! Kaip malonu, kad užsukote! Galima tiesiai pro čia. – Ji parodė į artimiausią siodzį* prie nišos.

Kikudzis paraudo – jautė įbestus į save moterų žvilgsnius.

– Atrodo, čia vienos damos? – pasakė jis.

– Taip. Buvo ir vyrijos, bet jau išsiskirstė, jūs dabar būsite vienintelė mūsų draugijos puošmena.

– Na ką jūs, kokia aš puošmena!

– Ne, ne. Kikudzi-san, jūs toks nuostabus. Jūs iš tikro būsite puošmena.

Kikudzis mostu parodė įeisiąs pro pagrindinį įėjimą.

Gražioji mergaitė, tuo tarpu vyniojusi tabius į furosikį su tūkstančiais gervių, mandagiai pasitraukė ir praleido jį į vidų.

Kikudzis įėjo į gretimą kambarį. Čia buvo primėtyta visokių dėžučių – nuo sausainių, puodukų ir kitokių arbatos ceremonijai atsineštų rykų. Čia pat gulėjo pasidėti svečių daiktai. Už sienos, midzujoje**, tarnaitė plovė indus.

Įėjo Tikaka ir atsisėdo priešais Kikudzį, bet jau taip skubinai, kad, regis, pulte parpuolė ant kelių priešais jį.

– Na kaip, graži mergaitė, ar ne?

– Kuri? Ar toji, kurios furosikis su tūkstančiais gervių?

– Furosikis su gervėmis? Nesuprantu! Aš kalbu apie mergaitę, kuri ką tik čia stovėjo. Apie Inamuros-san dukterį.

---

* Siodzis – išorinė stumdoma japonų namo siena, panaši į medinį rėmą su ištemptu stipriu popieriumi; dabar būna ir stiklinių siodzių.

** Midzuja – pagalbinė patalpa arbatos ceremonijos rykams laikyti.

Kikudzis neaiškiai linktelėjo.

– O, su jumis, Kikudzi-san, reikia būti atsargiam. Šitokias smulkmenas įsidėmite! O aš buvau besistebinti jūsų miklumu, maniau – kartu atėjote.

– Na jau, na!

– Bet jei kelyje susitikote, matyt, čia iš tiesų likimas. O dar jūsų tėvas buvo pažįstamas su Inamura-san.

– Argi?

– Tikrai. Inamura-san paeina iš solidžių pirklių namų. Anksčiau jie prekiavo Jokohamoje šilko žaliava. Bet mergaitė nieko neįtaria apie mūsų planus – galite ramiai ją stebėti.

Tikaka šnekėjo labai garsiai, ir Kikudzis labai bijojo, kad neišgirstų viešnios – juk jos čia pat, už plonos pertvaros. Bet šit Tikaka pasilenkė ir ėmė šnabždomis kalbėti jam į ausį:

– Viskas gerai, tik vienas toks nemalonumėlis. Žinote, atėjo ponia Ojota, drauge su dukra... – Ji nutilo ir pažiūrėjo į Kikudzį, kaip jis reaguos. – Tik nepamanykit, kad tyčia ją pakviečiau. Juk žinote, kad į arbatos ceremoniją gali užsukti kiekvienas pro šalį einantis žmogus. Toks paprotys. Čia ką tik išgėrė arbatos dvi amerikiečių turistų grupės. Nepykite ant manęs, gerai? Ojota-san išgirdo, kad rengiama arbatos ceremonija, tai ir prisistatė. Bet apie jus – kodėl šiandien atėjote – ji, aišku, nežino.

– O aš šiandien ir ne... – Kikudzis norėjo pasakyti: „Ir neketinu atbūti pražvalgų“, bet liežuvis tartum lipte prilipo prie gomurio.

– Beje, nepatogu turi būti ne jums, o poniai Ojotai. Jūs jauskitės kaip niekur nieko.

Šitie žodžiai užgavo Kikudzį. Tikakos ir jo tėvo ryšys, matyt, buvo neilgas ir nelabai tvirtas. Iki pat tėvo mirties ši moteris lankydavosi jų namuose. Kikudzio motina ją kviesdavosi ne tik rengti arbatos ceremonijos, bet ir padėti šeimininkauti, kai užsukdavo svečių. Ji nebuvo nei draugė, nei tarnaitė – kažkoks vidurys tarp jų. Tikaka dažnai plušėdavo virtuvėje kartu su motina. Pavyduliauti jai tėvo būtų buvę stačiai juokinga – tokia panaši į vyriškį ji tapo paskutiniaisiais metais. Motina, galimas daiktas, ir nepavyduliavo, nors ir numanė, kad jos vyras vienu metu, ko gero, gana atsidėjęs tyrinėjo tą garsųjį apgamą. Bet viskas jau buvo praeity ir Tikaka jausdavosi visai laisvai, kai jiedvi su motina triūsdavo virtuvėje.

Kikudzis pamažu įprato, kad ši moteris visuomet paslaugi jų šeimai, visuomet pasirengusi atsiliepti į kiekvieną jo kaprizą, ir pamažėliais nustojo ja dygėtis – ėmė tiesiog niekinti.

Ko gero, prisiplakdama prie Kikudzio šeimos, Tikaka tiesiog rado patogų egzistencijos būdą. Matyt, toks gyvenimas, lygiai kaip ir vyriška išvaizda, tiko jos prigimčiai.

Šiaip ar taip, per jų šeimą Tikaka įgijo tam tikrą populiarumą kaip arbatos ceremonijos mokytoja.

Mirus tėvui, Kikudzis visai susitaikė su Tikaka, kitąsyk net gailėdavo jos: kas žino, gal ji po vienintelės savo gyvenime ir tokios trumpalaikės, kone iliuzinės meilės užgniaužė savyje moterį.

Motina jos atžvilgiu laikėsi ramiai, be pabrėžto priešiškumo. Šitai suprantama – paskutiniu metu jai nerimą kėlė ne Tikaka, o ponia Ojota.

Ponas Ojota, tėvo arbatos ceremonijos bičiulis, mirė anksti, tėvas apsiėmė parduoti likusius jo arbatos rykus ir susiuostė su našle. Tikaka beregint tai sužinojo, pirmoji pranešė motinai ir staiga kone susibičiuliavo su buvusio savo meilužio žmona. Gindama Kikudzio motinos interesus, ji ėmė labai aktyviai, gal net per daug aktyviai veikti: sekė tėvą, tarpais tramdė ir gąsdino našlę Ojotą, nė kiek nesivaržė užeiti į jos namus. Regėjosi, Tikakos krūtinėje pabudo snūduriavęs pavydas.

Kikudzio motiną, drovią ir baikščią moterį, tokia energinga pagalba išmušė iš vėžių ir ji išsigandusi laukė skandalo, kuris atrodė neišvengiamas.

Tikaka net Kikudziui girdint nesivaržydama koneveikdavo ponią Ojotą. O kai vieną sykį motina pabandė atvesti ją į protą, atšovė:

– Tegu ir jis žino – tik į naudą išeis!

– Įsivaizduojate, – kalbėjo ji motinai, – kai aš pas ją lankiausi paskutinį kartą, jos mergiūkštė, pasirodo, sėdėjo gretimame kambaryje ir klausėsi. Aš kalbu, pyktį lieju, suprantama, ir ūmai girdžiu – už sienelės verkia kažkas...

– Mergaitė?.. – motinos veidu perbėgo šešėlis.

– Na taip, jos duktė. Jai turbūt jau buvo kokia dvylika metų. Ak, ir surengė jos spektaklį! Tai poniai Ojotai, man regis, vieno šulo trūksta. Ką, ja dėtas, būtų daręs normalus žmogus? Būtų išbaręs vaiką, kam tas klausosi, ir nuvedęs kur nors toliau. O ji nuėjo į gretimą kambarį, grįžo su dukteria, apkabino ją ir pasisodino ant kelių. Ir įsivaizduojate, abi artistės – ir senoji, ir jauniklė – ėmė demonstratyviai lieti ašaras.

– Kaipgi taip?.. Juk gaila mergytės...

– Kam gaila, o kam ir ne. Mergiūkštė čia kaip vaistas, kuris gali paveikti ponią Ojotą. – Tikaka nukreipė žvilgsnį į Kikudzį. – Ir vaikams kitąsyk tokie dalykai išeina į gera. Šit ir Kikudzis-san galėtų pasakyti tėvui porą žodžių...

Motina nebeištvėrė:

– Prašyčiau prikąsti liežuvį! Jis per daug tulžingas!

– Tulžingas? Ir labai gerai! O jūs, oku-san, be reikalo visą tulžį savyje laikote: išspjautumėte – iš karto palengvėtų. Ana kaip sumenkote, o toji tiesiog žydi. Ir dar nelaiminga auka dedasi, mano – jei atsitiko nelaimė, tai galima viešai dūsauti ir verkti, o iš pasalų niekšybes krėsti. Ne, jūs tik pagalvokite: svetainėje, kur ji priiminėja jūsų vyrą, matomiausioje vietoje kabo velionio namų šeimininko fotografija! Aš stebiuosi neatsistebiu, kaip jūsų vyras tai pakenčia!

Ir štai dabar, po tėvo mirties, toji ponia, kurią Tikaka į šuns dienas dėjo, pasirodė čia, arbatos ceremonijoje, ir dar ne viena, o su dukteria.

Kikudzis viduje nusipurtė it šaltu vandeniu perlietas.

Sakykim, šiandien, kaip tvirtina Tikaka, ponia Ojota atėjo nekviesta, bet jeigu ji apskritai galėjo čia ateiti, vadinasi, po tėvo mirties abi moterys palaiko kažkokius ryšius. Gal ponia Ojota net dukterį siunčia pas Tikaką mokytis arbatos ceremonijos... Visa tai Kikudziui buvo labai netikėta.

– Jeigu jums nemalonu, gal paprašyti Ojotą-san išeiti? – paklausė Tikaka žvelgdama Kikudziui į akis.

– Man absoliučiai vis tiek. Gal pati susipras.

– Nedėkite vilčių, ne tokia ji sumati. Antraip nebūtų reikėję kentėti nei jūsų tėvui, nei motinėlei.

– Jūs pasakėte – ji atėjo su dukra?

Kikudzis dar apskritai nebuvo matęs ponios Ojotos dukters. Ir nūnai pagalvojo – kaip nesklandžiai viskas klostosi... Ponia Ojota, jos duktė ir mergaitė su tūkstančiais gervių... Su šita mergaite jis nenorėtų susitikti matant ponios Ojotos dukteriai, kurią jis šiandien išvys pirmą sykį.

Bet grisus Tikakos balsas taip ir lindo į ausis, čaižė ir dirgino nervus, ir Kikudzis atsistojo.

– Šiaip ar taip, Ojota-san jau žino, kad aš čia, negi dabar bėgsiu ar slėpsiuos.

Jis pastūmė siodzį šalia tokonomos*, įėjo į kambarį ir atsisėdo garbingoje vietoje ant grindų.

Tikaka įžengė iš paskos ir pristatė:

– Mitanis-san. Velionio Mitanio-san sūnus.

Kikudzis dar sykį nusilenkė ir pakėlęs galvą pagaliau apžvelgė visas mergaites.

Tikriausiai jis buvo šiek tiek susijaudinęs. Iš pradžių matė tik šventiškus apdarus, susiliejusius į vieną ryškią dėmę. Veidai nublanko spalvų margumyne. Dabar, mažumėlę nusiraminęs, apsidairė ir pamatė, kad sėdi tiesiai priešais ponią Ojotą.

– O Dieve! – šūktelėjo ponia Ojota. Jos balse skambėjo ir nustebimas, ir neslepiamas džiaugsmas, kurį, žinoma, iš karto pajuto visos moterys. – Kaip seniai mes matėmės! Prašom neužsigauti, kad aš taip ilgai nedaviau apie save jokios žinios.

Ji timptelėjo už rankovės šalia sėdinčią dukterį, tartum priekaištaudama – kaipgi tu taip? Greičiau sveikinkis! Mergaitė smarkiai išraudo ir aiškiai sutrikusi nusilenkė.

* Tokonoma – niša sienoje su lentynėle.

Kikudzis buvo sukrėstas. Ponios Ojotos elgesyje nebuvo nė kruopelytės priešiškumo, nė mažiausio nepalankumo. Atrodo, ji iš tiesų apsidžiaugė. Regis, šis netikėtas susitikimas padarė jai didžiulį malonumą. Tarytum ponia Ojota nė kiek negalvojo, į kokią dviprasmišką padėtį stato save moterų akivaizdoje.

Jos duktė sėdėjo nuščiuvusi, panarinusi galvą ir nudelbusi akis.

Ponia Ojota tai pastebėjo ir jos skruostai šiek tiek paraudo, bet ji nė kiek nesumišo ir toliau meiliai žiūrėjo į Kikudzį. Regėjosi, ji tuoj tuoj atsistos, prieis prie jo ir pasakys ką nors intymaus, pasakys jausmingai.

– Jūs irgi mėgstate arbatos ceremoniją? – paklausė ji.

– Oi ne... Matyt, aš nepaveldėjau iš tėvo šitų polinkių...

– Keista... Aš maniau – tokie dalykai įgimti...

Ponią Ojotą turbūt užplūdo prisiminimai. Jos akys sudrėko ir ėmė blizgėti.

Paskutinį kartą Kikudzis ją matė, kai mirė tėvas, atsisveikinimo su velioniu apeigose.

Per tuos ketverius metus ji nė kiek nepasikeitė.

Ir ilgas baltas kaklas, šiek tiek netinkąs prie apvalių pečių, ir visa jos ne pagal amžių grakšti figūra buvo lygiai tokie pat kaip anuomet. Anksčiau Kikudziui atrodydavo, kad jos nosis ir burna, palyginti su akimis, per daug mažos. Bet dabar jis kaip reikiant įsižiūrėjo į jos veidą: nosis taisyklinga, gražios formos, labai miela, o apatinė lūpa tam tikrais rakursais, kai ponia Ojota kalba, šiek tiek atsikiša į priekį.

Duktė paveldėjo iš motinos ilgą kaklą ir apvalius pečius. Tačiau jos burna ir akys didesnės. Kikudziui kažko-

dėl pasirodė juokinga, kad mergaitės burna stambesnė už motinos. Dabar jos lūpos buvo kietai sučiauptos, o didelės akys žvelgė liūdnai.

Tikaka dirstelėjo į židinyje smilkstančią ugnį ir tarė:

– Inamura-san, gal pasiūlytumėte Mitaniui-san puoduką arbatos? Šiandien mes dar nepatyrėme malonumo pasigrožėti jūsų stiliumi.

– Prašom.

Mergaitė, turinti furosikį su tūkstančiais gervių, atsistojo.

Kikudzis tuoj mintyse sumetė, kad ji visą laiką sėdėjo šalia ponios Ojotos. Tik jis vengė žiūrėti į tą mergaitę, kai išvydo ponią Ojotą.

Tikaka, matyt, norėjo suteikti Kikudziui progą gerai apžiūrėti Inamuros dukterį, todėl ir pasiūlė jai paduoti arbatos.

Mergaitė atsisėdo priešais katilėlį ir kryptelėjusi galvą paklausė:

– O į kokį puoduką pilti?

– Iš tiesų, į kokį? – sujudo ir Tikaka. – Turbūt geriausia į va šitą – oribės. Jį man padovanojo velionis ponas Mitanis. Tai buvo mėgstamiausias jo puodukas.

Kikudzis puikiai prisiminė šitą puoduką, kurį dabar pasistatė priešais save Inamuros duktė. Tėvas tikrai visuomet gerdavo arbatą iš jo. Tačiau... tėvas gavo jį iš Ojotos našlės.

Vargšė ponia Ojota! Tikriausiai jai dabar labai graudu: mėgstamiausią velionio vyro puoduką ji atidavė ponui Mitaniui, o šis ėmė ir padovanojo jį... Tikakai!

Tikakos beširdiškumas ir netaktiškumas pribloškė Kikudzį.

Antra vertus, ponia Ojota nė kiek šiuo atžvilgiu ne geresnė.

Virš židinio sukilsavo lengvas garas. Jis ėmė verstis kamuoliais ir tarsi aptumulavo tų dviejų nebe itin jaunų moterų praeitį. O šitame fone jauna Inamuros duktė nepaprastai kruopščiai atliko arbatos paruošimo apeigas. Kikudzis staiga aiškiai pamatė visą mergaitės grožį.

3

O Inamuros duktė, ko gero, nė neįtarė, kad Tikaka sumanė ją parodyti Kikudziui.

Ji visai ramiai pataisė arbatą ir nė kiek nesutrikusi padavė vaikinui.

Kikudzis išgėrė arbatą ir ėmė grožėtis puoduku. Juodoji oribė: vienoje pusėje ant baltos glazūros dailininko juodais dažais nupieštas jaunas paparčio ūglis.

– Be abejo, prisimenate jį, – pasakė Tikaka.

– Kažką lyg ir prisimenu... – numykė Kikudzis ir nuleido puoduką.

– Žiūri į šį paparčio ūglį ir, rodos, pasijunti kalnuose. Puodukas labai dera ankstyvam pavasariui, Mitanis-san iš jo gerdavo kaip tik tuo metų laiku... Dabar jis, žinoma, nelabai tinkamas sezonui, bet aš pamaniau, kad jums bus malonu palaikyti jį rankose.

– Na ką jūs, tėvas juk taip neilgai naudojosi tuo puoduku. Jis turi savo istoriją. Jei neklystu, jis nukeliavo ilgą kelią, kol pasiekė mus – nuo Momojamos epochos meis-

tro Rikiu*. Vadinasi, per šimtmečius jį apdairiai saugojo daugybė arbatos ceremonijos mėgėjų... Taigi mano tėvas čia niekuo dėtas, – Kikudzis bandė prisiversti užmiršti, kokie likimai susikirtę ties šiuo puoduku.

Pono Ojotos puodukas atiteko jo našlei, iš jos nukeliavo pas Kikudzio tėvą, o iš tėvo – pas Tikaką. Iš tų keturių žmonių du – vyriškiai – jau mirę, o kiti du – moteriškės – dalyvauja šiuo metu arbatos ceremonijoje. Argi to nepakanka, kad puoduko likimą pavadintum sudėtingu?

– Aš irgi norėčiau išgerti arbatos iš to puoduko. Aš juk gėriau iš kito, – netikėtai pasakė ponia Ojota.

Kikudzis vėl apstulbo. Na ir keista moteris – arba kvaiša, arba visai neturi gėdos.

Jos duktė neišdrįso pakelti akių, į ją buvo gaila žiūrėti.

Inamura ėmėsi taisyti arbatą poniai Ojotai. Į mergaitę nukrypo visų žvilgsniai. Bet ji triūsė labai ramiai, nė kiek neįtardama, kokios aistros kunkuliuoja aplink juodąją oribę.

Mergaitė atliko apeigas pagal visas taisykles, kaip buvo išmokyta. Ji viską darė paprastai ir natūraliai, be jokio manieringumo. Rodėsi, arbatos ceremonija jai teikia tikrą malonumą. Ir visa jos figūra, kiekviena poza žavėjo tauriu paprastumu.

Ant siodzio už mergaitės nugaros krito jaunos lapijos šešėlis, ir puošnus, ryškiaspalvis kimono švelniai švytėjo nuo atsispindinčios šviesos. Ir nuo plaukų sklido toji šviesa.

---

* Momojamos epocha – XVI a. antroji pusė. Senas Rikiu (1522–1591) – garsus japonų arbatos gėrimo ceremonijos ir ikebanos meistras.

Ko gero, arbatos ceremonijai kambaryje buvo per daug šviesu, tačiau šviesa tik išryškino mergaitės grožį. Skaisčiai raudona kaip liepsna jos fukusa neatrodė pretenzinga, priešingai, stiprino jaunystės, pavasariško gaivumo įspūdį. Atrodė, jos rankose žydi raudona gėlė.

Dar valandėlė – ir, žiū, aplink mergaitę ims sukti ratus tūkstančiai mažyčių, baltų it sniegas gervių.

– Žalioji arbata tamsiame puoduke – kaip įstabu! – žavėjosi ponia Ojota. – Savaime peršasi palyginimas su jaunais pavasario ūgliais.

Dar gerai, kad ji nepasakė, kam priklausė puodukas, pagailėjo vyro atminimo.

Paskui visi pradėjo apžiūrinėti arbatos rykus. Mergaitės nelabai ką išmanė, bet iš mandagumo jais žavėjosi ir atidžiai klausėsi Tikakos.

Ir midzusasis*, ir tiasiakus** anksčiau priklausė Kikudzio tėvui. Bet Tikaka apie tai neužsiminė. Kikudzis, suprantama, irgi nutylėjo.

Kai buvo apžiūrėti visi indai, mergaitės viena po kitos pradėjo skirstytis. Kikudzis išsiblaškęs žvelgė į jas, ir tuo metu prie jo priėjo ponia Ojota.

– Prašom atleisti, kad aš tokia nekukli! Bet vos tik jus pamačiau, užplūdo brangūs prisiminimai...

– Taip...

– Kaip jūs suvyriškėjote! Stačiai nuostabu... – Regėjosi, iš jos akių tuoj tuoj ištrykš ašaros. – Tai-ip... juk

---

* Midzusasis – panašus į ąsotį indas, iš kurio pilamas vanduo į katilą, stovintį židinyje.

** Tiasiakus – samtelis, dažniausiai bambukinis, kuriuo iš katilo semiamas verdantis vanduo.

ir jūsų motutė.... Aš labai norėjau ateiti į laidotuves, bet neišdrįsau.

Kikudzis susiraukė, bet ponia Ojota čiauškėjo toliau:

– Kaip liūdna... Ir jūsų mama paskui tėvą iškeliavo... Dabar tikriausiai labai vienišas...

– Taip...

– Ar dar neketinate iš čia eiti?

– Dar valandėlę pabūsiu...

– Norėčiau kada pasikalbėti su jumis. Gal išklausytumėt...

– Kikudzi-san! – pašaukė iš gretimo kambario Tikaka.

Ponia Ojota atsistojo regimai apgailestaudama. Duktė jos laukė sode. Abi atsilinksėjo su Kikudziu ir išėjo. Mergaitės akys tartum skundėsi kažkuo.

Gretimame kambaryje Tikaka tvarkėsi drauge su savo nuolatinėmis mokinėmis ir tarnaite.

– Ką jums pasakė ponia Ojota?

– Šiaip... nieko ypatinga...

– Saugokitės jos. Ji visą laiką vaidina. Nutaiso nekaltą miną, dedasi romi, o ką galvoja – nesuprasi.

– Bet pas jus ji, atrodo, nuolatinė viešnia. Įdomu, nuo kurio laiko? – nesusitvardė Kikudzis.

Išėjęs iš namelio, Kikudzis atsiduso iš visų plaučių, tartum prisikvėpavęs nuodingų garų.

Tikaka patraukė drauge su juo.

– Na kaip, ar patiko Inamuros duktė? Žavi mergaitė, tiesa?

– Taip, labai miela. Bet tikriausiai būtų patikusi dar labiau, jeigu būčiau ją išvydęs kur nors kitoje vietoje, kur

nesklando velionio tėvo šešėlis ir kur nebūtų nei jūsų, nei ponios Ojotos.

– Yra čia ko nervintis dėl tokių niekų! Su šita mergaite ponios Ojotos absoliučiai niekas nesieja.

– Galbūt... Bet kaip tik prieš tą mergaitę ir buvo nesmagu.

– Kodėl? Jeigu ponia Ojota sugadino jums nuotaiką, žinoma, atsiprašau, bet šiandien aš jos nekviečiau. Taigi tarp jos ir Inamuros dukters nėra nė kokio ryšio.

– Leiskite man dabar atsisveikinti, – pasakė Kikudzis.

Jis suprato, kad jeigu jie eis drauge, Tikakos neatsikratys.

Likęs vienas, Kikudzis apsidairė. Kalno šlaite augo laukinė azalija, apsipylusi švelniais, ką tik užsimezgusiais pumpurais. Jis giliai atsikvėpė.

Ir kam ėjo į tą arbatos ceremoniją?.. Sugundė Tikakos laiškas! Negerai. Bet mergaitė su tūkstančiais gervių išties labai miela. Nuo jos tarytum dvelkia tyrumas ir gaiva.

Gal kaip tik jos dėka susitikimas su dviem buvusiomis tėvo meilužėmis nepaliko karčių nuosėdų. Bet kai jis pagalvojo, kad šios moterys gyvos ir toliau drumsčia tėvo atminimą, o motinos nebėra, – pagavo baisus piktumas. Ir vėl prieš akis stojo šlykštus apgamas ant Tikakos krūties.

Kikudzis nusiėmė skrybėlę ir lėtai žengė prieš vakarį vėją, skriejantį jauna medžių lapija.

Ir staiga tolumoje, prie šventyklos vartų, jis pamatė ponią Ojotą.

Kikudzis apsidairė – kur pasislėpus?.. Jeigu ropštųsi stačiu šlaitu, nesvarbu, katruo nuo kelio – dešiniu ar kairiu, tai, ko gero, išsigautų iš šventyklos valdų aplenkdamas vartus.

Bet jis ėjo tiesiai, nesuko iš kelio. Jo skruostai ūmai pasidarė šalti ir stangrūs.

Ponia Ojota pamatė Kikudzį ir leidosi jam priešais, jos veidas liepsnojo.

– Aš laukiau jūsų. Norėjau dar sykį jus pamatyti, juk nežinia kada vėl susitiksim... Gal tai įžūlu iš mano pusės, bet... negalėjau taip paprastai imti ir pasišalinti.

– O kurgi jūsų duktė?

– Fumika nuėjo su drauge... Pargrįš namo be manęs.

– Ir jūsų duktė žino, kad jos mama... kad jūs laukiate manęs? – paklausė Kikudzis.

– Taip, – ponia Ojota pažvelgė jam tiesiai į akis.

– Jai tikriausiai tai nemalonu. Man regis, mūsų atsitiktinis susitikimas arbatos ceremonijoje padarė jūsų dukteriai slegiantį įspūdį. Man net pagailo jos...

Kikudzis tyčia taip kalbėjo – norėjo, kad jo žodžiai nuskambėtų ir kaip išsisukinėjimas, ir kartu šiurkščiai.

Bet ponia Ojota atsakė labai atvirai:

– Tikra tiesa. Jai buvo sunku susitikti su jumis.

– Žinoma! Jūsų duktė tiek ir tiek prisikankino per mano tėvą.

Jis norėjo pridurti: „Taip pat ir per jus“, – bet susilaikė.

– Tai kad ne! – gyvai atrėmė Ojota. – Jūsų tėvas buvo toks švelnus Fumikai... Aš norėčiau kada nors, kokioje ramioje aplinkoje viską jums papasakoti... Tiesa, iš pradžių mergaitė niekaip nevaliojo prie jo priprasti, nors jis visaip stengėsi, bet paskui, jau baigiantis karui, kai prasidėjo siaubingi bombardavimai, ji netikėtai smarkiai pasikeitė. Nežinau, kas jai pasidarė, bet ji staigiai pradėjo labai rūpintis jūsų tėvu... Nepagalvokite, kad meilinosi

jam, – būtent rūpinosi. Būdavo, vis važiuoja į kokį tolimą kaimą pirkti žuvies arba vištos. Viena. O juk dar visai mergytė buvo. Ir bombardavo be perstojo. Taip ji ir važinėjo krintant bomboms. Aš baisiausiai jaudinuosi, tik įsivaizduokit, ką ji turi iškęsti kelionėje! O vis tiek, būdavo, važiuoja ir važiuoja – mat labai norėjo įtikti jūsų tėvui. Į tokias tolybes nusidangindavo. Manau, ne sykį jai grėsė mirtinas pavojus. Bet ji taip norėjo... O jūsų tėvas, jis... neatsistebėdavo, kodėl Fumika jam pasidarė tokia švelni... Ir mane stulbino tokia permaina. Aš tarpais vos tvardydavausi, kad nepravirkčiau – taip graudu į ją žiūrėti. Ir dar... skaudu buvo labai... Juk ji man nuolatos priekaištavo...

Tik nūnai Kikudzis suprato, iš kur tais sunkiais metais jų namuose nei iš šio, nei iš to atsirasdavo skanėstų. Tėvas parnešdavo tų retų produktų ir kalbėdavo apie kažkokias dovanas. O pasirodo, visa tai parūpindavo Ojotos duktė, jos gerumas palaikė jų šeimą.

– Man iki šiol nelabai aišku, kodėl ji anuomet taip pasikeitė, – vis čiauškėjo ponia Ojota. – Greičiausiai todėl, kad pajuto, koks tai baisus buvo laikas – juk mirtis, galima sakyti, kasdien slankiojo gatvėmis. Gailėjo ji manęs, turbūt labai gailėjo, užtat ir darė dėl jūsų tėvo, ką įstengė.

Taip, mergaitė, matyt, daug išgyveno, jeigu tuomet, baigiantis karui, ūmai pajuto, kuo gyva jos motina. O motina iš visų jėgų kabinosi į savo meilę Kikudzio tėvui. Ir mergaitė sugebėjo atitolti nuo praeities – užmiršti velionį tėvą ir persiimti dabartimi – motinos gyvenimu, baisiu kaip ir visas ano meto gyvenimas.

– Ar pastebėjote žiedą ant Fumikos piršto?

– Ne.

– Tai jūsų tėvo dovana. Kai tik prasidėdavo oro pavojus, jūsų tėvas tuoj eidavo namo. Ir Fumika visuomet jį lydėdavo. Kažin kaip prašyk – ji vis tą patį: ar maža kas gali atsitikti kelyje. Apie save negalvodavo, nors jai taip pat visko galėjo atsitikti. Menu, vieną sykį išlydėjo jį ir negrįžta. Aš baisiausiai nerimauju, gerai, galvoju, jei apnakvins ją ten, o jeigu ne... Viena, naktis, bombarduoja... parėjo tiktai rytą. Klausiu – kur buvai, o ji, pasirodo, pas jus neužėjusi, tik palydėjusi tėvą iki slenksčio ir naktį praleidusi kažkokioje slėptuvėje. Jūsų tėvas, kai aplankė mus kitą kartą, be galo jai dėkojo: „Labai tau ačiū, Fumikėle!" – ir iškilmingai įteikė žiedą... Ko gero, dabar, per arbatos ceremoniją, ji slėpė ranką, gėdijosi jūsų dėl to žiedo...

Kikudzis klausėsi ponios Ojotos, ir jo širdy kaupėsi nepalankumas. Keista moteris! Nejau viliasi tokiomis pasakėlėmis sužadinti jam užuojautą?!

Tačiau neapykantos ar priešiškumo jis jai nejautė, iš jos spinduliavo kažkokia šiluma, kuri slopino nepatiklumą.

Tikriausiai jos duktė negalėjo ramiai žiūrėti į motiną, todėl ir ėmė taip stengtis.

Kikudziui pasirodė, kad ponia Ojota, nors pasakoja apie dukterį, iš tiesų kalba apie savo meilę.

Matyt, ji labai norėjo išlieti širdį. Ji be galo apsidžiaugė susitikusi jį ir tartum pamiršo, kad priešais – ne velionis jos meilužis, o jo sūnus. Mintis, žinoma, keista, bet Kikudziui buvo toks įspūdis: ji kalba su juo, o rodos, lieja širdį kitam, jo tėvui.

Priešiškumas, kurį kitados juodu su motina jautė poniai Ojotai, ne visai išnyko, bet tarytum sušvelnėjo. Ko gero, jeigu jis, Kikudzis, nebūtų toks įsitempęs, nesunkiai galėtų įsivaizduoti, kad ši moteris myli kaip tik jį, nes jis ir tėvas – tai tas pat... Labai jau didelė pagunda – patikėti anksčiau artimai bendravus su šia moterimi.

Dabar Kikudzis pradėjo suprasti, kodėl tėvas greitai pametė Tikaką, o su ponia Ojota nenutraukė meilės ryšių iki pat mirties. Suprato ir kitką – Tikaka neapkenčia buvusios varžovės ir po šiai dienai iš jos tyčiojasi. Ir ūmai jį apėmė piktas noras įgelti poniai Ojotai, ir kuo skaudžiau. Jis nebepajėgė susivaldyti ir tarė:

– Atrodo, jūs dažnai lankotės arbatos ceremonijose pas ponią Kurimoto? Keista! Juk kadaise ji ganėtinai sugadino jums kraujo...

– Taip... tikrai... Bet kai mirė jūsų tėvas, aš gavau iš jos laišką... Ir man buvo taip sunku, taip tuščia, jaučiausi tokia vieniša, kad... – Ponia Ojota nuleido galvą.

– O jūsų duktė visada eina pas ją kartu su jumis?

– Ne, ne visada. O jei ir eina retsykiais, tai labai nenorom.

Jie perkirto geležinkelio bėgius prie Šiaurės Kamakūros stoties ir patraukė link kalno – į priešingą pusę nuo šventyklos.

4

Ponia Ojota buvo gal dvidešimčia metų vyresnė už Kikudzį, jai dabar tikriausiai ne mažiau kaip keturiasdešimt

penkeri, bet jis tarėsi glėbyje laikąs visai jaunutę moterį, daug jaunesnę už save.

Kikudziui buvo gera su ja ir jis jautėsi visai laisvai, ne taip kaip paprastai jaučiasi tokiais atvejais jauni vieniši vyriškiai.

Regis, jis pirmą sykį suprato, kas yra moteris ir kas yra vyras taip pat. Jis pasijuto esąs vyras, ir tai buvo nuostabu, tai jaudino. Anksčiau jis nė nepagalvodavo, kad tokia gali būti moteris – švelni, klusni... svaiginamai klusni. Ji skatino jį ir tuo metu nuolankiai sekė jį, ir jis tirpo joje nelyginant saldžiame aromate.

Paprastai Kikudzis po suartėjimo su moterimi jausdavo savotišką šlykštulį. O dabar, kai, rodos, tikrai turėjo apimti pasidygėjimas, jis nieko panašaus nepajuto. Priešingai, užplūdo keistai jauki ramybė.

Anksčiau jis visuomet norėdavo pasitraukti nuo moters, o dabar ne tik nesistengė atitolti nuo jos, bet ir mėgavosi prigludusio šilto kūno artumu. Jame ilgai vilnijo glosnios iš moters sklindančios bangos. Ir jis nė nemanė, kad jos gali būti tokios malonios, taip ilgai trukti. Pusiau snaudulio būsenoje radosi neaiškaus pasididžiavimo jausmas, tarytum jis – valdovas, o ji – vergė, ir ta vergė mazgoja jam kojas.

Ir sykiu jos glamonės buvo kažkokios motiniškos.

Staiga jis susigūžė ir paklausė:

– O ar žinote, kad Kurimoto va čia turi didžiulį apgamą?

Kikudzis tuoj suprato pasakęs kažką negera, bet jis visas tarsi snūduriavo, tarsi grimzdėjo saldžiame tingulyje ir gal todėl nepasijuto nusikaltęs Tikakai.

– Tiesiog ant krūties, va šitoje vietoje, – pridūrė Kikudzis, tiesdamas ranką prie ponios Ojotos krūtinės.

Kikudziui taip ir knietėjo pasakyti dar ką nors tokio. Ar jam staiga užėjo noras įskaudinti ponią Ojotą, ar tai buvo savotiška apsaugos reakcija prieš neįprastą savo būseną. O gal jis tik mėgino šiurkštumu pridengti sumišimą – vis dėlto nepatogu tyrinėti jos krūtis.

– Nereikia, nenoriu. – Ponia Ojota atsargiai susisiautė kimono. Beje, Kikudzio žodžiai jai nepadarė didelio įspūdžio. Ji ramiai pasakė: – Aš pirmąkart apie tai girdžiu. Apgamas? Bet juk po drabužiu jo nematyti.

– Kaip nematyti?

– Paprasčiausiai.

– Jeigu jis va čia?..

– Na jau, na! Susimanėte patikrinti, ar aš neturiu tokio pat apgamo?

– Oi ne, tikrai ne... Man įdomu, ką galima pajausti, jei moteris su tokiu apgamu?

– Jei jis... va čia, taip? – Ponia Ojota pasižiūrėjo į savo krūtį. – Kas jums nei iš šio, nei iš to šovė į galvą? Man regis, tai neturi jokios reikšmės.

Ponią Ojotą buvo ne taip lengva sutrikdyti. Kikudzio šliūkštelėti nuodai jai nė kiek nepakenkė, užtat jis pats pajuto, kaip jie pasklido po visą kūną.

– Jokios reikšmės? Klystate! Aš vieną vienintelį kartą mačiau tą apgamą, kai buvau kokių aštuonerių ar devynerių metų, o jis iki šiol man prieš akis.

– Bet kodėl?

– Nežinau, taip jau yra. Manau, ir jūsų gyvenime tas apgamas suvaidino tam tikrą vaidmenį. Argi Kurimoto

nekankino jūsų? Juk kone kasdien lėkdavo į jūsų namus ir keldavo scenas apsimesdama, neva mudu su mama ją kurstome...

Ponia Ojota linktelėjo ir nejučiom atsitraukė nuo Kikudzio. Jis stipriai ją apkabino.

– Ji turbūt nė valandėlės nepamiršdavo savo apgamo, todėl ir buvo tokia įžūli.

– O Dieve, kokius baisius dalykus jūs kalbate!

– Be to, ji tikriausiai norėjo atkeršyti tėvui...

– Atkeršyti? O už ką?

– Suprantate, visas savo nesėkmes ji siejo su apgamu. Jai atrodė, kad dėl jo tėvas nuolat žemino ją, o paskui ir visai metė.

– Prašom daugiau apie tai nekalbėti. Vis dėlto nemalonu.

Tačiau ponia Ojota turbūt iš tikrųjų nieko nejautė. Apgamas jai buvo gryniausia abstrakcija.

– Aš manau, dabar visos tos senos kančios jau praėjo ir Kurimoto-san gyvena ramiai, savo apgamo nė nebeprisimena.

– Taip, bet argi kančios nepalieka širdyje randų, jeigu jos, tarkim, ir praeina?

– Nežinau... Tarpais mes labai kankinamės, bet prabėga kiek laiko, ir praeitis su visomis kančiomis pasidaro brangi...

Ponia Ojota kalbėjo tarsi vis dar grimzdėdama saldžiame tingulyje.

Ir Kikudziui netikėtai išsprūdo tai, apie ką jis buvo nusprendęs nieku gyvu neprasitarti.

– Arbatos ceremonijoje šalia jūsų sėdėjo mergaitė...

– Jukiko-san? Inamuros duktė...

– Kurimoto mane pakvietė ne šiaip sau – norėjo parodyti tą mergaitę.

– O Dieve!

Didelės ponios Ojotos akys išsiplėtė ir nemirksėdamos įsmigo į Kikudzį.

– Tai buvo jūsų pražvalgos, taip? O man ir į galvą neatėjo...

– Na, kokios čia pražvalgos...

– Ne, ne... kaipgi taip... Ir po pražvalgų, grįžtant į namus... jūs... mes...

Iš plačiai atvertų akių išriedėjo ašara, ji nukrito ant pagalvės. Ponios Ojotos pečiai virptelėjo.

– Kaip tai nedora, kaip nedora! Kodėl anksčiau nepasakėte?

Ji įsikniaubė į pagalvę ir pravirko.

Tokios reakcijos Kikudzis nesitikėjo.

– Tai, kas nedora – visada yra nedora. Po pražvalgų... grįžtant į namus... Kuo čia dėtos pražvalgos? Aš čia nematau jokio ryšio.

Kikudzis tai pasakė tvirtai tikėdamas savo tiesa.

Bet ūmai prieš akis iškilo mergaitė, padavusi jam arbatos. Jis pamatė rausvą furosikį su tūkstančiais gervių. Ir krūpčiojantis nuo verksmo ponios Ojotos kūnas jam pasirodė koktus.

– Kaip tai siaubinga!.. Kaip siaubinga!.. Ir kaip aš galėjau... Aš nusikaltėlė... Aš... – apvalūs jos pečiai virpėjo.

Kikudzis nesigailėjo taip pasielgęs. Jeigu būtų gailėjęsis, tikriausiai visa tai jam būtų pasirodę nedora ne dėl

pražvalgų, o dėl to, kad ši moteris kitados buvo jo tėvo meilužė.

Tačiau iki paskutinės akimirkos Kikudzis nesikrimto dėl savo elgesio ir jokio šlykštulio nejautė.

Kodėl jam taip atsitiko su ponia Ojota, jis iki šiol deramai nesuprato; viskas įvyko savaime, paprastai ir natūraliai. O dabar ji verkia ir kažką kalba... Gal ji kaltina save, kam sugundė jį?.. Bet argi sugundė?.. Rodos, nieko nė panašaus nebuvo. Ji pajuto potraukį jam, jis pajuto potraukį jai, ir abu nepajuto jokio vidinio pasipriešinimo. Matyt, tuo momentu dorovės principų našta jų dar neslėgė.

Jie užlipo ant kalvos kitapus Enkakudzio šventyklos, užsuko į viešbutį ir ten pavakarieniavo. Tiesiog nieko kito neliko daryti – ponia Ojota čiauškėjo ir čiauškėjo it užsukta, vis giliau grimzdo į atsiminimus, o Kikudzis klausėsi ir neįmanė jos nutraukti, bet ponia Ojota šito nejautė, ji norėjo papasakoti Kikudziui apie jo tėvą ir kalbėjo labai šiltai. Šiluma pamažu sklido į Kikudzį, veikiai jis pasijuto apglėbtas švelnumo ir savaime pradėjo simpatizuoti poniai Ojotai.

Ir dar jis suvokė, kad tėvas vis dėlto buvo laimingas su ja. Tas švelnumo glėbys... Jis ir buvo to priežastis... Ir jeigu atsitiko kažkas bloga – blogis prasidėjo su tuo švelnumu. Kikudzis praleido momentą, kai dar galėjo išsivaduoti iš ponios Ojotos, o jau paskui visas pasidavė maloniam silpnumui.

Ir vis dėlto jo sieloje, kažkur toliausiame kamputyje, liko karčių nuosėdų. Jis turbūt norėjo jas išsemti, todėl ir prabilo apie Tikaką ir Inamuros dukterį.

Tačiau jo kartėlis buvo per daug nuodingas. Kikudzis nejučiomis ėmė dygėtis pats savimi. Betgi krimstis negalima: krimsdamasis ims dar labiau šlykštėtis ir tada prišnekės poniai Ojotai visokių bjauresių.

– Užmirškime viską, – pasakė ponia Ojota. – Nieko neatsitiko. Nieko nebuvo.

– Iš tiesų! Jūs tik prisiminėte mano tėvą...

– O Dieve!

Ji kilstelėjo nuo pagalvės ir apstulbusi pažvelgė į jį. Nuo ašarų ir gulėjimo kniūpsčiomis jos vokai buvo paraudę. Net baltymai pasidrumstę. Bet išplėstose akyse Kikudzis pastebėjo blankų ką tik patirto palaimingo alpesio šešėlį.

– Man net teisintis nėra kaip... Kokia netikusi aš moteris!

– Meluojate! Viską jūs užmiršote! – Kikudzis šiurkščiai atsiautė jos kimono, apnuogino krūtinę. – Beje... jūs juk neturite apgamo. Jei turėtumėt – nepamirštumėte. Tokie dalykai neišdyla iš atminties...

Kikudzis pats nusistebėjo savo žodžiais.

– Nereikia! Nereikia! Neapžiūrinėkite manęs! Aš juk nebejauna...

Jis it žvėris atviepė lūpą ir lipte prilipo prie jos krūties.

Ir vėl plūstelėjo bangos.

Paskui jis ramus užsnūdo.

Į jo miegą įsiveržė paukščių balsai. Jam pasirodė, tartum pirmą kartą gyvenime nubusdamas girdi čiulbant paukščius.

Turbūt ryto rūkas nuprausė žalius medžius. O paskui jis turbūt įsisuko į jo galvą ir taip pat viską švariai švariai išplovė. Galvoje neliko nė vienos minties.

Ponia Ojota gulėjo nusigręžusi nuo Kikudzio. Ir kada ji apsivertė ant kito šono?.. Jis pasirėmė alkūne, pasikėlė ir atsargiai, kažkodėl labai sumišęs pažvelgė į miegančiosios veidą, skendintį šviesioje prieblandoje.

5

Praėjo gal pora savaičių po arbatos ceremonijos pas Tikaką. Ir vieną gražią dieną Kikudzį aplankė ponios Ojotos duktė.

Kikudzis subruzdo. Įvedė mergaitę į svetainę, nuėjęs į valgomąjį atidarė bufetą ir pats išdėliojo dubenyje pyragaičius. Bet nusiraminti neįstengė. Įdomu, ar Fumika atėjo viena, ar su motina? Gal ponia Ojota nedrįso įžengti į jo namus ir laukia gatvėje?

Kai Kikudzis grįžo į svetainę, mergaitė pakilo iš fotelio. Jos akys buvo nudelbtos, putlios lūpos kietai sučiauptos, apatinė, kiek atsikišusi į priekį, atrodė plona.

– Atleiskite, kad priverčiau laukti.

Kikudzis praėjo pro mergaitės nugarą ir atstūmė stiklines duris į sodą.

Eidamas pro ją, jis pajuto švelnų vazoje pamerktų baltų bijūnų aromatą. Fumika susigūžė, pasikūprino, tarsi bijodama atitiesti apvalius pečius.

– Prašom sėsti, – pasiūlė Kikudzis ir pirmas klestelėjo į fotelį.

Ūmai jis visiškai nusiramino – tokia pažįstama pasirodė Fumika, pažįstama, nes panaši į motiną.

– Suprantu, kad elgiuosi nemandagiai, – ji nepakėlė galvos. – Man nederėjo ateiti pas jus...

– Na ką jūs!.. Džiaugiuosi, kad nesunkiai radote mano namą.

– Taip...

Kikudzis prisiminė – juk tai ji, kai bombarduodavo, lydėdavo namo jo tėvą!

Jau buvo bepasakąs šitai, bet susilaikė. Tik pažvelgė į ją.

Ir jam netikėtai pasidarė šilta kaip nuo vasarvidžio vandens – jį vėl užplūdo ponios Ojotos bangos. Pagalvojo apie ją: kaip nerūpestingai ir švelniai – visa savo esybe – ji atsidavė jam... Ir kokia ramybė jį apėmė.

Dėl to, dėl anuomet patirtos palaimos, jam dabar buvo lengva su Fumika. Įtampa galutinai atslūgo, bet jis vis dar nedrįso pažvelgti mergaitei į akis.

– Aš... – pradėjo ji ir vėl nutilo, tik pakėlė galvą. – Aš turiu į jus prašymą... Aš atėjau dėl mamos...

Kikudzis sulaikė kvapą.

– Prašom atleisti mano motinai!

– Ką?.. Atleisti?.. O už ką?.. – Kikudzio balse nuskambėjo nuoširdus nustebimas. Bet tuoj pat jis suprato, kad ponia Ojota buvo atvira dukteriai. – Jeigu kam reikia atleisti, tai turbūt man, – pridūrė.

– Ne, ne! Atleiskite jai!.. Ir dėl jūsų tėvo taip pat...

– Na, jeigu apie tai pradėjome kalbėti, tai tik aš turiu prašytis atleidžiamas. O šiaip kas gi galėtų atleisti? Juk mano motinos nebėra tarp gyvųjų.

– Taip, bet... Aš pagalvojau... gal mano motina kalta, kad jie taip anksti mirė... ir jūsų tėtis, ir jūsų mama... Aš ir jai sakiau.

– Na ir be reikalo! Pagailėtumėt savo motinos, ji čia niekuo dėta.

– Jeigu mano motina būtų mirusi anksčiau, tikriausiai... visiems būtų buvę geriau...

Turbūt Fumika šią valandėlę skausmingai jautė gėdą. Kikudzis suprato – juk ji kalba apie jį! Koks įžeidžiantis, koks žeminantis jai šis įvykis!

– Prašom atleisti jai, atleiskite jai! – pakartojo ji apimta baisios nevilties.

– Koks čia gali būti atleidimas! Aš dėkingas jūsų motinai, – aiškiai ir tvirtai pasakė Kikudzis.

– Tai ji, ji dėl visko kalta! Mano motina siaubinga moteris!.. – Mergaitės balsas virpėjo, ji springo žodžiais. – Nekreipkite į ją dėmesio! Palikite ją, užmirškite, meldžiu jus!

Kikudzis suprato, kiek daug Fumika norėjo pasakyti žodžiu „atleisti“: ne tiktai nekaltinti, bet ir užmiršti, nesigretinti prie jos, nejaudinti.

– Ir dar... prašom neskambinti jai daugiau!

Ji visa išraudo ir tarsi bandydama įveikti neviltį ir gėdą pakėlė galvą ir tiesiai pažvelgė į Kikudzį. Jos akyse žvilgėjo ašaros. Bet šiose akyse su didžiulėmis spindinčiomis rainelėmis nebuvo jokios neapykantos – tik nebylus maldavimas.

– Viską suprantu, – pasakė Kikudzis. – Atleiskite man!

– Meldžiu jus!..

Raudonis, vis labiau užliedamas jos veidą, slinko žemyn, į baltą ilgą kaklą, iki šviesaus iškirptės apsiuvo, kuris paryškino šio kaklo grožį.

– Motina žadėjo jums ateiti ir neatėjo. Tai aš jos neleidau... Ji neklausė manęs, veržėsi iš namų, bet aš apkabinau ją ir neleidau... Laikiau ir laikiau...

Mergaitės balsas dabar skambėjo kiek ramiau, tartum jai būtų palengvėję.

Praėjus trims dienoms po anos nakties, Kikudzis paskambino poniai Ojotai. Ir pajuto, kaip ji nepaprastai apsidžiaugė. Jie susitarė susitikti kavinėje, tačiau ji neatėjo.

Daugiau jis neskambino jai ir nematė jos.

– Paskui man labai pagailo mamos. Bet tą akimirką aš buvau visai pasimetusi, apie nieką negalvojau, norėjau tik sulaikyti ją. O ji taip verkė. Sakė – jei neleidi, paskambink pati, pasakyk, kad aš neateisiu... Aš norėjau skambinti, paėmiau ragelį, bet negaliu žodžio ištarti... O ji žiūri į aparatą ir verkia, verkia. Turbūt jūs jai regėjotės, Mitani-san... Tokia ji, mano mama...

Abu valandėlę tylėjo, paskui Kikudzis paklausė:

– O kodėl tąsyk, po arbatos ceremonijos, jūs nuėjote su drauge? Juk žinojot, kad mama tyčia pasiliko... laukti manęs...

– Aš norėjau, kad jūs su ja pasikalbėtumėt, kad suprastumėt, jog mano mama ne toks blogas žmogus...

– Ne blogas?! Ką jūs, ji geras žmogus, net per daug geras.

Mergaitė nunarino galvą. Nedidukė, daili nosis, stambios putlios lūpos. Veidas gražiai apvalainas, kaip motinos.

– Matote, aš kartais pagalvodavau apie jus... Juk žinojau, kad ponia Ojota turi dukterį, tai ir fantazuodavau, kaip mudu su ta mergyte kalbėsimės apie mano tėvą...

Fumika linktelėjo.

– Aš irgi kartais apie tai galvodavau.

Kikudzis mažumėlę nuliūdo. Jeigu tarp jo ir ponios Ojotos nieko nebūtų atsitikę, jis galėtų nė kiek nesivaržydamas kalbėti su ta mergaite apie savo tėvą.

Bet kaip tik todėl, kad įvyko tai, kas įvyko, jis dabar atleido poniai Ojotai, atleido iš visos širdies, ir nebesmerkė tėvo už jo santykius su ja. Bet gal visa tai – siaubinga?

Fumika, matyt, pajuto užsisėdėjusi, todėl staiga subruzdo ir skubiai atsistojo.

Kikudzis pakilo jos palydėti.

– Kaip būtų gera, kad ateitų toks laikas, kai mudu galėtume ramiai pasikalbėti apie jūsų motinos kilniadvasiškumą, o kartu ir apie mano tėvą, – pasakė Kikudzis ir tuoj pat širdyje nusistebėjo savo žodžiais. Mintis vis dėlto keista, bet jis nė kiek neveidmainiavo – jis iš tiesų taip galvojo.

– Taip... gerai būtų... Bet jūs netrukus vedate.

– Vedu?

– Na taip! Mama man pasakojo apie Jukiką Inamurą. Juk jūs buvote pražvalgų?

– Ne, ne visai taip...

Tuoj už vartų kelias leidosi nuokalne. Kažkur kalvos vidury jis pradėjo rangytis, ir iš čia atsigręžus atgal Kikudzio namų nebebuvo matyti, tik sodo medžių viršūnės dar dūlavo dangaus fone.

Po šių mergaitės žodžių Kikudzio atmintyje iškilo kita mergaitė – toji su tūkstančiais gervių.

Ūmai Fumika sustojo ir atsisveikino.

Jis apsigręžė ir pasuko atgal, šlaitu aukštyn.

SAULĖLYDIS MIŠKE

1

Tikaka paskambino Kikudziui į darbą. Jis pakėlė ragelį, išgirdo jos balsą ir jam ištįso veidas.

– Ar iš darbo tiesiai į namus eisit?

– Dar nežinau...

Apskritai jis niekur neketino užsukti, bet dabar susvyravo.

– Prašom šiandien eiti tiesiai į namus. Reikia pagerbti jūsų tėvo atminimą. Šitą dieną jis visuomet rengdavo arbatos ceremoniją. Aš nuo pat ryto apie tai galvoju ir jaudinuosi... Taip įsiaudrinau, kad nebenusėdžiu vietoje.

Kikudzis tylėjo.

– Kol aš... Alio, alio! Ar girdite? Kol tvarkiau arbatos namelį, pasimagėjo ką nors pataisyti...

– O kurgi jūs dabar esate?

– Pas jus, jūsų namuose. Atleiskite, kad iš karto nepasisakiau.

Kikudzis apstulbo.

– Prisiminiau šitą dieną ir tiesiog vietos sau nerandu. Nenusiraminsiu, galvoju, kol nenueisiu pas jus ir nesutvarkysiu arbatos namelio. Jums leidus, žinoma. Reikėjo anksčiau paskambinti, perspėti, bet... pabūgau, kad nesutiksite, Kikudzi-san...

Po tėvo mirties arbatos namelis stovėjo tuščias. Tiesa, motina kartkartėmis ten nueidavo ir ilgai sėdėdavo visiškai viena. Bet ji nekurdavo židinio, o nešdavosi užsivi-

rinusi ketinį virdulį vandens. Ką ji ten veikdavo, tyloje, visai viena? Turbūt galvodavo apie ką nors. Kikudzis visuomet nerimaudavo, kai motina užsidarydavo arbatos namelyje. Jis nėmaž neabejojo, kad jos mintys būdavo nelinksmos.

Kiek sykių jis norėjo ten įeiti ir pasėdėti drauge, bet kažkodėl taip nė karto ir neužėjo.

Kol buvo gyvas tėvas, arbatos namelyje karaliavo Tikaka, ir motina ten nevaikščiojo.

O dabar, kai nei tėvo, nei motinos nebėra, namelis visada uždarytas. Tik sena tarnaitė, kadai gyvenanti jų namuose, pravėdina jį keliskart per metus.

– Sakykit, nuo kurio laiko netvarkytas arbatos namelis? Tryniau, tryniau tatamius, o jie kaip trenkė pelėsiais, taip trenkia. Argi šitaip galima? – Tikakos tonas darėsi įžūlus. – Kol viską ploviau ir tvarkiau, labai panūdau ką nors pataisyti. Žinoma, kai viskas taip netikėtai, kažin ko neprigalvosi – produktų taigi beveik jokių neturit. Bet vis dėlto kai ką pagaminau. Todėl ir prašau, kad iš karto eitumėt namo.

– Hm... jūs nustebinot mane...

– Vienam tikriausiai nuobodu bus. Gal atsiveskite draugų? Ką nors iš bendradarbių...

– Na jau ne, nieko iš to neišeis! Pas mus čia nėra arbatos ceremonijos mėgėjų.

– Ir labai gerai, kad jie nieko apie tai nenutuokia! Juk viskas bus labai kukliai, greitosiomis. Tegu ateina nesivaržydami.

– Nieko nebus! – pakartojo Kikudzis slapta piktdžiugiaudamas.

– Taip? Kaip apmaudu! Tai ką dabar daryti? Gal pakviesti ką nors iš jūsų tėvo arbatos ritualo draugų?.. Nors gal ne, juos nepatogu kviesti. Oi, atrodo, sugalvojau! Paskambinsiu Inamuros-san dukteriai, gerai?

– Nagi liaukitės pagaliau! Nieko aš nenoriu!

– Bet kodėl? Tai bus tiesiog puiku! Tarp kitko, jos šeima susidomėjo tuo jūsų žinomu reikalu. Oi, kaip viskas puikiai klostosi – ji ateina, jūs dar kartą ją apžiūrit, ramiai sau pasišnekat... Trumpai drūtai – aš jai skambinu. Gerai? Ir jeigu ji sutinka ateiti...

– Ne, negerai! Ir apskritai liaukitės! – Kikudzis taip piktinosi, kad net kvapo jam pritrūko. – Nieko aš nenoriu, nenoriu! Aišku? Ir namo nepareisiu...

– Gerai, gerai... Čia, žinoma, ne telefono pokalbis. Pašnekėsim vėliau... Vadinasi, po darbo tiesiai į namus...

– Kaip tai „vadinasi"?! Aš juk pasakiau jums.

– Na taip, na taip... pasakėte... O jūs galvokite, kad aš ėmiau ir padariau jums nedidelį siurprizą, štai ir viskas!

Tikakos balsas, grisus ir meilikaujantis, smelkėsi Kikudziui į širdį lyg kokie nuodai. Ir jis vėl pamatė ją kaip anuomet: atlapotu kimono, su didžiuliu apgamu ant kairiosios krūties.

Galvoje staiga ėmė gausti kaip tuščiame arbatos namelyje, kurį grandė ir švarino Tikaka. Smilkiniuose šlykščiai atsikartojo lapuotos šluotos čiuženimas ir šlapio skuduro tekšėjimas.

Ir vėl jis ėmė dygėtis ta moterimi, ir buvo nepakenčiama galvoti, kad ji slaptomis įsigavo į jo namus ir dabar daro tenai tvarką ir taiso valgį virtuvėje.

Jeigu ji tik būtų apvaliusi arbatos namelį, pamerkusi gėlių – tegu sau, tiek to. Jis tylėtų – dėl tėvo atminimo. Bet šitaip!

Ir vis dėlto pro kunkuliuojantį įsiūtį į širdį prasismelkė šviesus spindulys – Jukikos Inamuros paveikslas.

Po tėvo mirties Kikudzis jokių ryšių su Tikaka nepalaikė. Taip susiklostė savaime. Gal dabar jaunutė Jukika jai tik masalas – ji nori vėl įsiteikti ir tapti namų drauge?

Šiandienis Tikakos elgesys kažkoks juokingas – gali tik šyptelėti su panieka ir daugiau nekreipti dėmesio, bet, šiaip ar taip, dėl to landumo verta suklusti.

Ir Kikudzis sunerimo, nes jautėsi kaltas. Jei ne tai, jis būtų kitaip reagavęs į akiplėšišką Tikakos skambutį – oho, kaip būtų ištrinkęs jai galvą. O dabar nė supykti dorai nedrįso: žinojo esąs kaltas ir todėl buvo bejėgis. Matyt, ji aptiko opią jo vietą ir triumfuodama įsiveržė į naujos savo aukos būstą.

Kikudzis neskubėjo namo. Po darbo pasivaikščiojo po Ginzą, užsuko į mažytį ir labai ankštą barą.

Tikaka, žinoma, neapsirinka – į namus jis vis tiek turės pareiti, bet Kikudzis atidėliojo tą momentą, kamavosi dėl savo kaltės.

Antra vertus, iš kur ji gali žinoti apie tą naktį viešbutyje, apie tą naktį, kuria užsibaigė arbatos ceremonija Enkakudzio šventyklos arbatos namelyje?.. O gal ji jau spėjo susitikti su ponia Ojota?

Jos telefono skambutis, jos reikalaujantis įžūlus tonas kelia įtarimą, kad po visu tuo slypi kažkas daugiau nei įprastas landumas.

Arba tai preliudija – Tikakos stiliaus – į jo santykių su Inamuros dukteria plėtotę...

Kikudzis nenustygo bare: jį traukė namo. Ir jis nužingsniavo į stotį.

Elektriniame traukinyje jis atsisėdo prie lango ir jo žvilgsnis nukrypo žemyn, į platų medžiais apsodintą prospektą, kone statmenai susikertantį su geležinkelio sankasa.

Prospektas šauna iš rytų į vakarus tarp Jurakutio stotelės ir geležinkelio stoties. Leidžiasi saulė, ir asfaltas spindi it poliruotas metalas – stačiai akinte akina. Medžius Kikudzis mato priešais saulę, ir jų žaluma atrodo sodri ir tamsi, o šešėlis vėsus. Tankia lapija apsidarę medžiai plačiai išskėtę šakas. Abipus prospekto stūkso europietiški pastatai – mūriniai, tvirti.

Aplinkui visa, rodos, išmirę – nei automobilių, nei pėsčiųjų. Tyla, nė gyvos dvasios. Keistai plika asfalto juosta ir kažkur tolumoje, horizonte, kanalas ir imperatoriaus rūmų sienos.

Sausakimšas elektrinio traukinio vagonas klaikiai realus ir neturi nieko bendro su šiuo vakaru, vien prospektas, atrodo, įsiliejęs į nuostabų, nežemišką vakaro metą.

Ir Kikudziui ūmai prieš akis iškilo Jukika. Šit ji eina alėjos giluma, o jos rankoje švelniai rausvuoja krepdešino furosikis su tūkstančiais gervių.

Į Kikudzį dvelktelėjo gaivuma.

Jis pagalvojo, kad mergaitė dabar, ko gero, sėdi jo namuose, ir maloniai suplastėjo širdis.

Bet kodėl Tikaka iš pradžių norėjo, kad jis atsivestų bendradarbių, ir tik tada, kai Kikudzis atsisakė, pasiūlė pakviesti Jukiką. Kikudzis nieko nesuprato.

Kai jis parėjo namo, Tikaka išlėkė į prieškambarį jo pasitikti.

– Jūs vienas?

Kikudzis linktelėjo.

– Tai ir puiku, kad vienas! Jūsų jau laukia. – Ji priėjo ir paėmė iš jo portfelį ir skrybėlę. – O pakeliui į namus buvote kažkur užsukęs...

Turbūt iš veido matyti, kad esu išgėręs, pamanė jis.

– Tai kurgi buvote? – neatlyžo Tikaka. – Aš dar sykį skambinau jums į darbą. Pasakė, kad išėjote. Tada pažiūrėjau į laikrodį ir paskaičiavau, kiek laiko reikės grįžti namo.

– Jūs mane tiesiog stebinate!

Į laikrodį ji pažiūrėjo, o štai atsiprašyti, kad be jo žinios šeimininkauja jo namuose, nė neketina.

Tikaka nusekė jam įkandin, į jo kambarį – norėjo patarnauti persirengiant. Ji buvo besiekianti kimono, padėto tarnaitės.

– Nelieskite! – gana atžariai pasakė Kikudzis. – Kimono apsivilksiu pats, galit nesivarginti. Juk viešnia viena palikta – nepatogu.

Jis nusivilko švarką ir tarsi bėgdamas nuo Tikakos žengė persirengti į podėlį. Iš ten išėjo jau su kimono.

Tikaka nė iš vietos nebuvo pajudėjusi – tebesėdėjo kambaryje.

Jis sumurmėjo kažką panosėje.

– Bet ar neįkyrėjo viengungiškas gyvenimas? Juk nuobodu, nejauku! Laikas būtų baigti...

– Kodėl nejauku? Aš prisitaikiau, pagaliau ir iš tėvo kai ko išmokau.

Tikaka akimirką įsmeigė žvilgsnį į Kikudzį, paskui nusuko akis į šalį.

Ji vilkėjo virtuvės chalatą, kitados nešiotą Kikudzio motinos. Rankoves buvo pasiraičiusi labai aukštai ir apnuogintos rankos atrodė kažkokios keistos, nelyginant surinktos iš įvairių nesutampančių dalių: sausa tvirta plaštaka, toliau iki alkūnės patrauklus apkūnumas, o dilbis, ypač vidinėje pusėje, suglebęs, tuklus, nuo riebumo net raukšlės susimetusios. Kikudzis nustebo, jis manė, kad jos rankos stiprios, raumeningos.

– Gal geriausia jums bus arbatos namelyje. O kol kas mergaitę įvedžiau į svetainę, – pasakė Tikaka. Jos tonas dabar buvo šaltas ir kiek oficialesnis.

– Kažin ar nesugedusi ten elektros instaliacija. Niekados nesu matęs, kad namelyje degtų šviesa.

– Tai žvakes užžiebsime. Dar originaliau.

– Ne, ne, tik ne žvakes! Nemalonu...

Tikaka ūmai sukruto – tarytum prisiminė kažką svarbaus.

– Ak taip, žinote, kai paskambinau Jukikai, tai ji paklausė – ar su mama ateiti? Aš, suprantama, sakau – su mama dar geriau... Bet ponia Inamura turėjo kažkokių darbų, ir mes nusprendėme, kad mergaitė ateis viena.

– Kas – mes? Tai jūs nusprendėte! Jūs viską sutvarkėte! Įdomu, ką jos pagalvojo? Ko gero, širdyje pasipiktino – toks nemandagumas: nei iš šio, nei iš to paskambina ir kone įsako atvykti į svečius!

– Gal ir taip... Bet mergaitė jau čia. Dabar negali būti nė kalbos apie mūsų nemandagumą.

– Kaip suprasti?

– Labai paprastai! Mergaitė atbėgo sulig pirmu skambučiu, vadinasi, jai malonus jūsų kvietimas, vadinasi, susidomėjo jumis. O kad iš paviršiaus žiūrint atrodo kiek neįprasta – visai nesvarbu. Jūs dar paskui abu man dėkosite, abu pasijuoksite – mat kokia ta Kurimota, tai bent pokštą ištaisė! Nesvarbu, kaip žmonės susiėjo draugėn, svarbu, kad susiėjo. Iš patirties žinau...

Tikaka šnekėjo didžiai pasitikėdama savimi, tartum norėdama pasakyti: „Ko dar maivaisi, aš tave kiaurai permatau!“

– O jūs... bene jau kalbėjote apie tai?

– Galima sakyti, taip.

Rodėsi, Tikaka pati dega iš nekantrumo ir niugina Kikudzį – nagi nebevilkink, ryžkis!

Kikudzis išėjo į galeriją ir pasuko į svetainę. Žengdamas pro didžiulį granatmedį pabandė šypsotis. Nei šis, nei tas pasirodyti surūgusiam prieš mergaitę.

Sodrus, tamsus granatmedžio šešėlis priminė apgamą ant Tikakos krūties. Kikudzis krestelėjo galvą – ginė šalin viziją. Prie svetainės durų ant sodo takelio akmenų driekėsi paskutiniai sėdančios saulės atšvaitai.

Visi svetainės siodziai buvo atstumti, Jukika Inamura sėdėjo beveik prie pat galerijos.

Kikudziui pasidingojo, kad nuo mergaitės sklinda silpna šviesa, kuri apšviečia niūrią erdvaus kambario gelmę.

Tokonomoje stovi žema vaza, primerkta vilkdalgių.

Ir mergaitės juosta su raudonais vilkdalgiais. Atsitiktinumas, žinoma... O beje, ne toks ir atsitiktinumas: juk tai labai paplitęs pavasario sezono simbolis.

Vilkdalgiai tokonomoje ne raudoni, o rožinės spalvos, labai ilgais stiebais. Taip ir justi, kad gėlės ką tik nupjautos. Turbūt Tikaka pamerkė jas visai neseniai.

2

Kitą dieną, sekmadienį, lijo.

Po pietų Kikudzis susiruošė į arbatos namelį. Reikėjo sutvarkyti indus po vakarykštės arbatos ceremonijos.

Ir be to, jis panūdo pasėdėti ten vienas. Prisiminė Jukiką ir į širdį plūstelėjo neaiškus ilgesys. Gal jos aromatas tebetvyro namelyje.

Jis paprašė tarnaitę paduoti skėtį, nulipo nuo galerijos ant akmenų takelio ir staiga pamatė, kad nuotakas vienoje vietoje, pastogėje, prakiuręs ir vanduo garma žemėn prie granatmedžio.

– Reikia sutaisyti, – pasakė Kikudzis tarnaitei.

– Taip, reikia.

Kikudzis prisiminė, kad lietingomis naktimis jau seniai pro tą skylę kliokia vanduo ir jam trukdo miegoti.

– Beje, kam taisyti. Kai pradedi remontuoti vieną vietą, beregint pamatai, kad ir kitos prašosi remonto. Verčiau parduoti namą, kol ne visai sugriuvęs.

– Dabar visi, kas turi didelius namus, taip sako, – atsiliepė tarnaitė. – Antai ir vakarykštė panelė vis stebėjosi – koks erdvus mūsų namas. Tikriausiai panelė žada gyventi šitame name.

Atrodo, tarnaitė norėjo patarti, kad Kikudzis neparduotų namo.

– Turbūt mokytoja Kurimoto vakar pritauškė niekų?

– Taip. Kai panelė teikėsi ateiti, ponia mokytoja vedžiojo po visą namą, viską jai aprodė.

– Velniaižin kas čia dedasi!

Vakar Jukika nieko apie tai neužsiminė.

Kikudzis manė, kad Jukika visą laiką sėdėjo svetainėje, o paskui drauge su juo buvo tik arbatos namelyje. Todėl ir panūdo šiandien nueiti tą kelią – nuo svetainės ligi namelio.

Vakar jis ilgai neužmigo. Vis dingojosi, kad arbatos namelyje tebetvyro jos kvepalų aromatas, ir nedaug trūko, kad jis būtų pašokęs vidurnaktį ir ten nulėkęs.

Kikudzis norėjo nusiraminti ir užmigti, todėl kartojo ir kartojo mintyse: „Jukika man nepasiekiama, visiškai nepasiekiama."

O dabar jis netikėtai sužino, kad „nepasiekiamoji" Jukika vakar lyg niekur nieko vaikščiojo su Tikaka po jo namus ir viską apžiūrinėjo. Taip netikėta ir kažkaip keista.

Jis paprašė tarnaitę nunešti žarijų į židinį ir patraukė taku į arbatos namelį.

Tikaka gyveno ganėtinai toli, Kita Kamakūroje, ir vakar išėjo drauge su Jukika, paliepusi tarnaitei sutvarkyti arbatos namelį.

Tiesą sakant, ką ten tvarkyti – reikia tik padėti į vietą kampe sustatytus indus. Bet Kikudzis nelabai įsivaizdavo, kur ką dėti.

– Tikaka geriau žino, kur juos kišti... – pasakė jis balsu.

Kikudzio žvilgsnis įsmigo į tokonomą. Joje kabojo nedidelis siauras paveikslas – eilėraščio iliustracija.

Tai buvo Munejukio miniatiūra – vos vos tušu paliestas fonas ir jame taip pat tušu paskleistos blukios linijos.

Vakar Jukika paklausė:

– Atleiskite, kieno šis darbas?

Kikudzis negalėjo atsakyti.

– Kas jį žino... Eilių nėra, o be jų nesugebu atpažinti. Beje, ir eilės, kurios taip iliustruojamos, visos vienodos.

– Tai Munejukis, – įsiterpė Tikaka. – Paveikslas atliepia eilutes: „Ir vėlei žaliuoja pušis ilgaamžė, net visžalis spyglys pavasarį spalvą pakeičia gražiai." Dabar tas paveikslas nebetinka – ne tas sezonas, bet jūsų tėvas, Kikudzi-san, dažnai jį pasikabindavo šią dieną.

– Iš manieros neatskirsi, ar čia Munejukis, ar Curejukis, – atsikirto Kikudzis.

Nūnai jis įsižiūrėjo į paveikslą ir įsitikino, kad iš tikro sunku nustatyti, kas jį piešė. Rodos, ši miniatiūra neturi vienam ar kitam dailininkui būdingų bruožų, bet užtat šykščiuose, sklidžiuose potėpiuose slypi dosnumas – pavasario dosnumas visiems. Nuo paveikslo sklinda vos juntamas gaivos aromatas.

Ir paveikslas, ir eilėraščio posmas, ir žemoje vazoje pamerkti vilkdalgiai priminė Jukiką.

– Atsiprašau, kad užtrukau – vandens užvirinau. Pamaniau – geriau bus verdančio atnešti nei šalto. – Ant slenksčio stovėjo tarnaitė su žarijomis ir virduliu.

Kikudzis neketino gerti čia arbatos. Norėjo tik ugnies, nes namelyje buvo drėgna.

Bet tarnaitės sąmonėje rusenantis židinys ir katilėlis virš jo, matyt, buvo neatskiriami, ir ji labai uoliai įvykdė šeimininko įsakymą.

Kikudzis sumetė žarijas į židinį ir pakabino virš jų katilėlį.

Bendraudamas su tėvu, jis iš vaikystės buvo įpratęs prie visų arbatos gėrimo apeigų, bet jomis nesižavėjo ir tėvas nevertė jų mokytis.

Ir dabar, kai vanduo katilėlyje užvirė, Kikudzis vis dar sėdėjo išsiblaškęs, tik ištiesė ranką ir šiek tiek atkėlė katilėlio dangtelį.

Tatamiai buvo sudrėkę, vos juntamas pelėsių kvapas taip ir neišsivėdino.

Blukių spalvų sienos, vakar taip nuostabiai derėjusios prie grakščios Jukikos figūros, šiandien atrodė niūrios.

Vakar Kikudziui buvo toks jausmas, tartum pas jį į svečius atėjo europietiškoje šeimoje išauklėta mergaitė, tik iš padorumo persirengusi kimono. Jis pasakė Jukikai:

– Turbūt Kurimoto jums suteikė daug keblumų, taip nelauktai ir nelabai mandagiai čia pakviesdama. Tai jos idėja – surengti priėmimą arbatos namelyje.

– Ponia mokytoja sakė, kad ši diena atmintina jūsų namams: jūsų tėvas tą dieną visuomet rengdavo arbatos ceremoniją...

– Taip, atrodo, rengdavo. Po teisybei, aš niekuomet negalvodavau apie tokius dalykus ir šią dieną visai užmiršau.

– Matote, o aš tą dieną gavau kvietimą. Gal ponia mokytoja sugalvojo iš manęs pasijuokti? Aš juk labai mažai nutuokiu apie arbatos ceremoniją... Pastarosiomis dienomis tiek pamokų praleidau...

– Na, ką jūs! Pati Kurimoto tiktai šiandien prisiminė, užtat ir atbėgo daryti tvarkos. Drėgna čia, pelėsiais trenkia, užuodžiate? – Kikudzis šiek tiek užsikirto. – Bet...

jeigu mudviem likimas lėmė susipažinti, tai būtų buvę geriau susipažinti kaip nors kitaip. Netarpininkaujant Kurimoto. Aš jaučiuosi labai kaltas prieš jus, Inamura-san.

– Kodėl? Jeigu ne mokytoja, mudu apskritai nebūtume susitikę.

Tai gryniausia tiesa, ir nieko čia nepaprieštarausi. Išties be Tikakos jie nebūtų susitikę. Kikudziui tarsi kas rimbu šmaukštelėjo per veidą. Mergaitės žodžiai nuskambėjo taip, lyg širdyje ji jau būtų pasirengusi tuoktis su juo. Bent Kikudziui taip pasirodė.

Ir jis sugavo jos žvilgsnį – kiek suglumusį ir spindintį iš susijaudinimo. Ar jam vėl pasirodė?

Tačiau įdomu, kaip Jukika aiškinasi tą jo niekinantį „Kurimoto", be pagarbos žodelio „san"? Ar ji žino, kad Tikaka vienu metu buvo jo tėvo meilužė?

– Suprantate, koks dalykas... Su Kurimoto man siejasi nelabai malonūs prisiminimai, – Kikudzis išsigando, kad dabar jam suvirpės balsas. – Aš nenoriu, kad ši moteris kištųsi į mano likimą... Ir vis dėlto turiu būti dėkingas jai, kad susipažinau su jumis... Gerai būtų tai užmiršti, netikėti tuo...

Bet įėjo Tikaka su padėklu, ir kalba nutrūko.

– Jums leidus, pasėdėsiu kartu!

Tikaka sunkiai sudribo ant tatamio, jos pečiai iš karto suglebo, rodos, nuo jų nugriuvo visas ką tik slėgusių rūpesčių ir ruošos kalnas. Ji demonstratyviai atsikvėpė ir skvarbiai pažvelgė į Jukiką.

– Kikudzi-san, jūs šiandien turite tik vieną viešnią, bet jūsų tėvas labai džiaugtųsi tokia viešnia.

Jukika patikliai nuleido akis.

– Na, ką jūs! Aš neverta lankytis pono Mitanio arbatos namelyje.

Tikaka tartum negirdėjo šių žodžių, ji ėmė pasakoti apie tuos laikus, kai buvo gyvas Kikudzio tėvas ir arbatos namelyje gana dažnai rinkdavosi svečių.

Tikakai, matyt, atrodė, kad Kikudzio ir Jukikos santuoka – išspręstas klausimas.

Vėliau, jau prieškambaryje, kai abi moterys taisėsi namo, Tikaka pasakė:

– Kikudzi-san, jums taip pat būtų ne pro šalį apsilankyti pas Inamurą-san... Žinoma, iš anksto susitarus dėl vizito, kad neatsitiktų kaip šiandien.

Jukika linktelėjo. Lyg norėjo kažką sakyti, bet nutylėjo. Ji ūmai kažko susigėdo, rodos, ją apėmė nepaprastas drovumas.

Kikudzis nesitikėjo tokios permainos. Jį patraukė prie mergaitės, į jį tarytum plūstelėjo jos kūno šiluma. Bet jis irgi susigėdo. Kitaip susigėdo – lyg kokia bjaurastis sukaustė jam rankas ir kojas.

Ir šiandien tas šlykštus jausmas nepraėjo.

Deja, susitepusi buvo ne vien Tikaka, kuri supažindino jį su Jukika, susitepęs buvo ir jis pats.

Ūmai Kikudzis aiškiai išvydo tėvą, kandžiojantį prastai išvalytais dantimis Tikakos apgamą, ir baisėdamasis pajuto, kad tėvas atgyja jame.

Tikaka Jukikos atžvilgiu laikėsi laisvai, o jį, Kikudzį, kaustė gėda. Ta gėda kažkaip trukdė jam elgtis su mergaite ryžtingai ir nesiblaškyti.

Kikudzis neslėpė nuo Jukikos savo nepalankumo Tikakai ir šitaip tarytum prisipažino ketinąs vesti Jukiką ne laisva valia, o spiriamas Tikakos. O, šita moteris paranki visais atžvilgiais – ją galima panaudoti bet kokiems tikslams ir viską galima ant jos suversti.

Todėl Kikudzis jautėsi it sušliotas rimbu per veidą. Jis neabejojo, kad Jukika mato jį kiaurai. O prie viso to dar prisidėjo panieka sau pačiam – aš, girdi, toks... taip man ir reikia!

Kai jie pavalgė ir Tikaka išėjo virti arbatos, jis mėgino nors kiek pasiteisinti:

– Matyt, niekur nepabėgsim nuo Kurimoto, ji kaip pati lemtis... Bet mes berods skirtingai žiūrim į tą lemtį...

Kikudzis prisiminė, kaip po tėvo mirties motina tarpais užsidarydavo arbatos namelyje. Ir jam tuomet visada būdavo graudu. Dar anksčiau tėvas čia ilgai sėdėdavo vienas. O štai dabar jis pats atėjo čia ir taip pat sėdi vienišas. Matyt, čionai tokia vieta – nuteikia apmąstymams ir savianalizei.

Lietus šiugždino ir šiugždino lapus.

Į tą šiugždesį netikėtai įsiterpė naujų garsų – lietaus čiurkšlės ėmė barbenti skėtį. Takeliu skubiai artėjo tarnaitė.

– Mitani-san, pas mus apsilankė Ojota-san...

– Ojota-san?.. Duktė?..

– Ne, pati ponia Ojota. Labai blogai atrodo. Tikra ligonė.

Kikudzis pašoko, bet nežengė nė žingsnio iš vietos.

– Kur įsakysite ją pakviesti?

– Galima čia.

– Klausau.

Ponia Ojota atėjo be skėčio, tikriausiai paliko jį prieškambaryje.

Jos veidas buvo visas šlapias. Pirmą akimirką Kikudzis pamanė, kad nuo lietaus, bet tučtuojau suprato, jog tai ašaros. Jos ritosi skruostais.

Turbūt Kikudzis iš pradžių pažiūrėjo į ponią Ojotą nepakankamai dėmesingai, jei ašaras palaikė lietaus lašais, bet kai atsitokėjo, iškart puolė prie jos.

– Kas jums?

Jo balse suskambėjo nuoširdus nerimas.

Ponia Ojota, vos peržengusi galerijos slenkstį, bejėgiškai susmuko ant grindų. Ne atsisėdo, o greičiau parkrito ir rankomis atsirėmusi į grindis iš lėto palinko į Kikudzį.

Grindys aplink ją beregint pasidarė šlapios. O ašaros vis riedėjo, tiesiog plūste plūdo, ir Kikudzis pamanė: gal tai vis dėlto lietus?

Ponia Ojota nenuleido nuo jo akių, rodėsi, tas žvilgsnis – vienintelė atrama, neleidžianti galutinai parkristi, ir Kikudziui pasidarė nejauku: jeigu jis dabar nusigręš, kas atsitiks jai...

Ji buvo labai sumenkusi, vokai liguistai paraudę, tamsiais ratilais apjuostos akys įkritusios, aplink jas susibėgusios raukšlelės; žvilgsnyje – sopulingas sielvartas, ir vis dėlto jis neužblėsino įstabaus akių švitesio. Visas jos veidas, rodės, spinduliavo nenusakomą švelnumą.

– Atleiskit man!.. Aš matau jus vėl... tai... tai labai malonu... neištvėriau aš, atleiskit...

Jos balsas skambėjo meiliai, ir ne tik iš veido – iš visos figūros dvelkė švelnumas.

Jei ne tas švelnumas, Kikudzis veikiausiai pats būtų pravirkęs – ponia Ojota buvo tokia išsikankinusi.

Jam skaudžiai suspaudė širdį, bet skausmas greit rimo. Kikudzis puikiai suprato, dėl ko kankinasi ponia Ojota. Jis – jos kankintojas, jis – jos džiaugsmas, ir dabar ši moteris perduoda savo kančią jam ir kartu ją slopina meilumu.

– Nagi eikit greičiau į kambarį! Jūs visa šlapia!

Staiga Kikudzis stvėrė ponią Ojotą už pažastų, stipriai suspaudė per krūtinę ir įtempė į kambarį. Jo veržlumas buvo kažkoks žiaurus.

Ji pamėgino atsistoti.

– Paleiskit! Aš labai lengva, tiesa?

– Taip, labai.

– Visiškai sumenkau... Sulysau... pastarosiomis dienomis...

Kikudzis paleido moterį ir nustebo – kaipgi jis taip nei iš šio, nei iš to čiupo ją ir pakėlė...

– O jūsų duktė ar nesijaudins?

– Fumika?..

Iš jos tono Kikudzis suprato, kad Fumika irgi atėjo ir laukia kur nors netoliese.

– Ji su jumis?

– Ne, ką jūs! Aš slapčia nuo jos... – Ponios Ojotos balsas virptelėjo. – Ji saugo mane, akių nuo manęs nenuleidžia. Net naktį, vos tik sujudu, tuoj pabunda... Vargšė, man regis, ji truputį pamišo per mane... Aš jos bijau... Vis klausia: „Mama, kodėl tu nepagimdei antro vaiko? Nesvarbu nuo ko, nors ir nuo pono Mitanio..."

Ponia Ojota šiek tiek apsiramino ir susitvarkė.

O Kikudzis, atvirkščiai, kuo toliau, tuo labiau jaudinosi. Iš jos žodžių jam buvo aišku, kaip kenčia Fumika. Kenčia, nes mato motinos kančią.

Ir tai, ką ji pasakė apie vaiką – „nors ir nuo pono Mitanio“, – buvo siaubinga... Kikudziui vėl sudilgė širdį.

Ponia Ojota vis žiūrėjo ir žiūrėjo į jį.

– Nežinau, gal ji dar atbėgs man iš paskos... Šiandien ji kažkur išėjo, matyt, pagalvojo, kad per tokį lietų nesiryšiu eiti... O aš išėjau, išbėgau...

– Ji pamanė, kad lietus jus sulaikys?

– Taip, taip! Jai atrodo, kad aš silpna ir nerizikuosiu eiti per lietų.

Kikudzis sutrikęs linktelėjo.

– Pasirodo, ji buvo pas jus... Šiomis dienomis...

– Taip, buvo. Vis prašė atleisti jums, o aš nežinojau nė ką atsakyti...

– Aš suprantu... Aš viską suprantu... Todėl ir atėjau pas jus... Man baisu...

– Kodėl baisu? Aš jums labai dėkingas!

– Tikrai? Kaip gerai!.. Jūs taip pasakėte, ir aš dabar rami... O visą laiką krimtausi... Atleiskite man!..

– Už ką gi atleisti? Jūs laisvas žmogus, niekas jūsų nesaisto... O gal mano tėvo šešėlis vis dar neduoda ramybės?

Nė raumenėlis nevirptelėjo ponios Ojotos veide. Kikudzio žodžiai praslydo jai pro ausis. Tarsi jis būtų ištaręs juos tuštumai.

– Imkim ir pamirškim viską, – pasakė ji. – Bet žinote... man gėda... Ne ne, ne dėl to. Gėda, kad dėl Kurimoto-san skambučio ėmiau visai kraustytis iš galvos.

– Kurimoto skambino jums?

– Skambino. Šįryt. Pasakė, kad jūs ir Jukika... Kodėl ji man tai pranešė?

Ponios Ojotos akys vėl pasruvo ašaromis, bet ji netikėtai nusišypsojo. Ir šypsena buvo ne dirbtinė, o nuoširdi, giedra.

– Dar niekas nenuspręsta! – paprieštaravo Kikudzis. – Tikrai, kodėl ji jums paskambino? Gal suuostė ką nors... Juk nuo to laiko nesimatėte su ja?

– Ne. Bet ji baisus žmogus. Visada ir viską žino. Šį rytą, kai paskambino, ko gero, jai kažkas pasirodė įtartina. Antra vertus, aš pati kalta... Kai ji pasakė, vos neapalpau ir, rodos, surikau... ar suvaitojau... Žinoma, kalbėjomės telefonu, bet ji vis tiek pajuto... Todėl ir kirto: „Ojota-san, prašom netrukdyti."

Kikudzis apsiniaukė. Nežinojo, ką atsakyti, reikalingi žodžiai staiga kažkur dingo.

– Bet negi aš... Nejau aš trukdyčiau... Aš jaučiuosi labai nusikaltusi Jukikai... Bet tas klaikus skambutis! Nuo pat ryto vietos sau nerandu. Taip jos bijau, taip bijau... Baisi tai moteris, neturėsiu dabar ramybės... Todėl ir iš namų išbėgau...

Ponią Ojotą ėmė krėsti drebulys. Pečiai virpėjo, lūpos trūkčiojo, tartum jai būtų prasidėjęs priepuolis. Burnos kampelis timptelėjo ir persikreipė. Ir netikėtai iš karto pasimatė, kad ji nebejauna.

Kikudzis atsistojo, ištiesė ranką ir palietė jai petį.

Ji nusitvėrė šitos rankos kaip skęstantis šiaudo.

– Bijau! Man baisu!.. – Ponia Ojota baugščiai, visa įsitempusi žvalgėsi į šalis. Paskui staiga tartum atsipalaidavo, sugniužo. – Čia arbatos namelis?

– Taip.

– Koks gražus namelis...

Katrą ji prisiminė? Vyrą, kuris dažnai čia lankydavosi, ar Kikudzio tėvą?

– Jūs čia pirmą kartą? – paklausė Kikudzis.

– Taip.

– Į ką taip užsižiūrėjote?

– Šiaip, į nieką...

– Tai Munejukio paveikslas, eilėraščio iliustracija...

Ponia Ojota linktelėjo ir bejėgiškai nusvarino galvą.

– Negi anksčiau nesate buvusi pas mus?

– Nė sykio.

– Argi?

– Tiesa, vieną kartą buvau. Kai... per jūsų tėvo šermenis... – Ponios Ojotos balsas užgeso.

– Vanduo verda, ar norite arbatos? Kaipmat nuovargis praeis. Ir aš puodelį išgersiu.

– Gerai. Ar leisite man?

Ponia Ojota svirduliuodama atsistojo.

Kikudzis išėmė iš dėžučių kambario kampe puodukus ir kitus rykus. Tai buvo tie patys indai, kuriuose vakar jie patiekė arbatą Jukikai. Bet Kikudzis vis tiek juos ištraukė.

Kai ponia Ojota norėjo nukelti nuo katilėlio dangtelį, jos ranka suvirpėjo, dangtelis atsitrenkė į katilėlį ir plonai skimbtelėjo.

Ji žemai nulenkė galvą ir panardino į vandenį samtelį. Iš akių jai vėl pabiro ašaros, jos krito ant išgaubtų katilėlio šonų.

– Šitas katilėlis... Aš jį padovanojau jūsų tėvui...

– Taip? O aš nė nežinojau, – pasakė Kikudzis.

Vadinasi, katilėlis kitados priklausė velioniui ponui Ojotai. Na ir kas... Kikudzis nepasipiktino... Ir nė kiek nepasipiktino, kad ji atvirai kalba apie tai.

Pataisiusi arbatos, ponia Ojota tarė:

– Atleiskite, neturiu jėgų atsistoti ir paduoti jums. Prašom prieiti.

Kikudzis persėdo prie židinio ir išgėrė arbatą.

Ponia Ojota sukniubo ant jo kelių, tartum netekusi sąmonės.

Kikudzis apkabino ją per pečius. Ji beveik nekvėpavo, tik iš vos pastebimai krūpčiojančios nugaros dar buvo justi pulsuojanti gyvybė.

Kikudzis laikė glėbyje lengvutį kūną – nelyginant visai nusigalavusį kūdikį.

3

– Oku-san!

Kikudzis šiurkščiai žadino ponią Ojotą. Jis suėmė ir suspaudė moters kaklą, tarsi ketindamas ją pasmaugti. Kikudzis pastebėjo, kad ponios Ojotos raktikauliai išsišovę labiau nei aną sykį.

– Oku-san, ar jaučiate kokį skirtumą tarp manęs ir mano tėvo?

– Koks jūs žiaurus! Nereikia...

Ponios Ojotos balsas skambėjo netvirtai, dusliai. Akių ji neatmerkė.

Turbūt ji nenorėjo grįžti į žemę iš kito pasaulio.

Beje, Kikudzis klausė net ne ją, o save patį, savo nerimą, kirbantį kažkur pačioje sielos gelmėje.

Ponia Ojota nuviliojo jį į kitą pasaulį. Jis nesipriešino pagundai, su džiaugsmu pasidavė jai. O kitame pasaulyje – tiksliau jo nepavadinsi, būtent kitame pasaulyje – pranyko riba, skirianti jį, Kikudzį, nuo jo tėvo. Ir viskas ten buvo keista ir truputį kraupu.

Ir ponia Ojota nebuvo paprasta žemės moteris, ji egzistavo kažkur anapus žmonių giminės, ko gero, atsiradusi žemėje, kol dar nebuvo kitų moterų arba po jų visų. Veikiausiai todėl tam tikromis akimirkomis ji ir nejautė skirtumo tarp Kikudzio ir velionio jo tėvo.

– Jūs visą laiką galvojate apie mano tėvą, taip?.. Arba, tikriau, vos prisimenate tėvą, jis tuoj susilieja su manimi ir matote jau tik vieną žmogų.

– Nutilkit, pagailėkite manęs! Tatai... Man taip baisu! Kokia aš nusikaltėlė!

Iš ponios Ojotos akių kampučių nuvinguriavo šviesios ašarų srovelės.

– O-o, kad būtų galima numirti! Noriu numirti! Kokia būčiau laiminga, jei dabar numirčiau... Kikudzi-san, juk jūs dabar manęs vos nepasmaugėte. Kodėl nepasmaugėte?

– Nereikia taip juokauti!.. Beje, kai taip sakote, man atrodo, jog iš tiesų smaugiau.

– Tikrai? Dėkui! – Ponia Ojota atkragino galvą, ir Kikudzis matė ilgą grakštų jos kaklą. – Mane labai lengva uždusinti, aš sulysau...

– Bet jums negalima mirti. Jūs turite dukterį.

– Duktė... Taip, gaila... Bet aš vis tiek turbūt greit mirsiu. Iš nuoilsio. O Fumika... Paprašysiu jus, Kikudzi, kad ja pasirūpintumėt.

– Jeigu ji būtų tokia kaip jūs!..

Ponia Ojota pakėlė akis.

Kikudzis krūptelėjo nuo savo žodžių. Jie išsprūdo netikėtai.

Ką išgirdo juose ponia Ojota?

– Paklausykit, kaip daužosi mano širdis. Siaubas, kaip trūkčioja... Nebedaug man liko... – Ji paėmė jo ranką ir uždėjo sau ant krūtinės.

Gal širdis dabar jai ėmė tvaksėti dėl jo pasakytų žodžių?..

– Kikudzi-san, kiek jums metų?

Jis neatsiliepė.

– Juk jums dar nėra nė trisdešimties... Nusikaltau aš jums... Taip, aš labai labai nedora moteris... Bet jūs to nesuprasit...

Ponia Ojota šiek tiek pasikėlė remdamasi ranka ir parietė kojas.

Kikudzis atsisėdo.

– Aš, Kikudzi-san, atėjau ne dėl to, kad išniekinčiau jūsų santuoką su Jukika. Bet dabar... dabar jau viskas, baigta.

– Na, jeigu jau pati apie tai prabilote, nors aš dar nežinau, ar vesiu, ar ne, – manykime, kad jūs apvalėte mano praeitį.

– Kaip tai suprasti?

– Juk Kurimoto, kuri pasišovė tapti mano piršle, kadaise buvo tėvo meilužė. Ir ta praeitis nuodija man šian-

dieną. O jūs... jūs buvote paskutinė tėvo moteris, ir aš tikras, kad jis buvo su jumis laimingas.

– Veskite greičiau! Jukiką...

– Na, čia jau aš pats nuspręsiu.

Ponia Ojota susimąsčiusi žiūrėjo į Kikudzį. Bet staiga jos skruostai nublyško, ji prispaudė delną prie kaktos.

– Akys aptemo... Galva svaigsta...

Pasilikti ponia Ojota griežtai atsisakė, Kikudzis iškvietė automobilį ir išvažiavo kartu su ja.

Į jos namus jis nėjo. Kai ji lipo iš automobilio, jos šalti pirštai Kikudzio delne, rodės, buvo visai sustingę.

O naktį, apie antrą valandą, suskambėjo telefonas. Skambino Fumika.

– Ponas Mitanis?.. Mano mama ką tik... – Jos balsas nutrūko, paskui ji aiškiai ištarė: – Mirė.

– Kaip? Jūsų mama? Kas jai atsitiko?

– Ji mirė. Širdies paralyžius. Pastaruoju metu ji per daug vartojo migdomųjų ir...

Kikudzis priblokštas tylėjo.

– Mitani-san! Noriu jus kai ko paprašyti...

– Taip, žinoma! Aš klausau jūsų.

– Gal turite gerai pažįstamą gydytoją?.. Jeigu taip, prašom atvesti jį pas mus.

– Gydytoją? Kaip?.. Gydytoją...

Kikudzis apstulbo – nejau Fumika nepakvietė gydytojo? Bet jis tuoj viską suprato. Ponia Ojota nusižudė. Fumika nori tai nuslėpti, todėl ir prašo atvesti pažįstamą gydytoją.

– Gerai, – pasakė jis.

– Prašau jus!

Fumika turbūt viską kruopščiai apgalvojo ir tik tada paskambino Kikudziui. Ir nieko neaiškino, tik trumpai pasakė, kas atsitiko.

Kikudzis sukniubo ant grindų prie telefono aparato ir užsimerkė.

O atmintis šią akimirką gyveno savo gyvenimą. Ji atkūrė dabar ne ponia Ojotą, o saulėlydį, kurį Kikudzis matė pro elektrinio traukinio langą, kai grįžo namo po Kamakūros viešbutyje praleistos nakties, apvainikavusios arbatos ceremoniją. Pro langą praplaukė Homondzio šventykla Ikegamyje. Miške, virš šventyklos, leidosi saulė. Purpurinė ir apvali kaip rutulys, ji lėtai riedėjo medžių šakomis. Lajos buvo visai juodos ir ryškiai išsiskyrė žaros fone.

Riedėdama nuo šakos ant šakos, tamsiai raudona saulė žlibino akis, ir Kikudzis užsimerkė. Ir tada jam netikėtai pasirodė, kad iš rožinio Jukikos furosikio purptelėjo tūkstančiai baltų gervių, – jos prasiveržė pro purpurinį saulėlydį ir įskrido po kietai užmerktais jo vokais.

ŠEŠĖLIS ANT SINO

1

Baigėsi atminų savaitė, ir kitą dieną Kikudzis apsilankė ponios Ojotos namuose.

Jis ketino iš darbo išeiti anksčiau – jam atrodė, kad po darbo per vėlu daryti vizitą, – bet taip ir nepakilo, sėdėjo

iki pat pabaigos, nenustygdamas kėdėje, jaudindamasis ir visą laiką sau kartodamas, kad štai tuoj atsistos ir eis.

Fumika sutiko jį prieškambaryje.

– O Dieve, tai jūs!

Ji nusilenkė ir sustingo tokia poza. Jos rankų pirštų galai lietė grindis, ir atrodė, kad tiktai taip, remdamasi į grindis, mergaitė įstengia sulaikyti pečių virpulį. Ji iš padilbų žvilgtelėjo į Kikudzį.

– Dėkui už gėles, kurias vakar atsiuntėte.

– Na ką jūs!

– Atsiuntėte gėlių, ir aš pamaniau, kad pats nebeateisite.

– Kodėl? Juk kai kada pirma atsiunčiamos gėlės, o paskui ateinama.

– Apie tai nepagalvojau...

– Vakar buvau čia šalimais, gėlių parduotuvėje, tačiau...

Fumika suprato ir linktelėjo.

– Tarp gėlių nebuvo laiškučio, bet iš karto sumojau, nuo ko jos.

Kikudzis prisiminė vakardieną. Jis įėjo į parduotuvę, gėlių ten buvo devynios galybės, ir nejučia užsigalvojo apie ponią Ojotą.

Jos mirtis kaip didžiulis akmuo užgulė jam širdį. Bet gėlės kvepėjo taip švelniai, taip subtiliai, kad jo paties nuodėmė ėmė atrodyti ne tokia didelė.

Ir Fumika dabar jį pasitiko kažkaip nuoširdžiai.

Ji vilkėjo balta kartūno suknele. Veidas nepapudruotas. Tik vėjo nugairintos lūpos buvo kiek padažytos.

– Vakar aš buvau šalimais, – pakartojo Kikudzis, – bet pamaniau, kad bus geriau kol kas neužeiti.

Fumika šiek tiek pasitraukė į šoną – kvietė Kikudzį į kambarį. Ji, ko gero, vos vos tvardėsi, kad nepravirktų, užtat ir kalbėjo nejudėdama, sustingusi pagarbia poza, o paskui staiga pajuto, kad jeigu dar nors sekundę taip stovės palinkusi prie grindų, tai būtinai pravirks.

– Aš labai apsidžiaugiau jūsų gėlėmis, – pasakė Fumika, eidama paskui Kikudzį į kambarį. – Bet galėjote ateiti ir vakar.

– Jeigu būčiau atėjęs vakar, jūsų giminaičiams būtų buvę nemalonu. Kam gadinti jums nuotaiką?

Fumika papurtė galvą.

– Ką jūs! Į tokius dalykus aš seniai nebekreipiu dėmesio.

Svetainėje priešais urną stovėjo ponios Ojotos fotografija.

O gėlių buvo mažai... Tik tos, kurias vakar atsiuntė Kikudzis.

Kaip keista... Nejau Fumika paliko tik jo gėles, o kitas išmetė arba paslėpė.

Beje, kas žino – gal atminų savaitė jai buvo liūdna, gal ji jautėsi vieniša... Galbūt niekas neatėjo pagerbti velionės atminimo.

– Čia midzusasis, jei neklystu?

Fumika suprato, kad Kikudzis kalba apie ąsotį, kuriame pamerktos gėlės.

– Taip. Mano manymu, labai tinka šitoms gėlėms.

– Atrodo, geros kokybės sinas.

Tas grakštus cilindro formos ąsotis kaip midzusasis gal buvo mažokas, bet gėlės – baltų rožių ir blyškiai rausvų gvazdikų puokštė – jame atrodė tikrai nuostabiai.

– Mama irgi kartais į jį merkdavo gėles, todėl ir nepardavė, pasiliko sau.

Kikudzis atsisėdo priešais urną, uždegė smilkalo lazdelę, sudėjo maldai rankas, užsimerkė.

Jis atgailavo už savo nuodėmę. Bet nuodėmė buvo saldi, ir šalia atgailos jis pajuto dėkingumą poniai Ojotai. Tas dėkingumas maloniai glostė ir ramino širdį.

Kodėl nusižudė ponia Ojota? Kas atvedė ją į akligatvį, iš kurio nebebuvo galima išeiti, – kaltės jausmas ar meilė? Kikudzis visą savaitę galvojo, bet taip ir nesuvokė, kas ją pastūmėjo šitam žingsniui.

Dabar, nulenkęs galvą prieš pelenus ir užsimerkęs, Kikudzis nematė ponios Ojotos, bet staiga aiškiai pajuto jos kūno šilumą. Atrodė, ją skleidžia gėlių aromatas, salsvas, svaiginantis. Žinoma, visa tai buvo kažkaip keista, bet Kikudziui labai natūralu, – toji mirusi moteris jau nyko, jos vaizdas blanko, bet ji liejosi į jį kaip šiluma ir vos girdima muzika.

Nuo tos dienos, kai ji mirė, Kikudzis prastai miega naktimis. Nepadeda nė migdomieji, kurių įsiberia į sakę. Jis visą laiką kažką sapnuoja ir dažnai pabunda vidurnaktį.

Kamuoja ne košmarai. Priešingai, sapnai – malonūs ir žavūs. Jis pabunda kupinas džiugesio ir valandėlę kitą guli maloniai suglebęs.

Kikudziui atrodė netikėta ir keista, kad mirusią moterį jis vis sapnuoja gyvą ir kad taip stipriai jaučia jos glamones.

Ponia Ojota du sykius pavadino save nusikaltėle – Kamakūros viešbutyje, kur juodu praleido naktį, ir arbatos namelyje, atėjusi pas jį. Ir abu sykius tie žodžiai jai pačiai sukėlė keisčiausią reakciją – ji verkė ir virpėjo iš džiaugsmo. Dabar, sėdėdamas priešais jos palaikus, Kikudzis gal-

vojo apie ją ir apie save: jeigu jis – jos mirties priežastis, vadinasi, nusikaltėlis jis, o ne ji... Ir jo sieloje atgijo ponios Ojotos balsas, kai ji pirmoji užsiminė apie nusikaltimą.

Kikudzis atsimerkė.

Už jo nugaros sukūkčiojo Fumika. Ji greičiausiai visą laiką verkė ir stengėsi tramdyti raudą, o dabar nebeišlaikė ir balsu kuktelėjo, bet tuoj vėl nutilo. Kikudzis tartum suakmenėjo. Neatsigręždamas paklausė:

– Kuomet daryta ši nuotrauka?

– Prieš kokius penkerius šešerius metus. Fotografija buvo nedidelė, turėjome didinti.

– Taip? Ko gero, arbatos ceremonijoje fotografuota?

– O-o, kaip jūs atspėjote?

Padidintoje fotografijoje buvo likęs tik veidas, kaklas ir viršutinė krūtinės dalis – iki tos vietos, kur susiaučiamas kimono.

– Kaipgi jūs atspėjote, – pakartojo Fumika, – kad mama fotografuota arbatos ceremonijoje?

– Nežinau, turbūt pajutau... Akys nuleistos, veidas rimtas – iškart pastebi, kad žmogus kažką veikia. Ir nors pečių nematyti, jauti kaip ji susikaupusi.

– Mama kažkur į šoną žiūri... Tikriausiai dabar nederėtų čia laikyti šios fotografijos, bet mama ją labai mėgo...

– Man ji irgi patinka. Geras jos veidas, ramus toks.

– Taip... Ir vis dėlto ji žiūri į šoną... Labai liūdnai. Prieš ją uždegami smilkalai, o ji nenori nė žvilgtelėti į žmogų.

– Hm... Gal ir tiesą sakote.

– Žinoma! Juk ji čia tarytum nusigręžia, ir dar akis nunarinusi.

– N-taip...

Ir Kikudzis prisiminė kuklią arbatos ceremoniją ponios Ojotos mirties išvakarėse.

Ji paėmė samtelį, pasėmė verdančio vandens ir iš jos akių ūmai pabiro ašaros. Jos krito ant apvalių katilėlio šonų. Jis gavo prieiti ir pats paimti puoduką. Jam dar nebaigus gerti arbatos, ašaros ant katilėlio jau buvo nudžiūvusios. Paskui, kai jis pastatė puoduką, ponia Ojota parpuolė ant jo kelių.

– Žinote, paskutinėse nuotraukose mama visai liesa ir panaši į mane... – pasakė Fumika ir užsikirto. – Man kažkodėl buvo truputį gėda padėti čia paskutinę fotografiją... Paėmiau šitą, čia joje mama pilnesnė.

Kikudzis staigiai atsigręžė.

Fumika greit nuleido akis. Turbūt ji visą laiką žiūrėjo jam į nugarą.

Kikudziui buvo metas pasitraukti nuo palaikų ir atsisėsti veidu į Fumiką.

Lengva pasakyti – atsisėsti. O kaip rasti reikiamus žodžius, kad ji atleistų jam?..

Midzusasis, kuriame buvo pamerktos gėlės, pasirodė kaip išsigelbėjimo salelė. Kikudzis kiek pasigręžė, atsirėmė viena ranka į tatamį ir ėmė apžiūrinėti ąsotį. Kodėl jo neištyrinėjus kaip pridera? Juk tai sinas, puiki keramika, vienas iš arbatos ceremonijos rykų.

Pro baltą glazūrą šiek tiek prasišviečia vos pastebima purpurinė spalva. Kikudzis ištiesė ranką ir prisilietė prie svidaus paviršiaus. Jis buvo šaltas ir kartu nuo paslėpto purpuro tarytum sklido šiluma.

– Geras sinas, bent man taip atrodo. Jis toks švelnus... kaip... sapnas...

Jis norėjo pasakyti – „kaip mieganti moteris“, bet pasakė tiktai „kaip sapnas“.

– Jeigu ąsotis jums patinka, leiskite jį padovanoti – bus mamos atminimas.

– Ne, ne, ką jūs!.. – Kikudzis sutrikęs pažvelgė į Fumiką.

– Labai prašau paimti. Keramika, atrodo, tikrai gera. Ir mamai bus malonu.

– Keramika gera, bet...

– Ir mama sakydavo, kad gera. Todėl joje ir pamerkiau jūsų gėles.

Kikudzio akis netikėtai užplūdo karštos ašaros.

– Dėkui jums! Dabar aš nebegaliu atsisakyti.

– Mama džiaugsis...

– Tiktai, žinote, aš turbūt nenaudosiu šito ąsočio arbatos ceremonijoms. Čia man bus vaza gėlėms.

– Ir puiku! Mama irgi dažnai merkdavo į ją gėles.

– Bet greičiausiai gėles aš merksiu taip pat ne arbatos ceremonijai, o šiaip... Manding, vis dėlto truputėlį liūdna, kai arbatos rykai naudojami kitiems tikslams.

– Galbūt... Bet mano širdis irgi nelinksta prie arbatos ceremonijos. Daugiau nebesimokysiu jos.

Dabar, kai kalba užsimezgė, Kikudziui buvo lengviau pasitraukti nuo urnos su pelenais. Jis atsistojo, paėmė dzabutoną*, padėtą prie nišos, ir atsisėdo ant jo šalia galerijos durų.

Fumika vėl atsidūrė jam už nugaros, ji tartum lydėjo jį, einantį iš vienos vietos į kitą.

Bet dabar ji buvo toliau nuo jo ir jam vėl pasidarė nepatogu.

---

* Dzabutonas – plokščia pagalvėlė, pasidedama sėdint ant grindų.

Ji sėdėjo ant plikų grindų. Jos rankos gulėjo ant kelių. Pusiau sulenkti jos pirštai staiga mėšlungiškai susigniaužė. Tikriausiai ji norėjo, kad jie nedrebėtų.

– Mitani-san, atleiskite mamai! – paprašė Fumika ir labai žemai nulenkė galvą.

Kikudzis išsigando, jam pasirodė, kad mergaitė tuoj parkris.

– Ką jūs kalbate?! Tai man reikia atleisti. Bet aš net neįstengiu, nedrįstu prašytis atleidžiamas, nes man negalima atleisti... Man taip skaudu, tokia gėda... Nežinau nė kaip įsidrąsinau ateiti pas jus.

– Ne, ne, tai man gėda! – Jos veide atsispindėjo sielvartas. – Tokia gėda, kad norėčiau kiaurai žemę prasmegti.

Jos veidas, blyškus, nepapudruotas, išraudo nuo pat kaktos iki laibo kaklo. Ir Kikudzis pamatė, kokia ji išsikamavusi ir sunykusi – juk šitiek išgyveno, tiek prisijaudino. Ir jos sveikata turbūt ne kažin kokia: skruostus užliejęs nuoraudis – ne ryškus, o šviesiai rožinis, kaip mažakraujyste sergančių žmonių.

Kikudziui suspaudė širdį.

– Fumika, jūs manęs neapkenčiate?

– Neapkenčiu? Kaip galite taip sakyti!.. Argi mama neapkentė jūsų?

– Ne... Bet ji pasirinko mirtį... Ir juk per mane, per mane!

– Ne, ji mirė todėl, kad norėjo mirti. Pati norėjo. Aš taip manau. Aš galvojau apie tai visą savaitę, sėdėjau viena ir galvojau.

– Jūs nuo to laiko visiškai viena?

– Taip. Bet aš įpratusi. Juk mudvi su mama gyvenome tiktai dviese, ir aš dažnai likdavau viena.

– Ir... mama, vienintelis artimas jums žmogus, mirė per mane.

– Ne, ne per jus! Ji pati mirė, suprantate, pati! Kodėl jūs būtinai norite laikyti save kaltu dėl jos mirties? Jeigu kas ir kaltas, tai aš pirmiausia. Ir jeigu aš turiu ko nors neapkęsti, tai tik savęs... Bet... man regis, negalima taip galvoti... Nevalia galvoti, kad kas nors prisidėjo prie jos mirties. Tai meta šešėlį ant mamos. Tai juodina jos atminimą. Pavėluota atgaila, atsakomybės jausmas, savo poelgių pervertinimas – kam visa tai! Juk mes gyvi, o ji mirusi. Kam užkrauti tokią naštą velionės sielai?

– Ko gero, jūsų tiesa. Bet... jeigu aš su ja nebūčiau susitikęs... – Kikudzis nevaliojo toliau kalbėti.

– Man regis, mirusiesiems reikia tik vieno – kad jiems būtų atleista. Iš kur jūs žinote, gal ji mirė tik dėl to, kad gautų atleidimą. Jūs atleisite mamai?

Fumika staiga atsistojo ir išėjo iš kambario.

Ir Kikudzis ūmai pamatė viską naujoje šviesoje. „Mirė, kad gautų atleidimą...“ Vadinasi, mes, gyvieji, turime palengvinti kančias tiems, kurių jau nebėra?

Mirė žmogus.

Gyvieji tarpais teisia mirusiuosius, tarpais kenčia ir atgailauja. Ir vienu, ir kitu atveju esama tam tikro nenuoširdumo, veidmainystės. O mirusiesiems mes nė kiek neberūpime – jiems nė motais mūsų moralė...

Kikudzis vėl įsižiūrėjo į ponios Ojotos fotografiją.

2

Įėjo Fumika su arbatos padėklu.

Ant padėklo stovėjo du cilindro formos puodukai, vienas padengtas raudona glazūra, kitas – juodas.

Fumika pastatė priešais Kikudzį juodąjį puoduką. Arbata buvo žalia, kasdienė, o ne tirpioji, paprastai vartojama arbatos ceremonijai.

Kikudzis aukštai pakėlė puoduką ir žiūrėdamas į jo apačią šiurkščiai paklausė:

– Kieno čia darbas?

– Regis, Rioniu.

– Ir raudonasis jo?

– Taip.

– Poriniai puodukai... – Jis pažvelgė į raudonąjį puoduką.

Šis stovėjo priešais Fumiką. Mergaitė pasistatė jį sau, tačiau į rankas nepaėmė.

Gražūs puodukai, labai patogios formos. Bet staiga Kikudziui pasidarė nemalonu.

Poriniai puodukai, puodukai „sutuoktiniai“... Gal ponia Ojota po vyro mirties gerdavo arbatą iš tų puodukų su Kikudzio tėvu? Jie sėdėdavo greta, jo tėvas ir Fumikos motina, ir gerdavo arbatą kaip niekur nieko, lyg namie. Fumikos motina gerdavo iš raudonojo, o Kikudzio tėvui padėdavo juodąjį...

Beje, jeigu tie puodukai Rioniu darbo, tai tėvai turbūt nelabai juos brangino ir imdavo kur nors keliaudami...

Iš jų gėrė jo tėvas ir ponia Ojota... Ir ar žino tai Fumika?.. Jei žino, tai panašu į piktas patyčias.

Bet Kikudzis čia neįžvelgė nei patyčių, nei kokio kėslo, o tik paprastą mergaitės sentimentalumą.

Negana to, jis pats užsikrėtė sentimentalumu.

Ir Fumika, ir Kikudzis buvo priblokšti ponios Ojotos mirties. Jiems trūko jėgų priešintis kam nors, kartu ir sentimentalumui. Regis, tie poriniai puodukai net suartino juos ir paaitrino sielvartą.

Fumika žinojo viską: ir kokie buvo motinos santykiai su Kikudzio tėvu ir su pačiu Kikudziu, ir kaip mirė motina.

Fumika su Kikudziu savotiški bendrininkai: tik jie vieni žino, kad Fumikos motina nusižudė, ir abu slepia tai.

Fumika, taisydama arbatą, matyt, verkė. Jos akys šiek tiek paraudusios.

– Man regis, gerai, kad atėjau pas jus šiandien, – tarė Kikudzis. – Jūs, Fumiko-san, kalbėjote apie atleidimą. Jūsų žodžius visaip galima aiškintis. Gal norėjote pasakyti, kad miręs ir gyvas žmogus jau nebegali atleisti kits kitam? Bet aš vis dėlto pabandysiu įtikinti save, kad jūsų mama man atleido.

Fumika linktelėjo.

– Žinoma. Antraip ir jūs jai neatleistumėt. Tačiau sau, ko gero, ji neatleido.

– O aš va sėdžiu čia, su jumis... Gal aš elgiuosi labai nedorai...

– Bet kodėl?! – Fumika pažvelgė Kikudziui tiesiai į akis. – Argi mama kalta, kad nepajėgė toliau gyventi? Gal jūs tai turite galvoje? Man iš pradžių taip pat buvo be galo baisu ir skaudu, kai ji mirė. Net jeigu visi jos nesuprato, ją smerkė, mirtis vis tiek ne pateisinimas. Tačiau... mirtis viską paneigia, kad ir ką manytume, kad ir kaip

samprotautume. Ir mes neturime teisės atleisti arba neatleisti kam nors už mirtį.

Kikudzis tylėjo. Jis galvojo: štai ir Fumika susidūrė su paslaptimi, kuri vadinasi mirtis... „Mirtis viską paneigia, kad ir ką manytume, kad ir kaip samprotautume", – pasakė Fumika. Ir Kikudzis nustebo – nesitikėjo iš jos tokių žodžių.

Dabar juodu sėdi greta ir galvoja apie išėjusiąją iš gyvenimo. Ir tikriausiai labai skirtingai supranta: jis – ponią Ojotą, ji – savo motiną.

Juk Fumika negalėjo pajusti jos moteriškumo, negalėjo pažinti jos kaip moters.

Kikudzis galvojo apie atleidimą – atleisti ir būti atleistam. Galvojo ir grimzdo į svajų pasaulį, kuriame tebuvo ponia Ojota... jos šiluma... maloniai vilnijančios bangos...

Rodėsi, tos bangos sklinda net iš puodukų, raudono ir juodo.

Ar gali tai suprasti Fumika?

Mergaitė, motinos kūnas ir kraujas, nepažįsta motinos kūno. Pagaliau ir nenori pažinti, atsargiai stengiasi to išvengti. Bet motina taip pat atsargiai ir kitąsyk nepastebimai įsikūnija dukteryje.

Tą pačią valandėlę, kai Kikudzis pamatė Fumiką prieškambaryje, į jį dvelktelėjo pažįstamas švelnumas, nes jis išvydo gyvą jos motinos atvaizdą.

Turbūt ponia Ojota padarė nepataisomą klaidą žiūrėdama į Kikudzį kaip į tėvo įsikūnijimą. Ir jeigu tai buvo klaida, tai Kikudzio santykiai su Fumika gali tapti tikru prakeiksmu, nes jis pažiūrėjo į ją kaip į ponią Ojotą. Ir vis dėlto Fumika jį traukia ir jis tam nesipriešina.

Kikudzis žvelgė į suskirdusias putlias merginos lūpas ir jautė, kaip kankinamai jį traukia prie jos.

Fumika švelni... Turbūt reikia padaryti kažką baisaus, kad ji pasipriešintų.

Kikudzis baiminosi, kad neprikrėstų kokių kvailysčių, todėl skubėjo nutraukti tylą:

– Jūsų motina buvo per daug jautri, švelni, todėl ir neišlaikė. O aš, kaip man dabar atrodo, tarpais būdavau jai žiaurus. Mane juk taip pat visą laiką graužė sąžinė ir aš turbūt per daug šiurkščiai, atvirai jai kalbėjau apie savo išgyvenimus. Aš juk silpnavalis ir, be to, bailys...

– Ak ne, ji pati dėl visko kalta. Ji pati kankino save. Ir anksčiau, su jūsų tėvu, ir dabar, su jumis... Sunku jai buvo, juk ji ne tokia... jai nebūdinga...

Fumika užsikirto ir paraudo, matyt, varžėsi plėtoti šią temą. Dabar raudonis, nudažęs jos skruostus, buvo ryškesnis.

– Bet kai mama mirė, – kalbėjo ji toliau, – aš tiesiog kitą dieną netikėtai pamačiau ją visai kitoje šviesoje. Ir ėmiau galvoti apie ją kaip apie nuostabiai gražų žmogų. Beje, ji iš tiesų darėsi vis gražesnė ir gražesnė.

– Tikriausiai visada taip apie mirusį galvojama.

– Man vis neduoda ramybės mintis... Gal mama mirė todėl, kad nebepakėlė savo poelgių, ir dar...

– Ne, netiesa!

– Ir dar dėl to, kad neįstengė savęs įveikti. Ji tiesiog iš proto kraustėsi dėl...

Fumikos akyse sublizgo ašaros. Ji greičiausiai norėjo pasakyti: „dėl jūsų“.

– Mirusieji yra tokie, kokius juos regim savo širdyje. Rūpestingai saugokim jų atminimą, – pasakė Kikudzis. – Bet vis dėlto kaip anksti visi mirė!

Fumika, atrodo, suprato, kad Kikudzis turi galvoj ir jos motiną, ir savo tėvus.

– Ir jūs, ir aš likome vieniši, – pridūrė Kikudzis. Ir netikėtai pagalvojo, kad jeigu ponia Ojota nebūtų turėjusi dukters, jam nūnai, ko gero, viskas atrodytų daug niūriau – juk jo santykiai su ponia Ojota buvo ne visai natūralūs.

– Pasirodo, jūs, Fumiko-san, ne tik man gera. Jūs ir mano tėvui rodėte daug gerumo. Aš žinau, jūsų mama pasakojo...

Kikudzis pagaliau pasakė tai, kas seniai jam knietėjo. Atrodo, jo balsas nuskambėjo ramiai ir nė kiek neveidmainingai. Turbūt atėjo laikas, kai jis gali kalbėti apie tokius dalykus. Gali atvirai pasakoti apie savo tėvo santykius su Fumikos motina.

Bet Fumika staiga žemai nusilenkė jam paliesdama delnais tatamį.

– Atleiskit man! Aš taip gailėjau mamos, taip gailėjau!.. Ji ir tada buvo ant nevilties ribos...

Fumika tai ištarė paskubom ir nusilenkusi sustingo. Paskui pravirko, jos pečiai bejėgiškai nusviro.

Kikudzis atėjo netikėtai. Fumika buvo be kojinių ir visą laiką sėdėjo nepatogia poza, per daug parietusi kojas, tartum norėdama paslėpti nuo jo nuogas pėdas. Ji buvo tiesiog susigūžusi į kamuolėlį ir atrodė labai nelaiminga.

Dabar, kai ji nusilenkė jam ir taip sustingo, jos plaukai šiek tiek lietė tatamius, ir jų fone ryškiai išsiskyrė raudonas cilindro formos puodukas.

Galop Fumika atsistojo, užsidengė delnais sudrėkusį nuo ašarų veidą ir išėjo iš kambario.

Ji vis negrįžo.

Kikudzis garsiai tarė:

– Fumiko-san, leiskite atsisveikinti.

Jis išėjo į prieškambarį, ir Fumika pasirodė su kažkokiu ryšulėliu.

– Štai, prašom paimti. Tik nežinau, ar bus patogu nešti.

– Atleiskite, kas čia?

– Sinas.

Kikudzis labai nustebo: kada gi ji spėjo išimti gėles, išpilti vandenį, išplauti ąsotį, įdėti jį į dėželę ir suvynioti į furosikį!

– Lyg ir nepatogu. Juk jame buvo pamerktos gėlės. Gal kitąkart?

– Ne, prašom paimti šiandien.

Kikudzis pamanė: jai turbūt labai sunku likti su sinu, todėl taip skubiai ir supakavo.

– Gerai, paimsiu. Dėkui jums.

– Žinoma, turėčiau pati nunešti ąsotį, bet negaliu įžengti į jūsų namus.

– Kodėl?

Fumika neatsakė.

– Ką gi, iki pasimatymo, – pasakė Kikudzis jau ant slenksčio.

– Labai dėkui, kad aplankėte. Ir... veskite greičiau, negalvokite apie mano mamą...

– Na, kam jūs apie tai!

Kikudzis, jau išėjęs pro duris, atsigręžė, bet Fumika tebestovėjo nulenkusi galvą.

3

Į siną, kurį gavo iš Fumikos dovanų, Kikudzis pamerkė gėlių – baltų rožių ir švelniai rausvų gvazdikų.

Kikudzį apėmė toks jausmas, tarsi jis būtų pamilęs ponią Ojotą tik dabar, kai jos nebėra.

Ir dar jam atrodė, kad nebūtų nė suvokęs šito, jei nebūtų Fumikos, jos dukters.

Sekmadienį Kikudzis paskambino Fumikai.

– Ar jūs kaip ir anksčiau viena?

– Taip. Tiesa, dabar jau man darosi truputėlį gūdu.

– Taigi negerai vis vienai ir vienai...

– Taip, suprantu...

– Turbūt labai tylu pas jus?.. Aš net telefonu girdžiu jūsų namų tylą.

Fumika vos girdimai nusijuokė.

– Kodėl jums nepaprašius kokios draugės, kad pagyventų kartu?

– Žinoma, būtų gerai. Bet matote, ką aš galvoju: jei apsigyvens pašalinis žmogus, tai beregint viskas paaiškės apie mamą.

Kikudzis nežinojo, ką atsakyti.

– O bent į lauką ar išeinate? Ar negalite namų palikti?

– Kodėl negaliu? Užrakinu ir išeinu.

– Tai gal užsuktumėt kada pas mane.

– Dėkui, kada nors užsuksiu.

– O kaip sveikata?

– Nieko, sumenkau šiek tiek.

– O kaip miegate?

– Prastai, galima sakyti, visai nemiegu.

– Čia jau negerai!

– Nežinau, gal aš greit sutvarkysiu visus namo reikalus ir išsinuomosiu kambarį pas draugę.

– Ką reiškia „sutvarkysiu“?

– Parduosiu namą...

– Savo namą?

– Taip.

– Sugalvojote parduoti?

– Taip... O manote – geriau būtų neparduoti?

– Kaip jums pasakius... Šiaip ar taip, aš pamąstau, ar nepardavus ir man.

Fumika tylėjo.

– Na, bet ar verta telefonu aptarinėti tokius sudėtingus klausimus. Gal užeitumėt pas mane... Aš namie, šiandien juk sekmadienis.

– Taip. Sekmadienis...

– Žinote, ąsotyje, kurį dovanojot, jau pamerktos gėlės, sodo, europietiška puokštė. Bet jei ateisit, panaudosiu jį pagal tikrą paskirtį – kaip midzusasį...

– Surengsite arbatos ceremoniją?

– Na, ne tikrą... Tiesiog gaila nepanaudoti nors kartą tokio sino kaip pridera. Juk visas arbatos indų grožis išryškėja tik derinyje su kitais arbatos ceremonijos rykais.

– Ir vis dėlto šiandien negalėsiu ateiti. Labai blogai atrodau, kur kas blogiau nei tą dieną, kai jūs buvote.

– Kokie niekai! Jokių svečių aš neturėsiu...

– Vis tiek.

– Vadinasi, neaplankysite?

– Ne... Iki pasimatymo!

– Viso gero. Oi, rodos, kažkas atėjo pas mane... Na, iki!

Įžengė Tikaka Kurimoto.

Kikudzis tiesiog susigūžė – nejau Tikaka išgirdo, ką jis kalbėjo telefonu?

– Ak, koks oras, koks nuostabus oras! Sakau, ką sėdėsiu namie... verčiau jus aplankysiu... O vis lijo ir lijo, stačiai jėgų nebėra...

Tikaka atsisėdo ir, aišku, tuojau pamatė siną.

– Jums leidus, Kikudzi-san, norėčiau valandikę pabūti arbatos namelyje. Dabar turių laisvo laiko, jau vasara, pamokų mažai, tai ir užsukau...

Tikaka pastūmė Kikudziui dovaną – dėžutę sausainių ir vėduoklę.

– Arbatos namelyje turbūt vėl trenkia pelėsiais.

– Turbūt...

– Matau, pas jus Ojotos-san sinas. Leiskite pasigrožėti! – pasakė Tikaka abejingu tonu ir nepakilusi iš vietos pasislinko arčiau ąsočio.

Ji tvirtai įsirėmė delnais į tatamį ir palinko virš ąsočio. Plačių kaulų, vyriški jos pečiai pakilo, galva nulinko, ir Kikudziui pasirodė, kad ji tuoj švirkštelės į gėles nuodų.

– Teikėtės nupirkti?

– Ne, gavau dovanų.

– Tokį daiktą?! Dovana, žinoma, prašmatni, nėra ką sakyti. Atminimui, vadinasi.

Tikaka atsitiesė ir pasigręžė į Kikudzį.

– Taip, labai vertingas daiktas. Jau geriau būtumėt nusipirkęs šitą siną. Kažkaip net baisu nuo tokios dovanos. Juk tai jos duktė padovanojo...

– Nupirkti? Aš pagalvosiu.

– Pagalvokite. Jūsų namuose daug pono Ojotos arbatos rykų. Bet jūsų tėvas viską pirko, mokėjo pinigus. Net tada, kai pradėjo globoti ponią Ojotą... Taigi, vadinas...

– Baikite šitas kalbas!

– Gerai, gerai, tyliu!

Staiga Tikaka skubiai ir nepaprastai lengvai atsistojo ir išėjo iš kambario.

Netrukus pasigirdo balsai – jos ir tarnaitės. Po valandėlės ji vėl pasirodė, jau su virtuvės chalatu.

– Ojota-san juk nusižudė! – pasakė ji.

Jos žodžiai pribloškė Kikudzį kaip smūgis iš pasalų.

– Ką čia svaičiojat! Nieko panašaus!

– Taip manote? Klystat! Aš iškart supratau. Nuo jos visada dvelkė kažkuo kraupiu. – Tikaka pažvelgė į Kikudzį. – Ir jūsų tėvas sakydavo, kad ji paslaptinga. Kas be ko, mes, moterys, žiūrime viena į kitą kitokiomis akimis, negu į mus žiūri vyrai, tačiau... Keista ji buvo, kažkokia lyg naivi, lyg vaikiškai atvira... Nežinau, nežinau, bet man tokios ne prie širdies... O kad akilanda buvo, tai jau tikras daiktas...

– Prašyčiau blogai nekalbėti apie velionę.

– Atsiprašau, Kikudzi-san! Jūs teisybę sakot, negerai taip kalbėti... Bet kad ta velionė ir dabar jums trukdo – trukdo jūsų santuokai... Ir jūsų tėvas nuo jos prisikentėjo...

„Ne tėvas, – pamanė Kikudzis, – o tu pati prisikentėjai."

Tėvo meilės ryšiai su Tikaka greičiausiai buvo atsitiktiniai ir labai trumpi ir jis metė ją ne dėl ponios Ojotos, o gerokai anksčiau. Bet Tikaka baisingai jos neapkentė. Mat ši moteris buvo brangi ir artima tėvui iki pat mirties.

– Taip, sudėtinga žmogysta buvo ta Ojota-san! – neatlyžo Tikaka. – Jūs, Kikudzi-san, jaunas, nepatyręs, sunku jums ją perkąsti. Aš dar daugiau pasakysiu: laimė, kad ji

susiprato laiku numirti, jums laimė. Kitaip būtumėt pražuvęs. Tikrai tikrai!

Kikudzis nusigręžė nuo Tikakos. Bet ji, rodos, nė nepastebėjo.

– Antra vertus, argi aš kam būčiau leidusi trukdyti jūsų santuoką?! Dievažin, gal ji ir jautėsi kalta, tik neįveikė velniškos savo prigimties. Todėl ir ryžosi mirti... O dar, ko gero, vylėsi po mirties susitikti su jūsų tėvu. Tokia ji buvo...

Nuo tų žodžių Kikudziui šiurpulys perėjo per kūną.

Tikaka žengė į sodą.

– Einu pasėdėsiu arbatos namelyje. Gal nusiraminsiu, – pasakė.

Kikudzis gerą valandėlę nejudėdamas žiūrėjo į gėles.

Baltos ir rausvos gėlės... Baltas, šviesiai rožinio atspalvio sinas... Rožės, gvazdikai ir keramika tartum susiliejo, gožė vienas kitą... Kol jis sėdėjo ir žiūrėjo, sino fone radosi trapus siluetas – Fumika, vieniša, liūdna, susigūžusi ant tatamio ištuštėjusiuose namuose.

PONIOS OJOTOS LŪPŲ DAŽAI

1

Kikudzis išsivalė dantis ir grįžo į miegamąjį. Tarnaitė merkė branto žiedą į kabančią vazelę – dekoratyvinį persmaugtą moliūgą.

Kikudzis vėl palindo po antklode.

– Šiandien kelsiuos, bet vėliau.

Jis atsigulė aukštielninkas, atsilošė ant pagalvės ir įsižiūrėjo į moliūge pamerktą gėlę tokonomos kampe.

Tarnaitė, jau eidama į kitą kambarį, paklausė:

– O į darbą šiandien neisit?

– Neisiu. Pailsėsiu dar dienelę... Bet kelsiuos.

Kikudzis buvo persišaldęs – jam labai skaudėjo galvą ir pastarąsias penkias dienas jis nėjo į darbą.

– Klausyk, kame radai tą brantą?

– Tarp imbierų prie sodo tvoros... Ten išaugo, bet tas vienas žiedelis ir tepražydo.

Laukinis brantas. Pats išaugo. Stiebeliukas plonytis, lapeliai mažytėliai ir vienas vienintelis žiedelis – paprastutis, kuklus, tamsiai violetinis.

Tačiau ir nuo smulkučių lapų, ir nuo tamsiai violetinio žiedelio, nukarusio iš moliūgo, rusvo, tarsi nulakuoto patamsėjusiu nuo laiko raudonu laku, dvelkė lauko vėsa.

Sena tarnaitė, gyvenanti jų namuose dar nuo tėvo laikų, retsykiais būdavo išradinga.

Ant kabančios vazelės dar įžiūrimas apsilupinėjęs lakinis meistro antspaudas, o ir ant seno apsitrynusio futliaro parašyta, jog tai Sotano darbas. Jei užrašas nemeluoja, vadinasi, tam moliūgui kokie trys šimtai metų.

Kikudzis neišmanė, kaip parenkamos gėlės arbatos ceremonijai, ir tarnaitė greičiausiai nemokėjo šio meno, bet jam pasirodė, kad brantas visai tinka rytinėms apeigoms.

Kikudzis žiūrėjo į žiedą ir galvojo: trijų šimtų metų senumo vazelėje gležnas brantas, kuris žydės ne ilgiau kaip vieną dieną...

Gal toks derinys – tai savotiška harmonija?.. Gal tai daug gražiau nei europietiškos gėlės sino ąsotyje, kuriam taip pat ne mažiau kaip trys šimtai metų...

Kikudziui kažkodėl pasidarė neramu: kiekgi valandų išsilaikys brantas?

Per pusryčius, kai tarnaitė atnešė valgyti, Kikudzis tarė:

– Aš maniau, kad brantas kaipmat nuvys, o jis dar šviežias.

– Taip, dar šviežias.

Kikudzis prisiminė ketinęs pamerkti bijūnų į Fumikos dovanotą siną. Bijūnų – ponios Ojotos atminimui. Kai Fumika jam padovanojo siną, bijūnų žydėjimo metas jau buvo praėjęs, bet pavienių žiedų gal dar buvo likę. O dabar vėlu.

– Visai pamiršau, kad mes turime tą moliūgą. Kur jį ir suradai?

– Prisiminiau.

– Kažin ar tėvas merkdavo kada brantus į šitą moliūgą?

– Nežinau. Atrodo, nemerkdavo. Aš šiaip... pati pamerkiau... Matot, brantas – vijoklinis augalas, ir tas moliūgas – taip pat. Aš ir pamaniau...

– Ką? Vijokliniai augalai?

Kikudzis apstulbo ir susijuokė.

Po pusryčių jis pabandė skaityti laikraštį, bet tuoj apsunko galva, tad išsitiesė ant tatamio valgomajame.

Tarnaitė įėjo į valgomąjį šluostydamasi šlapias rankas.

– Ar mano patalynę jau sudėjai?

– Ne, bet malonėkite palaukti minutytę, aptvarkysiu kambarį.

Kai jis grįžo į miegamąjį, tokonomoje branto nebebuvo. Ir moliūgo taip pat.

Hm! Nukabino. Turbūt todėl, kad jis nepamatytų, kaip graudžiai vysta žiedas.

Jam buvo juokinga, kai tarnaitė pasakė, kad ir brantas, ir moliūgas – vijokliniai augalai. Gal vis dėlto tai senai moteriškei taip savotiškai persidavė jos buvusio šeimininko estetiniai įpročiai.

Sino ąsotis taip ir stovėjo tuščias tokonomoje.

Jeigu netikėtai ateis Fumika, jai bus nemalonu – taip negerbiama jos dovana.

Tą dieną, kai parsinešė ąsotį namo, Kikudzis pamerkė į jį baltų rožių ir rausvų gvazdikų.

Juk tokios pat gėlės žydėjo jame priešais ponios Ojotos palaikus – gėlės, Kikudzio pasiųstos septintą atminų savaitės dieną.

Jis ėjo tada iš Fumikos nešinas ąsočiu ir užsukęs į tą pačią gėlių parduotuvę nupirko tų pačių gėlių kaip ir dieną prieš tai – rožių ir gvazdikų.

Bet paskui jis nebemerkė į ąsotį jokių gėlių. Rodėsi, tik prisilies prie sino, ir sielą prislėgs toks nerimas, kad jo niekas nenuramdys.

Kitąsyk eina jis gatve ir nei iš šio, nei iš to įbeda žvilgsnį į kokią nors priekyje žengiančią vidutinio amžiaus moterį ir instinktyviai pradeda sekti jai įkandin. Paskui atsigodęs paniūra ir sumurma:

– Traukia it nusikaltėlį...

Ir tada jis pamato, kad moteris nė kiek nepanaši į ponią Ojotą. Tiktai klubų linija tartum primena jos figūrą.

Ir vis tiek tokiomis valandėlėmis jį apima nepakenčiamai stiprus geismas. Jis tiesiog žado netenka, bet po akimirkos geismą keičia nuostaba, abu jausmai pinasi, tarsi gožia vienas kitą, ir ūmai jis atsipeikėja – kaip žmogus, ką tik ketinęs daryti nusikaltimą.

Nusikalstamas geismas. Iš kur jis, klausia pats save, mėgindamas gesinti tai, kas vis labiau įsiliepsnoja. Bet atsakymo neranda, o ponios Ojotos ilgisi vis labiau.

Jam darėsi baisu – šitaip stipriai jaučia gyvą mirusios moters kūną. Kas bus, jei šitas jausmas nesiliaus persekiojęs?..

Gal tai sąžinė graužia, neduoda ramybės jausmų atminčiai?..

Kikudzis įdėjo siną į dėželę ir atsigulė. Išsiblaškęs ėmė žiūrėti į sodą. Sudundėjo griaustinis.

Audra, tolima, bet stipri, artėjo su kiekviena griausmo papliūpa.

Žaibų atšvaitai žybčiojo sodo medžiuose. Bet liūtis aplenkė perkūniją. Dundesys ėmė tolti.

Tai bent lietus! Tikri smėlio fontanai trykšta ant takų.

Kikudzis atsistojo ir surinko Fumikos telefono numerį.

– Ojota-san čia nebegyvena, – išgirdo atsakymą.

– Kaip?.. – Kikudzis neteko žado. – Atleiskite, kad trukdau, bet ar negalėtumėt...

Jis suprato, kad Fumika pardavė namą.

– Atsiprašau, gal žinote, kur persikėlė Ojota-san?

– Prašom palaukti... minutėlę...

Su juo, atrodo, kalbėjo tarnaitė. Po valandėlės ji vėl paėmė ragelį ir pasakė adresą bei telefoną – ko gero, perskai-

tė iš popierėlio. Kikudzis užsirašė pono Todzakio namo numerį ir telefoną. Paskambino ten.

– Taip, tai aš, Fumika... Atleiskite, priverčiau jus laukti...

Fumikos balsas suskambėjo netikėtai linksmai.

– Fumiko-san, ar pažįstate mane? Čia kalba Mitanis... Aš skambinau jums į namus...

– Taip?.. Oi, kaip negerai išėjo... Prašom atleisti!..

Jos balsas trūkčiojo, tolydžio visai užslopdamas, kaip motinos.

– Kada gi persikraustėte?

– Taigi persikrausčiau...

– Ir nė nepasakėte, nedavėt žinios...

– Namą pardaviau... Jau kelios dienos gyvenu pas draugę, naudojuosi jos svetingumu...

– Vadinasi, pardavėte?

– Taip. Aš dvejojau, pranešti jums ar ne. Iš pradžių nusprendžiau – nereikia, negalima. O paskui nepatogu buvo...

– O kodėl dvejojote?

– Nevertėjo, taip?.. Iš tiesų taip manote?

Kikudzis ūmai pajuto: jam taip lengva ir gaivu, tartum nusiprausus vėsiu vandeniu. Ir pats nustebo, kad tokį jausmą galima patirti kalbant telefonu.

– Žinote, aš vis žiūriu į jūsų dovaną, į siną... Vos tik žvilgteliu į jį, iškart kyla noras jus pamatyti.

– Taip?.. O aš turiu dar vieną keramikos dirbinėlį. Mažą cilindro formos puoduką. Anąkart norėjau jums padovanoti kartu su ąsočiu, bet... Suprantate, tai mamos puodukas, ji visada iš jo gerdavo ir ant jo krašto liko lūpų dažų pėdsakas... Aš...

– Kas? Dažų pėdsakas?

– Mama taip sakydavo...

– Kaip taip gali būti? Lūpų dažų pėdsakas ant keramikos?

– Ak ne! Ne taip... Tas puodukas rausvo atspalvio. O mama sakydavo, kad tai jos dažai įsisunkę. Dabar, jau be mamos, aš gerai apžiūrėjau puoduką. Prie krašto, vienoje vietoje, tikrai yra šiokia tokia dėmė, raudonumas trupučiuką ryškesnis...

Nejau Fumika visai abejingai kalba apie tai? Kikudziui net klausyti sunku, o plėtoti šią temą jis tikrai nevaliotų.

Jis skubiai pasakė:

– Čia klaikiai lyja. O pas jus?

– Kai paskambinote, kaip tik tuo metu kad trinktelės, net susigūžiau.

– Po lietaus gal bus gaiviau, dabar stačiai trošku. O aš šiandien namie. Jau kelinta diena neinu į darbą. Ar jūs laisva? Gal ateisite?

– Dėkui. Apskritai aš galvojau užeiti pas jus, bet pirma norėjau pradėti dirbti. Tada ir būčiau atėjusi, kad jau apsisprendžiau ateiti.

Kikudzis nespėjo atsakyti.

– Bet mane taip nudžiugino jūsų skambutis, kad dabar ateisiu. Nors... Turbūt neverta su jumis matytis...

Kikudzis palaukė, kol nustos lyti, apsirengė ir liepė tarnaitei sudėti patalynę.

Jis lyg neketino šiandien kviesti Fumikos ir netikėtai pakvietė. Net pats stebėjosi.

Bet dar labiau jį apstulbino lengvumo jausmas, atsiradęs pakalbėjus telefonu. Tik pasišnekėjo su Fumika, ir kaltės, kurią jautė poniai Ojotai, kaip nebūta.

Gal dėl Fumikos balso? Dukters balsas atkartojo visas motinos intonacijas – rodos, su juo kalbėjo atgijusi ponia Ojota.

Kikudzis skutosi ir paikiojo: krėtė nuo šepetėlio muilo putas tiesiai ant krūmo lapų, o paskui vilgė jį po lietaus srovelėmis, bėgančiomis nuo stogo.

Po pietų kažkas atėjo. Kikudzis puolė į prieškambarį – vylėsi išvysti Fumiką. Bet priešais jį stovėjo Tikaka Kurimoto.

– A-a, tai jūs...

– Senokai bebuvau, sakau, aplankysiu. Kaip jaučiatės per tokį karštį?

– Nekaip.

– Ai ai ai! Ir veido spalva nelabai skaisti.

Tikaka suraukusi kaktą tyrinėjo Kikudzį.

Fumika tikriausiai ateis europietiškais batukais, pamanė jis, o aš išgirdau dunksint getas* ir tuoj pagalvojau, kad tai ji...

– O jūs, – Kikudzis savo ruožtu pažvelgė į Tikaką, – dantis susidėjot... Iškart jaunesnė.

– Taip, pasitaikė laisvo laiko... Tik labai jau balti! Bet nieko, greit patamsės.

Tikaka žengė į tą kambarį, kur ką tik gulėjo Kikudzis, ir dirstelėjo į tokonomą.

– Nieko nebėra, ir švaru, ir tuščia, – pasakė Kikudzis.

– Taip, tuščia. Ką gi padarysi, kad vis lijo ir lijo. Bet gėlių galėtumėt... – Tikaka pasigręžė į jį. – Tiesa, ką nusprendėt dėl sino?

---

* Getos – nacionalinis japonų apavas – medinė lentutė ant dviejų skersai jos pritvirtintų trinkelių.

Kikudzis tylėjo.

– Ar jums neatrodo, kad būtų geriau jį grąžinti?

– Čia jau mano reikalas.

– Ne visai taip.

– Vis dėlto galėtumėt nenurodinėti, kaip aš turiu elgtis.

– Ne visai taip... – akinamai blykstelėjo nauji Tikakos dantys. – Aš kaip tik atėjau jums duoti patarimo. – Ji staiga ištiesė rankas ir sumosavo – tartum nuvaikė kažką. – Iš šitų namų reikia išvyti apžavus, antraip...

– Prašom negąsdinti!

– Bet aš noriu pateikti jums tam tikrus reikalavimus! Kaip piršlė...

– Jeigu turite galvoje Inamuros-san dukterį, tai esu labai dėkingas, bet atsisakau.

– Na ką jūs, ką jūs! Atsisakyti vedybų su simpatiška mergaite vien dėl to, kad nepatinka piršlė! Tai stačiai kvaila. Piršlė viso labo tik lieptas. Tai ir mindžiokite tą lieptą. Jūsų tėvas naudodavosi mano paslaugomis be jokių ceremonijų.

Kikudzio veidas buvo aiškiai nepatenkintas.

Tačiau Tikaką jau valdė siutas. Ji net pečius kilstelėjo – kaip visuomet, kai kalbėdavo įsikarščiavusi.

– O kaipgi kitaip? Su manim juk lengva, ne taip kaip su ponia Ojota... Apskritai ne pro šalį būtų papasakoti jums apie save ir apie jūsų tėvą. Tik kad pasakoti nėra ko. Jūsų tėvui aš buvau tuščia vieta. O akimirkos potraukis tik plykstelėjo ir vėl užgeso, nė aikteleti nespėjau... – Tikaka nuleido galvą. – Ne, aš nesinešiojau širdy nuoskaudos. Visada džiaugiausi, kad galiu jam patarnauti. O jis ir naudojosi mano paslaugomis, visada naudojosi, kai tik

prireikdavo... Vyrai šitaip mėgsta – naudotis paslaugomis tų moterų, su kuriomis kada nors palaikė ryšius. Tiesą sakant, aš neprakišau. Per jūsų tėvą įgijau sveikos gyvenimo patirties.

– Hm...

– Taigi šita išmintimi galite naudotis.

Gal jos žodžiuose yra tiesos, pamanė Kikudzis. Nuo Tikakos ūmai padvelkė nerūpestingumu, atsainumu.

– Suprantate, Kikudzi-san, žmogus negali būti protingas ir išmintingas, jeigu jame per daug stiprus vyriškas arba moteriškas pradas.

– Taip? Vadinasi, išmintis – niekatrosios giminės.

– Ironizuojate? Na, na... Vis dėlto, kai virsti niekatrosios giminės būtybe, imi kiaurai matyti ir vyrus, ir moteris. Ar jūsų nestebina, kad ponia Ojota ryžosi mirti palikdama dukterį vienui vieną? Juk jaunoji Ojota-san nieko, be motinos, neturėjo. Aš manau, motina į kažką dėjo viltis. Pavyzdžiui, kad ir į jus – gal jūs po jos mirties pasirūpinsite mergaite...

– Na, kaip jūs drįstate!

– Aš daug galvojau apie tai, labai daug. Ir man kilo įtarimas... Juk ponios Ojotos mirtis sutrukdė jums vesti? Sumojate? Ne taip čia viskas paprasta. Jai buvo prasmė numirti.

– Jūsų pašėlusi vaizduotė, – pasakė Kikudzis, bet jį patį pribloškė ši vaizduotė. Tartum žaibas jam tvykstelėjo prieš akis.

– Kikudzi-san, juk sakėte poniai Ojotai, kad pasipiršote Inamuros-san dukteriai?

Kikudzis puikiai prisiminė sakęs, bet apsimetė nustebęs.

– Aš? Man regis, jūs telefonu pranešėte poniai Ojotai apie numatomas mano vedybas!

– Taip, pranešiau ir paprašiau netrukdyti! Kaip tik tą vakarą ji ir mirė.

Stojo tyla.

– Vis dėlto, Kikudzi-san, – vėl prabilo Tikaka, – įdomu, iš kur jūs žinote, kad aš skambinau? Ji buvo atėjusi pas jus?

Kikudzis užkluptas sumišo.

– Aišku, buvo atėjusi! Aš prisimenu, kaip ji tada sukliko į telefono ragelį.

– Tai bent! Vadinasi, tai jūs ją nužudėt!

– Galite manyti ir taip. Jums lengviau bus. O aš įpratusi vaidinti piktadarės vaidmenį. Jūsų tėvas užtat ir vertino mane, kad prireikus visuomet puikiai jį suvaidindavau. Štai ir šiandien tame vaidmenyje atsiradau pas jus. Ne pagerbti jūsų tėvo, o šiaip atėjau.

Kikudziui pasirodė, kad iš šios moters tiesiog plūsta neapykanta ir nenuramdomas chroniškas pavydas. Bet Tikaka ir toliau kalbėjo visiškai ramiai, tartum būrė iš savo delno:

– O jums Kikudzi-san, nereikia žinoti, kas dedasi šalia jūsų. Jeigu labai nemalonu, keiktelėkit sau tyliai – matai, kokia užsispyrusi boba, kišasi ir kišasi ne į savo reikalus. O aš tuo tarpu nubaidysiu burtininkę ir padarysiu taip, kad lemtos vedybos įvyktų.

– Būkite tokia maloni ir nebepriminkite tų lemtų vedybų.

– Gerai gerai, aš ir pati nenoriu painioti tokio švento reikalo su ponia Ojota... – Tikaka netikėtai prabilo švel-

nesniu tonu. – Vis dėlto Ojota-san nebuvo blogas žmogus... Ji tikriausiai meldėsi mirdama, kad jūs paimtumėt jos dukterį už žmoną. O jums turbūt nė žodeliu apie tai neužsiminė...

– Jūs vėl su savo paikystėm!

– Bet juk taip ir buvo! Nejau manote, kad jai niekad nešovė į galvą išleisti už jūsų dukterį? Jei taip manote, tai padebesiais sklandote. Ji juk buvo velnio apsėsta, ir miegodama, ir atmerktomis akimis svajojo apie jūsų tėvą. Rasi tai galima pavadinti net prigimties vientisumu. Ji ir savo dukrą įvėlė, kaip kokia fanatikė. O viskas baigėsi tuo, kad gyvastį prarado... Iš šalies žiūrint – ją persekiojo likimas ar prakeiksmas koks... Ir kam ji spendė savo kerų žabangas...

Kikudzio žvilgsnis susirėmė su Tikakos žvilgsniu. Mažas akutes ji užvertė aukštyn, lyg apimta ekstazės, ir kartu žiūrėjo tiesiai į jį. Kikudzis neištvėrė ir nusigręžė.

Jis leido jai pliaukšti į valias, netramdė, nestabdė. Ir ne tiek dėl to, kad jautėsi kaltas, – po siaubingų Tikakos išvadų jis buvo tiesiog kaip stabo ištiktas.

Negi tikrai ponia Ojota norėjo ištekinti už jo dukterį?.. Tokia mintis jam nė į galvą nebuvo atėjusi. O ir netiki jis tuo.

Greičiausiai Tikaka tik spėlioja – piktai, nepagrįstai. Pavydas, toks pats šlykštus ir neišnaikinamas kaip tamsus apgamas ant jos krūties...

Ir vis dėlto Tikakos žodžiai pritrenkė it žaibas.

Kikudziui pasidarė baisu.

O gal jis pats svajojo apie tai širdies gelmėj?..

Juk būna taip gyvenime, kad vyriškis, mylėjęs motiną, po kiek laiko įsimyli jos dukrą... Bet Kikudzis dar tebe-

svaigsta nuo ponios Ojotos glamonių, kaipgi jis žavėsis jos dukra? Ir vis dėlto jis siekia tos merginos, siekia visa esybe, siekia pats to nepastebėdamas. Negi jis iš tiesų įkliuvęs į kerų pinkles?

Dabar jam dingojosi, kad suartėjęs su ponia Ojota jis tapo kitu žmogum. Kažkas jame tartum numirė, kažkas užgeso.

Įėjo tarnaitė.

– Panelė Ojota-san teikėsi apsilankyti. Sako, jeigu pas mus yra svečių, ateisianti kitą kartą...

– Ką?.. Ji išėjo?

Kikudzis išskubėjo į prieškambarį.

2

– Atleiskite, aš...

Fumika pakėlė galvą ir pažvelgė Kikudziui į akis. Šią akimirką jis puikiai matė visą jos kaklą, baltą ir grakštų.

Duobutėje, kur baigiasi kaklas ir prasideda krūtinė, – vos pastebimas šešėlis.

Ar šviesa taip krinta, ar ji sublogusi?.. Nuo šio blyškaus šešėlio Kikudziui pasidarė kiek liūdna ir sykiu neįprastai lengva, tartum akmuo nuo širdies nusirito.

– O pas mane Kurimoto...

Jis pasakė tai ramiai, be jokių vidinių pastangų. Vos pamatė Fumiką, įtampa, dar kausčiusi prieš valandėlę, ūmai kažkur dingo.

Ji linktelėjo.

– Supratau, antai jos skėtis nuo saulės...

– A-a, šitas...

Kampe stovėjo pilkas skėtis ilga rankena.

– Gal jums nemalonu? Jei norite, minutytę atsipūskite arbatos namelyje. O Kurimoto aš beregint išprašysiu lauk.

Kikudzis pasakė ir pats nusistebėjo savimi: juk žinojo, kad ateis Fumika, tai kodėl iš karto nepasistengė Tikakos atsikratyti.

– Man vis tiek, – atsakė Fumika.

– Taip? Labai gerai! Tada prašom į vidų.

Fumika įėjo ir maloniai pasisveikino su Tikaka, tartum nė neįtardama, kad ši nusiteikusi priešiškai.

Tradiciniai užuojautos žodžiai ir tradicinė padėka už pareikštą užuojautą.

Tikaka sėdėjo atsilošusi, vos kilstelėjusi kairį petį, kaip per pamoką, kai atidžiai stebi mokinę.

– Taip, labai liūdna... Dabartiniame pasaulyje švelnios, pažeidžiamos sielos neišlaiko... Tai ir jūsų mama numirė, nuvyto paskutinis gležnas žiedas.

– Na, ne tokia jau ji buvo gležna...

– Kaip gailu jai tikriausiai buvo palikti jus vičvienaitę.

Fumika nepakėlė akių. Putlios jos lūpos buvo kietai sučiauptos.

– Aš manau, jūs iš tikro jaučiatės labai vieniša, – vis kalbėjo Tikaka. – Man regis, pats laikas būtų atnaujinti arbatos ceremonijos pamokas.

– Žinote, aš jau...

– Supraskite, labai išblaško!

– Taip, bet dabar mano padėtis šiek tiek kitokia. Arbatos ceremonija man nebereikalinga.

– O-o, kam taip šnekate?! Nereikia menkinti savęs! – Tikaka kaip artistė iškėlė rankas, iki tol ramiai gulėjusias ant kelių. – Lietaus sezonas baigėsi, ir štai aš atėjau į šiuos namus. Ir žinote ko? Atvirai kalbant, norėjau pažiūrėti, kaip laikosi arbatos namelis. – Ji pašnairavo į Kikudzį. – Gal palaikysite man kompaniją, Fumiko-san?

– Tiesiog nežinau...

– Jums leidus, paimsim ceremonijai siną – jūsų motulės atminimui.

Fumika galiausiai pakėlė akis ir pažvelgė į Tikaką.

– Pakalbėsim, pašnekučiuosim, prisiminsim mamą.

– Turbūt neverta, dar imsiu verkti.

– O kodėl nepaverkus? Paverksime abi. Juk greit Kikudzis-san parsives jauną žmoną, ir kas žino, gal man bus užginta lankyti arbatos namelį. O man su juo tiek daug gera susiję... – Tikaka nusišypsojo ir nelauktai griežtu tonu pridūrė: – Žinoma, jei susitarimas galios ir Kikudzio-san vestuvės su Jukika Inamura įvyks.

Fumika linktelėjo. Jos veidas atrodė bejausmis. Tik begalinis nuovargis atsispindėjo tame veide, tokiame panašiame į motinos.

Kikudzis tarė:

– Kam taip kalbate? Negražu Inamuros-san atžvilgiu. Juk niekas dar nenuspręsta.

– Aš ir pasakiau – jeigu susitarimas galios, – atsikirto Tikaka. – Ne veltui žmonės sako: „Geram sumanymui galybė kliūčių“, – taip paprastai ir būna. O kol niekas neaišku, jūs, Fumika, manykite, kad nieko negirdėjote.

– Gerai! – Fumika linktelėjo.

Tikaka pasišaukė tarnaitę ir išėjo tvarkyti arbatos namelio.

– Atsargiai, čia pavėsyje dar lapai šlapi, – atsklido iš sodo jos balsas.

3

– Rytą, kai paskambinau jums, turbūt girdėjote ragelyje, kaip čia lyja, – pasakė Kikudzis.

– Nejau galima išgirsti lietų telefonu? Nežinau, neatkreipiau dėmesio... Ne, iš tiesų, nejau galima išgirsti ragelyje tokius garsus – šnarant lietų jūsų sode?

Fumika žvilgtelėjo į Kikudzį, paskui įsižiūrėjo į sodą.

Už krūmų ir medžių čiužėjo lapuota šluota – Tikaka šlavė arbatos namelį.

Kikudzis irgi pažvelgė į sodą.

– Ir aš turbūt negirdėjau, kaip šniokščia lietus pas jus. Bet lijo labai smarkiai, ir man pradėjo dingotis, kad girdžiu.

– Taip, kad lijo, tai lijo! Ir griaustinis kaip patrakęs daužėsi!

– Kai kalbėjom telefonu, jūs pasakėt, kad smarkiai trinktelėjo.

– Oi, kaip keista... Pasirodo, vaikai net mažmožiais kartais panašūs į tėvus. Prisimenu, kai buvau vaikas, mama per audrą, vos tik, būdavo, driokstelės dundulis, tuoj pridengia man galvą kimono rankove. O vasarą, išėjusi iš namų, vis žiūrėdavo į dangų – ar nesirenka debesys... Ir aš lygiai taip... Kai tik sugriaudžia, noriu prisidengti rankove.

Fumika šiek tiek sutriko, droviai įgaužė pečius.

– Aš atnešiau sino puoduką, – pasakė ji ir išėjo į prieškambarį.

Grįžo ir puoduką pastatė priešais Kikudzį, tik neišpakuotą.

Bet pamačiusi, kad Kikudzis nesiryžta jo liesti, prisitraukė paketėlį, atvyniojo popierių ir išėmė puoduką iš dėžutės.

– Regis, jūsų mama mėgo anuos du puodukus, porinius, Rioniu darbo... Ir gerdavo iš jų arbatą kasdien, – pasakė Kikudzis.

– Taip, bet dažniausiai vis dėlto gerdavo iš va šito. Sakydavo, esą juodame ir raudoname puoduke dingsta žalios arbatos spalva.

– O juk tikrai! Juodame ir raudoname fone žalia spalva nebe tokia graži.

Kikudzis vis nesiryžo liesti išimto iš dėžutės puoduko, ir Fumika pasakė:

– Čia turbūt nekoks sinas.

– Na, ką jūs!

Bet jis vis dar nesiryžo imti puoduko.

Balta glazūra, kaip ir sakė rytą Fumika telefonu, – vos pastebimo rausvo atspalvio. Skaistus atspalvis, rodos, smelkiasi kažkur iš vidaus.

Viršutinis kraštas šiek tiek parudavęs. Vienoje vietoje šviesiai rusva spalva kiek ryškesnė.

Turbūt šią vietą nuolat liesdavo lūpos, tad glazūra trupučiuką apdilo ir prisisunkė arbatos.

Kikudzis žiūrėjo į tą vietą ir ji atrodė vis rausvesnė.

Nejau tai iš tiesų lūpų dažų pėdsakas, kaip sakė Fumika?

Puoduko viduje ties ta vieta taip pat vos pastebimas rausvai rudas apnašas.

... Nublukusių lūpų dažų spalva... Nuvytusios, sudžiūvusios raudonos rožės spalva... Ir... seniai seniai užlašėjusio ant balto kaip sniegas paviršiaus kraujo spalva... Kikudziui ėmė smarkiau tvaksėti širdis.

Ir kartu jį vėl užplūdo skaudžiai stiprus geismas. Koks siaubas, pamanė jis, kokia gėda!..

Ant puoduko buvo išpiešti melsvai juodi, platūs kažkokios žolės lapai. Kuriose ne kuriose vietose piešinys šiek tiek parudavęs.

Neįmantrus, realistinis piešinys malšino nesveiką geidulingumą. Ir paprasta puodoko forma taip pat.

– Žavus! – pasakė jis ir galop paėmė į rankas.

– Nežinau, aš nelabai išmanau tokius dalykus... Bet mama labai jį mėgo, vis iš jo gerdavo arbatą.

– Taip, moteriai jis neabejotinai tinka.

Moteriai... Kikudzis pasakė tai ir pajuto: Fumikos motina buvo moteris – ir jam, ir apskritai...

Kam Fumika jam atnešė šitą puoduką? Ir dar su motinos lūpų dažų žymėmis?

Kas tai – naivumas ar kietaširdiškumas?

Kikudzis laikė puoduką delnuose, bet stengėsi neprisiliesti prie tos vietos, kur buvo likęs keistas pėdsakas.

– Fumika, prašom paimti puoduką! O pradės Kurimoto apžiūrinėti, nuo kalbų neatsiginsim.

– Gerai.

Fumika įdėjo puoduką į dėžutę, suvyniojo ir išėjo į prieškambarį.

Aišku, ji norėjo padovanoti jam šitą puoduką! Todėl ir atnešė. Bet praleido tinkamą momentą, o gal pamanė, kad jam sinas nepatiko.

Įėjo Tikaka.

– Kikudzi-san, gal duosite ponios Ojotos ąsotį?

– O gal bus geras mūsiškis? Tuo labiau kad pas mus svečiuojasi Fumiko-san.

– Tai keistas žmogus! Kaip tik todėl, kad Fumiko-san čia, aš ir noriu paimti ąsotį. Mes juk ketinome pasikalbėti, prisiminti motiną. O ąsotis – dovana... Velionės atminimas...

– Betgi jūs neapkenčiate ponios Ojotos! – nelauktai pasakė Kikudzis.

– Neapkenčiu? Čia tai netiesa! Tik mudviejų charakteriai neatitiko. O ir kaip galima neapkęsti mirusio žmogaus?.. Kas be ko, mudvi nesimpatizavome viena kitai, čia tai teisybė. Bet tik dėl to, kad nesutapo charakteriai. Ir, be to, aš ją kiaurai mačiau...

– Regis, jūsų specialybė – kiaurai matyti.

– Jeigu bijote, slėpkite nuo manęs savo širdį. Štai ir viskas!

Grįžo Fumika. Ji atsisėdo netoli slenksčio. Tikaka pasigręžė į ją ir kilstelėjo kairį petį.

– Brangioji Fumiko-san, įkalbėkime namų šeimininką, kad duotų arbatos ceremonijai jūsų motulės siną.

– Taip, prašome, Kikudzi-san! – pasakė Fumika.

Kikudzis išėmė iš sieninės spintos ąsotį.

Tikaka užsikišo už obio suglaustą vėduoklę, paėmė ąsotį ir išėjo į arbatos namelį.

– Žinote, aš išsigandau, kai rytą paskambinau jums telefonu ir išgirdau, kad persikraustėte kitur. Nejau viena ir namą pardavėte, ir visus kitus reikalus sutvarkėte?

– Taip. Viena. Bet man pasisekė. Namą nupirko mūsų pažįstamas. Jis gyveno Ojojise, mažame namelyje. Norėjo su manim pasikeisti, bet aš pagalvojau, kad bus geriau pardavus. Gyventi vienai, kad ir mažame name, kažkaip nejauku. Nuomoti kambarį – daug mažiau rūpesčių, ypač kai dirbi. O kol kas gavau pastogę pas draugę.

– Ar jau susiradote darbo?

– Dar ne. Kai pradėjau rūpintis darbu, paaiškėjo, kad nieko dorai nemoku. – Fumika nusišypsojo. – Juk ir pas jus ketinau ateiti tik po to, kai kur nors įsitaisysiu. Kažkaip liūdna eiti į svečius ir benamei, ir bedarbei – kai nieko neveiki, tuščiai dūlinėji.

Kikudzis norėjo pasakyti, kad kaip tik tada ir reikia vaikščioti į svečius. Jis įsivaizdavo Fumiką svetimame kambaryje: sėdi viena ir liūdi. Bet mergaitė neatrodė liūdna.

– Aš irgi noriu parduoti namą. Baudžiuosi, baudžiuosi, bet niekaip nesiryžtu. O kol kas viskas genda: laštakai prakiurę, tatamiai išdilę. O taisyti neturiu ūpo.

– Kam parduoti? Jūs tikriausiai vesite, ir čia ateis žmona, – skambiai pasakė Fumika.

Kikudzis pažvelgė į ją.

– Kartojate Kurimoto žodžius... Nejau manote, kad aš dabar galėčiau vesti?

– Tai dėl mamos? Jūs kentėjote, taip? Bet dabar juk viskas praeity... Taip ir galvokite – viskas praeity.

4

Tikaka sparčiai viską sutvarkė arbatos namelyje – daug reiškia įgudimas.

– Ar gerai parinkau indus, tinka prie šio ąsočio? – paklausė ji.

Kikudzis neatsakė, jis nelabai išmanė tuos dalykus. Fumika taip pat tylėjo. Abu jie žiūrėjo į ąsotį.

Daiktas, atstojęs gėlių vazą priešais urną su ponios Ojotos palaikais, dabar buvo naudojamas pagal paskirtį.

Kieno tiktai rankos nelietė šio ąsočio... Ponios Ojotos rankos, Fumikos rankos, o Fumika – iš rankų į rankas – perdavė jį Kikudziui... Nūnai virš jo raganauja šiurkščios Tikakos rankos.

Keisto, kone pražūtingo likimo ąsotis. Antra vertus, kiekvienas daiktas turi savo likimą, o arbatos ceremonijos indai – juo labiau.

Praėjo trys, o gal net keturi šimtai metų nuo to laiko, kai buvo nužiestas šis ąsotis. Kas naudojosi juo iki ponios Ojotos, kas buvo jo savininkas, kieno likimai paliko ant jo neregimą pėdsaką?..

– Sino grožis dar labiau išryškėja prie židinio, šalia ketaus katilėlio. Ar jums taip neatrodo? – Kikudzis žvilgtelėjo į Fumiką. – Ir kokia tauri forma! Katilėlis tiesiog ją pabrėžia.

Spindinti sino glazūra žėravo žaižaravo.

Kikudzis pasakė Fumikai telefonu, esą gana jam pažvelgti į siną, ir iš karto panūstąs ją matyti.

Galbūt jos motinos kūnas taip pat skleidė šviesą iš vidaus – moters šviesą?..

Buvo karšta, ir Kikudzis neužstūmė namelyje siodzio. Angoje už Fumikos nugaros žaliavo klevas. Vešlios lapijos šešėlis gulė ant jos plaukų.

Šviesios žalumos fone išryškėjo grakštus Fumikos kaklas ir galva. Aukščiau alkūnių apnuogintos rankos, – ko gero, ji pirmąsyk šiemet užsivilko suknelę trumpomis rankovėmis, – atrodė blyškios, kone melsvos. Fumika liesutė, bet toks įspūdis, kad ir pečiai apvalūs, ir rankos putnios.

Tikaka taip pat grožėjosi ąsočiu.

– Šiaip ar taip, toksai ąsotis suspindi visu grožiu tik per arbatos ceremoniją. Stačiai nuodėmė jį naudoti vietoj vazos gėlėms.

– Bet mama irgi merkdavo į jį gėles, – pasakė Fumika.

– Nuostabu! Jūsų motulės atminimas šitame namelyje!.. Beje, ponia Ojota tikriausiai džiaugtųsi.

Tikaka turbūt norėjo įgelti Fumikai, bet ši ramiai atsakė:

– Mama dažnai merkdavo į ąsotį gėles. O aš daugiau neketinu užsiiminėti arbatos ceremonija.

– Nešnekėkite taip. – Tikaka apsidairė. – Arbatos ceremonija – kilnus dalykas. O jau šitas namelis... Aš niekur taip neatgaunu dvasinės pusiausvyros kaip čia, kai man leidžiama peržengti jo slenkstį. Mačiau ne vieną dešimtį arbatos namelių, bet tokio kaip šitas neteko regėti... – Ji nukreipė žvilgsnį į Kikudzį. – Kitąmet sueis penkeri metai, kai mirė jūsų tėvas. Sukakties dieną, Kikudzi-san, surenkite iškilmingą arbatos ceremoniją.

– Galima. Įdomu būtų svečiams paduoti netikrus rykus, neturinčius jokios vertės.

– Kaip jūs taip kalbate?! Be to, tarp velionio pono Mitanio arbatos rykų ir nėra nė vieno padirbinio.

– Taip? Bet vis tiek būtų įdomu! Arbatos ritualas – ir falsifikatas! – Jis kreipėsi į Fumiką: – Žinote, aš niekaip neatsikratau jausmo, kad namelyje bjauriai dvokia lyg pelėsiais, lyg nuodingais garais. Todėl man ir šovė mintis atnešti čia atminų dieną netikrus rykus: nuodingi garai neatlaikys ir išsivadės. Tai bus vietoj gedulingų mišių tėvui. O paskui visam laikui atsisveikinsiu su arbatos ceremonijomis... Nors aš apskritai jų nerengiau.

– Norite visai išprašyti įkyrią bobą – ir vis tiek ji čia vaikšto, ir vis tiek visur landžioja. Kad, vadinasi, švarus oras būtų, kad jos nė kvapo neliktų... – Tikaka vos pastebimai šypsojo ir stropiai maišė arbatą bambuko šluotele.

– Kaip tik taip!

– Nesitikėkite, nieko neišeis! O va kai užmegsit naujus giminystės ryšius, tada prašom – traukykite senus.

Tikaka žvilgsniu parodė, kad jau viskas paruošta, ir padėjo priešais Kikudzį puoduką.

– Fumiko-san, jūs, ko gero, prisiklausiusi namų šeimininko juokų pagalvosite, kad motulės atminimas pateko į blogas rankas. O aš žiūriu į šitą siną ir, rodos, matau glazūroje ponios Ojotos veidą...

Kikudzis pastatė tuščią puoduką ant padėklo ir taip pat žvilgtelėjo į ąsotį.

Ką ten mato Tikaka? Greičiausiai juodame lakuotame dangtelyje atsispindi nelabai simpatinga jos pačios fizionomija.

Bet Fumika buvo išsiblaškiusi.

Kikudzis niekaip nesuprato, ar ji apsimeta, ar iš tiesų nesuvokia dygių Tikakos žodžių prasmės.

Ir apskritai keista, kad Fumika nerodo nė mažiausio nepasitenkinimo ir sėdi čia, greta Tikakos.

Ir Tikakos kalbos apie numatomas Kikudzio vedybas, regis, taip pat jos negraudina.

Tikaka, neapkentusi ponios Ojotos, o sykiu ir jos dukters, savo žodžiams stengiasi suteikti užgaulią prasmę, bet mergaitė nė kiek neprotestuoja, net, rodos, širdyje.

Nejau Fumika skendi tokiame giliame sielvarte, kad visa tai slysta pro šalį ir jos nepaliečia?.. Arba, sukrėsta motinos mirties, ji sugeba pakilti virš gyvenimo tuštybės? O gal ji paveldėjo motinos charakterį ir nemoka priešintis nei sau, nei kitiems, nes jos tyrumas pranoksta viską pasaulyje...

Tiesą sakant, ir jis, Kikudzis, nė kiek nesistengia apginti Fumikos nuo Tikakos išpuolių. Vadinasi, jis taip pat kažkoks, švelniai tariant, keistas.

Bet vis dėlto keisčiausia, net siaubingai keista, kad čia dalyvauja Tikaka. Sėdi sau jo arbatos namelyje ir ramiai gurkšnoja arbatą, kurią pati ir pasitaisė.

– Mano laikrodukas toks mažytis, toks nepatogus trumparegėms akims, – tarė Tikaka. – Galėtumėt padovanoti man, Kikudzi-san, kišeninį tėvo laikrodį.

– Jokio kišeninio laikrodžio jis neturėjo! – atšovė Kikudzis.

– Kaip – neturėjo! Jūsų tėvas visą laiką jį nešiojosi. Fumiko-san, ar prisimenate velionio pono Mitanio kišeninį laikrodį? Juk jis visuomet jį turėdavo – ir kai pas jus ateidavo, tiesa?

Tikaka visa laikysena rodė esanti nustebusi.

Fumika nudelbė akis.

– Regis, dešimt minučių trečios. Rodyklės dvejinasi, lyg pro rūką matau...

Tikaka pakeitė toną, prabilo gyvai, dalykiškai:

– Inamura-san suorganizavo man grupę. Šiandien trečia mūsų pamoka. Prieš eidama pas juos, norėčiau išgirsti jūsų atsakymą, Kikudzi-san. Juk ir užsukau dėl to.

– Prašom pasakyti Inamurai-san, kad aš griežtai atsisakau.

Bet Tikaka pasistengė jo atsakymą nuleisti juokais.

– Gerai, gerai, taip ir pasakysiu – girdi, griežtai, labai griežtai! – Ji nusijuokė. – Kad bent greičiau viskas susitvarkytų, tada, galimas daiktas, jums leidus, pamokas rengsime šitame namelyje.

– O jūs patarkite Inamurai-san, kad nusipirktų mano namą! Aš vis tiek ketinu jį parduoti artimiausiu metu...

Tikaka nebekreipė dėmesio į Kikudzį, ji pasigręžė į Fumiką.

– Fumiko-san, ar dar nesitaisote namo? Gal eime kartu, mažumėlę pasivaikščiosime.

– Gerai.

– Aš kaipmat čia viską sutvarkysiu!

– Leiskite padėti.

– Kaip norite...

Bet Tikaka nelaukė Fumikos, viena išėjo į midzują.

Ten ėmė teškenti vanduo.

– Fumiko-san, pasilikite! Neikite su ja, – tyliai paprašė Kikudzis.

Fumika papurtė galvą:

– Bijau.

– Nereikia bijoti.

– O aš bijau...

– Na, tai pabandykite išeiti drauge, paeikite galelį – kaip nors apdumkite jai akis ir grįžkite.

Fumika vėl papurtė galvą ir atsistojo, timptelėjo žemyn ploną vasarišką suknelę.

Kikudziui pasirodė, kad Fumika susverdėjo, ir jis, nespėjęs pakilti, ištiesė į ją rankas.

Ji išraudo.

Kai Tikaka paklausė apie kišeninį laikrodį, jai parausvėjo tik vokai, o dabar veidas buvo skaisčiai raudonas – drovumas, iš pradžių vos pastebimas, nelyginant žiedpumpuris, nūnai žydėjo visu grožiu.

Fumika paėmė ąsotį ir žengė į midzują.

– A-a, nusprendėte išplauti pati? – atsklido iš ten kimus Tikakos balsas.

DVILYPĖ ŽVAIGŽDĖ

1

„Ir Fumika, ir Inamuros duktė ištekėjo“, – pasakė Tikaka užsukusi pas Kikudzį.

Vasaros metu pusę devynių dar šviesu. Po vakarienės Kikudzis išsitiesė galerijoje ir įsižiūrėjo į jonvabalius tinklelyje. Jų nupirko tarnaitė. Blyški jonvabalių švieselė ne-

pastebimai pagelsvėjo – diena užgeso. Bet Kikudzis nedegė šviesos.

Jis tik šiandien grįžo namo – svečiavosi pas draugą vasarvietėje netoli Nodziriko ežero. Ten jis praleido neilgas vasaros atostogas.

Bičiulis buvo vedęs, ir juodu su žmona turėjo žindomą kūdikį. Kikudzis, neįpratęs prie vaikų, visai nenutuokė, kiek dienų ar mėnesių mažylis jau gyvena pasaulyje, nesiorientavo, ar jis stambus pagal amžių, ar menkutis. Bet dėl visa ko – juk reikia parodyti dėmesį vaikui – pasakė:

– Oho, koks žaliūkas ir kaip gražiai auga...

– Ką jūs, ne toks jis tvirtas, – atsakė bičiulio žmona. – Dabar, tiesa, kiek sustiprėjo, svoris jau beveik normalus, o kai gimė, toks smulkutėlis ir silpnas buvo, kad verkti norėjau.

Kikudzis švelniai pamosavo vaikučiui priešais veidą.

– O kodėl jis nemirksi?

– Jie vėliau pradeda mirksėti... Šiaip jis mato, bet mirksėti dar anksti.

Kikudzis manė, kad jam kokie šeši mėnesiai. O paaiškėjo – tik trys. Gal todėl jauna motina ir atrodė taip prastai: plaukai nesušukuoti, veidas išblyškęs, sumenkęs. Nespėjo dar atkusti po gimdymo.

Sutuoktiniai visą mielą dienelę tupinėjo apie savo pirmagimį, akių nuo jo nenuleido, ir Kikudzis jautėsi gana vienišas. Bet vos tik jis įsėdo į traukinį, prieš akis tuoj iškilo plonutė – oda ir kaulai – jauna moteris suvargusiu, bet romiu veidu, spinduliuojančiu tylų džiaugsmą. Bičiulis gyveno visą laiką su tėvais, ir tik dabar, gimus kūdikiui, jauna motina su vyru pagaliau buvo dviese. Ir vasarnamis,

kuriame jie apsigyveno, turbūt jai atrodė kaip rojus, nes ji visą laiką buvo kupina palaimos. Kikudzis taip ir važiavo su tuo romiu ir šviesiu paveikslu širdyje.

Šiandien, jau savo namuose gulėdamas galerijos prietamsoje, Kikudzis vėl prisiminė bičiulio žmoną. Prisiminė su švelniu liūdesiu.

Ir netikėtai pasirodė Tikaka. Kaip visuomet, neįspėjusi.

Energingai įžengė ir garsiai, net per daug garsiai, pasakė:

– Ko jūs čia dabar?! Tokioje tamsoje... – Ir atsisėdo galerijoje prie Kikudzio kojų. – Jau tie viengungiai! Ir šviesos uždegti nėra kam, taip ir drybso.

Kikudzis parietė kojas ir valandėlę gulėjo tokia poza, paskui nenoromis atsisėdo.

– Nagi, gulėkit, prašom gulėti! – Tikaka ištiesė dešinę ranką tartum norėdama sulaikyti Kikudzį ir tik paskui pasisveikino kaip pridera.

Ji papasakojo buvusi Kiote, o grįždama užsukusi į Hakonę. Kiote, mokyklos, kuriai ji priklausanti, vadovo namuose, susitikusi su senu pažįstamu Ojojidzumiu, prekiaujančiu arbatos ceremonijos rykais.

– Mudu seniai buvom matęsi, – pasakojo Tikaka, – ir staiga susitikom ir, žinoma, pakalbėjom apie jūsų tėvą... Jis pasisiūlė man parodyti viešbutį, kur kitados apsistodavo Mitanis-san. Toks mažas namas Kijamačio gatvėje, nuošalus kampelis. Jūsų tėvas, matyt, jame apsigyvendavo su ponia Ojota nenorėdamas patraukti žmonių dėmesio. Ojojidzumis pasiūlė man išsinuomoti kambarį tame viešbutyje. Suprantate – man! Tikras kvėša!.. Aš numirčiau ten iš baimės. Pabusčiau naktį, prisiminčiau, kad čia apsi-

stodavo Mitanis-san su ponia Ojota, ir tikriausiai negera pasidarytų. Juk abiejų nebėra.

Tu pati kvėša, jei gali kalbėti tokius dalykus, pamanė Kikudzis.

– Kikudzi-san, jūs taip pat buvote išvažiavęs? Nodzirike ilsėjotės? – paklausė Tikaka viską žinančio žmogaus tonu.

Čia buvo jos stilius: atėjo, iškvotė tarnaitę ir užgriuvo kaip sniego lavina.

– Tiktai šiandien grįžau, – burbtelėjo Kikudzis.

– O aš jau kokios trys keturios dienos, kai parvažiavau, – pasakė Tikaka šiurkščiai ir trūktelėjo į viršų kairį petį. – Parsiradau, o čia tokie nemalonumai! Kaip žaibas trenkė. Net nežinau dabar, kokiomis akimis į jus žiūrėti, Kikudzi-san... Buvau neapdairi... Užsitraukiau gėdą...

Dabar ji ir pasakė, esą Jukika Inamura ištekėjusi.

Galerijoje buvo tamsu, ir Kikudzis galėjo neslėpti nustebusio veido. Tačiau jo balsas nuskambėjo visai ramiai.

– Taip? Kada gi?

– Taip ramiai klausiate, lyg jums būtų vis tiek, – pasakė Tikaka.

– Aš juk įspėjau jus, ir ne sykį, kad atsisakau vedybų su Jukika.

– Tai tik žodžiai, nieko nereiškiantys žodžiai! Jūs manim norėjote atsikratyti, o ne Jukika! Girdi, kas darbo šitai atgrasiai bobai, patiko man mergaitė ar nepatiko, tegu nekiša nosies į svetimą daržą. Gal iš tiesų tai šlykštu. Ir vis dėlto gera jums buvo partija.

– Gana jums taršketi! – susijuokė Kikudzis, trumpai, šaižiai, tartum spjaute išspjovė.

– Bet mergaitė vis dėlto patiko?

– Mergaitė daili...

– Tai va, aš beregint supratau, kad ji jums patinka, na ir...

– Jei pripažįsti, kad mergaitė graži, tai dar nereiškia, jog būtinai ją vesi.

Ir vis dėlto žinia, kad Jukika ištekėjo, pribloškė Kikudzį. Pabandė prisiminti jos veidą, bet veltui, nepavyko.

Jis matė Jukiką tik du kartus.

Pirmą kartą – per arbatos ceremoniją Enkakudzyje. Tikaka specialiai pasiūlė Jukikai atlikti ceremoniją, kad Kikudzis galėtų mergaitę apžiūrėti. Ir dabar jam prieš akis stojo grakšti jos figūra, natūralūs judesiai, lapijos šešėlis ant siodzio už mergaitės nugaros, švelniai švytinti furisodė. Visa tai jis dabar išvydo gana aiškiai, o šit veidas buvo it rūko apgaubtas. Į atmintį įstrigo dar štai kas: raudona servetėlė jos rankose, rožinės spalvos furosikis – tada mergaitė ėjo parku link šventyklos namelio – ir tūkstančiai gervių ant rožinio krepdešino... Viskas išliko atmintyje, o šit veidas – ne.

Kai Jukika atėjo pas jį į svečius – tai buvo vieną vienintelį sykį, – Tikaka taip pat surengė arbatos ceremoniją. Ir vėl mergaitė sužavėjo Kikudzį. Kitą dieną jam dingojosi, kad namelyje tebetvyro jos kvepalų aromatas... Nūnai jis matė obį su raudonais vilkdalgiais ir kitas smulkmenas, o Jukikos veido niekaip neprisiminė.

Beje, Kikudzis sunkiai atgamina atmintyje net tėvų veidus, o juk jie mirė ne taip seniai. Ir tik tada, kai žiūri į fotografijas, prisimena – taip jie atrodė... Gal juo artimesnis ir brangesnis tau žmogus, juo sunkiau atgaivinti

jo paveikslą?.. Galbūt mūsų atmintis labai ryškiai atkuria tik kažką nepaprasta ar kokią bjaurastį?..

Ir tikrai, Jukikos veidą Kikudzis mato kaip kokį šviesulį, kaip simbolį, o juodas apgamas ant Tikakos kairiosios krūties šmėkšo prieš akis nelyginant rupūžė.

Dabar Tikaka greičiausiai su ilgu apatiniu kimono, ir, žinoma, iš standaus šilko. Galerijoje tamsu, per šilką apgamo neįžiūrėsi. Aiškus daiktas, ir ryškioje šviesoje po šilku jo neįžvelgsi, bet Kikudzis mato dėmę, visą laiką mato. Tamsoje net ryškiau.

– Keistas jūs žmogus, Kikudzi-san, labai keistas! Sutik tu man merginą, pripažink, kad ji graži, miela – ir paleisk! Mergina, kuri vadinasi Jukika Inamura, viena vienintelė, kitos tokios nėra. Paskui ieškosite po visą pasaulį ir panašios nerasite... Ir kaipgi jūs, Kikudzi-san, iki šiol nesuprantate tokių paprastų dalykų!

Tikaka dėstė kaip kokį moralą, bet pabrėžtinai mandagiai.

– Nedaug turite gyvenimo patirties, Kikudzi-san, o nevertinate šilto ir šalto mačiusių žmonių patarimų, leidžiate sau tokią prabangą. Dėl vieno klaidingo žingsnio iš karto pasikeitė dviejų žmonių likimai – ir jūsų, ir Jukikos. Kas žino, kaip dabar susiklostys jos gyvenimas? O jeigu santuoka bus nelaiminga?.. Ir tada dalis kaltės teks jums. Taip, taip! Juk ji buvo jums palanki, Kikudzi-san.

Kikudzis tylėjo.

– Ji jums labai simpatizavo, – nesiliovė Tikaka. – Nejau nespaus širdies, jei Jukika po kelerių metų prisimins jus ir apgailestaus, kad jos nevedėte?

Dabar Tikakos balsas buvo kupinas pagiežos.

Ir ko ji plėšosi, jeigu Jukika jau ištekėjo...

– Oi, jonvabaliai! Iš kur čia jie? – Tikaka ištempė kaklą. – Juk dabar jau rudens vabzdžiai prasideda. Fu, kaip nemalonu – tarsi kokios žaltvykslės ar vaiduokliai!..

– Tarnaitė nupirko, – pasakė Kikudzis.

– Suprantama, ko norėti iš tarnaitės! Jei rengtumėte arbatos ceremonijas, tai nedarytumėte tokių klaidų. Juk mes, japonai, turime savus metų laikus.

Po tokios pastabos Kikudziui pasirodė, kad jonvabaliai tikrai šviečia kažkaip nemaloniai, kažkokia nežemiška šviesa. Išties, kaip jie išsilaikė iki šiol? Kai jis gyveno pas bičiulį prie Nodziriko ežero, ten skrajojo ir svirpė visokiausių vabzdžių, bet jonvabalių jis nematė nė sykio.

– Taip, Kikudzi-san, jei turėtumėte žmoną, ji nelaikytų tokio pavėluoto ir liūdno sezono simbolio... – netikėtai nuoširdžiai pasakė Tikaka. – O aš maniau atliksianti savo priedermę jūsų velioniui tėvui – supiršianti jus su Inamuros-san dukteria!

– Savo priedermę?

– Taip, priedermę... Jūs to nesuprasite... O kol drybsojote čia tamsoje ir grožėjotės jonvabaliais, Fumika taip pat ištekėjo.

– Fumika? Kada?

Šį sykį Kikudzis apstulbo. Išgirdęs pirmą žinią, jis tik nustebo ir lengvai nuslėpė tai. O nuo naujo smūgio ne taip lengva pasislėpti. Tuo labiau kai kertama iš pasalų. Ir Tikaka tikriausiai tuoj pajuto iš Kikudzio tono, kad jo balse suskambo nerimas ir abejonė.

– Neįtikėtina, tiesa? Aš pati negaliu atsipeikėti. Abi, viena po kitos... – Tikakos balse pasigirdo užuojau-

ta. – Fumikos vedybos, teisybę sakant, mane pradžiugino – dabar, manau sau, niekas nebetrukdys Kikudziuisan. Bet, pasirodo, ir Jukika ištekėjo. Aš pati buvau kaip nesava. Vaikščiojau it apspjaudyta. Ir viskas per jūsų neryžtingumą.

Bet Kikudzis vis dar nevaliojo patikėti, kad Fumika ištekėjo.

– Iš pradžių jums ponia Ojota trukdė vesti... Net savo mirtimi... – toliau kalbėjo Tikaka. – Bet dabar, kai jos duktė ištekėjo, kerai, nuolat grėsę šitiems namams, turi išsisklaidyti. – Tikaka nukreipė žvilgsnį į sodą. – Dabar jūs apsišvarinote, viskas praeity... Pašeimininkaukit namuose, apkarpykit sodo medžius. Net tamsoje matyti, kaip jie išvešėję. Šakos barkšo į visas puses. Tvanku ir niūru.

Po tėvo mirties visus ketverius metus Kikudzis nežiūrėjo sodo. Nė sykio nebuvo pakvietęs sodininko. Ir medžiai iš tiesų kupliai suaugo. Po tankia lapija dabar tvankoka net vakare, lyg ji laikytų dienos karštį.

– Jūsų tarnaitė, ko gero, medžių nė nepalaisto. Bent tokį menką darbą pavestumėt!

– Nagi liaukitės!

Kikudzis širdyje stojo piestu prieš kiekvieną Tikakos žodį, bet sykiu jai leido taukšti į valias. Ir taip visuomet.

Kalbėdama nemalonius dalykus, Tikaka turėjo aiškų tikslą – siekė priversti jį išsipasakoti, norėjo iškvosti, kas dedasi jo širdyje. Kikudzis atvirai priešinosi ir slapčia baiminosi prasitarti. Tikaka viską puikiai suprato, bet dėjosi

nieko nepastebinti ir tik retsykiais duodavo pajusti, kad mato jį kiaurai.

Ji beveik niekuomet nepasakydavo nieko, kas jam būtų absoliučiai netikėta. Visa ta bjaurastis, visi tie nuodai, kurių buvo kupini jos žodžiai, tūnojo Kikudzio smegenų kamputyje, ir jis tarpais galvojo apie tai ir dygėjosi savimi.

Ir šį vakarą pranešusi, esą Jukika ir Fumika ištekėjusios, Tikaka stebi Kukudzį. Kodėl?.. Jis nesumoja, bet vis tiek suklūsta. Anksčiau, kai norėjo apvesdinti jį su Jukika, ji stengėsi nutolinti ir apjuodinti Fumiką, o kokia dabar jos gudravimų prasmė? Juk abi mergaitės ištekėjo. Ir vis tiek ji bando sužinoti jo mintis.

Reikėtų atsikelti, uždegti šviesą kambaryje ir galerijoje, pagalvojo Kikudzis. Jam, žinoma, nusispjaut, bet vis dėlto absurdiška šnekėtis su Tikaka tamsoje – ne tokie jie artimi žmonės. Ji, tiesa, visur kišasi, lenda su pastabomis dėl sodo... Na ir tegu! Ta jos maniera seniai jam žinoma. Bet apie artumą negali būti nė kalbos. Jis tingi judintis – tiek to, gerai bus tamsoje...

Tikaka taip pat nepakruta iš vietos, nors įėjusi ir buvo nepatenkinta, kad tamsu. Paprastai ji mielai griebiasi bet kokių smulkių darbų – tai įgimtas jos bruožas, o kartu lyg ir savanoriškai prisiimta pareiga Kikudzio namuose. Tačiau nūnai ji nesiveržia jam patarnauti. Ar čia amžius atsiliepia, ar išpuiko – juk populiarėja kaip arbatos ceremonijos žinovė.

– Ojojidzumis Kiote prašė pasakyti jums – man tai kas, tiesiog vykdau jo prašymą, – pasakyti, kad jeigu sumany-

tumėt parduoti arbatos ceremonijos rykus, tai jis mielai šito darbo imtųsi, – tarė Tikaka labai ramiai. – Beje, dabar, kai praradote Jukiką, arbatos rykai jums turbūt nė motais, Kikudzi-san, o man liūdna... Su jūsų tėvo mirtimi užsibaigė ir arbatos ceremonijos šituose namuose... Aš netekau mėgstamo darbo... Arbatos namelis, aišku, taip ir stovi užrakintas, tik aš kada ne kada pravėdinu atėjusi...

Tikaka toli taiko, pamanė Kikudzis. Nepasisekė jo apvesdinti su Jukika, nepasisekė rikiuoti arbatos ceremonijų jo namuose, tai sugalvojo nors arbatos rykus išvilioti. Su pirkliu Tikaka, be abejo, dėl visko susitarė, viską sulygo iš anksto.

Tačiau Kikudzis nė kiek nesupyko, jam net lengviau pasidarė.

– Aš net namą ketinu parduoti, taigi greitai paprašysiu jo paslaugų.

– Ir gerai padarysite, – linktelėjo Tikaka. – Ramiau veikti per žmogų, kuris jau vykdė tėvo įpareigojimus.

Tikaka viską apskaičiavo: jis, Kikudzis, nieko nenutuokia apie arbatos rykus, net gerai nežino, ką turi, o ji susigaudys.

Kikudzio žvilgsnis nukrypo arbatos namelio pusėn. Priešais namelį auga didžiulis oleandras, dabar jis visas apsipylęs žiedais. Žiedai vos vos boluoja tamsoje, kaip neryškios dėmės.

Vakaras toks tamsus, kad neatskirsi, kur dar medžių viršūnės ir kur jau dangus.

2

Baigėsi darbo diena, ir Kikudzis jau buvo beišeinąs, bet jį pakvietė prie telefono.

– Čia kalba Fumika, – išgirdo jis ragelyje tylų balsą.

– Alio... Mitanis klauso...

– Tai aš, Fumika...

– Taip, supratau.

– Atleiskite, kad trukdau jus, į darbą skambinu. Bet kitaip nebūčiau spėjusi atsiprašyti...

– O kas atsitiko?

– Šiandien išsiunčiau jums laišką ir, atrodo, pamiršau užklijuoti pašto ženklą.

– Taip? Aš dar neturėjau malonumo jį gauti...

– Pašte pirkau dešimt ženklų, išsiunčiau laišką, o kai parėjau namo, žiūriu – visi ženklai tebėra. Koks išsiblaškymas! Tai ir skambinu jums, noriu atsiprašyti, kol negavote laiško.

– Nereikėjo vargintis dėl tokio menkniekio, – atsakė Kikudzis, o pats pagalvojo: tikriausiai praneša, kad ištekėjo. – Laiškas apie džiugų įvykį?

– Taip... Žinote, gal todėl buvau tokia išsiblaškiusi, kad vis dvejojau, ar siųsti jums laišką, ar ne. Juk niekada jums nerašiau... Na va... svyravau, dvejojau, o pašto ženklą taip ir užmiršau.

– Atleiskite, iš kur skambinat?

– Iš automato, prie Tokijo geležinkelio stoties. Čia eilutė, laukia telefono.

– Iš automato? – Kikudzis šiek tiek nustebo, bet netikėtai pasakė: – Sveikinu jus!

– Dėkui... Iš teisybės, mane galima sveikinti. Bet... kaip jūs sužinojote?

– Nagi Kurimoto pasakė.

– Kurimoto-san?! Iš kur ji suuostė? Baisi moteris!

– Na, dabar turbūt nebesusitiksite su Kurimoto... – Jis padelsė valandėlę. – Ar prisimenate, kaip ragelyje šniokštė lietus, kai paskutinį kartą kalbėjomės telefonu?..

– Taip, jūs sakėte... Tada aš buvau persikrausčiusi pas draugę ir taip pat dvejojau – pranešti jums ar ne. Kaip dabar... Bet dabar vis dėlto nusprendžiau pranešti.

– Man maloniau, kad jūs pati viską pasisakote. O šitą naujieną aš išgirdau iš Kurimoto ir taip pat svarsčiau – sveikinti jus ar ne.

– Žinote. Labai liūdna, kai kiti tave laiko dingusia be žinios...

Jos balsas, silpnas, vis nuščiūvantis, buvo labai panašus į motinos.

Kikudziui ūmai užgniaužė kvapą.

– Nors man tikriausiai derėtų dingti... – Fumika nutilo ir kiek patylėjusi pridūrė: – Dabar aš gyvenu mažyčiame nejaukiame kambarėlyje. Susiradau jį sykiu su darbu.

– Taip?..

– Pradėjau dirbti per pačius karščius, tai pavargstu...

– Na žinoma, tuo labiau iškart po vestuvių...

– Kaip, kaip?.. Jūs pasakėte – po vestuvių?..

– Na taip!.. Dar kartą sveikinu.

– Kaip jums negėda!.. Kas per paiki juokai!

– Betgi jūs ištekėjote...

– Aš?! Ištekėjau?

– Argi ne?

– Na ką jūs?! Nejau galėčiau tekėti šiuo metu, kai mano tokia būsena?.. Dar taip neseniai mirė mama, ir aš...

– Taip, bet...

– Tai jums Kurimoto-san pasakė?

– Taip.

– Bet kodėl, kam?.. Nesuprantu... O jūs, Mitani-san, patikėjote?

Rodėsi Fumika klausia pati save.

Kikudziui staiga pasidarė lengva ir linksma.

– Klausykit, Fumiko-san, ką čia mes kalbam telefonu? Gal susitikime!

– Gerai!

– Aš tučtuojau lekiu į Tokijo geležinkelio stotį, prašom palaukti manęs.

– Bet...

– Ar kur kitoje vietoje...

– Nenorėčiau laukti gatvėje. Jei galima, atvažiuosiu pas jus į namus?

– Žinoma, bet susitikime ir važiuokime drauge.

– Tai aš vis tiek turėsiu kur nors jūsų laukti.

– Gal užeikit pas mane į darbą?

– Ne, verčiau viena važiuoju.

– Gerai. Aš tuoj pat išeinu. Jei nusigausite anksčiau už mane, prašom eiti į vidų ir jaustis kaip namie.

Fumika sės į elektrinį traukinį Tokijo geležinkelio stotyje ir, žinoma, pasieks jo namus anksčiau. Bet Kikudziui dingojosi, kad jie gali atsidurti tame pačiame traukinyje, ir išlipęs savo stotelėje jis ėmė akimis ieškoti Fumikos minioje.

Ji vis dėlto atvažiavo pirm jo.

Tarnaitė pasakė, kad ji sode, ir Kikudzis tiesiai iš prieškambario, neužsukęs nė į kambarį, nuskubėjo į sodą.

Mergaitė sėdėjo ant akmens oleandro pavėsyje.

Po paskutinio Tikakos vizito tarnaitė vakarais, prieš pareinant Kikudziui, palaistydavo sodą. Sena sodo vandentiekio kolonėlė, pasirodo, nebuvo sugedusi.

Akmuo, ant kurio sėdėjo Fumika, prie žemės dar buvo drėgnas.

Baltas oleandras ir raudonas oleandras... Ryškiai raudoni žiedai sodrioje tamsioje žalumoje dega it vidurdienio saulė, o balti skleidžia vėsą. Švelniai liūliuojančios žiedų bangos apsupusios Fumikos figūrėlę. Ji taip pat balta – balta suknele su siauru mėlynu apvadėliu apie atlenktą apykaklę ir kišenes.

Leidžiasi saulė, o jos spinduliai skverbiasi pro lapus už Fumikos nugaros ir krinta Kikudziui prie kojų.

– Sveika atvykusi!

Kikudzis atvirai džiaugėsi, net jo eisenoje buvo jausti džiaugsmas.

Fumika turbūt pirmoji norėjo pasisveikinti, bet nespėjo ir dabar pasakė:

– Atleiskite, kad sutrukdžiau jus, paskambinau į darbą.

Ji atsistojo susigūžusi, tartum norėdama pasislėpti. Gal jai pasirodė, kad Kikudzis paims ją už rankos, jei ji sėdės.

– Telefonu kalbėjote tokius baisius dalykus, tai ir atėjau... paneigti...

– Jūs apie savo vedybas? Atvirai sakant, aš ir pats buvau priblokštas...

– Dėl ko? – Fumika nuleido akis.

– Dėl ko? Ir dėl vieno, ir dėl kito. Iš pradžių – kad ištekėjote, paskui – kad, pasirodo, nė nemanėte tekėti... Abu kartus buvau priblokštas.

– Abu kartus?

– Žinoma! Kaipgi nebūsi priblokštas...

Kikudzis ėmė žingsniuoti per sodo takelio akmenis.

– Eikime į kambarį pro čia. – Jis atsisėdo ant galerijos krašto. – Kodėl be manęs nėjote į vidų?.. Prieš keletą dienų, kai vieną vakarą ilsėjausi galerijoje – buvau ką tik iš kelionės, – prisistatė Kurimoto.

Iš atokesnio kambario pasigirdo tarnaitės balsas, ji šaukė Kikudzį. Turbūt norėjo pasiteirauti dėl vakarienės. Kikudzis išeidamas iš darbo skambino jai ir prašė pasirūpinti. Jis įėjo į vidų ir grįžo persivilkęs baltu drobiniu kimono.

Kol jo nebuvo, Fumika pasipudravo veidą. Ji palaukė, kol Kikudzis atsisės, ir paklausė:

– Ką gi jums pasakė Kurimoto-san?

– Paprasčiausiai pasakė: „Fumiko-san ištekėjo...“ Tačiau...

– Ir jūs, Mitani-san, patikėjote?

– O kaip nepatikėsi? Negi ateis į galvą, kad tai melas.

– Ir nė nesuabejojote? – Fumikos akys, didelės, giedros, greitai drėko. – Nejau aš dabar galiu tekėti?! Jūsų manymu, galėčiau taip padaryti? Juk ir mama, ir aš taip išsikankinome, taip prisikentėjome... Ir tos kančios dar nesibaigė... ir... – Ji kalbėjo apie motiną tarsi apie gyvą žmogų. – Ir mama, ir aš... Daug kas į mus žiūrėjo palankiai, bet ne visi, mes visuomet vylėmės, kad žmonės mus

supras. O gal tai iliuzija? Tavo paties atvaizdas tavo sielos veidrodyje?

Rodėsi, kad Fumika tuoj tuoj pravirks.

Kikudzis valandėlę tylėjo, paskui tarė:

– Fumiko-san, prisimenate, aš jus klausiau: nejau manote, kad aš dabar galėčiau vesti... Tą dieną, kai smarkiai lijo, prisimenate?

– Kai griaustinis dundėjo?

– Taip. O šiandien jūs manęs to paties klausiate.

– Bet tai ne tas pat.

– Jūs tada keletą sykių pakartojote, kad aš vesiu.

– Bet tai... Tarp manęs ir jūsų, Mitani-san, didžiulis skirtumas... – Fumika nenuleido nuo Kikudzio ašaromis kūpančių akių. – Taip, taip, didžiulis skirtumas.

– O koks?

– Pirmiausia, kita visuomeninė padėtis...

– Visuomeninė padėtis?..

– Žinoma. Bet ne vien tai... Tiek to, nekalbėsime apie visuomeninę padėtį. Svarbiausia – mūsų labai skirtingi likimai. Aplink mane viskas taip niūru, tragiška...

– Turite galvoje didžią nuodėmę? Jeigu taip, tai pirmiausia apie mane reikia kalbėti.

– Ne! – Fumika ryžtingai papurtė galvą ir jai iš akių pabiro ašaros. Jos lėtai nuriedėjo skruostais ir nukrito ant krūtinės. – Mama visą nuodėmę prisiėmė sau ir numirė. Beje, aš negalvoju, kad tai buvo nuodėmė. Tai buvo jos sielvartas. Taip man atrodo... Juk nuodėmė lieka visam laikui, o sielvartas žmogui praeina...

Kikudzis nuleido akis.

– Kam gi vadinate savo likimą niūriu? Juk taip metate šešėlį ant savo motinos mirties.

– Gal ne visai taiklų žodį pavartojau – ne likimas niūrus, o didis sielvartas...

– Bet didis sielvartas...

Kikudzis norėjo pasakyti: lygiai kaip ir meilė – tačiau nutylėjo.

– Taigi va, tarp mūsų didžiulis skirtumas... Juk jūs, Mitani-san, turite nusižiūrėjęs mergaitę, – pasakė Fumika. – Kiek suprantu, Jukiko-san sutinka tekėti už jūsų. Kurimoto-san, regis, buvo tos nuomonės, kad mama trukdė jūsų vedyboms. Ir mane ji laiko kliuviniu, todėl ir sumelavo, esą aš ištekėjusi. Kitaip nepaaiškinsi.

– Bet ji pasakė, kad Inamura-san taip pat ištekėjo.

Fumika nepaprastai nustebo. Bet tik akimirką.

– Negali būti... Netikiu... Ne, ne, tai melas, be jokios abejonės, melas! – Ji smarkiai papurtė galvą. – Kada gi tai įvyko?

– Inamuros-san vestuvės? Turbūt visai neseniai.

– Ir tai melas!

– Ji pasakė, kad ir Jukika, ir jūs ištekėjote. Todėl ir patikėjau, – ištarė Kikudzis. – Bet apie Jukiką gal teisybę Kurimoto sakė.

– Na jau ne! Ji meluoja!.. Kas gi kelia vestuves per tokį karštį? Pabandyk užsivilkti visą puošnų vestuvių apdarą – tuoj būsi šlapia...

– Tai, jūsų manymu, vasarą vestuvės apskritai nekeliamos?

– Taip, galima sakyti, nekeliamos... Nebent išimtiniais atvejais. Juk vestuvių apeigas gali atidėti iki rudens...

Drėgnos Fumikos akys kažkodėl sudrėko dar labiau, ašaros biro jai ant kelių ir ji įtemptai žiūrėjo į šlapias dėmes.

– Bet kam, kam Kurimoto-san sumelavo?..

– Ir kaip mikliai apgavo mane, – pasakė Kikudzis.

Bet kodėl šis melas išspaudė Fumikai ašaras?

Kol kas aišku tik viena – Tikaka apie Fumiką sumelavo.

O Jukika gal tikrai ištekėjo ir Kurimoto širsdama, kad nepavyko piršlybos, sumanė žūtbūt atitraukti Fumiką nuo Kikudzio, tad ir primelavo apie ją.

Vis dėlto šitoks aiškinimas nevisiškai patenkino Kikudzį. Jam ėmė atrodyti, kad žinia apie Jukikos vedybas taip pat netikra.

– Šiaip ar taip, – tarė jis, – kol sužinosime, ar teisybę sakė Kurimoto apie Jukiką, tokio sąmojo nei suprasti, nei paaiškinti negalima.

– Sąmojo?

– Sakykime, kad tai buvo sąmojis.

– Bet jeigu šiandien nebūčiau paskambinusi, tai ir galvotumėt, kad ištekėjau. Nieko sau sąmojis...

Tarnaitė vėl pašaukė Kikudzį.

Jis grįžo su voku rankose.

– O štai ir jūsų laiškas, Fumiko-san! Tas pats be pašto ženklo...

Kikudzis šypsojosi ir buvo beatplėšiąs voką.

– Ne, ne, neskaitykit!

– Kodėl?

– Nenoriu. Prašom grąžinti! – Fumika neatsistodama pasislinko prie Kikudzio ir siekė laiško. – Atiduokite!

Kikudzis vikriai paslėpė voką už nugaros.

Fumika dešine ranka bandė pačiupti voką, o kaire instinktyviai atsirėmė į Kikudzio kelius. Rankos, rodos, traukė kūną į skirtingas puses, ir Fumika neteko pusiausvyros. Bet kai ją prarado, rankos ėmė veikti sutartinai: dešinioji tebesiekė laiško, o kairiąja mergaitė laikėsi, kad nepargriūtų. Ir vis dėlto atrodė, kad Fumika tuoj tuoj parpuls. Jos galva kone lietė Kikudzio krūtinę, o liemuo buvo grakščiai išsilenkęs. Bet mergaitė neparkrito, išsilaikė, ir nepaprastai lengvai, mitriai. Kairiąja ranka, kuria pirma atsirėmė Kikudziui į kelius, dabar visai nebesirėmė, ji buvo tik padėta.

Koks miklumas! Koks grakštumas! Kikudzis tikėjosi pajusiąs visą jos kūno svorį, o ji nė nepalietė jo. Ir vis dėlto Kikudzis suvirpėjo – taip stipriai jis pajuto moterį, ponią Ojotą.

Ir kaipgi Fumika išsilaikė?.. Kada ji ėmė remtis silpniau? Tai buvo neįtikėtinas miklumas, slaptas moters atsargumas...

Kikudzis tarėsi tuoj tuoj pajusiąs jos kūno svorį, bet pajuto tik moters šilumą ir aromatą.

Svaiginantis aromatas. Jis, tas aromatas, suėmė viską – ir ilgą dieną, ir vasaros karštį, ir patį gyvenimą. Taip kvepėjo ponios Ojotos glamonės...

– Nagi atiduokite! Prašom...

Kikudzis daugiau nesipriešino, atidavė.

– Aš jį suplėšysiu.

Fumika nusigręžė ir sudraskė laišką į skutelius. Jos kaklas buvo drėgnas, ir nuogos rankos taip pat.

Kai Fumika vos neparkrito, vis dėlto išsilaikė – iš pradžių ji labai išbalo, paskui smarkiai išraudo. Matyt, jai pasidarė karšta.

3

Standartinė vakarienė, atnešta iš artimiausio restorano, buvo be skonio.

Prie Kikudzio įrankių stovėjo cilindro formos puodukas. Jį, kaip visuomet, pastatė tarnaitė.

Kikudzis ūmai visą dėmesį sutelkė į puoduką. Fumika taip pat žvilgtelėjo į jį.

– Pasirodo, jūs geriate iš puoduko?

– Taip.

– Kaip negerai išėjo... – pasakė Fumika. Tačiau jos balsas nūnai buvo mažiau sutrikęs nei pats Kikudzis. – Padovanojau jums, o paskum gailėjausi. Laiške rašiau apie tai.

– Apie ką?

– Na, apie puoduką... Prašiau atleisti už tokią menką dovaną.

– Menką? Na jau! Nuostabus puodukas!

– Ne, sinas nelabai geros kokybės. Kitaip mama nebūtų kasdien gėrusi iš to puoduko.

– Aš, teisybė, ne ką išmanau, bet man atrodo – sinas geras. – Kikudzis paėmė puoduką ir pavartė.

– Bet yra kiek tik nori daug geresnio sino. Gersite iš to puoduko, netikėtai prisiminsite kitus ir pagalvosite, kad jūsiškis prastesnis...

– Aš neturiu namuose kito sino.

– Sakykim, neturite, bet galite kur nors pamatyti. Ir pagalvosite, kad tas, kitas, geresnis. Man ir mamai bus labai labai skaudu.

Kikudziui suspaudė gerklę, bet jis pasakė:

– Nagi liaukitės, kur aš pamatysiu kitų puodukų? Juk nevaikštau į arbatos gėrimo ceremonijas. Visai numojau ranka.

– Ar maža kas, galite atsitiktinai pamatyti. O ir anksčiau tikriausiai matėte geresnio sino.

– Na, žinote, tada galima daryti išvadą, kad dovanoti galima tik pačius geriausius daiktus.

– Tikra tiesa! – Fumika pakėlė galvą ir pažiūrėjo Kikudziui į akis. – Aš galvoju kaip tik taip. Laiške prašiau jus sudaužyti puoduką ir šukes išmesti...

– Sudaužyti? Tokį puoduką?.. Tokį senovinį dirbinį?.. Puodukui, ko gero, trys ar net keturi šimtai metų. Kas žino, gal kadaise jo paskirtis buvo kita, niekas nė negalvojo iš jo gerti arbatą. Ėjo metai, žmonės saugojo jį, rūpestingai perdavinėjo iš rankų į rankas. Jis ėjo iš kartos į kartą. O kas nors vežėsi jį į tolimą kelią, ir jis keliavo patogiame dėkle... Ne, nedaužysiu puoduko dėl jūsų užgaidos!

Bet juk prie krašto išlikusi ponios Ojotos lūpų žymė... Fumika minėjo, kad, pasak motinos, lūpų dažai įsigeria į keramiką ir nenusiplauną, nors šimtą kartų plauk. Ir iš tiesų Kikudzis daug kartų trynė ir plovė tą puoduko vietą, o tamsi dėmė buvo kaip buvusi. Tiesa, spalva toje vietoje blyškiai ruda, o ne raudona, bet vis dėlto vos pastebimai rusvo atspalvio. Norėdamas tikrai

gali palaikyti ją išblukusiais lūpų dažais. Tačiau pats sinas taip pat gali būti vos vos rauzganas. Ir, be to, visai nebūtinai dėmelę turėjo palikti ponios Ojotos lūpos, juk iki jos iš puoduko gėrė daug kitų žmonių. Gal tą pėdsaką paliko ankstesni jo savininkai? Juk paprastai geriant iš puoduko arbatą lūpos liečia vis tą pačią vietą. Ir vis dėlto ponia Ojota turbūt dažniau kilojo šitą puoduką prie lūpų negu kiti jo savininkai, – juk ji gėrė iš jo kasdien...

Kažin ar pati ponia Ojota buvo sugalvojusi kasdien gerti iš puoduko ir paversti jį kasdieniu, ar jai patarė tėvas, – nei iš šio, nei iš to pagalvojo Kikudzis.

Beje, jo tėvas ir Fumikos motina dažnai laikydavo rankose kitus du puodukus – cilindro formos, Rioniu darbo, raudoną ir juodą. Suporinti puodukai. Nelyginant sutuoktiniai. Jo tėvas ir Fumikos motina taip pat lyg niekur nieko gerdavo iš jų arbatą.

Gal tėvas kartais prašydavo ponią Ojotą pamerkti į sino ąsotį rožių arba gvazdikų. Arba paduodavo jai puoduką ir grožėdavosi nuostabia moterimi su senoviniu puoduku rankose...

Po jųdviejų mirties ir ąsotis, ir puodukas atsidūrė pas Kikudzį. O dabar pas jį Fumika – ponios Ojotos duktė.

– Tai ne užgaida. Aš kalbu visai rimtai: puoduką reikia sudaužyti, – pasakė Fumika. – Kai padovanojau ąsotį, jūs apsidžiaugėte, ir aš pagalvojau – turiu dar vieną sino dirbinį, jį irgi padovanosiu jums. Norėjau, kad gertumėt iš jo arbatą kiekvieną dieną... O dabar man gėda dėl tokios niekingos dovanos.

– Nereikia taip kalbėti! Tai labai puikus sinas. O gėda ir net nuodėmė – naudotis tokiu puoduku kasdien!

– Ir vis dėlto prastas puodukas! Yra begalės nepalyginamai gražesnių. Man baisu galvoti, kad laikysit rankose šitą siną ir dar pradėsit lyginti...

– Jūsų nuomone, dovanoti galima tik pačius geriausius daiktus?

– Nelygu kam ir kokiomis aplinkybėmis...

Fumikos žodžiai įsmigo Kikudziui į pačią širdį.

Vadinasi, ji mano, kad ponios Ojotos atminimui turi būti padovanotas šedevras?.. Taip bus geriau ir jam pačiam, Kikudziui. Prisimindamas ponią Ojotą ir Fumiką, jis turi lytėti lūpomis ar pirštais nuostabiai gražius daiktus.

Tikriausiai tai pats slapčiausias jos troškimas. Ir to įrodymas – sino ąsotis.

Šaltas ir kartu kupinas vidinio karščio sino blizgesys Kikudziui priminė ponios Ojotos kūną. Ir tas priminimas neturėjo nieko nešvankaus, neturėjo nė lašelio kartulio, nė kruopelės gėdos, nes tikras grožis – aukščiau viso to. O ponia Ojota buvo tobulas gamtos kūrinys. Gamta panoro sukurti moterį ir sukūrė ponią Ojotą. O šedevro negalima teisti – jis neturi trūkumų... Šit apie ką galvodavo Kikudzis kiekvieną kartą, kai žiūrėdavo į sino ąsotį.

Ir dar, žvelgdamas į jį, Kikudzis prisimindavo Fumiką. Ir pasakė jai apie tai telefonu, kai anądien pliopė lietus. Išdrįso pasakyti telefonu. Ir tada Fumika prisiminė dar vieną sino dirbinį ir atnešė Kikudziui puoduką.

Bet, ko gero, ji sako tiesą: puodukas neprilygsta ąsočiui.

– Tėvas, regis, turėjo kelioninę dėželę, – tarė Kikudzis. – Greičiausiai joje yra ir puodukas – daug prastesnis už šitą siną.

– O koks jis?

– Kas jį žino, aš nemačiau.

– Labai norėčiau pažiūrėti. Esu tikra, kad jūsų tėvo puodukas gražesnis už šitą. Jeigu taip ir bus, šitą sudaužysiu, gerai?

– Jums pavojinga rodyti...

Grakščiai krapštinėdama desertui paduoto arbūzo sėklikes, Fumika vėl pareikalavo parodyti puoduką.

Kikudzis liepė tarnaitei atidaryti arbatos namelį – ryžosi paieškoti dėželės. Jis išėjo į sodą. Fumika žengė jam įkandin.

– Aš nežinau, kur ta dėželė. Va Kurimoto iš karto pasakytų. Ji čia viską žino.

Kikudzis pasigręžė. Ant Fumikos krito balto oleandro šešėlis. Jos kojos, apautos kojinėmis ir sodo getomis, lietė krūmo šaknis.

Arbatos dėželė, pasirodo, gulėjo midzujoje, ant šoninės lentynos.

Kikudzis atnešė ją į arbatos gėrimo kambarėlį ir pastatė priešais Fumiką. Mergaitė oriai pasitempusi laukė, kol jis atvynios. Paskui ištiesė ranką.

– Galima?

– Prašom, tik labai apdulkėjusi.

Kikudzis išėjo į sodą ir nupurtė dulkes.

– Žinote, ant lentynos gulėjo negyva cikada, jau pilna kirmėlių...

– O čia, šitame kambarėlyje, švaru.

– Jį Kurimoto aptvarkė. Neseniai. Kaip tik tą dieną, kai pranešė, kad jūs ir Jukika ištekėjote. Švarinosi ji vakare, jau buvo tamsu, gal užtat ir nepastebėjo cikados.

Fumika atidarė dėželę ir išėmė ryšulėlį, matyt, supakuotą puoduką. Pasilenkė ir ėmė mazgyti šilkinę virvutę. Jos pirštai šiek tiek virpėjo.

Apvalūs Fumikos pečiai nusileido, ir Kikudzis, stebėdamas mergaitę iš profilio, vėl atkreipė dėmesį į grakštų, ilgą jos kaklą.

Fumikos lūpos buvo kietai sučiauptos, bet apatinė vis dėlto šiek tiek atsikišusi į priekį. Ir ši lūpa, ir putlus ausies lezgelis atrodė nuostabiai mieli.

– Karacus, – Fumika žvilgtelėjo į Kikudzį.

Jis atsisėdo arčiau.

Fumika pastatė puoduką ant tatamio.

Mažytis, taip pat cilindro formos karacaus puodukas greičiausiai buvo skirtas kasdieniam arbatos gėrimui, o ne ceremonijai.

– Kokios taisyklingos formos! Aiškiai gražesnis už aną siną.

– Na, kaip galima lyginti karacų ir siną? Tai visai skirtinga keramika.

– O kodėl negalima? Tereikia sustatyti abu puodukus greta – ir viskas kaip ant delno.

Kikudzį irgi patraukė taisyklinga karacaus forma, jo grynumas ir jis paėmė puoduką į rankas.

– Atnešti siną? – paklausė jis.

– Aš pati atnešiu. – Fumika atsistojo ir išėjo.

Kai abu puodukai atsidūrė šalimais, Fumika ir Kikudzis pažvelgė į kits kitą.

Paskui abu kaip susitarę nukreipė žvilgsnį į puodukus. Kikudzis kiek sutriko ir tarė:

– Juk tai vyriškas ir moteriškas puodukai. Išsyk matyti, kai abu greta.

Fumika linktelėjo. Atrodė, ji neįstengia žodžio ištarti. Kikudzis ir pats susijaudino. Jo paties žodžiai jam nuskambėjo keistai.

Karacaus puodukas buvo plynas, be piešinio. Pro mėlį su vos pastebimais abrikosų spalvos atšvaitais bliksėjo purpuras. Tvirtos, vyriškos linijos.

– Turbūt tai mėgstamiausias jūsų tėvo kelioninis puodukas. Jo skonio...

Fumika, regis, nepajuto, kokia pavojinga linkme pakreipė pokalbį.

Kikudzis nesiryžo pasakyti, kad sino puodukas jam mena ponią Ojotą. Bet vis tiek dabar tie puodukai greta – tartum Fumikos motinos ir Kikudzio tėvo širdys.

Senoviniai puodukai. Nužiesti prieš tris keturis šimtus metų. Griežtos linijos ir nieko įmantraus. Beje, šitas griežtumas turi savotiško geidulingumo. Ir jėgos.

Du puodukai greta. Dvi nuostabios sielos. Kikudzis regėjo savo tėvą ir Fumikos motiną.

Puodukai... Realūs daiktai. Realūs ir nekaltai gražūs. Jie stovi dviese tarp jo ir Fumikos. O jis su Fumika dviese žiūri į puodukus. Ir tarp jų, gyvų, taip pat nėra nieko nepadoraus. Viskas tyra. Jiems nedraudžiama sėdėti va taip – šalia...

Nejau žiūrėdamas į šitas griežtas linijas ir svidžius paviršius Kikudzis ūmai pamiršo kaltę? Juk jis pasakė Fumikai tąsyk, po atminų savaitės: „O aš va sėdžiu čia, su jumis... Gal aš elgiuosi labai nedorai..."

– Koks grožis... – tarytum pats sau ištarė Kikudzis. – Kas žino, gal tėvas dažnai čiupinėdavo tuos puodukus, apžiūrinėdavo, nors tai ir keista, turint galvoje tokį žmogų kaip tėvas. Ir kaltės jausmas užslopdavo, visos nuodėmės dingdavo.

– Nuodėmės?.. O Dieve!..

– Tikrai... Žiūri į tą puoduką ir galvoji – tas, kas gėrė iš jo arbatą, negalėjo turėti jokių nuodėmių, nieko blogo negalėjo turėti... O tėvo gyvenimas keliskart trumpesnis nei šito puoduko...

– Mirtis tyko ir mūsų. Baisu... – šnibždomis pasakė Fumika. – Aš visą laiką stengiuosi negalvoti apie ją... apie mamą... Nevalia galvoti apie mirtį, kai ji tavęs tyko.

– Taip... jūs teisybę sakote... Negalima nuolat galvoti apie mirusiuosius. Ima atrodyti, kad tu pats miręs.

Tarnaitė atnešė virdulį. Turbūt pamanė, kad jiems reikia verdančio vandens arbatos ceremonijai – Kikudzis ir Fumika jau ilgokai sėdėjo arbatos namelyje.

– Gal pasinaudosime šitais puodukais ir surengsime mažytę arbatos ceremoniją? Įsivaizduosime, kad keliaujame... – pasiūlė Kikudzis.

Fumika mielai sutiko.

– Norite, kad mamos sinas patarnautų paskutinį kartą? Kol jo dar nesudaužėme... – Fumika išėmė iš arbatos dėžutės bambukinę šluotelę ir išėjo nuplauti.

Vasaros saulė dar nebuvo nusileidusi...

– Kaip kelionėje... – Fumika maišė mažyte šluotele mažyčiame puoduke.

– Kelionėje... Viešbutyje, taip?

– Kodėl viešbutyje?.. Gal ant upės kranto kalnuose. Ak, reikėjo paimti ne verdančio vandens, o šalto, būtų kaip iš kalnų upeliuko...

Fumika išėmė šluotelę ir pakėlė juodas akis į Kikudzį, bet tuoj vėl nuleido. Nukreipė žvilgsnį į puoduką. Davė jį Kikudziui. Ir puodukas, ir Fumikos žvilgsnis sustingo kažkur ties jo keliais. Kikudzis pajuto, tarytum Fumiką prie jo neša banga...

Paskui ji pastatė priešais save motinos siną ir pradėjo maišyti arbatą. Bambuko šluotelė ėmė dunksėti į puoduką. Fumika nustojo maišyti.

– Kaip sunku!

– Taip, puodukas labai mažas, sunku maišyti, – pasakė Kikudzis.

Bet puodukas čia buvo niekuo dėtas – Fumikai virpėjo rankos ir ji nebevaliojo judinti šluotelės.

Fumika žemai nulenkė galvą. Dabar ji, regis, žvelgė į savo pirštus.

– Mama neleidžia taisyti arbatos...

– Kaip, kaip?..

Kikudzis atsitiesė, pakilo ir suėmė Fumiką už pečių, lyg padėdamas jai atsistoti, nes ji buvo tartum kerų prikaustyta.

Fumika nesipriešino...

4

Tą naktį Kikudzis neįstengė užmigti. Vos tik pirmieji šviesos spinduliai ėmė skverbtis pro galerijos langinių plyšius, jis pakirdo ir išėjo į arbatos namelį.

Sode, ant plokščio akmens priešais akmeninį praustuvą, gulėjo sino šukės. Nuo vakar vakaro.

Kikudzis sujungė keturias dideles šukes, ir išėjo puodukas. Bet vieno kraštelio trūko.

Jis pagrabaliojo tarp akmenų vildamasis rasti trūkstamą šukelę, bet neaptiko ir daugiau neieškojo.

Pakėlė akis. Rytuose, tarp tamsių šakų, spindėjo vieniša didelė žvaigždė.

Kiek metų jis nematė rytmečio žvaigždės, nežiūrėjo į brėkštantį dangų!

Aukštai plaukė debesys. Žvaigždė spindėjo tarp debesų ir dėl to atrodė dar didesnė. Žvaigždę juosė blausus ribantis ratilas.

Niekingas užsiėmimas – rankioti šukes, kai virš galvos spindi tokia gyva, tokia skaisti žvaigždė!

Kikudzis numetė šukes žemėn.

Vakare Fumika sviedė puoduką į akmens dubenį ir puodukas sudužo. Kikudzis nespėjo sulaikyti mergaitės.

Ji išbėgo iš arbatos namelio, išlėkė tarsi norėdama paspruktі, ir Kikudzis net nespėjo susigaudyti, net nepamatė, kaip ji paėmė puoduką.

– O-o! – tesuriko.

Tuo momentu, prieblandoje, jis nepuolė ieškoti šukių tarp akmenų. Jis prišoko prie Fumikos ir stvėrė ją už pečių – kad neparkristų.

Ji atsitūpė prie akmeninio praustuvo ir lenkėsi vis žemiau ir žemiau, tartum pati būtų sudaužyta.

– Juk yra gražesnio sino... – sumurmėjo.

Tikriausiai jai buvo skaudu, kad Kikudzis gali palyginti puoduką su kitais, geresniais...

O naktį Kikudźis negalėjo užmigti.

Fumikos žodžiai, tokie atviri ir tokie graudūs, vis giliau strigo į širdį.

Kikudzis sulaukė aušros ir išėjo į sodą pažiūrėti sudaužyto puoduko. O paskui pamatė žvaigždę ir neberinko šukių...

Kikudzis vėl pakėlė akis ir šūktelėjo.

Žvaigždės nebebuvo. Per akimirką – kol jis žiūrėjo į šukes – ji pasislėpė už debesų.

O jis vis žvelgė ir žvelgė į rytus. Ieškojo žvaigždės – kaip kažko labai brangaus.

Debesys juk nestori, kodėl jos nematyti? Debesys baigiasi dangaus pakraštyje, ten, kur virš namų stogų šviečia siauras blyškiai rausvas ruoželis.

– Juk nepaliksiu jų sode... – sumurmėjo Kikudzis. Jis vėl surinko šukes ir susidėjo į naktinio kimono užantį.

Per daug skaudu palikti sudaužytą puoduką tarp akmenų. O ir Tikaka gali pamatyti, kai ateis.

Iš pradžių jis buvo bemanąs užkasti šukes sode, šalia akmeninio praustuvo. Palaidoti jas žemėje, – juk Fumika su tokiu įkarščiu, taip ryžtingai sudaužė puoduką. Bet nesiėmė to daryti. Suvyniojo šukes į popierių ir padėjo į sieninę spintą.

Ir vėl atsigulė.

Kodėl Fumika bijojo, kad jis palygins? Su kuo ir kada jis būtų galėjęs lyginti šitą siną? Kikudzis buvo suglumęs. Kodėl, kodėl ji taip pagalvojo?..

Jis nenori nieko lyginti. Nuo vakar vakaro Fumika jam tapo su niekuo nesulyginama. Ji tapo jam viskuo. Jo paties dalimi.

Lig šiol jis tolydžio prisimindavo, kad Fumika – ponios Ojotos duktė. Nūnai jis pamiršo tai.

Anksčiau jį žavėjo dukters ir motinos panašumas. Žvelgdamas į ją, jis visuomet matė ponią Ojotą. Bet dabar Fumika buvo tiktai Fumika.

Kikudzis netikėtai išėjo iš slogios tamsos, kuri taip ilgai jį supo.

Gal išgelbėjo Fumikos skaistumas?..

Fumika nesipriešino, priešinosi tik jos skaistumas.

Kikudzį anksčiau tarytum slėgė prakeiksmo našta, jis buvo it supančiotas ar sukaustytas. Atrodo, nūnai ta našta, dar pasunkėjusi, turėjo nugramzdinti jį į patį prarajos dugną, o jis ūmai nusimetė ją. Tai buvo lyg stebuklas: išgėrei didžiausią dozę nuodų ir lauki mirties, bet, užuot miręs, visiškai pasveiksti.

Nuėjęs į darbą, Kikudzis paskambino į parduotuvę, kur dirbo Fumika. Ji sakė pradėjusi dirbti vilnonių audinių urmo parduotuvėje Kandos rajone.

Fumikos darbo vietoje nerado, ji dar nebuvo atėjusi. Pats Kikudzis važiavo į tarnybą po bemiegės nakties. Tikriausiai ir ji, pagalvojo jis, nesudėjo akių kiaurą naktį, o rytą kietai įmigo. O gal liko namie – panoro šiandien pabūti užsidariusi.

Kikudzis paskambino dar sykį, po pietų, bet Fumikos nebuvo, ir jis paprašė prekybos tarnautoją jos adreso.

Vakarykščiame jos laiške tikriausiai buvo adresas, bet Fumika suplėšė laišką drauge su voku ir įsidėjo į kišenę. Vakarieniaujant užsimezgė kalba apie naują jos darbą, ir Kikudzis įsidėmėjo urmo parduotuvės pavadinimą. Bet

adreso jis tąsyk nepaklausė. Kam jam adresas, jeigu ji pati visam laikui apsigyveno jo širdyje?..

Po darbo Kikudzis ne iš karto važiavo į namus. Jis susirado namą už Ueno parko, kur Fumika nuomojo kambarį.

Ir namie Fumikos nebuvo.

Į prieškambarį išėjo kokių dvylikos trylikos metų mergaitė su jūrinike, turbūt ką tik parėjusi iš mokyklos ir dar nespėjusi persirengti. Ji išklausė Kikudzį, grįžo į kambarį, paskui vėl pasirodė ir tarė:

– Ojotos-san nėra namie, ji išėjo rytą – sakė vykstanti su drauge į kelionę.

– Į kelionę?.. – pasitikslino Kikudzis. – Išvyko? Rytą? O kada? Kelintą valandą? Ar ji pasakė, kur važiuoja?

Mergaitė vėl dingo ir vėl pasirodė. Sustojo kiek atokiau nuo Kikudzio – tartum privengė jo.

– Negaliu tiksliai atsakyti. Mano mamos dabar taip pat nėra namie.

Mergaitės buvo retučiai, kažkokie juokingi antakiai.

Išėjęs už vartų, Kikudzis atsigręžė ir pažvelgė į namą, bet atspėti, kur Fumikos kambarys, buvo neįmanoma. Namas dviaukštis, padorus, su siauručiu sodo ruoželiu.

Kikudzį ūmai it ledinis šaltis sukaustė, jis prisiminė Fumikos žodžius – ir mūsų tyko mirtis...

Kikudzis išsiėmė nosinaitę ir nusišluostė staiga išrasojusį veidą. Šis iškart pasidarė baltas baltas, tarsi nosinaitė būtų nutrynusi visas spalvas. Jis šluostėsi ir šluostėsi, nosinaitė galop patamsėjo, susitepė. Dabar šaltas prakaitas išmušė nugarą.

– Ji negali mirti! – balsu ištarė Kikudzis.

Juk Fumika prikėlė jį, grąžino gyvenimui, kokią teisę ji turi numirti...

Bet vakarykštis jos atvirumas, jos tiesumas... Ar tai nebuvo mirties atvirumas?..

O gal ji, taip kaip ir motina, pabūgo savo tiesumo, nuodėmės atvirumo?

– Ir jos paliko gyventi vien Kurimoto... – vėl balsu pasakė Kikudzis. Pasakė nematomam priešui, išliedamas širdyje susikaupusią pagiežą. Ir nuėjo. Į Ueno parko medžių unksmę.

TILVIKAI ANT BANGŲ

1

Automobilis pasitiko juos geležinkelio stotyje, paskui apvažiavo Idzu kalną, nusileido prie jūros ir apsukęs ratą įšliuožė į viešbučio kiemą. Priekinį automobilio stiklą nutvieskė šviesos pluoštas, prieduris veržliai čiūžtelėjo artyn ir sustojo.

Durininkas jau laukė kieme, jis atidarė automobilio dureles ir paklausė:

– Mitani-san, jei neapsirinku?

– Taip, – negarsiai atsakė Jukika.

Ji sėdėjo kaip tik prie tų durelių, kurias atlapojo durininkas. Jai, tik šiandien susituokusiai su Kikudziu, matyt, buvo keista atsiliepti Mitani pavarde.

Jukika šiek tiek padvejojo ir pirmoji išlipo iš automobilio, paskui truputėlį pasigręžė ir neryžtingai sustojo, tartum laukdama Kikudzio.

Prieškambaryje, kai Kikudzis jau taisėsi nusiauti pusbačius, durininkas pasakė:

– Jums paskirtas „Arbatos namelis“, kaip prašė telefonu Kurimoto-san.

– Taip?..

Kikudzis taip ir klestelėjo ant grindų čia pat prieškambaryje. Kambarinė puolė prie jo su dzabutonu.

Kikudziui prieš akis vėl iškilo šlykštus apgamas, dengiąs pusę Kurimoto kairiosios krūties, tas velnio rankos ženklas ant jos kūno. Rodėsi, tik pakels akis nuo pusbačių, ir priešais rasis toji juoda ranka.

Kikudzis nematė Tikakos nuo praėjusių metų, nuo tos dienos, kai jis pardavė namą ir visus arbatos rykus. Pažintis su ta moterimi nutrūko savaime, bent taip jam atrodė. Nejau Tikaka vis dėlto suvaidino tam tikrą vaidmenį jo vedybose su Jukika? Ko gero, taip, jeigu žinojo apie jų povestuvinę kelionę ir net viešbučio numeriu pasirūpino. Kikudziui tai buvo visai netikėta.

Jis žvilgtelėjo į žmoną, bet Jukika, atrodo, neatkreipė dėmesio į durininko žodžius.

Durininkas juos vedė ilgu tarsi tunelis koridoriumi, kuris pamažu leidosi prie jūros. Jie ėjo ir ėjo, o koridoriui vis galo nebuvo. Tarpais sušmėžuodavo šalutinės atšakos į numerius – keletas laiptelių į šoną. Numeris, vadinamas „Arbatos nameliu", buvo pačiame koridoriaus gale.

Jie įėjo į gana erdvų, kokių aštuonių tatamių dydžio kambarį. Kikudzis nusivilko apsiaustą, ir Jukika jį tuoj paėmė.

Jis skubiai atsigręžė į ją. Matyt, Jukika jau pradeda eiti žmonos pareigas.

Prie stalo buvo patiestas kvadrato formos tatamis, jis pridengė židinį.

– Pagrindinis kambarys arbatos ceremonijai greta, – pasakė durininkas, įnešęs į kambarį lagaminus. – Pakabinau katilėlį virš židinio... Katilėlis ne kažin koks, tačiau...

– Ką? – nustebo Kikudzis. – Ir gretimas kambarys įrengtas kaip arbatos namelis?

– Taip, jūsų numeryje keturi kambariai su šituo, pačiu didžiuoju, ir visi pritaikyti arbatos ceremonijai. Juk mes numerių išplanavimą nusikopijavome nuo Jokohamos „Sankejeno“.

– Taip? – pasakė Kikudzis, nors nieko nesuprato.

– Oku-san, – durininkas nusilenkė Jukikai, – gretimame kambaryje viskas paruošta, taigi kai panorėsite...

– Gerai. – Jukika lankstė savo apsiaustą. – Paskui aš ten užsuksiu... Kokia graži jūra! – Ji atsistojo ir pažvelgė į ją. – Garlaiviuose žiburėliai...

– Tai amerikiečių karo laivai.

– Kaip? Atamyje – amerikiečių karo laivai? – Kikudzis taip pat atsistojo. – Kažkokie labai maži...

– Bet jų daug, bene penki...

Virš laivų denių, maždaug ties viduriu, degė raudonos švieselės.

O miesto žiburių iš čia nebuvo matyti, juos užstojo nedidelis iškyšulys. Tik Nasikeuros įlankos rajonas gulėjo kaip ant delno.

Įėjo kambarinė, atnešė paprastos arbatos. Paskui abu, ir kambarinė, ir durininkas, kažką palinkėjo jaunavedžiams ir atsisveikino.

Kikudzis ir Jukika pasigrožėjo nakties jūra ir atsisėdo prie gorės. Jukika atidarė savo krepšelį ir išėmė sumankytą rožę.

– Vargšė gėlė... Kaip gaila...

Ši rožė viena vienintelė paliko iš puokštės. Buvo kažkaip nepatogu sėsti į traukinį su didele puokšte, ir Jukika Tokijo geležinkelio stotyje atidavė ją kažkam iš palydėjusiųjų.

Ji padėjo gėlę ant stalo ir pamatė maišiuką brangiems daiktams, jį reikėjo atiduoti į pasaugą.

– Ką tu į jį įdėjai?

– Čia dedami brangūs daiktai...

Kikudzis paėmė rožę. Jukika žvilgtelėjo į jį ir paklausė:

– Rožę?

– Ne... Mano brangenybė per daug didelė šitam maišiukui. Ir apskritai aš negaliu atiduoti jos pasaugon...

– Kodėl? – paklausė Jukika ir tuoj suprato, kur jis suka. – Tiesą sakant, ir aš negaliu atiduoti saugot savo brangenybės.

– O kur tavoji?

Jukika, matyt, pasidrovėjo rodyti į jį, tiktai nuleido akis ir pasakė:

– Čia...

Iš gretimo kambario pasigirdo, kaip kunkuliuoja katilėlyje užviręs vanduo.

– Apžiūrėsim arbatos namelį?

Jukika linktelėjo.

– Apskritai didelio noro jį apžiūrinėti aš neturiu, – pridūrė Kikudzis.

– Na, kaipgi... Juk specialiai mums paruošė.

Jie nuėjo per koridoriuką į arbatos namelį. Jukika pagal visas taisykles apžiūrėjo tokonomą. Kikudzis nėjo į vidų, liko stovėti ant tatamio prie įėjimo. Jis kandžiai tarė:

– Sakai, specialiai mums paruošė. O ar tau neatrodo, kad ir čia Kurimoto parikiavo?

Jukika nieko neatsakė, tik pažvelgė į vyrą. Paskui atsisėdo prie židinio lyg ketindama taisyti arbatą, bet

sėdėjo nejudėdama, matyt, laukė, ką dar pasakys Kikudzis.

Jis taip pat atsisėdo prie židinio.

– Nenorėčiau pradėti šitos kalbos, bet taip jau susiklostė... Aš krūptelėjau, kai vestibiulyje išgirdau jos vardą. Ši moteris persekioja mane kaip pikta lemtis. Viskas, viskas su ja susieta – ir mano kaltė, ir mano atgaila...

Jukika vos pastebimai linktelėjo.

– Ar Kurimoto vis dar lankosi jūsų namuose? – paklausė Kikudzis.

– Ji ilgai nesirodė. Nuo to laiko, kai tėvas praėjusią vasarą supyko ant jos.

– Praėjusią vasarą? Juk tada Kurimoto kaip tik ir pasakė man, kad tu, Jukiko-san, ištekėjai.

– O Dieve! – Jukika išpūtė akis, tartum kažką suvokusi. – Ko gero, tai atsitiko tuo pačiu metu. Ponia Kurimoto atėjo pas mus ir ėmė piršti – ne jus, o kitą žmogų... Va tada tėvas ir įtūžo. Jis pasakė, kad ta pati piršlė neturi teisės siūlyti jo dukteriai vis kito vyro rankos. Pasakė, kad tai tas pat, kas tyčiotis – girdi, nepavyko su vienu supiršti, tai dabar mėgins su kitu. Aš buvau labai dėkinga tėvui, sakyčiau, jis padėjo man ištekėti už jūsų.

Kikudzis tylėjo.

– O ponia Kurimoto irgi neliko skolinga, – toliau kalbėjo Jukika. – Ji atsakė: „Mitanis-san apžavėtas“ – ir papasakojo apie ponią Ojotą. Man pasidarė koktu! Ėmiau visa virpėti ir niekaip nenusiraminau. Nežinau nė kodėl, gal šlykštu buvo, ar kas. Bet tikriausiai vis dar svajojau ištekėti už jūsų, todėl ir virpėjau. Tėvas suprato mano būseną, suprato pamatęs mano veidą – tokį nelaimingą.

Ir jis smarkiai išbarė ponią Kurimoto. Jis pasakė: „Malonus arba šaltas, arba karštas gėrimas, o drungnas – be skonio. Mano duktė buvo susitikusi su Mitaniu-san, juk pati juos supažindinote, taigi ji gal turi savo nuomonę apie jį ir pati susivaikys, kas čia ir kaip." Ir Kurimoto gavo atsitraukti...

Ėmė šniokšti į baseiną vanduo – matyt, atėjo pirtininkas.

– Tada man buvo labai skaudu, bet paskui pati apsisprendžiau. Kurimoto čia visiškai niekuo dėta. Taigi prašom nesijaudinti. O arbatos ceremonija... ką gi, čia ją galiu atlikti visai ramiai.

Jukika pakėlė akis. Jose atsispindėjo elektros šviesa. Visas jos veidas, paraudęs nuo susijaudinimo, švytėjo, lūpos, rodėsi, irgi skleidžia šviesą. Kikudzis pajuto jai dėkingumą, tokiai artimai, tyrai ir švytinčiai. Apėmė toks jausmas, lyg nuo tos akinamos šviesos būtų pasklidusi šiluma po visą kūną.

– Taip, tai buvo praėjusiais metais... Regis, gegužės mėnesį. Prisimeni, tu aplankei mano arbatos namelį ir buvai pasipuošusi obiu su vilkdalgiais. Tada aš pagalvojau: „Šita mergaitė man visai nepasiekiama..."

– Tai todėl, kad jūs tada labai kentėjote ir kartu nosį rietėte... – Jukika nusišypsojo. – Įsidėmėjote obį su vilkdalgiais? Aš jį įsidėjau tarp kitų daiktų, ir dabar jis, ko gero, jau čia.

Jukika pasakė „kentėjote". Kai ji pasakojo apie save, irgi pavartojo tą žodį. O ką veikė Kikudzis, kai Jukika kentėjo? Jis tada it pašėlęs ieškojo nežinia kur dingusios Fumikos. O paskui, kai ji netikėtai atsiuntė laišką – vi-

siškai nelauktai, iš Takedos miestelio Kiusiu saloje, – jis stačia galva puolė į Takedą, vėl jos ieškojo ir vėl nerado. Nuo to laiko praėjo maždaug pusantrų metų, o jis taip iki šiol ir nežino, kur Fumika.

Matyt, laiškas, kuriame Fumika karštai meldė Kikudzį užmiršti ir jos motiną, ir ją pačią ir vesti Jukiką Inamurą, buvo atsisveikinimas. Ir tada jiedvi – Jukika ir Fumika – tarsi pasikeitė vietomis: nepasiekiama tapo Fumika.

Nūnai Kikudzis pamanė, kad negalima galvoti apie kokį nors žmogų kaip apie „visai nepasiekiamą", pasaulyje taip nebūna. O jeigu nebūna, tai nereikia svaidytis nė tokiais žodžiais.

2

Jie grįžo į didįjį kambarį ir pamatė ant stalo albumą. Kikudzis atvertė jį.

– A-a, arbatos namelio nuotraukos, o aš jau buvau beišsigąstąs, kad čia visų jaunavedžių, apsistojančių šiuose numeriuose, fotografijos.

Jis patraukė albumą prie Jukikos.

Pačioje pradžioje buvo įklijuotas lapukas – namelio istorijos aprašas. Arbatos namelis „Kangecu celė", kitados priklausęs Kavamurai Usui, Edo samurajui, buvo pervežtas į Jokohamos „Sankejeno" parką ir čia per karą smarkiai nukentėjo – į jį pataikė bomba. Stogas nuvirto, sienos perskilo ir susmuko, grindys įlūžo, žodžiu, liko griuvėsių krūva. Bėgo metai, sugriautas pastatas dūlėjo, kol pagaliau buvo pergabentas į šio

viešbučio sodą. Atstatytas tiksliai pagal ankstesnį išplanavimą, naudojant tas pačias statybines medžiagas. Naujovė tėra tik maudyklė – juk viešbutis stovi ant karštųjų versmių. Kai kuriuose šuluose – kirvio žymės. Matyt, baigiantis karui, kai labai stigo kuro, Jokohamos gyventojai vietoj malkų kūrenimui ėmė medines sugriauto pastato dalis.

– Parašyta, esą šitoje celėje lankėsi Ojojisis Kuranosukė... – Jukika vartė albumą.

Iš tiesų, juk Kavamura Usas buvo savas žmogus Akao klane. Išliko dar vienas vertingas Kavamuros Uso daiktas – „Kavamurasoba“, tai yra piala grikiniams lakštiniams, savininko pavadinta „Dzangecu“. Melsva pialos glazūra vienoje vietoje pereina į gelzganą. Toks įspūdis, lyg šviestų mėnulis jau nebe naktį, bet dar ir ne rytą. Todėl piala ir pavadinta „Dzangecu“ – „Mėnulis priešaušrio danguje“.

Albume buvo kelios „Sankejeno“ parko namelio nuotraukos prieš bombardavimą ir po jo, toliau – parengiamųjų ir atstatomųjų darbų fotografijos ir pagaliau – iškilminga arbatos ceremonija namelio atidarymo proga.

Jeigu „Kangecu celėje“ lankėsi Ojojisis Kuranosukė, vadinasi, ji pastatyta ne vėliau kaip Genroku laikotarpiu*.

– Medinis šulas, laikantis tokonomą gretimame kambaryje, atrodo, labai senas, išlikęs nuo tų laikų...

Albumas atsirado didžiajame kambaryje, kai Jukika ir Kikudzis sėdėjo mažajame. Veikiausiai jį atnešė kambarinė, uždarinėjusi langines.

---

* Genroku laikotarpis – 1688–1704 m.

– Ar persirengsite? – paklausė Jukika dar kartą versdama albumą.

– O tu?

– Aš juk su kimono. Kol maudysitės, išpakuosiu daiktus, išimsiu dovanas, sausainius, saldainius.

Maudykléje kvepėjo šviežiu medžiu. Baseinas, praustuvė, sienos ir lubos – viskas buvo apkalta lentomis, natūraliai gelsvomis, švelniai blizgančiomis, išlaikiusiomis medienos raštą.

Iš tolo pasigirdo kambarinių balsai – jos leidosi žemyn ilguoju koridoriumi.

Kai Kikudzis grįžo į kambarį, Jukikos nebuvo.

Stalas dabar stovėjo prie sienos, lova buvo paklota. Turbūt, kol kambarinė viską tvarkė, Jukika išėjo į gretimą kambarį. Iš ten atsklido jos balsas:

– Įdomu, ar galima palikti nakčiai rusenantį židinį?

– Manau, galima, – atsakė Kikudzis.

Jukika tuoj pat įėjo, ji žvelgė tiesiai į jį – rodos, į nieką kitą nenorėjo žiūrėti.

– Ar patogus?

– Kimono?.. – Kikudzis nužvelgė ant savęs dygsniuotą viešbučio kimono. – Išsimaudyk, labai malonus vanduo.

– Gerai...

Jukika išėjo į gretimą kambarį, atidarė lagaminą ir kažką išsiėmė. Paskui atitraukė siodzį, grįžo vėl, pasidėjo už savęs reikmeninę ir atsisėdusi žemai nusilenkė, pirštais kiek paliesdama tatamį. Jos skruostai paraudo. Ji atsistojo, nusimovė žiedus, padėjo juos ant veidrodžio stalelio ir išėjo.

Nusilenkimas buvo toks netikėtas, kad Kikudzis iš pradžių labai nustebo ir vos neaiktelėjo, o paskui susigraudino iki ašarų.

Jis atsistojo ir ėmė apžiūrinėti Jukikos žiedus. Sutuoktuvinio nelietė, paėmė kitą – su meksikietišku opalu. Jis vėl atsisėdo prie hibačio. Žiedas ant jo delno plykstelėjo nuo ryškios šviesos, ir sužaižaravo rausvi, gelsvi ir žalsvi žiburiukai. Bliksintys maži taškučiai atrodė tarsi linksmos, švytinčios gyvos būtybės. Kikudzis žiūrėjo it pakerėtas.

Jukika grįžo iš maudyklės ir vėl nuėjo į mažąjį kambarį dešinėje nuo pagrindinio. Kairėje pusėje buvo dar du kambariai – trijų ir keturių tatamių dydžio, taip pat įrengti arbatos ceremonijai. Dešiniajame kambaryje tarnaitė buvo sudėjusi jų lagaminus.

Jukika turbūt tvarkė daiktus.

Po valandėlės ji tarė:

– Leiskite, aš atstumsiu siodzį, kažko baisu...

Ji atstūmė siodzį tarp mažojo ir didžiojo kambario, kur sėdėjo Kikudzis. Ir Kikudzis pagalvojo, kad jai, ko gero, iš tiesų baugu, juk jie dviese keturių kambarių numeryje, toli nuo pagrindinio pastato.

Kikudzis pažvelgė į atsivėrusią angą ir paklausė:

– O ten irgi arbatos kambarėlis?

– Taip. Apvalus ketaus židinys mediniais rėmais... Apvalus židinys...

Nuskambėjo balsas, ir angoje šmėstelėjo naktinio kimono kraštas – Jukika vilkosi kimono.

– Tilvikai...

– Taip... Tilvikai – žiemos paukščiai, todėl ir pasiėmiau šitą kimono...

– Tilvikai ant bangų...

– Ant bangų?.. Tik bangų fone...

– Regis, yra piešinys, jis vadinasi „Tilvikai ant vakaro bangų". Prisimeni eilėraštį tokiu pavadinimu?..

– „Tilvikai ant vakaro bangų"?.. Argi taip vadinasi piešinys? – lėtai ištarė Jukika.

Kimono šmėstelėjo dar sykį ir dingo.

3

Vidurnaktį Kikudzis pabudo. Gal jį pažadino traukinys, dundantis bėgiais kažkur virš viešbučio?

Kikudzis suprato, kad dar gili naktis, nes visi garsai atrodė nuostabiai arti ir labai aiškūs, visai kitokie nei vakare, – ratai nubildėjo virš pat galvos, garvežio švilpukas tiesiog apkurtino.

Kikudzis pabudo, nors iš tiesų triukšmas nebuvo toks didelis. Bet vis dėlto pabudo. Keista. O keisčiausia, kad jis apskritai miegojo. Kaip jis galėjo užmigti pirm Jukikos?

Bet Jukika, pasirodo, taip pat užmigo ir dabar lygiai alsuoja. Kikudziui šiek tiek palengvėjo.

Turbūt Jukika labai pavargo – priešvestuviniai rūpesčiai, vestuvių apeigos, kelionė. O jis pastarosiomis dienomis visai nusigalavo, kiauras naktis neužmigo – vis galvojo, svyravo, krimtosi. Ir Jukiką, matyt, kažkas kamavo.

Kikudzis nežinojo, kokiais kvepalais kvepinasi Jukika, bet jų aromatas, jos, miegančios, lygus alsavimas, jos žiedai ir net tilvikai ant naktinio kimono krašto – viskas buvo kažkaip įstabiai artima, sava, ir viskas priklausė jam. Artumo jausmas nedingo net dabar, kai jis netikėtai pabudo vidur nakties. Tokio jausmo anksčiau jis nebuvo patyręs.

Jis labai norėjo pažvelgti į miegančią Jukiką, bet nedrįso uždegti šviesos. Kikudzis paėmė laikrodį.

Šeštos pradžia!..

Taip, su Jukika viskas kitaip. Tai, kas buvo labai natūralu, savaime suprantama su ponia Ojota ir Fumika, su Jukika, pasirodo, visai neįmanoma. Kodėl? Juk su anomis dviem jis nejuto nė mažiausio vidinio pasipriešinimo. Gal dabar priešinasi jo sąžinė – kužda, kad jis nevertas Jukikos?.. Ar ponia Ojota ir Fumika vis dar laiko jį nelaisvėje?..

Daug kas Kikudziui atrodė kaip bloga lemiantis ženklas. Ypač šis Tikakos Kurimoto užsakytas numeris, kuriame jis leidžia naktį. Betgi Tikaka ne ragana. Ragana, anot jos, buvo ponia Ojota.

Net Jukikos aprangoje Kikudzis įžvelgė Tikakos įtaką. Jukika paprastai vilki europietiška suknele, o į povestuvinę kelionę kažkodėl išvyko su kimono. Prieš miegą Kikudzis lyg netyčia paklausė:

– Kodėl kelionei vilkaisi ne paprastą suknelę?

– Tik šiandien taip... Panorau šiandien pabūti su kimono... Juk sakoma, kad su europietiška suknele moteris atrodo pernelyg oficialiai. Kažkaip nejauku... Ir be to... kai mes pirmą sykį susitikome arbatos namelyje, aš vilkėjau kimono...

Kikudzis nenorėjo aiškintis, kas taip sako. Tebūnie su kimono. Pagaliau jam malonu tikėti, kad ir kimono su tilvikais ant bangų Jukika išsirinko pagal savo skonį.

Kikudzis pakreipė kalbą kita linkme.

– Aš labai mėgstu eilėraštį „Tilvikai ant vakaro bangų". Jau sakiau...

– Eilėraštį?.. Aš jo nemoku...

Kikudzis greitakalbe padeklamavo Hitomaro eiles.

Jis švelniai prisiglaudė prie Jukikos nugaros ir nejučiomis šūktelėjo:

– O, kokia laimė!

Jukika, atrodo, nustebo.

Bet jis galėjo būti jai tik švelnus, ne daugiau.

Ir dabar, pabudęs prieš aušrą, Kikudzis girdėjo ją ramiai alsuojant, traukė į save sklindantį nuo jos aromatą ir jo suaudrintoje, sunerimusioje širdyje glūdėjo tik vienas jausmas – laimė, iš aukščiau siųsta palaima. Ir visa tai buvo taip tyra, lyg jis būtų gavęs nuodėmių atleidimą. Tik moteris – kitos lyties būtybė – gali sužadinti sieloje kilnų, poetišką džiugesį, tiktai moteris geba viską atleisti net beviltiškiausiam nusidėjėliui ir, nors neilgam, padovanoti su niekuo nesulyginamą palaimą.

Kas žino, gal jam lemta išsiskirti su Jukika. Gal išauš rytas ir ji dings. Bet vis tiek jis liks amžinai dėkingas jai.

Nerimas pamažu atlėgo ir Kikudziui pasidarė liūdna. Jukika tikriausiai nerimastavo, laukė, baiminosi, o jis... Ne, ir dabar jis nerizikuos pažadinti ją ir apglėbti...

Kažkur visai arti vienodai pliuškeno bangos. Kikudzis klausėsi ir galvojo, kad nebeužmigs. Ir netikėtai vėl įmi-

go. Kai pakirdo, buvo jau visai šviesu, ant siodzių mirgėjo skaistūs saulės spinduliai. O kurgi Jukika?

Jam apmirė širdis – pabėgo namo?..

Buvo dešimta valanda.

Kikudzis pastūmė siodzį ir pamatė Jukiką. Ji sėdėjo pievelėje apglėbusi kelius ir žvelgė į jūrą.

– Na ir užsimigau... O tu ar anksti atsikėlei?

– Apie septintą. Atėjo tarnas, ėmė leisti vandenį į baseiną, ir pabudau.

Jukika atsigręžė ir paraudo. Šiandien ji vilkėjo europietiška suknele, ant krūtinės buvo prisisegusi vakarykštę raudoną rožę. Kikudziui tarsi akmuo nuo širdies nusirito.

– O, rožė nenuvytusi!

– Taip, vakar pamerkiau stiklinėje virš prausyklės. Kai maudžiausi. Argi nepastebėjote?

– Nepastebėjau, – atsakė Kikudzis. – O dabar jau išsimaudei?

– Taip. Pakirdau anksti, nei ką veikti, nei kur dėtis. Palengva atitraukiau siodzį ir išėjau čia, į sodą. Kaip tik amerikiečių karo laivai išplaukė. Sako, vakare jie atplaukia pasiausti, o rytą išplaukia.

– Amerikiečių karo laivai atplaukia pasiausti? Keistai skamba!

– Čionykštis sodininkas taip sakė.

Kikudzis pranešė į kontorą, kad jie atsikėlė, ir išsimaudęs taip pat išėjo į sodą. Buvo nuostabiai šilta, tiesiog negalėjai patikėti, kad dabar gruodžio vidurys.

Papusryčiavę juodu sėdėjo saulės nutviekstoje galerijoje.

Jūra spindėjo kaip sidabras. Kikudzis pastebėjo, kad sidabriškas spindesys pasislenka drauge su saule. Pakrantė nuo Idzusano iki Atamio buvo labai rantyta. Maži iškyšuliukai, skalaujami bangų, taip pat blykčiojo – iš eilės, vienas po kito, tartum gaudydami pro šalį plaukiančios saulės spindulius.

– Ana kaip viskas žiba tviska. Štai ten, tiesiai po mumis, – parodė Jukika žemyn. – Tartum pirmosios žvaigždės išniro iš jūros. Žvaigždutės žvaigždžių safyre.

Tikrai vandens paviršiuje tvyksčiojo akinančios kibirkštys, panašios į žvaigždes. Blyksteldavo vienoje vietoje ir užgesdavo, bet tuoj pat įsižiebdavo kur nors šalia. Kiekviena banga svidėjo ir spinduliavo savaime, nepriklausoma nuo kitų, o tūkstančiai švitulių susiliejo į vientisą spindesį. Ir gal todėl atrodė, kad tai sidabrinis veidrodis plyti iki pat horizonto, labai lygus ir nužertas ribančiomis žvaigždėmis.

Veja priešais arbatos namelį buvo visai siaurutė. Virš jos kybojo kininio citrinmedžio šaka su geltonu vaisiumi. Sodas nuokalne driekėsi link jūros. Prie pat vandens ant kranto lyg išsirikiavusios stovėjo pušys.

– Vakar vakare apžiūrėjau tavo žiedą. Nepaprastai gražus brangakmenis!..

– Taip. Švytintis opalas. O jūra dabar blyksi panašiai kaip safyras arba rubinas... Ne, kaip deimantas! Tik deimantai šitaip spindi.

Jukika žvilgtelėjo į žiedą, paskui į jūrą.

Bangų žaismas, šviesos tviskesys – viskas priminė brangakmenius. Ir peizažas, ir paros metas – artėjantis vi-

durdienis – žadino panašias mintis. Bet Kikudziui ūmai pasidarė nejauku, tarsi kas būtų trukdęs iki galo atsiduoti laimei, atsiduoti nieko negalvojant...

Kikudzis pardavė namą. Kai povestuvinė kelionė baigsis, jis nuveš jauną žmoną į išnuomotą butą. Tai ne taip jau baisu. Bet kaip kalbėti apie būsimą šeimyninį jų gyvenimą? Apie ką kalbėti? Kikudzis dar neįsijautė į vyro vaidmenį. O prisiminti praeitį... Neįmanoma nepaliečiant ponios Ojotos, Fumikos ir Tikakos. Viskas būtų apgaulė. Vadinasi, negalima liesti nei praeities, nei ateities. O kalba apie dabartį, apie tai, kas yra šiuo metu, šalia, staiga nutrūko – Kikudzis užsikirto ir nutilo.

Įdomu, ką galvoja Jukika? Spindinčiame, saulės nutviekstame jos veide nėra nė šešėlio nepasitenkinimo. Gal ji gaili jo?.. Arba galvoja, kad jis jos pagailėjo pirmą jų sutuoktuvių naktį?..

Kikudzis nervinosi, nenusėdėjo vietoje.

Numerį viešbutyje jie išsinuomojo dviem paroms. Reikėjo kažkur papietauti, ir jie nuėjo į „Atamio“ viešbutį.

Restorano salės langai žvelgė į sodą. Po vienu langu augo bananas plačiais, tarytum įplėštais lapais. Priešais stovėjo pulkelis saginių palmių.

– Aš jas pažinau, – parodė Jukika į sagines palmes, apžvelgdama nusidriekusį link jūros sodą. – Jos lygiai tokios pat kaip prieš daugel metų. Juk aš esu čia buvusi vaikystėje. Su tėvais. Mes čia sutikome Naujuosius metus.

– Mano tėvas, manding, taip pat neretai čia lankydavosi. Kaip gaila, kad jis nė sykio nepasiėmė manęs! Gal būčiau sutikęs mažytę Jukiko-san...

– Ką jūs!

– O kodėl? Būtų buvę puiku, jei būtume susipažinę dar vaikai.

– O gal nebūtume dabar susituokę, jeigu būtume susipažinę vaikystėje.

– Kodėl?

– O todėl, kad aš buvau labai protinga mergaitė!

Kikudzis nusijuokė.

– Tikrai, tikrai! Tėvas dažnai man sako, kad vaikystėje aš buvau gudragalvė, o nūnai einu paikyn tiesiog su kiekvienais metais.

Jukika ne tiek daug pasakojo apie tėvą, bet ir iš to, ką pasakė, Kikudzis suprato, kaip ją visi namuose myli. Tėvas, galimas daiktas, prie jos prisirišęs labiau nei prie kitų vaikų – iš viso jų ketvertas – ir deda į Jukiką ypatingas viltis. Jukika... Ji ir dabar kažkuo panaši į mažą mergytę – be galo žavią, švytinčiu veidu, žibančiomis akimis.

4

Kai jie grįžo iš restorano į viešbutį, Jukika paskambino motinai.

– Mama kažko susirūpinusi, klausia, ar viskas gerai. Gal pakalbėsite su ja?

– Kad gal ne... Širdingiausių linkėjimų jai nuo manęs...

Kikudzis kažkodėl nenorėjo kalbėti su jos motina.

– Mama irgi jus sveikina, – Jukika pasigręžė į Kikudzį, – ir linki viso ko geriausio.

Telefonas buvo numeryje. Iš čia Jukika ir paskambino. Vadinasi, ji neketina slapčiomis guostis motinai. Po teisybei, Kikudzis taip ir nemanė.

Ir vis dėlto poniai Inamurai turbūt moteriška intuicija pakuždėjo, kad ne viskas jos dukteriai gerai einasi.

Kikudzis neišmanė, kaip elgiasi laimingos žmonos antrą povestuvinės kelionės dieną. Skambina motinoms ar ne? Gal toks skambutis – labai neįprastas reiškinys ir motina nejučiomis sunerimo. Taip, greičiausiai mergina, ką tik tapusi moterimi, nepuls skambinti tėvams – drovėsis.

Penktą valandą pasirodė trys nedideli amerikiečių karo laivai. Tolimi lengvi debesys virš Adziro rajono išsisklaidė, jūra sustingo apgaubta vakaro miglos ir susnūdo apimta tingulio, kaip pavasario vakarą. Laivai šliuožė tyliai. Ką jie gabena savo įsčiose? Gal aršius geismus?.. Gal... Bet atrodo jie taikiai, nelyginant žaisliniai.

– Žiūrėk, tikrai karo laivai atplaukia čia pavaliūkauti!

– Sakiau! Rytą, kai atsikėliau, išplaukė vakarykščiai, – tarė Jukika. – Neturėjau ką veikti, tad ilgai žiūrėjau jiems įkandin...

– Kokias dvi valandas pralaukei, kol aš pabudau?

– Ko gero, daugiau. Šiaip ar taip, man pasirodė, kad ilgiau. Taip keista ir taip įstabu viskas buvo. Aš – ir staiga čia, su jumis! Laukiau – šit jūs pagaliau pakirsite, ir mes kalbėsime, kalbėsime...

– Apie ką?

– Na šiaip, apie nieką...

Laivai plaukė su žiburiais, nors dar buvo gana šviesu.

– Žinote, – prabilo Jukika, – įdomu, ką jūs apie mane galvojate. Pavyzdžiui, kaip manote, kodėl aš ištekėjau už jūsų... Apie tai irgi norėčiau pasikalbėti.

– „Kaip manote...“ Labai keistai šneki...

– Žinoma, keistai! Ir vis tiek įdomu. Smalsu, ką galvoja vyriškis apie merginą, kuri galop tampa jo žmona. Man malonu mąstyti apie tai. Tik nesuprantu, kodėl laikėte mane nepasiekiama?..

– Ar tavo kvepalai tie patys kaip ir pernai, kai buvai atėjusi pas mane į svečius?

– Taip.

– Tą dieną aš ir pagalvojau, kad esi nepasiekiama!

– Ta-aip?.. Turbūt dėl kvepalų. Jie nepatinka jums?

– Priešingai! Tada... Kitą dieną aš nuėjau į arbatos namelį. Man pasirodė, kad ten tvyro tavo kvepalų aromatas...

Jukika pažvelgė į jį nustebusi.

– Supranti, – kalbėjo toliau Kikudzis, – aš nuėjau ten ir netikėtai pagalvojau, kad turiu tavęs atsisakyti... Tu staiga tapai man visiškai nepasiekiama.

– Nekalbėkite taip, man skaudu. Tai yra galima apie tai kalbėti, bet ne man... Tegu tie žodžiai būna kitiems, jeigu kam nors apie mane pasakosite... Aš viską suprantu, bet... Šiandien noriu girdėti man vienai skirtus žodžius.

– Na, kaip čia pasakius kitaip... Tu buvai mano svajonė...

– Svajonė?..

– Taip! Juk svajonė – tai ir tėra svajonė. Ji nepasiekiama. Ir aš susitaikiau su tuo – su nepasiekiamu idealu.

– Svajonė... Šitas žodis mane pribloškė... Viskas taip ir yra. Aš taip pat turėjau susitaikyti su tikrove... tada... Tikriausiai aš taip pat svajojau apie jus... Bet šie žodžiai – svajonė, susitaikymas – neatėjo man į galvą.

– Matai, tie žodžiai turbūt iš nusidėjėlių žodyno, o tu...

– Nagi liaukitės! Vėl kalbate apie kitus!

– Ne, ne apie kitus.

– Na, nereikia, labai prašau! Beje, aš ir pati galvojau, kad įstengčiau pamilti net vedusį vyriškį, – žybtelėjo Jukikos akys. – Tikrai tikrai! O tai, apie ką galima tik svajoti, yra baisu. Ir nekalbėsime daugiau apie tai, gerai?

– Gerai. O šiąnakt patyriau tokį neįprastą jausmą. Pagalvojau, kad ne tik Jukika pati – net jos kvepalų aromatas nuo šiol priklauso man...

– ?

– Ir vis tiek tu mano svajonė. Amžina...

– Na taip, o jeigu greit nusivilsite?

– Niekuomet, kaip gyvas!

Kikudzis tai pasakė tvirtai įsitikinęs, mat jautė begalinį dėkingumą Jukikai.

Jukika, atrodo, šiek tiek išsigando, bet tuoj atsakė labai narsiai:

– Ir aš niekuomet kaip gyva jumis nenusivilsiu! Prisiekiu!

Tačiau kiek liko valandų, kol nusivils Jukika? Kokios penkios šešios, ne daugiau. Ir net jeigu nenusivils, o tik į jos širdį įsigaus abejonė, ar neapims nusivylimas jo, Kikudzio? Didelis, žiaurus nusivylimas pačiu savimi?..

Kikudzis baiminosi ir visaip vilkino tą momentą, kai reikės eiti miegoti. Bet ne vien baimė jį laikė. Jam patiko šnekučiuoti su Jukika. Ji jautėsi daug laisviau nei vakar. Jie užsisėdėjo ligi išnaktų. Jos balsas, jos judesiai nė kiek nebebuvo sukaustyti. Ji linksmai ir nesivaržydama užplikė arbatos, išpilstė ją.

Kai Kikudzis išsimaudęs ir nusiskutęs tepėsi kremu, Jukika priėjo ir palietė jį.

– Aš visuomet pirkdavau kremą tėtei, bet kitokį...

– Gal man pakeisti kremą? Nusipirkti tokį kaip tavo tėvo?

– Ne, tegu būna kitoks.

Ir šiandien Jukika taip kaip vakar laikė rankose chalatą ir taip pat kaip vakar nusilenkė eidama į baseiną.

O grįžusi pasakė:

– Labos jums nakties!

Pasakė, nusilenkė lengvai paliesdama pirštų galais tatamį ir šmurkštelėjo po savo antklode. Nuo jos mergiško tyrumo Kikudziui suplastėjo širdis.

Stojo tamsa, gili kaip jūros dugnas. Kikudziui virpėjo vokai, jis kietai sumerkė akis ir bandė pamatyti Fumiką. Taip, ji tada nesipriešino. Priešinosi tik jos skaistumas. Priešinosi niekšybei, begėdiškumui, ištvirkimui. O jis vis tiek sutrypė Fumikos nekaltybę. Ir po šito išniekinti Jukiką, tokią pat skaisčią ir nekaltą, kokia anksčiau buvo toji, kita? Tokios mintys kartino sielą nelyginant tulžis. Ką jis gali padaryti? Jukika, tokia tyra, nesutepta, prikėlė jo atmintyje Fumikos paveikslą. Galbūt tai neviltis?..

Kūno atmintis – baisus dalykas. Jis prisiminė Fumiką, ir pro šiuos prisiminimus prasiveržė kitos bangos – moters, ponios Ojotos bangos. Kas tai – velnio apsėdimas ar žmogaus prigimtis... Juk ponia Ojota mirusi, Fumika dingusi... Ir jeigu jos nejautė jam neapykantos, kodėl jis nūnai bijo, taip niekingai bijo?..

Andai Kikudzis skaudžiai gailėjosi pasidavęs ponios Ojotos kūnui, kartu būdamas abejingas kitiems jausmams. O dabar jam baisu – gal jis nieko daugiau negali? Gal viskas jame mirė ir niekad neatgis?

Ūmai Jukika sujudėjo.

– Papasakokite ką nors, – paprašė.

Kikudzis išsigando.

Niekšo ranka išsitiesė... Kam? Kad tiktai apkabintų šventą nekaltybę?.. Kikudzis ūmai pajuto, kaip karštos ašaros degina jam vokus.

Jukika švelniai įsikniaubė jam į krūtinę ir pravirko.

Vos valdydamas drebantį balsą, Kikudzis sušnabždėjo:

– Na ką tu?.. Graudu tau?..

– Ne. – Ji papurtė galvą. – Bet... Aš taip mylėjau Mitanį-san, kad nevaliojau savęs įveikti, o nuo vakar dienos myliu jį dar labiau... Todėl ir pravirkau.

Kikudzis paėmė Jukiką už smakro ir priglaudė lūpas prie jos lūpų. Jis nebeslėpė ašarų. Prisiminimai apie ponią Ojotą ir Fumiką akimoju išblėso.

Kodėl negalima praleisti su nekalta žmona keletą dienų nekaltai?..

5

Ir trečią dieną pajūryje laikėsi tokia pat kaitra. Ir vėl Jukika atsikėlė pirmoji ir apsirengusi lūkuriavo Kikudzio.

Ji pranešė jam ryto naujienas – kaip sakiusi kambarinė, vakar į viešbutį atvyko šešios jaunavedžių poros. Bet arbatos namelis – prie pat jūros, toli nuo pagrindinio pastato, ir balsai čia neatsklido. Klajojantis dainininkas su smuiku pas juos taip pat nebuvo užėjęs.

Šiandien jūra atrodė kitaip: žvaigždutės nespindėjo ant bangų nei rytą, nei po pietų. Galimas daiktas, saulės spinduliai krito ne taip kaip vakar. Žvaigždžių nebuvo, užtat pasirodė nedidelė žvejų valčių flotilė. Jos plaukė tolumon išsirikiavusios vorele. Pirmoji, didžiausia, tempė kitas buksyru. Paskutinė plaukė mažiausioji.

– Žiūrėk, tikra šeimyna, – nusišypsojo Kikudzis.

Viešbučio administracija iškilmingai įteikė jiems suvenyrą – „sutuoktinių hasius", suvyniotus į rausvą ryžinį popierių su gervių piešiniu.

Kikudzis prisiminė furosikį ir paklausė:

– Ar pasiėmei furosikį su tūkstančiais gervių?

– Ne. Mano viskas viskas nauja. Net gėda trupučiuką. – Jukika išraudo, nepriekaištingai apvedžioti vokai irgi parausvėjo. – Ir šukuosena kita... bet yra dovanų su gervių piešiniu.

Apie trečią valandą po pietų jie išvažiavo. Automobilis turėjo nuvežti juos į Kavaną. Adziro uoste grūdosi žvejų valtys. Tarp jų buvo ir prašmatnių, baltai dažytų.

Jukika ilgai žiūrėjo į Atamio pusę.

– Kokia jūra... – pasakė ji. – Rausva kaip mano perlai. Tikrai lygiai tokia pat spalva.

– Rausvi perlai?

– Taip. Auskarai ir vėrinys. Parodyti?

– Kai nuvažiuosim į viešbutį.

Atamio kalnų raukšlės pamažu tamsėjo. Įdaubos vakarėjant atrodė ypatingai gilios.

Jie sutiko vyriškį ir moteriškę. Vyriškis stūmė priešais save prikabinamą dviratį vežimėlį, prikrautą žagarų.

– Kaip gražu! – šūktelėjo Jukika. – Kad ir mes taip gyventume...

Kikudzis pagalvojo, kad dabar ji gyventų su juo net palapinėje. Nuo tos minties pasidarė kiek nesmagu, bet malonu.

Pajūriu, virš pušų alėjos, skrido tuntas kažkokių paukščiukų. Jie sklendė nuostabiai greitai, beveik neatsilikdami nuo automobilio.

Paskui Jukika pamatė tą pačią žvejų flotilę, kuri vidudienį išplaukė į jūrą pakėlusi inkarą Idzu kalno papėdėje, netoli jų viešbučio. Dabar septynios valtys, taip pat išsirikiavusios – priešaky didžiausioji, užpakaly pati mažoji – slydo išilgai kranto linijos.

– Kaip žavu! – vėl sušuko Jukika. – Jos plaukia į pasimatymą su mumis!

Jukika džiaugėsi viskuo it vaikas, net tos valtys jai tapo šventės dalele. Jukikos entuziazmas graudino Kikudzį, jis pamanė, kad atsimins šią dieną kaip laimingiausią gyvenime.

Praėjusiais metais, jau rudenį, kai Kikudzis buvo mirtinai nusikamavęs nuo pat vasaros ieškodamas Fumikos

ir prislėgtas kažkokios keistai įkyrios psichinės būsenos, o gal nerviškai išsekęs, nelauktai jį aplankė Jukika. Ji atėjo viena. Romi, bet tokia nuostabiai spindinti, kad, rodos, saulė netikėtai blykstelėjo darganotą dieną. Jis apstulbo ir net norėjo užsimerkti nuo tokios akinamos šviesos. Priėmė ją gana šaltai. Bet Jukika atėjo dar sykį, paskui dar...

O netrukus Kikudzis gavo laišką nuo jos tėvo. „Atrodo, mano dukteriai malonu leisti laiką jūsų draugėje, – rašė ponas Inamura. – Mane domina, ar vis dar ketinate ją vesti? Juk andai pasipiršote per Tikaką Kurimoto. Mes, Jukikos tėvai, norėtume, kad mūsų duktė rastų laimę santuokoje su tuo žmogumi, kuris iš pat pradžių krito jai į širdį..."

Tą laišką buvo galima laikyti pusiau oficialiu tėvo pasiūlymu – juk jam kėlė nerimą dukters artima draugystė su jaunu vyriškiu, – bet viskas buvo paprasčiau: tėvas norėjo pagelbėti dukteriai, nedrįstančiai išsakyti karščiausio savo troškimo, ir laišku išreiškė jos mintis.

Nuo to laiko praėjo metai. Metai, labai sunkūs Kikudziui. Jis pats nesusivaikė, ko labiau geidžia – rasti Fumiką ar turėti Jukiką... Ir toliau ieškojo Fumikos, ilgesys, gėla ir atgaila vis dar slėgė širdį. O kažkur jos gelmėje šmėkšojo ponios Ojotos paveikslas. Visa jo esybė veržėsi prie dingusios Fumikos, ir vis dėlto pačiomis sunkiausiomis valandėlėmis ryto arba vakaro dangumi netikėtai prasklęsdavo tūkstančiai baltų it sniegas gervių. Ir tai buvo Jukika.

Jukika prigludo prie Kikudzio, kad geriau matytų plaukiančias vorele valtis, – taip ir liko sėdėti.

„Kavanos“ viešbutyje jie gavo kampinį numerį trečiame aukšte. Dvi sienos čia buvo stiklinės – galėjai grožėtis gamtovaizdžiu.

– O jūra apvali! – linksmai pasakė Jukika.

Iš tiesų horizontas atrodė vos pastebimai išlinkęs.

Pro langą iš vienos pusės plytėjo žalia pievelė ir plaukiojimo baseinas. Pievele žingsniavo kelios merginos – golfo patarnautojos. Lieknutės, apsitempusios žydrais uniforminiais švarkais, su krepšeliais per petį. Iš krepšelių kyšojo golfo lazdos.

Pro kitą langą, iš vakarų pusės, vėrėsi vaizdas į Fudzijamą.

Kikudzis ir Jukika nusileido žemyn ir išėjo į plačią pievelę.

– O siaube, koks vėjas! – pasakė Kikudzis atsisukdamas pavėjui.

– Pamanykit, vėjas! Eime! – Jukika patraukė jį už rankos.

Paskui jie grįžo į numerį, ir Kikudzis išsimaudė vonioje. Jukika tuo tarpu pasitvarkė šukuoseną ir persivilko suknelę – taisėsi į restoraną.

– Užsikabinti? – parodė ji Kikudziui rausvų perlų vėrinį ir auskarus.

Po vakarienės jie valandėlę pasėdėjo soliariume. Diena buvo vėjuota, ir soliariume, didžiulėje stiklinėje pusiau apvalioje salėje, atsigręžusioje į parką, nebuvo nė gyvos dvasios. Stiklas ir užuolaidos. Vazonuose žydinčios kamelijos. Tyla.

Paskui jie perėjo į holą. Susėdo ant sofos priešais židinį. Jame degė storos pliauskos. Viršum židinio vazonuose augo afrikietiškos lelijos. Už sofos didelėje vazoje grakš-

čiai lenkėsi anksti žydinčios raudonosios slyvos šaka. Aukštų, angliško stiliaus lubų medžio kryžmės buvo labai grakščios. Viskas dvelkė ramybe.

Kikudzis atsirėmė į odinę sofos atkaltę ir ilgai žiūrėjo į ugnį. Jukika irgi sėdėjo nejudėdama. Jos skruostai nuo šilumos įraudo.

Kai jie grįžo į numerį, stiklines sienas dengė tankios užuolaidos.

Numeris buvo erdvus, bet vieno kambario, ir Jukika persirengė vonioje.

Kikudzis sėdėjo ant kėdės su viešbučio chalatu. Jukika, su naktiniu kimono, priėjo prie jo ir sustojo.

Jos kimono buvo kažkoks nepaprastas, iš madingos, tinkančios ir suknelei medžiagos – rusvai raudoname fone mažyčiai herbai; rankovės trumpos, genroku stiliaus; fasonas dukslus, grakščios, originalios linijos. Kimono perjuostas siauru minkštu žalio atlaso obiu. Jukika su šiuo kimono buvo panaši į Europoje pasiūtą japonišką lėlę. Iš po rusvai raudono drabužio švietė baltas apatinio kimono kraštelis.

– Koks dailus kimono. Ar pati fasoną susigalvojai?.. O rankovės genroku stiliaus?

– Ne visai, čia tik mano fantazija.

Ji atsisėdo prie veidrodžio.

Miegoti jie nuėjo prieblandoje, neišjungę lempelės ant naktinio staliuko.

Vidurnaktį Kikudzį pažadino smarkus triukšmas. Už langų šėlo vėjas. Parkas baigėsi prie jūros skardžiu, ir Kikudziui pasirodė, kad tai bangos daužosi į uolas.

Jukikos lovoje nebuvo. Ji stovėjo prie lango.

– Kas atsitiko? – Kikudzis atsikėlė ir priėjo prie Jukikos.

– Antai kas darosi... gruma ir gruma... Taip nesmagu! Baisus dundesys! O virš jūros – žiūrėkit, žiūrėkit! – pasirodo ir vėl dingsta rausva pašvaistė...

– Švyturys turbūt.

– Pabudau ir nebegalėjau užmigti. Taip baisu. Jau seniai čia stoviu ir žiūriu.

– Ko čia bijoti? Bangos daužosi, ir tiek. – Kikudzis uždėjo rankas jai ant pečių. – Kvailutė, reikėjo mane pažadinti.

Rodėsi, kad Jukika daugiau nieko aplink nemato ir negirdi – tik jūrą.

– Va ten, žiūrėkite, rausva atošvaita.

– Na taip – švyturio žiburys.

– Gal ir švyturio, tačiau... be švyturio, dar kažkas daug ryškesnis. Juk tikra pašvaistė!

– Nieko ypatingo – švyturys ir šėlstančios bangos.

– Ne!..

Iš tikrųjų ne jūros šėlsmas pažadino Kikudzį. Jūra, silpnai apšviesta šaltos mėnulio delčios, buvo rami.

Kikudzis valandėlę įdėmiai žvelgė į tuščią juodumą ir klausėsi. Rausvi blyksniai, nutvieskiantys tamsą, nepanašūs į švyturio žiburį. Protarpiai tarp pliūpsnių nevienodi, pliūpsi padrikai.

– Čia pabūklai. Aš pamaniau, kad vyksta jūros kautynės...

– A-a, tikrai! Greičiausiai amerikiečių karo laivų manevrai.

– Taip... Kaip baisu... Ir nesmagu...

Jukikos pečiai pagaliau suglebo. Kikudzis apkabino ją.

Virš tamsios jūros, kurią apšvietė šalto mėnulio skeveldra, ūžavo vėjas, žiebėsi ir geso rausva pašvaistė – tolimų šūvių atošvaita. Kikudziui irgi pasidarė kiek nejauku.

– Juk negalima taip stovėti ir žiūrėti visą naktį... Ir dar vienai...

Kikudzis pakėlė ją ant rankų. Jukika droviai apkabino jam kaklą.

Skaudus liūdesys persmelkė Kikudzį, jis ištarė trūkčiojančiu balsu:

– Ne, ne... Nemanyk, kad aš negaliu... Nemanyk... Bet mano praeitis... Purvas... Pasileidimas... Štai kas neleidžia prie tavęs prisiliesti...

Jukika ant jo rankų ūmai pasidarė sunki, suglebo, tarytum neteko sąmonės.

KELIONĖ, ATSISVEIKINIMAS

1

Kikudzis grįžo namo iš povestuvinės kelionės ir prieš sudegindamas dar sykį perskaitė pernai rašytą Fumikos laišką.

„'Kogane maru' garlaivyje,
plaukiančiame į Bepu, rugsėjo 19

Ar jūs ieškote manęs? Prašom atleisti, kad taip netikėtai pabėgau.

Nusprendžiau niekuomet daugiau su Jumis nesusitikti. Todėl ir šis laiškas tikriausiai liks neišsiųstas. O jeigu vis dėlto išsiųsiu, tai ne šiandien, ne rytoj ir, garbės žodis, nežinau kada. Plaukiu į savo tėvo gimtinę, į Takedos miestuką, bet tuo metu, kai gausite šitą laišką, jei vis dėlto gausite, manęs ten nebebus.

Tėvas paliko gimtinę prieš dvidešimt metų, ir aš niekuomet nesu buvusi Takedoje.

Pažįstu šitą miestuką tik iš Hirosio ir Akikos Josajų eilių, išspausdintų rinkinyje „Kudziu kalnų dainos", ir iš tėvo pasakojimų.

Tai visos keturios pasaulio šalys
didinga grandine rūsčių kalnų
apsupo slėnį. Vidury jo –
Takeda, nuošalus miestelis,
skalaujamas triukšmingų vandenų.

Kalnai Takedą saugo skardūs,
kaip pilį, išskaptuotą tarp uolų,
ir vien tik tunelis yra lyg vartai
tvirtovėn, iškirsti akmenyje –
ir nepateksi čia kitu keliu.

Abipus tunelio banguoja
tarytumei blyškus sidabras –
per amžių amžius, per metus –
iškilusios miskantų varpos
ir į Takedą saugoja vartus. *

* Čia ir toliau eiles vertė Antanas A. Jonynas.

Aš grįžtu į tėvo gimtinę, kurios niekad nesu mačiusi ir nepažįstu.

Mane traukia čionai. Mane masina ir vietinių poetų eilės – juos tėvas pažinojo vaikystėje.

Pavyzdžiui, tokios:

Ir siaudžia gyvasai vanduo, ir gruma,
tekėdamas nuo mėlynų kalnų,
ir rodos, kad kalnai, atvėrę širdį,
išlieja susikaupusį švelnumą
ant amžinų granito akmenų.

Dangaus ir žemės spalvos susiliejo
į vieną – spindinčią, ir ta spalva
nuo kūdikystės sielą užkerėjo,
ir kur einu, ir kur dabar keliauju,
ji skamba kaip melodija lengva.

Tačiau ar vienas aš ilgiuosi šitaip,
ar vienas šitaip skaudžiai aš kenčiu?..
Žiūriu, kaip debesys, danguj maišytis
pavargę, leidžiasi ir sunkiai žyla
ant amžiais budinčių kalnų pečių.

O buvus išdidi širdis šiandieną
užmiršo viską, ji kurti, tyli
ir jau seniai su viskuo susitaikė,
ir iš dangaus maldauja tiktai vieno –
atsiųsk ramybę mylimajam, jei gali.

Ir dar štai šitos Josajų eilės mane masina į Kudziu kalnus:

O kiek tylaus gerumo mano širdžiai
ir kiek švelniausios ramumos
suteikia Kudziu kalnas; rodos,
lyg štai lankyčiausi senų išminčių
senuos šlovinguose namuos.

Teisybė: skurdžiaus daliai – skurdas,
bet jei suvoks jis tai, išties
į kalnus jį širdis atves, ir kurtūs
kalnai jį nuramins, išdidūs
pripildys vargšo sielą išminties.

Praplaukia dangumi ūmai grėsmingai
nusvirę debesys tamsios spalvos,
ir Kudziu kalnas, išdidusis kalnas,
tų debesų pulke staiga prasmenga,
tarsi keleivis dingsta be žinios.

Pacitavau eilėraščių apie nenuolankią širdį. Bet mano širdis niekuomet nesipriešino Jums, jei kada ir priešinosi, tai tik pati sau. Beje, gal veikiau ne priešinosi, o buvo prislėgta.

Nuo to laiko praėjo jau trys mėnesiai. Ir aš tik ramybės meldžiu – Jums. Išties, juk negalima rašyti Jums tokio laiško. Turbūt rašau tai, ką noriu pasakyti pati sau kreipdamasi į Jus. Gal nebaigsiu šio laiško arba baigsiu ir išmesiu į jūrą.

Rašau hole. Pro šalį praėjo bojas, nuleido užuolaidas. Hole, be manęs, tik dvi sutuoktinių poros – užsieniečiai.

Užsisakiau pirmos klasės kajutę, nes negaliu būti tarp daugybės žmonių. Nemalonu. Pirmos klasės kajutė dvivietė. Mano kaimynė – Bepu karštųjų Kankaidzio versmių viešbučio savininkė. Ji grįžta namo iš Osakos, kur nutekėjusi jos duktė ką tik pagimdė kūdikį. Ten visai nusikamavusi beplušėdama, akių nesumerkusi, todėl ir sumaniusi plaukti garlaiviu – bent atsimiegosianti. Ir tikrai ta moteriškė, vos tik grįžo iš valgyklos, tuoj pat atsigulė.

Kai mūsų „Kogane maru" išplaukė iš Kobės, ten įplaukė Irano garlaivis „Sueco žvaigždė". Garlaivis labai savotiškas, tokių anksčiau nebuvau mačiusi.

Mano bendrakeleivė apšvietė mane – esą tai krovininis ir kartu keleivinis garlaivis.

O aš pagalvojau – kokiu laiku mes gyvename: net Irano garlaiviai atplaukia į Japoniją...

Mūsų laivas vis tolsta ir tolsta nuo kranto, nuo Kobės, ir kalnai užpakaly vis tamsėja, vis sunkiau įžiūrimi. Nūnai ruduo, dienos trumpos, beregint nusileidžia vakaro sutemos. Per garsiakalbį nuskambėjo jūros saugumo tarnybos pranešimas (dėl azartinių lošimų – laive jie niekad gerai nesibaigia. Atsakomybėn traukiami net nukentėjusieji).

Turbūt laukiama didelio masto lošimo – trečia klase plaukia profesionalūs lošėjai.

Mano kaimynė užmigo, ir aš išėjau į holą. Čia dvi sutuoktinių poros, užsieniečiai, beje, viena moteris – ja-

ponė. Jos vyras ne amerikietis, o europietis, jei neapsirinku.

Ir aš nei iš šio, nei iš to pagalvojau – gerai būtų ištekėjus už užsieniečio ir išvažiavus toli toli, į užsienį.

Pagalvojau ir nustebau. Kokios paikos mintys! Greičiausiai jas sužadino kelionė garlaiviu, bet vis tiek galvoti apie vedybinį gyvenimą man labai netikėta.

Toji moteriškė, japonė, matyt, iš geros šeimos, ji laikosi oriai, tik labai stengiasi mimika ir manieromis pamėgdžioti europietes. Na ką gi, jai neblogai išeina, bet vis tiek truputį dirbtina. Bent man taip atrodo. Gal ji visą laiką didžiuojasi ištekėjusi už europiečio, todėl ir laikysena tokia?..

Antra vertus, kartais žmogui sunku suvaikyti savo dvasios postūmius. Aš pati iki šiol nesuprantu, kas mane stumia per pastaruosius tris mėnesius. Ir man labai gėda dėl sino puoduko. Kam jį sukūliau į akmens dubenį Jūsų sode?!

„Juk yra geresnio sino!“ – pasakiau tuomet. Ir pasakiau visai nuoširdžiai. Taip aš galvojau tada.

Jūs apsidžiaugėte sino ąsočiu, kurį padovanojau savo motinos atminimui, ir aš panorau dovanoti Jums ir puoduką. Neapgalvotas poelgis. Paskui man šovė į galvą, kad būna ir geresnio sino nei šis puodukas. Čia ir prasidėjo mano kančios. Sau vietos neberadau.

O jūs – prisimenate? – pasakėte: „Vadinasi, jūsų manymu, dovanoti galima tik šedevrus...“

Tikra tiesa, tada aš taip galvojau – dovanoti galima tik šedevrus – jeigu tai *Jums*, Kikudzi-san. O galvojau taip todėl, kad norėjau mamą padaryti labai gražią.

Mama turėjo tapti Jums pati gražiausia! Tai buvo vienintelis išsigelbėjimas ir jai, palikusiai mus, ir man, paliktai. Todėl iš skausmo plyštanti mano širdis, deganti vieninteliu troškimu, siaubiai kentėjo dėl šito puoduko, toli gražu ne šedevro. Ir kai aš jį sukūliau, ūmai pabudau iš miego, košmariško ar stebuklingo – nežinau. Bet mama ir aš atsisveikinome su Jumis. Galutinai. Nors man ir gėda, kad sudaužiau puoduką, bet gal pasielgiau teisingai, reikėjo šitai padaryti.

Tada aš pasakiau Jums, kad ant puoduko išlikęs mamos lūpų dažų pėdsakas. Dabar nesu tuo tikra. Turbūt tuos žodžius sakiau ne aš, o mano begalinis suinteresuotumas.

Ta proga prisiminiau vieną atsitikimą, labai šlykštų, mano akimis.

Tėvas tada buvo dar gyvas, o aš maža. Sykį pas mus atėjo Kurimoto, ir tėvas jai parodė puoduką, padengtą juoda glazūra, rodos, Tiodziro darbo, gerai jau neprisimenu.

– O Dieve, jis visas priplėkęs!.. Kaip jūs jį plaunate? Nejau išgėrėte arbatą ir taip palikote?.. – Kurimoto paniekinamai išsiviepė.

Iš tiesų visas puodukas buvo nusėtas balkšvomis dėmelėmis.

Ji perliejo puoduką verdančiu vandeniu, pasidėjo ant kelių ir įbedė į jį akis.

– Keista, – pasakė Kurimoto, – dėmių nenuplauna nė verdantis vanduo.

Tada ji tik kyšt pirštus į plaukus, energingai pasikasė galvą ir riebaluotais pirštais patrynė puoduką. Dėmių kaip nebūta.

– Štai, pažiūrėkit! – triumfavo mokytoja.

Tėvas nė nepalietė puoduko.

– Kaip šlykštu ir nevalyva! Net širdis pyksta...

– Niekai! Aš jį dabar gerai išplausiu.

– Vis tiek nemalonu. Aš nebegalėsiu gerti arbatos iš to puoduko. Jei norite, pasiimkite jį...

Aš, maža mergytė, sėdėjau šalia tėvo ir žiūrėjau išpūtusi akis. Man irgi pasidarė labai koktu.

Girdėjau, Kurimoto pardavė tą puoduką.

Ir štai dabar aš galvoju apie siną. Lūpų dažų pėdsakas... Gal tai irgi nemalonu?..

Prašom pasistengti užmiršti mamą. Prašom pasistengti užmiršti mane. Ir prašom vesti – vesti Jukiką Inamurą."

2

„Bepu karštosios versmės,
spalio 20

Pats artimiausias ir tiesiausias kelias iš Bepu į Takedą – traukiniu per Ojitą. Bet taip neįdomu. Aš noriu susipažinti su Kudziu kalnais ir renkuosi aplinkinį kelią. Galas nuo galo pervažiuosiu Jufudakės kalno papėdę už Bepu, iš Jufujinos traukiniu pasieksiu Bungo Nakamurą, iš ten pakilsiu į Handos plokščiakalnį, perkirsiu jį pietų kryptimi ir per Kudziu miestuką nusigausiu į Takedą.

Nors Takeda mano tėvo gimtinė, šis miestas man nepažįstamas. Supratimo neturiu, kaip mane ten sutiks, o

ir apskritai ar kas nors sutiks, kai nei tėvo, nei motinos nebėra tarp gyvųjų.

Tėtis sakydavo – tame mieste apimąs toks jausmas, lyg būtum atsidūręs savo sielos gimtinėje... Gal taip yra todėl, kad miestuką iš visų pusių supa neprieinami uolėti kalnai ir patekti į jį galima tik per tunelį. Šit ir Josajai, vyras ir žmona, kalba apie tai savo eilėse.

Mama būtų galėjusi šį bei tą man papasakoti apie Takedą. Ji ten lankėsi drauge su tėvu, tiesa, tik vieną sykį, kai aš dar nebuvau gimusi.

Man regis, kad pripažindama savo motinos santykius su Jūsų tėvu ir atleisdama už juos aš išsižadėjau tikro tėvo. Kodėl gi mane traukia čia, į jo gimtinę, svetimą ir nepažįstamą?.. Gal dabar, kai tokia būsena, man būtina apsilankyti šioje vietovėje – kartu ir gimtinėje, ir svetimoje žemėje?.. O gal čia, tarp kalnų, mačiusių, kaip gimė mano tėvas, netikėtai prasiverš sieloje gaivus šaltinis ir gydantis vanduo nuplaus visas nuodėmes – ir mano motinos, ir mano pačios?..

Rinkinyje „Kudziu kalnų dainos“ yra nuostabios eilutės:

Namo iš tolimų klajonių grįšiu,
įkniaubsiu savo veidą tarp delnų,
akis nuleisiu aš prieš tėvo žvilgsnį,
ant žemės pulsiu ir pažvelgsiu
į veidą amžinai brangių kalnų.

Kas žino, gal tada, kai pripažinau Jūsų tėvo ir savo motinos ryšį ir atleidau už jį, gal tada pasaulyje išdygo

pirmieji daigai, kurie paskui išvešėjo į nepataisomą ir mamos, ir mano klaidą. Gal tie daigai suleido šaknis ir į Jūsų širdį ir privertė kentėti, tartum prakeiksmas prislėgė Jus?.. Tačiau bet koks prakeiksmas ilgainiui praranda galią. Aš manau, mudviem jis nustojo galiojęs kaip tik tą dieną, kai aš sukūliau puoduką.

Aš mylėjau du žmones – mamą ir Jus, Kikudzi-san. Tikriausiai Jums keista išgirsti pavėluotai mane prisipažįstant. Aš ir pati iki šiol stebiuosi savo jausmu, bet nenoriu jo slėpti nuo Jūsų, nes prisipažinimas ir bus ta ramybė, kurios „maldauju" Jums. Aš nekaltinu ir neprakeikiu Jūsų nūnai, Kikudzi-san, kaip nekaltinau ir neprakeikiau anksčiau. Mano meilė gavo didžiausią atpildą ir didžiausią bausmę. Abi mano meilės priėjo logišką pabaigą: viena baigėsi mirtimi, kita – pačia žiauriausia bausme. Galbūt tokia mano lemtis? Motina atsiteisė mirtimi, o aš pasitraukiau užsikraudama sau sunkiausią naštą.

– Ak, kaip noriu numirti! – dažnai sakydavo mama.

O kai neleidau į pasimatymą su Jumis, paklausė:

– Tu nori, kad aš numirčiau?

Tą pačią dieną, kai sudaužiau siną, aš nelauktai praregėjau. Supratau, kas dėjosi motinos širdyje. Ji pamatė Jus arbatos ceremonijoje Enkakudzio šventykloje ir nugrimzdo į būseną, kurią aš vadinu „ant savižudybės ribos". Po susitikimo su Jumis, Kikudzi-san, jai kilo noras nusižudyti ir kartu Jūs buvote vienintelis užsikabinimas už gyvenimo, todėl kad ji gyveno viena mintimi – būti su Jumis. Aš tam trukdžiau, ir ji mirė. O tą dieną, kai sudaužiau puoduką, ir man radosi ta pati būsena – atsidū-

riau „ant savižudybės ribos“. Kas sulaikė nuo pagundos nusižudyti? Tiktai jos mirtis. Aš gyvenu todėl, kad mirė mama.

Kai sudaužiau puoduką į sodo dubenį ir netekusi sąmonės kone sukniubau ant takelio, Jūs sugriebėte mane. Ir aš tada pašaukiau: „Mama!“ Girdėjote? Tikriausiai ne. Aš turbūt šaukiau mintyse.

Jūs kalbėjote – negalima tau eiti namo. Jūs norėjote palydėti mane. O aš tik purčiau galvą.

Aš pasakiau Jums tada, kad mes daugiau nepasimatysime, ir išėjau, išbėgau. Ir bėgau visą kelią, bėgau suplukusi ir iš tiesų buvau apsisprendusi mirti. Ne, aš nepykau ant Jūsų. Bet aš pasijutau priėjusi galą. Finalą, už kurio nieko nebėra. Argi mano mirtis nebūtų buvusi natūrali motinos mirties pasekmė? Ji nepakėlė savo nešlovės ir mirė. O aš – argi visas mano elgesys nebuvo tokia pat nešlovė? Bet iš nepakenčiamai deginančios atgailos liepsnos, apėmusios mane, išaugo nuostabiai gražios gėlės – juk aš mylėjąu Jus! Nors ir ką man būtumėt padaręs, tai negalėjo būti nešlovė. Aš it peteliškė skridau į ugnį. Mama mirė nepakėlusi savo nuopuolio. O aš laikiau ją nuostabiai gražia. Argi tai žemino mane?

Ir vis dėlto tarp mudviejų, mamos ir manęs, buvo esminis skirtumas. Ji tik vieną sykį susitiko su Jumis ir jau gyveno svajone susitikti dar ir dar kartą. Man irgi tereikėjo vieno vienintelio susitikimo, bet mano sapnas išsisklaidė, ir aš priblokšta pabudau. Atmerkiau akis ir supratau, kad mano meilės pradžia tapo ir jos pabaiga. Ne, aš nesustojau pusiaukelėje, nesistengiau tramdyti jausmų, aš juos išplėšiau ir sviedžiau į bedugnę.

Negalima, jokiu būdu negalima, pagalvojau. Mama mirė, aš priėjau galą. O kas toliau? Tegu jis veda Jukiko-san. Čia mano išsigelbėjimas.

Žinoma, aš galėjau paprasčiausiai pasakyti Jums: „Neieškokite manęs, nepersekiokite, kitaip nusižudysiu!" Bet aš taip nepasakysiu, tai per daug egoistiška. Man, apsėstai idėjos padaryti mamą nuostabiai gražią, lieka tik viena išeitis: pasitraukti nepaliekant jokių pėdsakų, išrauti iš Jūsų aplinkumos visa, kas primintų mane ir mano motiną.

Ponia Kurimoto sakydavo, esą mudvi, mama ir aš, trukdome Jūsų santuokai, esą, kai susipažinote su mama, labai pasikeitė Jūsų charakteris. Praregėjusi aš puikiai supratau ją.

Tą vakarą, kai sukūliau puoduką, man buvo labai negera. Visą naktį verkiau, o anksti rytą nuėjau pas draugę ir paprašiau ją leistis su manim į kelionę.

Ji sunerimo.

– Kas tau? – paklausė. – Akys užverktos, net vokai paburkę. Rodos, taip neverkei net kai mirė mama.

Ir draugė išvažiavo su manim į Hakonę.

Be abejo, motinos mirtis man buvo didžiulė, neatitaisoma nelaimė. Bet vaikystėje pasitaikė išgyventi dar skaudesnių ir baisesnių valandėlių. Tai buvo tą dieną, kai pas mus atėjo ponia Kurimoto ir pradėjo plūsti mamą, reikalauti, kad ji išsiskirtų su Jūsų tėvu. Aš gretimame kambaryje viską girdėjau ir neįmaniau sulaikyti ašarų. Tada mama įėjo, apkabino mane ir nusivedė į tą kambarį, kur plyšavo ponia Kurimoto. Aš norėjau ištrūkti ir pabėgti, bet mama pasisodino mane ant kelių.

– Neišeik, pasėdėk su manim. Labai prašau! O aš tave apkabinsiu. Na taip, tavo mamą užgaulioja... Ir man širdis plyšta, kai tu verki paslapčiomis. Neišeik!

Aš įkniubau mamai į krūtinę ir net nežiūrėjau į ponią mokytoją.

Bet ji neketino palikti manęs ramybėje. O koks dygus buvo jos balsas!

– Čia dabar kas – į sceną išėjo aktorė suvaidinti vaiko vaidmens? Tu protinga mergaitė ir turi puikiai žinoti, ko vaikšto pas jus dėdė Mitanis.

– Ne, ne, ne! Nežinau, nežinau! – Aš purčiau galvą ir verkiau dar labiau.

– Žinai, gerai žinai! O tas dėdė, tarp kitko, turi žmoną, teisėtą. Ir vaiką turi, berniuką, šiek tiek vyresnį už tave. Ir tas berniukas neapkęs tavo mamos, taip, taip! O jeigu mokykloje apie tai sužinos? Mokytojai ir draugės?.. Ai ai ai, kaip tau bus gėda dėl mamos!

Mama tarė:

– Na kam jūs taip? Vaikas juk nekaltas!

Bet ponia mokytoja nesiliovė:

– Nekaltas? Taigi! O jūs mokote nusidėti. Nekaltas, hm... Bet verkia labai meistriškai.

Man tada buvo kokia vienuolika dvylika metų.

– Trumpai tariant, – baigė ponia mokytoja, – pagadinsite jūs dukterį. Ir nesitikėkite jai nieko gero. Nelaiminga mergytė... Įtraukėte jūs ją į akivarą...

Man rodos, skausmas, draskęs tada mano vaikišką širdį, buvo stipresnis nei šiandienykštis, kai nebeturiu motinos ir išsiskyriau su Jumis.

Rytą mūsų garlaivis praplaukė Ijonados sąsiaurį. Jūra buvo rami rami, saulė pro iliuminatoriaus stiklus taip šildė kajutę, kad nusivilkau švarkelį. Ir vis tiek buvo karšta, net viena palaidinuke. O paskui, vidurdienį, įplaukėme į Bepu uostą. Koks nuostabus reginys! Uostas apsuptas kalnų, jie tęsiasi iš dešinės į kairę ir, rodos, apglėbia jūrą. Viduryje – vandens plynuma, o kalnai – kaip didžiulės sustingusios bangos. Tokį vaizdą esu mačiusi tik dekoratyviniuose pano.

Aš priėmiau malonų bendrakeleivės pasiūlymą – apsistojau Kankaidzio karštųjų versmių viešbutyje. Kankaidzio versmės gana aukštai kalnuose, ir tiesiai pro maudyklės langus atsiveria didinga uosto ir miesto panorama. Viskas čia įstabu – nė nežinojau, kad yra pasaulyje karštųjų versmių, tartum plevenančių ore virš nuostabiai giedrų žemės erdvių.

Keliavau autobusu po apylinkes – po „pragarą". Bilietas kainuoja šimtą jenų, įžymybių apžiūra – dar šimtą. „Pragare" yra privačių valdų – penkiolika ar šešiolika, ir egzistuoja net jas vienijantis „pragaro kooperatyvas".

„Pragare" yra du ežerai – „Kraujo ežeras" ir „Jūros pragaras". Ak, koks nuostabus tų ežerų vanduo! Jis kažkaip ypatingai žaviai ir, kaip man atrodo, mistiškai spindi. O jau apie spalvą nė nekalbu! „Kraujo ežero" vanduo tikrai rauzganas: dugne sodriai raudonas, tarytum iš gilumos čiurkšle trykštų kraujas, o arčiau prie paviršiaus rausvas, lyg kraujas būtų pasklidęs vandenyje. Virš ežero kilsuoja šviesiai rausvi garai. O „Jūros pragaras" irgi savotiškas stebuklas. Šitas ežeras taip pavadintas todėl, kad jo vandens spalva kaip jūros. Bet tikros jūros vanduo nie-

kuomet nebūna toks skaidrus kaip krištolas ir tokio nuostabiai tyro melsvai žalio atspalvio. Prisiminiau tuos ežerus vėlią naktį viešbutyje toli nuo miesto. Kaitraus „pragaro“ ežerai... Jie kažkokie nežemiški, paslaptingi. Tarytum juos gaivintų šaltiniai, tekantys iš svajonių karalystės... O mudvi su mama klaidžiojom po meilės pragarą... Ar yra jame tokių pat puikių šaltinių?.. Karšto „pragaro“ vandens spalva pakeri mane ir apima džiaugsmas.

Prašom atleisti man.“

3

„Sudziju karštosios versmės
Handos plynaukštėje, spalio 21

Šiuo metu aš viešbutyje su karštosiomis versmėmis, kalnų plynaukštės glūdumoje. Naktį čia siaubingai šalta! Stimpu net su viešbučio kimono ant megztuko. Sėdžiu susigūžusi prie gorės. Šis viešbutis perstatytas po gaisro paskubom, siodziai ir fusumos* sandariai nesusistumia. Žinoma, aš pasiėmiau šiltų drabužių – dar Tokijuje numačiau, kad teks būti aukštai kalnuose. Sudziju karštosios versmės yra tūkstančio metrų aukštyje virš jūros lygio. O rytoj kilsiu dar aukščiau – gausiu įveikti perėją, pusantro tūkstančio metrų virš jūros lygio, ir apsistosiu kituose šaltiniuose, jų aukštis – tūkstantis trys šimtai metrų virš jūros lygio. Viskas suprantama, bet kokia stulbinanti permaina po Bepu kaitros, – o iš ten išvažiavau tik šįryt.

*Fusuma – sustumiama pertvara japonų name.

Rytoj – Kudziu kalnai, o poryt pagaliau Takeda. Tikriausiai ir rytdienos viešbutyje, ir Takedos miestuke toliau rašysiu šį ilgą laišką. Ką gi noriu Jums pasakyti, kodėl rašau? Juk ne kelionės įspūdžiais trokštu pasidalyti... Kokius žodžius pašnabždės man Kudziu kalnai, tėvo gimtinė?

Galimas daiktas, panorėsiu tarti atsisveikinimo žodžius, nors puikiai žinau, kad geriausia atsisveikinti su Jumis nebyliai. Rodos, mes nedaug kalbėjomės, bet vis dėlto pasakėme vienas kitam labai daug.

Prašom atleisti mano motinai!

Šią frazę aš kartodavau kiekvieną kartą, kai susitikdavau su Jumis, – melsdavau dovanoti mamai.

Kai pirmą sykį atėjau prašyti atleidimo, Jūs, turbūt seniai žinojęs apie mane, pasakėte: „Aš fantazuodavau, kaip mudu su ta mergyte kalbėsimės apie mano tėvą..."

Ir dar:

„Kaip būtų gera, kad ateitų toks laikas, kai mudu galėtume ramiai pasišnekėti apie Jūsų motinos kilniadvasiškumą, o sykiu ir apie mano tėvą."

Toks laikas atėjo. Ir toks laikas negrąžinamai prarastas. Jeigu mes kada nors susitiktume ir imtume šnekėti apie Jūsų tėvą ar apie mano motiną, aš nė žodžio nevaliočiau ištarti, tik virpėčiau ir krimsčiausi, ir degčiau iš gėdos. Mūsų tėvai mums – uždrausta tema. Argi tokie vaikai kaip mudu turi teisę mylėti vienas kitą? Rašau apie tai, ir mano akys pilnos ašarų.

Nuo to laiko, kai ponia Kurimoto mane, vienuolikos ar dvylikos metų mergaitę, privertė iškęsti baisią gėdą, man giliai į širdį įsmigo jos žodžiai – „dėdė Mitanis turi berniu-

ką". Bet aš niekuomet neklausinėjau „dėdės Mitanio" apie jo berniuką. Atrodė, negalima apie tai kalbėti. Maža gimnazistė labai norėjo žinoti, kokio amžiaus tas berniukas, ar paėmė jį į karą, bet klausti neišdrįso. Niekada, nė sykio.

Jūsų tėvas dažnai lankydavosi pas mus net šiurpiausiomis dienomis, kai padažnėjo lėktuvų antskrydžiai. Aš lydėdavau jį namo. Ir labai bijodavau – o jeigu jam kas nors atsitiks ir jo berniukas liks be tėvo kaip aš... Kai pagalvoji, net juokinga truputį: aš pati jau buvau užaugusi, o berniukas juk vyresnis, jį galėjo paimti į kareivius, bet vis tiek galvodavau apie jį kaip apie mažą berniuką. Kodėl? Greičiausiai pirmas įspūdis – ponios Kurimoto žodžiai, kad yra toks berniukas, – buvo labai stiprus ir giliai įstrigo man į atmintį.

Mama buvo nepraktiškas žmogus, tad ieškoti produktų važiuodavau aš. Prisimenu, vieną dieną traukinį šturmuojančioje minioje pamačiau gražią moterį ir lipte prilipau prie jos. Įsišnekėjome, kur katra važiuojame, kokių produktų ieškome. Paskui ji ėmė pasakoti apie save.

– O aš išlaikoma meilužė...

Gražuolė buvo atvira atsitiktinei bendrakeleivei gimnazistei. O gimnazistė, atsakydama į atvirumą, prisipažino:

– O aš... meilužės duktė...

Moteris labai nustebo:

– Na ką jūs?! Kaip gerai, kad esate jau beveik suaugusi.

Ji, atrodo, klaidingai suprato žodžius „meilužės duktė" – klaidingai mano tėvo atžvilgiu. Bet aš nieko neaiškinau, tik nuraudau iki ausų.

Ji manęs labai gailėjo. Paskui mudvi dažnai susitikdavome, tardavomės kartu ieškoti produktų ir važiuoda-

vome kartais labai toli. Vieną dieną parsivežėme ryžių iš jos gimtojo kaimo Nijigatos prefektūroje. Aš niekaip jos nepamirštu.

„Beveik suaugusi..." O dabar aš jau visai suaugusi. Na ir kas? Nieko gero. Dabar net pasikalbėti su Jumis – apie Jūsų tėvą ir mano motiną – neįmanoma...

Girdžiu, kaip šniokščia karštųjų versmių krioklys. Žmonės stoja po karštom srovėm, kaip čia sakoma, „apsikulti". Padeda, kai tirpsta kas nors ar kai skauda raumenys, veikiausiai todėl ir šaltinis vadinamas „Sudziju" – „Raumenų šaltiniu".

Čionykščiame viešbutyje maudyklės nėra, žmonės maudosi didelėje bendroje maudyklėje toliau klonyje tarp Vajitajamos ir Kurojivasano kalnų.

Prieš naktį oras atšąla, nuo kalnų leidžiasi vėsa. O aš šiandien mačiau nuostabiai rudens nurausvintus lapus. Toks gyvas, sodrus purpuras, nė kiek nepanašus į fantastines Bepu svajų karalystės ežerų spalvas. Jufuhatakės kalnų vaizdas iš aukštos Dziosimos plynaukštės labai gražus, bet jis neprilygsta jaudinančiam reginiui, kurį išvydau iš Handos plokščiakalnio važiuodama nuo Nakamuros stoties. Kai įveikę visus trylika posūkių pakilome į plynaukštę, atsigręžiau atgal ir pamačiau auksinėje lapijoje skęstantį Kusujaus tarpeklį. Iš anapus kalno viršūnės tryško saulės spinduliai, bet nelabai skaistūs – juos švelnino melsvi tarpukalnių šešėliai. Tuose švelniuose spinduliuose lapų auksas buvo rusvas, o purpuras ypač ryškus. Besileidžianti saulė, kurios kraštas kyšojo iš už kalno keteros, suteikė rudens lapijai nepaprasto žavesio.

Manau, rytoj plynaukštėje ir kalnuose, į kuriuos kilsiu, bus geras oras. Linkiu Jums labos nakties iš tolimo kalnų tarpeklio viešbučio. Šit jau trys dienos aš kelionėje – ir nieko nesapnuoju. Pastaruosius tris mėnesius, praėjusius nuo tos dienos, kai sudaužiau sino puoduką, gyvenau pas draugę ir kamavo baisi nemiga. Bemiegės naktys prislėgė mane kaip šie kalnai. Draugė turbūt labai pavargo nuo manęs – šitiek rūpesčių jai pridariau. Tai ji buvo atėjusi paimti mano daiktų iš to kambario, už Ueno parko.

Ji papasakojo man, kad Jūs – aišku, tai buvote Jūs, kas gi daugiau! – atėjote kitą rytą ir klausinėjote apie mane. Bet vis dėlto nepasakiau jai, kodėl pabėgau ir slepiuosi nuo Jūsų.

– Aš neturiu teisės mylėti tą žmogų...

Daugiau nieko neišsitariau.

– Betgi jis myli tave! Žinau aš tuos „neturiu teisės mylėti“. Kai moteris sako tokius žodžius, ji dažniausiai arba meluoja, arba koketuoja... Tiek to, tarkime, kad tu nemeluoji.

Turbūt mano draugė norėjo pasakyti, kad kiekvienas žmogus turi teisę mylėti kitą žmogų. Gal ir taip... Be abejo, taip, jeigu ryžtiesi numirti, kaip mama...

Bet Jūs žinote, iki kokios prarajos aš buvau privesta arba priėjau pati. Jūs žinote, kaip aš norėjau, kad mano mama po mirties taptų nuostabiai graži. Iki šiol nesuprantu, kodėl aš elgiausi taip, o ne kitaip. Kas tai – atsitiktinumas? Ir apskritai, kas yra atsitiktinumas? Sunku spręsti apie savo poelgius, o tikriausiai dar sunkiau spręsti apie tavo poelgius kitam žmogui, kuris viską mato iš šalies. Gal žodis „atsitiktinumas“ randasi

iš to, kad nepakankamai supranti?.. O gal apie atsitiktinumą kalbama tada, kai Dievas ir lemtis atleidžia žmogui?

Negražu kalbėti apie tai, bet mano draugė jau buvo nusidėjusi anksčiau, kol man dar nieko nebuvo atsitikę. Tikriausiai todėl ir kreipiausi į ją pagalbos. Ir ji beregint viską suprato, tai yra suprato tiesioginę mano būklės priežastį. Bet mano nevilties, atgailos verpeto, įsukusio mane it šapelį, – viso to ji negalėjo suprasti.

O paskui aš pradėjau atsigauti, net pasidariau šiek tiek linksmesnė. Nežinau, gal esu atsigimusi į motiną, gal iš prigimties esu nerūpestinga ir lengvapėdė... Šiaip ar taip, bet ėmiau sveikti, ir draugė išleido mane vieną į šią kelionę.

Kai atsigręžiu į savo gyvenimą su mama arba į savo vienišą gyvenimą po jos mirties, kelionė, vis nauji viešbučiai man atrodo kaip didžiausia paguoda ir pramoga. Bet vis dėlto naktimis būna labai nyku ir tuščia, todėl ir pradėjau rašyti šį laišką. Nuo to laiko praėjo trys mėnesiai, ir staiga aš prabilau. Kodėl?“

4

„Hokejino karštosios versmės,
spalio 22

Šiandien perkopiau Sugamorio kalnakelį tūkstančio penkių šimtų keturiasdešimties metrų aukštyje ir dabar esu Hokejino karštųjų versmių viešbutyje, aukštis – tūkstan-

tis trys šimtai trys metrai. Nukeliauta daugiau nei pusė kelio. Rytoj nusileisiu į Kudziu miestuką, o iš ten – tiesiai į Takedą.

Vakarėjant pasijutau šiek tiek pavargusi. Turbūt nuo karštos kalnų saulės, kuri ilgai mane kaitino, ir nuo oro, prisotinto sieros garų. Čionykštė versmė turi daug sieros, be to, kalnas prie Sugamorio perėjos, kaip sakoma, tiesiog „alsuoja“ siera, ir jeigu vėjas pučia į veidą, garai smelkte smelkiasi į plaučius. Sidabrinis laikrodis čia pajuostąs per vieną dieną.

Vakar rytą dar buvo penki laipsniai šilumos, o šiandien – tik keturi. Šiąnakt, kaip man sakė viešbutyje, bus dar šalčiau. Nežinau, kada čia matuojama temperatūra, bet prieš aušrą gyvsidabrio stulpelis tikriausiai nukrinta iki nulio.

Laimė, gavau gerą, jaukų numerį antrame flygelio aukšte. Čia dvigubi langai, ir jie patikimai saugo nuo šalčio. Viešbučio vatinis kimono storas, o hibatyje daug kaitrių žarijų. Kur kas smagiau nei vakar Sudziju.

Hokejino viešbutis vienišas kalnuose. Čia nepristatomi nei laiškai, nei laikraščiai. Iki artimiausio kaimo trys ri, iki artimiausio namo – pusantro. Mokyklinio amžiaus vaikus čionykščiai gyventojai mokslo metams įkurdina kaime, nes iki pradžios mokyklos toli – irgi maždaug trys ri.

Viešbučio šeimininkai turi du vaikus: šešiametį berniuką ir ketverių metų mergytę. Jų senelė užsuko pas mane į numerį pašnekučiuoti – gal todėl, kad aš moteris ir atvažiavau viena. Vaikai atėjo su ja ir visą laiką pešėsi – katras sėdės ant senelės kelių. Iš pradžių užsiropštė mergytė, atsisėdo raitom ir apsivijo rankutėmis senelės kaklą.

Brolis panoro ją nustumti, ši nepasidavė, ir kad pradėjo abu tąsytis! Vaikai cypavo, gainiojo vienas kitą. Labai šaunūs pipirai, berniuko nuostabiai gražios akys, bet mergytės – dar gražesnės, tokios didelės didelės ir drąsios, o veidelis valingas. Ne, iš tiesų įstabios tos mergaičiukės akys! Ir tokia drąsa spindi jose – nelyginant smarkiai įtemptas lankas. O jau skaidrumas – stačiai apsakyti negali! Galbūt kalnų saulė įliejo spindesio į vaiko akis?..

– Vadinasi, jūs čia neturite arti kaimynų, – pasakiau aš. – Vaikiukams ir pažaisti nėra su kuo.

– Nėra. Kaimynai turi vaikų, bet toli jie, tie kaimynai, už kokių trijų ri.

Ji papasakojo, kaip gimus mergytei berniukas pasakęs: „Iki šiol aš miegojau su mama, o dabar atsirado mergaitė ir atėmė mamą." O kol nebuvo gimusi sesutė, sakydavęs: „Mums gims vaikiukas ir mudu kartu miegosime."

Bet gimė mergaitė, ir jis gavo miegoti su senele.

Va taip ir auga tie vaikai skaidriomis didžiulėmis akimis vienišame kalnų name. Beje, nežinau, gal žiemą šeimininkai užkala viešbutį ir persikelia žemiau, į kaimą. Labai šaunūs vaikai, gražūs, apskritaveidžiai.

Ir netikėtai pagalvojau apie save – aš buvau vienintelis vaikas.

Kūdikystėje šito nepastebėjau, augau, ir tiek, visada viena, nuo pat gimimo. Gal teisingiau būtų sakyti – pripratau. O vėliau, gimnazijoje, kartais kildavo sentimentalus noras turėti vyresnį brolį ar jaunesnę sesutę, bet tas noras greit praeidavo. Kai mirė mama, nuslėpiau tikrąją mirties priežastį, paskambinau Jums ir padariau Jus paslapties bendrininku. Negerai išėjo, tartum Jūs iš tiesų

būtumėte kaltas, kad ji mirė. Aš tik dabar apie tai pagalvojau, kai jau praėjo tiek laiko. Jei būčiau turėjusi vyresnį brolį, nebūčiau Jums skambinusi, o ir mama gal nebūtų mirusi. Šiaip ar taip, nebūčiau patyrusi tokio sielvarto ir nebūčiau padariusi tokios didelės nuodėmės. Tiesiog negaliu atsipeikėti – taip mane pritrenkė ši netikėtai švystelėjusi mintis. Aš, vienintelis vaikas šeimoje, visą gyvenimą svajojau apie draugą, bičiulį, todėl mane taip ir traukė prie Jūsų, prigludau visa siela. Prie Jūsų – prie kurio neturėjau teisės glaustis.

Aš, vienintelis vaikas, nūnai sėdžiu vienišame kalnų viešbutyje ir trokštu, geidžiu matyti vyresnį savo brolį. Noriu pašaukti jį, nesantį ir niekuomet nebuvusį! Tegu būna ne vyresnis brolis, tegu būna jaunesnis arba vyresnė sesuo... Kad tik saviškis... Galbūt juokinga, kad noriu pašaukti niekada negimusius brolius ir seseris...

Vienintelis vaikas... Beje, Jūs irgi vienturtis. Ir apie tai anksčiau niekad nepagalvodavau. Kai Jūsų tėvas ateidavo pas mus, jis, suprantama, neužsimindavo, kad turi vieną sūnų, – Jūsų šeima mums buvo uždrausta tema, – bet kartą pasakė:

– Liūdna tau vienai, gerai būtų mažas broliukas ar sesutė.

Aš pabalau kaip drobė ir vos ne vos susivaldžiau, kad neimčiau virpėti.

O mama:

– Tikra tiesa! Ir Ojota mirdamas labai jos gailėjo. Kankinosi... Sakė, sunku jai bus vienai, juk mergaitė...

O naivioji mano mama! Bet ir jai, atrodo, užgniaužė kvapą, kai pastebėjo mano nuotaiką.

Aš tą akimirką jaučiau ir neapykantą, ir baimę. Buvau jau penkiolikos metų ir viską puikiai supratau. Man pasirodė, kad Jūsų tėvas kalba apie būsimą kūdikį, apie mano brolį arba seserį nuo jo! Aš suvirpėjau – kūdikio bus kitas tėvas, ne maniškis... Šiandien, kai žvelgiu į praeitį, manau, jog nieko tokio nebuvo planuojama, man tik sukilo perdėtas įtarumas. Jūsų tėvas, tardamas tuos žodžius, greičiausiai galvojo apie Jus – vienintelį sūnų. Arba apgailėjo mudvi su mama – vienišas, nieko pasaulyje neturinčias. Bet tada išgyvenau siaubą... Galvojau: jei gims kūdikis, užmušiu. Nei iki tol, nei vėliau man niekuomet nebuvo toptelėjusi mintis užmušti žmogų. O tąsyk turbūt tikrai būčiau galėjusi nužudyti kūdikį. Nežinau, kas tai buvo – pavydas, įniršis, neapykanta... Ar vaiko sielos, tokios dar tyros, klyksmas. Mama, rodos, kažką pajuto.

– Man iš rankos būrė, sakė, kad turėsiu tik vieną vaiką, – tarė ji. – Pagaliau kam man antras? Ji man tokia gera, artima – dešimt kitų vaikų jos neatstotų.

– Čia teisybė... taip... Bet vienas vaikas paprastai užsisklendžia, auga vienišas ir paskui visą gyvenimą trokšta vienatvės. Sunku jai bus bendrauti su žmonėmis...

Galimas daiktas, Jūsų tėvas taip pasakė todėl, kad aš buvau paniurusi ir tylėjau. Aš apskritai vengiau Jūsų tėvo, stengdavausi nežiūrėti į jį, nekalbėti su juo. O juk nebuvau rukšna, priešingai – gyva mergaitė, mamos charakterio. Bet kad ir kaip būdavau įsišėlusi, kad ir kaip kvatodavau, vos tik pasirodydavo Jūsų tėvas – bemat nutildavau. Tikriausiai mama kentėjo dėl tylaus vaikiško mano protesto. O Jūsų tėvas suvis ir nenorėjo tą kartą manęs įskaudinti, jis tik pagalvojo apie Jus, vienintelį šeimoje sūnų.

Bet kas būtų buvę, jei tada mano motinai būtų gimęs kūdikis, tas, kurį aš ketinau užmušti? Juk tai būtų buvęs mano ir Jūsų jaunesnysis brolis. Arba sesuo.

Kaip baisu!

Kodėl mane vėl kamuoja liguistos mintys? Juk keliauju ir gamta apvalo mane. Šiandien vaikščiojau po plokščiakalnį ir ėjau viršukeliu. Ir buvo tokia graži diena...

– Nuostabus oras, tiesa?..

– Tikrai!..

Šiuos žodžius išgirdau šį rytą išėjusi iš Sudziju. Taip sveikinasi čionykščiai valstiečiai. Ir jie sako ne „gražus oras“, o būtent „nuostabus“. Šis originalus pasisveikinimas netikėtai nuramino man širdį.

Oras buvo išties puikus. Kelio pakraščiais augo žolė – ar miskantai, ar kokie kiti stepių augalai. Jų šluotelės tviskėjo it sidabras ryto saulės spinduliuose. Kairėje, kalno papėdėje, į dangų stiepėsi kriptomerijos, tarp jų kamienų tamsavo gilūs šešėliai. Ant demblio, pakloto ežioje prie ryžių lauko, sėdėjo mažas vaikutis raudonu kimono. Jam už nugaros buvo padėta žaislų ir valgio baltame maišelyje. Motina pjovė ryžius. Čia anksti būna šalnos ir ryžius stengiamasi pasodinti anksčiau. Girdėjau, kad atėjus sodinimo metui laukuose kūrenami laužai. Bet tą rytą gamta spinduliavo šilumą ir šviesą. Motina vaiką patupdė ežioje, kad jis sušiltų saulutėje. O aš šiltus batus pakeičiau lengvais brezentiniais bateliais guminiu padu. Ir man atrodė, kad visada bus šilta ir visada bus galima vaikščioti lengvai apsirengus.

Iš Sudziju į viršukelį turbūt galima pakilti alpiniais keliais ir kalnų takeliais, bet aš susimaniau pasukti prie Handos, kur yra paštas ir mokykla, o iš ten traukti plokš-

čiakalnio viduriu ir grožėtis Kudziu kalnais. Šis kelias lengvesnis, o ir kojos ne taip nuvargs, juk nereikia ropštis į kalnus; žingsniuok sau lyguma iki Sugamorio perėjos ir įveikęs ją leiskis į Hokejiną.

Kudziu – bendras kalnų grandinės pavadinimas, o ta grandinė – tai daugybė viršūnių. Šit jos iš rytų į vakarus: Kurogatakė, Taisendzanas, Kudziusanas, Mimatajama, Kurojivasanas, Hosiodzanas, Riosigatakė, Vajitajama, Itimokusanas, Sensuisanas. Į šiaurę nuo jų tęsiasi aukštikalnių Handos lyguma.

Į šiaurę nuo jų... Na taip, visa Handos lyguma plyti į šiaurę nuo tų kalnų. Bet, pavyzdžiui, Vajitajamos kalnas vakarų pusėje ir Kuehiros kalnas rytuose ir dar kiti kalnai tartum prilaiko lygumą iškėlę ją aukštai aukštai, ir apskrita lyguma, rodos, plaukia, plevena aukštybėse, tartum netikėtai išnirusi iš paslaptingo dugno neapsakomo grožio šalis. Kalnai skęsta aukso lapijoje, žviluoja, žiba it sidabras baltos miskantų šluotelės, bet vis tiek atrodo, kad lyguma ritasi šviesiai violetinės bangos. Lyguma tūkstančio metrų aukštyje, skersai ją aštuoni kilometrai – ir iš pietų į šiaurę, ir iš rytų į vakarus.

Aš perėjau lygumą iš pietų į šiaurę. Maždaug pusiaukelėje, kai aplinkui plytėjo didelės erdvės, tolumoje tarp Mimatajamos ir Hosiodzano kalnų pasirodė skystas dūmelis. Tai rūko Ivosano kalnas. Dangus buvo giedras, tik ties Vajitajamos viršūne plaukė balto debesėlio skiautė. Aš buvau laiminga – juk dar Tokijuje svajojau apie Handos plynaukštės „nuostabų orą“.

Peizažas čia labai švelnus, lyriškas. Oras vaiskus, spalvos grynos. Visi, kas apsilanko šitose vietose, Handos lygumą

vadina „romantišką“. Taip ir yra, nors aš beveik neturiu su kuo palyginti, nes esu mačiusi tik Sinano aukštikalnių pievas. Bet čia taip ramu ir gražu. Švelnumas, šviesa, erdvė, atokūs ir artimi toliai. Lyguma tarsi glamonėja keleivį, glėbia jį. Pietų pusėje stūksančio kalno siluetas švelnus, prakilnus. Mane pakerėjo apvalūs, į sustingusias bangas panašūs kalnai, supantys Bepu uostą. Bet ir čia kalnai labai saviti. Žvelgiant nuo Handos lygumos, Kudziu grandinės viršūnės žavi kažkokia ypatinga harmonija, jaukumu, juoba stulbinančiu tokiame aukštyje. Juk Kudziusano aukštis – tūkstantis septyni šimtai aštuoniasdešimt šeši metrai, tai pats didžiausias kalnas Kiusiu saloje. Antras pagal aukštį – Taisendzanas. Šie kalnai dar slepiasi toliuose, bet ir Mimatajama, ir Hosiodzanas taip pat labai iškilnūs, abu per tūkstantį septynis šimtus metrų aukščio. Tokių aukštų kalnų čia apie dešimt. Bet čionykščiai kalnai nėra atšiaurūs: visi aukšti, tarp jų nėra labai ryškaus kontrasto, o ir žiūri į juos nuo tūkstančio metrų plynaukštės. Ir čia labai šviesu – juk pietų pusė ir jūra ne taip toli.

Maždaug pusiaukelėje buvau sustojusi atsikvėpti. Pasiekiau Tiodziabaros pievą, atsisėdau po pušimis ir ilgai ilsėjausi. Pušys auga pievoje grupelėmis. Susiradau vieną tokią grupelę, apsuptą aukštos žolės. Paskui nuėjau dar galiuką ir vėl atsipūčiau, papietavau – buvo jau kokia antra valanda. Aplinkui šiugždėjo ir švylavo žolė. Aukso spalvos, bet vis dėlto skirtingų atspalvių. Saulėkaitoje jos spalva vienokia, o žiūrint iš tos vietos, kur sėdėjau, prieš saulę, ta spalva nepastebimai kaitaliojosi. Kiekvienas kalnas irgi turi ypatingą savo atspalvį. Radosi toks jausmas,

lyg sėdėčiau žydraspalvėje gamtos menėje ir žiūrėčiau į milžinišką pasaulį pro spalvotus vitražus – purpuru ir auksu bliksinčius kalnus.

– O Dieve, o Dieve, kaip gražu!

Šiuos žodžius ištariau balsu. Iš akių man ištryško ašaros, ir sidabriniai ribuliai ant miskantų stibirų apsiūkė. Ašaros nebjaurino liūdesio, jos nuskalavo jį. Atėjau čia, į tėvo gimtinę, kad mylėdama Jus išsiskirčiau su Jumis. Tegu ašaros nuskalauja mano praeitį – nuodėmę ir atgailą, kitaip neįstengsiu išsiskirti su Jumis. Nevaliosiu pradėti naujo gyvenimo. Bet vis tiek galvoju apie Jus. Čia, aukštikalnių lygumoje, tokioje tolimoje nuo viso to, ką patyriau. Galvoju apie Jus, atleiskite man! Galvoju, kad išsiskirčiau. Leiskite galvoti apie Jus. Eiti lyguma, grožėtis kalnais ir galvoti galvoti apie Jus.

Sėdžiu pušų unksmėje, ir mano mintys veržiasi pas Jus. Sustingau, nenoriu nė pajudėti. Ak, jei taip pakilus į padangę, dabar, šią šviesią akimirką! Juk esu dangaus menėje. Ir tiesiog džiūgaudama pradėjau melstis už Jūsų laimę. Veskite Jukiko-san!

Taip, aš ištariau tuos žodžius. Ir atsisveikinau su Jumis.

Nors gal niekuomet nepamiršiu Jūsų, bet kad ir kaip atsiminčiau – tegu net su kartėliu, beviltiškai luošinančiu širdį, – visuomet galvosiu, kad čia, aukštikalnių lygumoje, atsisveikinau su Jumis. Nuskridau pas Jus ir – atsisveikinau. Nuo šios dienos mudvi – aš ir mama – visam laikui pasitraukėme nuo Jūsų. Paskutinį kartą prašau Jus atleisti.

Prašom atleisti mamai!..

Iš Handos lygumos į Sugamorio perėją paprastai kylama iš Mimatajamos papėdės, bet aš pasirinkau kitą kelią – tą, kuriuo išvežama siera. Ijodzanas – Sieros kalnas – darosi tuo baisesnis, kuo arčiau prie jo eini. Jau iš tolo jis panašus į vulkaną, mat iš jo viršūnės visą laiką rūksta sieros dūmai. Ijodzanas plikut plikutėlis, šlaituose nepamatysi nei krūmokšnio, nei žolelės. Uoliena išgraužta sieros, ir akmuo atrodo kaip nesveikas, žaizdotas kūnas. Niūriai pilki ir rudi tonai nejučiomis siejasi su griuvėsiais, gaisraviete. Gretimame nedideliame kalne, į kairę nuo Ijodzano, išgaunama natūrali siera. Į fumaroles nuleidžiami cilindriški indai, ir siera, susikaupusi it kokie varvekliai, suteka ten. Praėjau netvirtais akmenimis pro gavybos vietas ir trokšdama nuo dūmų šiaip taip išlipau į viršukelį.

Kai įveikiau perėją ir nusileidau į Kita Senrigahamą, jau artinosi vakaras. Atsigręžiau ir pamačiau, kaip už kalno viršūnės pamažu leidžiasi saulė. Ji plaukė tirštuose sieros garuose, nuodinguose dūmuose, ir atrodė, kad tai ne saulė, o nublyškusio mėnulio šmėkla. Bet priešais mane, priekyje, stūksojo Taisendzano kalnas, apsisiautęs rudens lapijos brokatu, kuriuo klaidžiojo tamsiai raudoni saulėlydžio gaisai. Nulipau stačiu šlaitu žemyn ir atsidūriau prie karštųjų Hokejino versmių.

Šį vakarą daug rašiau. Norėjau papasakoti Jums apie šią dieną, neaptemdytą jokiu liūdesio šešėliu, apie dieną, kuri lydėjo mane, kai atsisveikinau su Jumis.

Miegokite ramiai ir būkite ramus dėl manęs.“

5

„Takedos miestelyje,
spalio 23

Atkilau į gimtąjį tėvo miestą.

Jau vakarėjo, kai pro uolėto kalno tunelį įžengiau į Takedą.

Nuo karštųjų Hokejino versmių leidausi žemyn Kudziu plynaukšte, o iš Kudziu miestuko iki Takedos penkiasdešimt minučių važiavau autobusu.

Apsistojau dėdės namuose. Tuose pačiuose, kur gimė tėvas. Tikras stebuklas pamatyti namą, kuriame atėjo į pasaulį tėvas. Važiavau čia su dvejopu jausmu – lyg ir svetimas, bet sykiu ir gimtas miestas, o kai pamačiau dėdę, panašų į tėvą, tuoj aiškiai prisiminiau tėvo veidą – pirmą kartą per pastaruosius dešimt metų, ir man, benamei, pasirodė, jog turiu namus.

Dėdė nustebo išgirdęs, kad iš Bepu į Takedą atkeliavau per Kudziu. Tikriausiai pamanė: drąsi mergaitė, nepabijojo viena keliauti kalnais ir nakvoti karštųjų versmių viešbučiuose. Aš norėjau pamatyti tuos kalnus ir vis dėlto važiavau į Takedą ne be dvejonių. Po tėvo mirties mes atitolome nuo jo giminių – mama jautėsi kalta ir nedrįso žiūrėti jiems į akis.

– Kodėl nepasiuntei telegramos iš garlaivio? Būčiau atvažiavęs į Bepu pasitikti. Čia juk netoli, – pasakė dėdė.

Aš buvau parašiusi dėdei laišką ir pasisakiusi, kad noriu atvažiuoti, o apie telegramą nė nepagalvojau – ne tokie mūsų santykiai, kad būtų patogu trukdyti.

– Kiek tau buvo metų, kai mirė tėvas?

– Dešimt.

– Dešimt, sakai... – Dėdė pažvelgė į mane. – Žinai, tu gyva motina. Ne taip dažnai ją susitikdavau, bet kai dirstelėjau į tave, beregint ją prisiminiau. Nors ir į tėvą turi panašumo... Šit, pavyzdžiui, ausys. Taip, taip, ir brolio, ir visų mūsų – Ojotų – tokios ausys...

– O aš, dėde, kai jus pamačiau, išsyk prisiminiau tėvą.

– N-taip...

– Panorau aplankyti jus, kol dar nepradėjau dirbti. Paskui, sakau, nebe kelionės rūpės...

Aš tyčia taip surezgiau. Nenorėjau, kad dėdė galvotų, jog atvažiavau guostis ir prašyti patarimo, kaip man, vienišai, gyventi toliau. Giminaičiai nepareiškė net užuojautos, kai mirė mama. Tiesa, iš Kiusiu jie vis tiek nebūtų spėję į laidotuves, o ir laidotuvės buvo ne visai įprastos, kaip ir slaptos. Aš norėjau tik vieno – aplankyti tėvo gimtinę, prisiminti jį, paprastą, sveikos sielos žmogų, nusikelti į tuos prisiminimus po skausmingų, tarsi akivaras traukiančių prisiminimų apie motiną. Ir vis dėlto keistai liūdnas buvo tas mano atvažiavimas – taip bėglys slepiasi niekam nežinomoje slėptuvėje.

Šiandien rytą Hokejine truputį pramigau.

– Labą rytą! – pasveikino mane viešbučio šeimininkė ir ėmė atsiprašinėti už vaikus. Jie nuo ankstaus ryto siautė apačioje ir, kaip paprastai, „maištavo“, tad ji pamanė, kad triukšmas pažadino mane, sutrukdė miegą. O aš kietai miegojau ir nieko negirdėjau.

Drąsių akių mergaičiukė drauge su senele atėjo pas mane į kambarį ir patarnavo pusryčiams. Pasirodo, anksti

rytą ji nukrito į upokšnį nuo tilto, jungiančio pagrindinį viešbučio korpusą su flygeliu. Aukštis nemenkas, kokia penkiolika siakų, bet, laimė, nupuolė sėkmingai – tarp trijų riedulių. Mergaitė tik per plauką liko gyva. Ištraukta ji suriko:

– Oi, mano getos! Mano getos nuplaukė!

Paskui ji pravirko. Suaugusieji ramino ją ir kartu erzino – girdi, nugriūsi dar kartelį, tai... O ji:

– Ne, daugiau nenoriu, suknytės gaila!

Ant upeliuko kranto, ant akmenų, džiūvo jos kimono iš tamsiai mėlyno kasurio ir raudonas vatinis berankovis, pagražintas drugeliu ir bijūnu. Raudonas berankovis, šilta ryto saulė... Kokia palaima, kaip gera gyventi! Mergaitei neregėtai pasisekė – ji nukrito tarp trijų riedulių, į tokį siaurą tarpą, kuriame tik šiaip taip gali išsitekti vaikas. Ji kaip tik išsiteko, o būtų nudribusi kiek kairiau ar dešiniau, būtų užsimušusi arba geriausiu atveju likusi visam gyvenimui luoša. Bet dabar mergaitė jau viską pamiršo. Natūralu – vaikai, patyrę pavojų, daugiau apie jį negalvoja. O aš galvojau, ir man pasirodė, kad čia tartum jau kitas vaikas, nebe tas, kuris nukrito.

Aš neišsaugojau mamos, bet pati likau gyva. Kažkas išsaugojo man gyvybę. Matyt, tarp žmogaus nuodėmės ir nešlovės yra tokia pat gelbi vieta kaip šioji, tarp akmenų, kur nupuolė mergaitė. Taip, apie tai aš mąstau ir nūnai dar karščiau meldžiu Jums laimės.

Palikdama Hokejiną, mergaitei paglosčiau tankius, trumpai pakirptus plaukus. Kai prisiliečiau prie stebuklingai likusio gyvo vaiko galvutės, širdyje pajutau šilumą, lyg būčiau gavusi dalelę jo laimės.

Patraukiau Boğacuru dauba ir grožėjausi nenusakomai žavia rudens lapija Taisendzano kalno šlaituose. Bogacuru nusidriekusi tarp Mimatajamos, Taisendzano, Heidzihatakės ir kitų kalnų. Mimatajamą šiandien mačiau iš kitos pusės nei vakar.

Paskui mano žvilgsnis užkliudė Alpinistų draugijos pirkelę, kiūtančią krūmų sąžalynuose. Ten, toje tankmėje, auga nuostabūs viržiai, trupučiuką panašūs į spygliainius. Jie neaukšti – iki dviejų trijų sunų. Yra ir bruknių. Mane dar anksčiau buvo sudominusios tamsios dėmės Taisendzano šlaitų auksinėje lapijoje. Pasirodo, tai rododendrai. Sako, yra rododendrų, išskėtusių vainiką net per šešis dzio. Pačiame Bogacuru duburyje taip pat daug bukalapių rododendrų. O miskantai čia kažkokie žemučiai, šluotelės visai mažos.

Sako, šįryt temperatūra kalnų viršūnėse buvo nukritusi iki nulio, tačiau Bogacuru tvyrojo tikra kaitra. Rodėsi, rausvai auksinė lapija padeda saulei šildyti daubą.

Bogacuru dauboje apsukau ratą ir grįžau atgal, arčiau prie viešbučio – iš čia patogiausia kilti į Hokodatitogės perėją, kitapus kurios yra Sadokubomio įdauba. Čia, apačioje, Sado ežero pakraščiais – daug džiūstančių pienių. Tolesnis mano kelias ėjo Nabevaridzakos kalno atšlaite, vis žemyn ir žemyn. Kai prieini Kutamivakarės kryžkelę, atsiveria vaizdas į Kudziu plynaukštę. Nuo Nabevaridzakos kalno leidausi žemyn siauru akmenuotu takeliu per mišrų mišką. Tylą trikdė tik nukritusių lapų šiugždesys po kojomis.

Nieko nesutikau, ir savų žingsnių čežėjimas man dingojosi kaip žingsniai pačios vienatvės, einančios per gam-

tos kūną. Nuo Kutamivakarės šakumos į kairę dunkso Simidzudzano kalnas, kurio šlaituose lapija tiesiog liepsnote liepsnojo. Sako, iš čia gerai matyti penkios Aso viršūnės, bet šiandien jas gaubė debesys, tik Somo ir Katamukio kalvagūbriai šiek tiek prasimušė pro rūkaną. Kudziu plynaukštė – tai stepė, nusidriekusi per dvidešimt kilometrų ir pereinanti prie šiaurinės Aso atšlaitės į Naminogaharos lankas. Kudziu kalnai kūpsojo kažkur toli man už nugaros, jų viršūnes taip pat siaustė debesys. Įžengiau į miskantų jūrą – čia jie labai aukšti, sulig žmogum, – ir aplenkusi ganyklą išėjau prie Kudziu miestuko.

Į Kudziu iš pietų pusės patenki pro seną, pusiau sugriuvusią budistų šventyklą, vadinamą neįprastu Ikaradzio vardu – Šerno, Elnio ir Vilko šventykla. Ikaradzis ir Hokejinas – šventos vietos, turinčios ilgaamžę istoriją. O ir patys Kudziu kalnai laikomi šventais. Ir man radosi toks jausmas, lyg būčiau perėjusi šventa žeme ir padariusi kažką gera.

Dėdės namuose visi jau miega, tad nepatogu ligi išnaktų sėdėti ir rašyti laišką kaip viešbutyje.

Labos nakties!“

6

„Takedos miestelyje,
spalio 24

Takedos stotyje, išvykstant Hohiseno krypties traukiniui, visada groja plokštelė „Mėnulis virš pilies griuvėsių“. Pa-

sakojama, esą kompozitorius Rentaras Takis tą muziką parašęs paveiktas Takedos Okasiro pilies griuvėsiuose patirtų įspūdžių. Apie dvidešimtuosius Meidzio metus* Takio tėvas atvažiavęs į tas vietas dirbti apskrities viršininku. Rentaras mokęsis Takedos aukštesniojo tipo pradžios mokykloje, išlaikiusioje senąją mokymo sistemą. Berniukas tikriausiai dažnai eidavo žaisti į pilies griuvėsius.

Rentaras Takis mirė trisdešimt penktaisiais Meidzio metais visai dar jaunas – dvidešimt penkerių metų. Tik trejais metais vyresnis nei aš dabar...

Prisimenu, gimnazijoje mudvi su drauge esame taip pasakiusios: „Noriu mirti sulaukusi dvidešimt penkerių metų." Regis, šitaip pasakė ji, o gal ir aš. Nūnai man atrodo, kad aš.

„Mėnulio virš pilies griuvėsių" žodžių autorius Bansujis Cutijas mirė šiais metais, ir Takedoje, Okasiro pilies griuvėsiuose, prieš man atvažiuojant, įvyko jo atminimui skirtas vakaras. Pasakojama, esą muzikos ir teksto autoriai kartą susitikę Londone. Seniai tai buvę, mano vaikystės metais. Gal kaip tik tas jauno muzikanto ir poeto susitikimas svetimoje žemėje ir buvo akstinas sukurti „Mėnulį virš pilies griuvėsių", o gal ir ne. Aš nežinau. Bet tai ir nesvarbu – vis tiek jie paliko mums nuostabią dainą. Nėra žmogaus, kuris nedainuotų „Mėnulio..."

O ką aš paliksiu, vienintelį kartą susitikusi su Jumis?

Genialų kaip Rentaras Takis vaikutį...

Taip netikėtai pagalvojau ir pati apstulbau. Esu tėvo gimtinėje, gal todėl į galvą lenda tokios fantastiškos mintys ir drįstu apie tai Jums rašyti. Ar žinote, kas atsitinka

* Meidzio metai – 1867–1912 m.

moteriai nuo tokių minčių, nuo būgštavimų, nuo nežinia iš kur užplūdusio džiaugsmo? Ji pradeda virpėti. O jūs ar jautėte kada nors širdyje tokį nerimą kaip nūnai aš? Tiesiog keista – visai nelauktas virpulys. Ūmai pasijutau esanti moteris. Įsisvajojau, kas būtų, jei... Tikriausiai nuslėpčiau nuo Jūsų kūdikį ir auginčiau viena. Jaučiu savyje tokį ryžtą. Ir žinote kodėl? O todėl, kad man, savo motinos dukrai, tai būtų neišvengiama lemtis. Tuščias ryžtas, tuščios mintys. Ar Jus tai stebina? O aš, moteris, tik pagalvojau apie tai ir jau nusikamavau, išsekau. Beje, viskas greitai praėjo.

Prisiminiau tą širdies virpulį, kai Takedos stotyje užgrojo plokštelė „Mėnulis virš pilies griuvėsių".

Tai visos keturios pasaulio šalys
didinga grandine rūsčių kalnų
apsupo slėnį. Vidury jo –
Takeda, nuošalus miestelis,
skalaujamas triukšmingų vandenų.

Dainą išgirdau šiandien rytą, išėjusi pasivaikščioti po miestą. Ėjau per tiltą, apačioje šniokštė „triukšmingi vandenai", ir staiga – daina. Stotyje užgrojo plokštelė. Vakar aš jos negirdėjau – iš Kudziu atvažiavau autobusu.

Nuėjau iki stoties paviliota muzikos, paskui grįžau ant tilto – upė kaip tik priešais stotį. Daina vis dar skambėjo, valandėlę stovėjau prie parapeto ir žiūrėjau į skubantį vandenį. Kairėje, aukštupio link, krantas nuožulnus, bet smarkiai išraižytas. Kur pažvelgsi – visur uolos, o tarp jų – mažyčiai namukai, tikros lūšnos. Vienos uolos pa-

pėdėje moteris skalbė žlugtą. Už stoties stūksojo uolos siena, ja krito žemyn plonos vandens srovelės. Toliau, ant kalno, nelyginant rudens gaisras plėvojo vešliai iškeroję medžiai. Lapai tik vienur kitur dar buvo žali.

Ėjau per savo tėvo miestą ir galvojau apie Jus. Dabar aš jau pažįstu šitą miestą. Jis labai mažas. Kai vakar atvažiavau, buvo prieblanda, ir to nepastebėjau. Tiesiog nuostabu: į kokią pusę eisi, vis atsitrenksi į stačią uolą. Toks jausmas, lyg kas būtų mane įspraudęs tarp keturių uolėtų kalnų.

Vakar, kai dėdė užsirūkė, atkreipiau dėmesį į degtukų dėžutę. Etiketėje buvo parašyta: „Alyvų spalvos kalnai, skaidrūs vandenys ir Takedos gražuolės."

Aš nusijuokiau.

– Visai kaip Kiote!

– O ką? Tai tiesa! Mes anksčiau taip sakydavome: „Takedos gražuolės." Čia nuo seno klesti jugėjus*, na, sakysim, kad ir skambinimas kotu, arbatos ceremonija ir panašiai... O koks nuostabus mūsų vanduo – skanus, švarus. Ar pastebėjote kanaliukus prie namų? Juos žmonės vadina idėmis, nes juose vanduo nė kiek ne prastesnis kaip šuliniuose. Vaikystėje mudu su tavo tėvu rytais skalaudavome tuo vandeniu burną. Ir indus idėje tada plaudavome.

Takeda iš tiesų kažkuo panaši į Kiotą. Kad ir šventyklų gausumu. Mažyčiame miestuke, kur tik dešimt tūkstančių gyventojų, daugiau nei dešimt budistų ir maždaug tiek pat šintoistų šventyklų.

---

* Jugėjus – dailiųjų menų žanrai: muzika, dainavimas, šokiai, ikebana ir arbatos gėrimo ceremonija.

– Beje, nūnai, – toliau pasakojo dėdė, – gražuolės iš mūsų išvažinėjo...

Ir jis išvardijo gražuoles, kitados gyvenusias Takedoje ir persikėlusias į Tokiją.

Ne visai tiesą pasakė dėdė. Vaikštinėdama gatvėmis, mačiau gražių, skoningai apsirengusių moterų. Kai atėjau prie tunelio miesto pakraštyje – iš mano pusės uola buvo apklėsta rudens lapijos purpuru; o ten, prie angos, apaugusi žaliomis samanomis, – pasitaikė sutikti gražią mergaitę baltu megztuku, žaliame fone ji atrodė labai įspūdingai.

Takedos centras – asfaltuota prekybos gatvė su retomis šviestuvų girliandomis. Bet suktelėk į šalį ir pateksi į senovinį provincijos miestuką su tykiomis gatvelėmis, su stoginėmis ir tvoromis, tvirtai sukaltomis iš dervuotų lentų; namai čia su mūrinėmis arba plūktinėmis baltai apdažytomis klėtimis. Bet, pasirodo, beveik viskas pastatyta naujai: dešimtaisiais Meidzio metais, per Šiaurės ir Pietų karą, miestas pavirto plėnimis. Nesudegė tik keletas pastatų kalnioje vietoje. Grįžusi namo, vėl užvedžiau kalbą apie Takedą.

– Nejau, Fumiko-san, jau spėjote išlandyti visus mūsų pašalius? – nustebo teta.

Tikra tiesa, aš viską apžiūrėjau per pusdienį. Visas čionykštes įžymybes: namą, kuriame gyveno Tanomura Tikudenas, slaptą karištanų* maldyklą Tabusės vilos vietoje, „Santjago“ varpą šintoistų Nakahavos šventykloje, šintoistų Hirosės šventyklą, Okasiro pilies griuvėsius, Ujodzumio krioklį, budistų Hekijuno šventyklą.

* Karištanai – pirmieji japonų krikščionys, taip vadinti viduramžiais.

Pasirodo, dauguma Takedos gyventojų Tikudeną iki šiol pagarbiai tebevadina Tikudenu-san. Kelias, kuriuo vakar atvažiavau iš Kudziu, – senovinis traktas. Tuo traktu kitados važinėjo feodalai su prašmatnia svita, Bungo provincijos mokslininkai ir menininkai, tokie kaip Tikudenas ir Hirosė Tansas. Juo pravažiavo Rajus Sanjas vykdamas pas Tikudeną. Buvusiuose Tikudeno namuose išlikęs arbatos namelis, kur juodu su Rajum Sanju gardžiavosi arbata. Sode, tarp to namelio ir gyvenamojo namo, auga bananas pageltusiais ir aplūžinėjusiais lapais. Šalia jo – paulovnija, taip pat nugeltusi. Medžiuose bliksi saulė. Išlikęs ir daržas, kurio daržovėmis, kaip pasakoja legenda, Tikudenas vaišino Rajų Sanją. Prie didžiojo dailininko namo-muziejaus stovi naujas paveikslų galerijos pastatas. Čia yra kambarys arbatos ceremonijai. Man pasakojo, kad kartais, kai susirenka meno žinovai išgerti arbatos, šiame kambaryje iškabinami Tikudeno darbai – Pietų mokyklos stiliumi tapyti drobės ritinėliai.

Slapta karištanų maldykla – netoli nuo Tikudeno namo. Tai gana erdvus urvas, išurbtas uoloje, kurią uždengęs bambukų giraitės atvašynas. Ant „Santjago“ varpo iškaltas užrašas „1612. SANTIAGO HOSPITAL“. Takedos senovinės pilies valdovas buvo karištanas.

Tikudeno sodybos kieme stovi oribės žibintas, paprastai kabinamas sode. Už mūrinės sodybos tvoros yra takelis, jei kilsi juo aukštyn, į dešinę, o paskui pereisi į priešingą nuo tvoros pusę ir pasuksi į kairę, išeisi prie vilos, kurioje, šnekama, gyvena Furutos Oribės palikuonys. Žvilgtelėjau į tą vilą, ir smarkiau ėmė plakti širdis. Pada-

vimas pasakoja, jei neapsirinku, esą Furutos Oribės sūnus atvažiavęs į Takedą ir įsikūręs samurajų kvartale, Kamidonotio gatvėje.

Negaliu pamiršti! Kai pamačiau Jus pirmą sykį arbatos ceremonijoje Enkakudzio šventykloje, Jukika Inamura taisė Jums arbatą ir paklausė:

– O į kokį puoduką pilti?

– Iš tiesų, į kokį? Turbūt geriausia į va šitą – oribės.

Ponia Kurimoto pridūrė, esą tai mėgstamiausias Jūsų tėvo puodukas, kurį jis jai padovanojęs. Bet juk anksčiau jis priklausė mano tėvui! O po jo mirties mama atidavė jį Jūsų... Ir Jukiko-san padavė Jums arbatą šitame juodosios oribės puoduke, ir Jūs ją išgėrėte!.. Aš nedrįsau pakelti akių, o čia dar mama:

– Aš irgi norėčiau išgerti arbatos iš to puoduko!

Gal mama tą dieną išgėrė nuodų, iš anksto pataisytų likimo?..

Tikrai nemaniau, kad tėvo gimtinėje šitaip ryškiai prisiminsiu tą arbatos ceremoniją. Bet jeigu juodosios oribės puodukas iki šiol tebėra pas ponią Kurimoto, labai prašau Jus atimti jį – kaip nors išvilioti ir padaryti taip, kad jis dingtų be žinios. Taip kaip aš dingau be žinios...

Jau susipažinau su tėvo miestu – žinoma, bendrais bruožais – ir dabar palieku jį. Aišku, niekuomet čia nebesugrįšiu. Rašiau apie jį taip įkyriai ir tiek daug tik todėl, kad kaip tik čia, tėvo gimtinėje, norėjau pasakyti Jums paskutinius atsisveikinimo žodžius. Greičiausiai negausite šito laiško, bet jeigu vis dėlto jį išsiųsiu, žinokite – jis paskutinis.

Apžiūrėjau ir Okasiro pilies griuvėsius. Tai išties griuvėsiai – be tvirtovės sienos, nieko daugiau neišlikę. Užtat buvusio įtvirtinimo centre stūkso kalva, jos paskirtis, matyt, buvo strateginė. Iš čia visa apylinkė atsiveria kaip ant delno. Giedros rudens dienos fone pamačiau Somo ir Katamukio kalvagūbrius priešais Kudziu kalną. Dangus buvo giedras giedras, tik ties Taisendzano viršūne kybojo lengvas debesėlis – toje pusėje, kur driekiasi aukštikalnių plynaukštė ir viršukelis, kuriuo ėjau.

Maniau, kad galutinai atsisveikinau su Jumis ten, kalnuose, pušų unksmėje, tarp banguojančių miskantų. O nūnai vėl kalbu apie atsisveikinimą. Tikriausiai tai atrodo kaip savotiškas silpnadvasiškumas, noras nudelsti tikrąjį išsiskyrimą. Ne ne, tokia mintis absurdiška man, pasiryžusiai visam laikui dingti iš Jūsų gyvenimo. Aš, moteris, rasiu savyje vyriškumo.

Atleiskite man, nevertai atleisti!

Ir ramiai miegokite!

Dar kelyje parašiau Jums, kad vestumėte Jukiko-san. Bet, žinoma, pats nuspręskite. Darykite taip, kaip Jums atrodys geriau. Tik vieną dalyką žinokite: nei mama, nei aš nesame kliūtis Jūsų laisvei ir Jūsų laimei. Ir niekada, nieku gyvu neieškokite manęs.

Šešta diena keliauju ir visą laiką rašau niekus. Kokios įkyrios moterys! Atsisveikinau su Jumis ir norėjau, kad mane suprastumėt. O dabar galvoju – tai tušti žodžiai, ir moteriai svarbu kitkas: būti šalia, nors ir nesuprastai. Kas žino, apie kokį supratimą aš dabar svajoju... Gal apie visai priešingą..."

7

Grįžęs su Jukika iš povestuvinės kelionės, Kikudzis iš naujo perskaitė šį laišką. Ir dabar kitaip suvokė Fumikos žodžius nei tada, prieš pusantrų metų, kai skaitė juos pirmą sykį.

Bet kaip kitaip – jam nebuvo aišku. „Tušti žodžiai..."

Kikudzis išėjo į gėlių darželį priešais namą, kuriame dabar gyveno. Nė kiek nepanašu į sodą – siauras plynas plotas, aptvertas lentų tvora. Jis padėjo ant žemės Fumikos laišką – tokį nemažą lapų pluoštą – ir padegė.

Popierius buvo sudrėkęs ir nenorėjo degti.

Kikudzis pasklaidė lapelius ir braižė vis naujus degtukus. Popierius gelto, Fumikos rašalas keitė spalvas, bet ant plėnijančių puslapių vis dar žymėjo rašmenys.

– Dekite, žodžiai, dekite!..

Kikudzis dabar mėtė į liepsną po vieną lapelį. Taip, laiškas sudegs, sudegs rašalu parašyti žodžiai... Bet ar viską jis sudegins?.. Kikudzis nusisuko nuo namo ir apžvelgė tvorą. Vienoje vietoje pro lentų plyšį įstrižai krito žiemos saulės spindulys.

– Na kaip, ar laimingai suvažinėjote?

Tas balsas... Netikėtas kaip ledinio vandens čiurkšlė. Kikudzis net pašiurpo. Galerijoje stovėjo Tikaka Kurimoto.

– Kaip čia jūs taip?.. Neatsiklaususi, neįspėjusi... Įsiveržiate į namus...

– O ką daryti, jei niekas nepasitinka, pabeldi – neatsiliepia? Kas teisybė, tai teisybė: jaunavedžių butai – palaiminta vietelė vagims! Ką, ar ir tarnaitės dar neturite?

Nors taip gal neblogai iš pradžių – pagyventi dviese, visai vieniems. Jukiko-san turbūt moka apie jus tupinėti...

– Kaip jūs ir sužinojote!

– Ką? Ar kur gyvenate? Niekai! Girdėjote priežodį: „Gyvatės turi savo takus."

– Jūs ir esate gyvatė, tikrų tikriausia! – išdrožė Kikudzis.

Prie netikėtų Tikakos vizitų Kikudzis šiaip jau buvo pripratęs. Kai mirė tėvas, ji taip pat prisistatydavo į namus nekviesta, bet šiandienykštis jos pasirodymas – šituose namuose! – atgaivino ankstesnįjį koktumą.

– Aš manau, – toliau lyg niekur nieko kalbėjo Tikaka, – ne Jukiko-san sveikatai terliotis su vandeniu virtuvėje per šalčius. Jei norite, ateidinėsiu padėti jai šeimininkauti?

Kikudzis nė galvos nepasuko.

– Ką čia deginate? Fumiko-san laišką?

Kikudzis tupėjo nusigręžęs, laiško likučiai gulėjo jam ant kelių, ir Tikaka negalėjo jų matyti.

– Jei laiškas Fumiko-san, jums turbūt karšta. Smagus užsiėmimas!

– Aš, kaip pastebėjote, pasidariau neturtingas, ir jokios paslaugos dabar man nereikalingos. Ypač jūsų! Jūsų, aišku?

– O aš ir neketinu įkyrėti. Savo darbą jau atlikau – permečiau tiltelį tarp jūsų ir Jukiko-san. Nė neįsivaizduojate, kokia aš laiminga! Dabar esu rami ir belieka tik tarnauti jums...

Kikudzis likusius laiško lapelius susibruko į užantį ir atsistojo.

Tikaka, iki tol stovėjusi pačiame galerijos pakraštyje, žvilgtelėjo į Kikudzį ir pasitraukė atatupsta.

– Na ką jūs, iš tiesų? Koks baisus jūsų veidas! Aš tik šiaip... padėti norėjau... Jukiko-san, ko gero, dar nė daiktų neišsipakavo...

– Kas jums rūpi!

– Kuo čia dėtas rūpestis! Mano siela veržiasi prie jūsų, trokšta padaryti paslaugą. Nejau nesuprantate!

Tikaka kaip stovėjo, taip ir atsisėdo ant grindų. Kairysis jos petys trūktelėjo į viršų. Ji sunkiai alsavo ir atrodė išsigandusi.

– Kikudzi-san, juk jūsų žmona dabar pas tėvus išvažiavo? Jie ten sunerimę, kodėl iš povestuvinės kelionės vienas į namus grįžote...

– Ir ten spėjote apsilankyti!..

– Užėjau pasveikinti, kaipgi kitaip? Jeigu jūs nepatenkintas, labai atsiprašau. – Tikaka atidžiai stebėjo Kikudzio veidą.

Kikudzis, tramdydamas įniršį, paklausė:

– O tas puodukas, beje... juodoji oribė... vis dar pas jus?

– Jūsų tėvo dovana? Taip, pas mane.

– Prašyčiau parduoti jį man.

– Gerai! – Tikakos žvilgsnis, įtarus, nustebęs, ūmai pasidarė dygus nuo pykčio. – Gerai... Nenorėjau skirtis su tuo daiktu, vis dėlto jūsų tėvo atminimas, bet jeigu taip reikalaujate, Kikudzi-san, prašom, atnešiu. Nors ir šiandien, nors rytoj... Geidžiate vėl užsiiminėti arbatos ceremonija?

– Prašom atnešti tuoj pat!

– Lekiu, bėgu, viską supratau! Ką gi, pats laikas paskanauti arbatos iš juodosios oribės, kai sudeginote Fumiko-san laišką...

Tikaka išėjo įtempusi kaklą, tartum braudamasi pro kažkokią nematomą užtvarą.

Kikudzis vėl žengė į gėlių darželį, bet virpėjo rankos ir jis nevaliojo įbrėžti degtuko.

JAUNA ŠEIMA

1

Kikudzis pradėjo pastebėti, kad tarpais Jukika, paprastai žvitri ir judri, sėdi prie fortepijono viskam abejinga.

Fortepijonas šitame bute atrodė kaip koks gramozdas.

Jis buvo padarytas dirbtuvėje, su kuria Kikudzis nuo tam tikro laiko turėjo ryšių. Jo tėvas buvo muzikos instrumentų firmos akcininkas. Per karą ta firma, kaip ir visos kitos, buvo mobilizuota ginklų gamybai. Prieš keletą metų vienas firmos inžinierius sugalvojo organizuoti naujos markės fortepijonų gamybą. Kaip senas tėvo pažįstamas, jis pradėjo užeidinėti pas Kikudzį, pasakojo savo sumanymus. Ir Kikudzis, pardavęs namą, įdėjo pinigus į šią verslovę.

Naujame jo bute dabar kaip tik ir stovėjo vienas iš eksperimentinių naujos markės fortepijonų. Jukika turėjo fortepijoną, bet paliko jį tėvų namuose – padovanojo jaunėlei seseriai. Tėvai galėjo nupirkti jaunesniajai dukteriai kitą fortepijoną, ir Kikudzis apie tai ne kartą užsiminė Jukikai.

– Jei tau nesmagu skambinti šituo fortepijonu, galėtum pasiimti savąjį, seną. Gal dėl manęs nenori, bijai, kad užsigausiu?..

Kikudzis pamanė, kad jų fortepijonas Jukikai ne prie širdies, todėl neretai ir sėdi prie jo išsiblaškiusi.

– Kam? Šitas fortepijonas man visai geras. – Jukika, atrodo, nustebo. – Apskritai apie juos nelabai nusimanau, bet derintojas gyrė.

Iš teisybės Kikudzis ir pats suprato – fortepijonas čia niekuo dėtas. Be to, Jukika ne taip gerai ir skambina, kad reikalautų geresnio instrumento.

– O aš maniau, jis tau nepatinka. Juk dažnai atsisėdi ir neskambini, šiaip sėdi abejingu veidu.

– Tai neturi nieko bendro su fortepijonu, – atvirai prisipažino Jukika ir, rodos, norėjo dar kažką pridurti, bet apsigalvojo. – Vadinasi, jums pasirodė, kad aš sėdžiu abejingu veidu. Kada gi taip buvo?

Fortepijonas stovėjo svetainėje – standartiškai, europietišku stiliumi apstatytame kambaryje apačioje, šalia prieškambario. Nei iš valgomojo, nei iš savo kambario antrame aukšte Kikudzis negalėjo matyti, kaip nusiteikusi Jukika sėda prie fortepijono.

– Taip, kartais susimąstau... Juk mūsų namuose būdavo amžinas klegesys. Nei ramiai pasėdėsi, nei pagalvosi.

Kikudzis įsivaizdavo namus, kuriuose užaugo Jukika. Ten visuomet triukšminga ir linksma. Tai visai suprantama: laiminga šeima – tėvas, motina, broliai, seserys. Ir pilna svečių.

– O man, kai susitikdavom iki vedybų, susidarė įspūdis, kad esi tylenė.

– Aš? Na ką jūs, aš baisi patauška. Tikrai tikrai! Būdavo, sėdim – aš, mama ir jaunėlė sesuo – ir tarškam kaip užsuktos. Na, nežinau, gal iš visų trijų aš mažiausiai kalbėdavau. O jau mamos šnekumas, tai kurgi. Kai pradės, ypač prie svečių, – nesustabdysi. Tokiais atvejais aš stengdavausi kalbėti mažiau – kažkaip nepatogu. Jums tikriausiai taip pat atgrisdavo jos plepalai. Kai pagalvoji, šalia tokios motinos duktė gali tapti nebyle, užsisklęsti... O šit jaunėlė sesuo kaip įmanydama mėgdžioja mamą...

– Atrodo, mama norėjo tau prašmatnesnio partnerio...

– Taip, – atvirai linktelėjo Jukika. – Nūnai aš plepu kur kas mažiau nei namuose, gal dešimtį kartų mažiau.

– Tu visą dieną viena.

– Taip, bet kai jūs pareinate namo, taip pat ne per daug kalbu.

– Užtat kai išeiname pasivaikščioti, atsišneki.

Ir Kikudzis prisiminė, kaip juodu vaikščioja vakarais gatvėmis. Jukika pagyvėja, tik čiauška tauška. Glaudžiasi prie jo, dažnai pati ima jį už rankos. Gal ji pasijunta išsivadavusi, kai išeina iš namų?..

– Žinoma! Juk vaikštome kartu, viena aš beveik neišeinu, tai ir išsikalbu per iškylas. O anksčiau, kai, būdavo, grįžtu iš kur nors į namus, tuoj viską pradedu smulkiausiai pasakoti mamai, o paskui tėtei.

– Turbūt tėtė turėdavo didelį malonumą.

Jukika akimirką įdėmiai žvelgė į Kikudzį, paskui linktelėjo.

– Žinote, kaip būdavo juokinga! Aš pasakoju viską iš naujo tėtei, o mama vis pertraukia, vis klausia ir klausia to paties. Nors jau girdėjo! Labai juokinga...

Jukika atskirta nuo gimtųjų namų, nuo karštai mylimos šeimos... Šit ji sėdi čionai, skurdžiame valgomajame, su juo, savo vyru... Ką ji jaučia? Žmona iki šiol Kikudziui tebėra mįslinga būtybė.

Kai juodu pradėjo gyventi drauge, jis kasdien atrasdavo Jukikoje ką nors nauja, sakysim, kad ir mažytį šviesų apgamėlį tarp blakstienų.

O jos gražios lūpos... Jos jam taip pat visada atrodo kažkokios naujos ir įstabiai nekaltos. Net tada, kai jas bučiuoja. Gal todėl, kad toliau bučinių jis nežengia.

Kikudzis apkabino prie bučinių pripratusią Jukiką, ir ūmai jo akys pritvino ašarų. Jam, pasitenkinančiam vien bučiniais, Jukika atrodė nepaprastai brangi ir jautri būtybė.

Jukika lyg ir ne itin kenčia dėl to, kad juodu apsiriboja vien bučiniais ir glamonėmis. Bent jau ne tiek kiek Kikudzis. Ji atsiliepia į jo bučinius. Tikriausiai vien tai yra kerinti naujovė, ir tokia meilė teikia net pasitenkinimą. Juk kito jausmo ji nėra patyrusi.

Ir Kikudzis tarpais galvoja, kad tokie jaunavedžių santykiai net savotiškai žavūs ir neverta taip krimstis dėl jų nenatūralumo.

Jis su nuostaba grožisi aplinkumos daiktais: daržovių – ropių ir kinų kopūstų, kuriuos Jukika perka parduotuvėje, – baltis ir žaluma jį graudina. Argi vien to nepakanka laimei? Anksčiau, kai gyveno sename savo name su sena tarnaite, jam nė į galvą neateidavo užsukti į virtuvę, o daržovių jis tiesiog nepastebėdavo.

– Ar jums nebuvo gūdu vienam gyventi dideliame name? – paklausė Jukika, kai juodu įsikūrė dabartiniame bute.

Kikudziui pasirodė, kad šiame lakoniškame klausime slypi susirūpinimas. Jukiką viskas jaudina – kaip jis gyveno anksčiau, ar nenuobodžiaudavo vienas?

Pabudęs rytą, Kikudzis ūmai nuliūsta, jeigu nebūna šalia Jukikos, nors tai visai natūralu – ji keliasi anksčiau, taiso pusrytį. Bet jam taip patinka žiūrėti į ją miegančią! Jis net stengiasi pabusti anksčiau, kad tik galėtų žvilgtelėti į ją. Ir jeigu nepamato jos šalia, jį tuoj gnibteli nerimas.

Kartą Kikudzis grįžo namo prieš saulėlydį ir vos tik įžengęs paklausė:

– Jukika, kaip vadinasi tavo kvepalai? „Princas Makiavelis", ar ne?

– O kas?

– Nieko tokio, moteris, su kuria susitikau šiandien fabrike, pasakė jų pavadinimą. Ir turėk tu man tokią gerą uoslę!

– Įdomu, kaip jūsų drabužis prisigėrė kvepalų... – Jukika įkniaubė veidą į švarką, kurį ką tik paėmė iš Kikudzio. – A-a, aš pamiršau spintoje flakoniuką.

2

Vieną dieną vasario pabaigoje, kai galop liovėsi tris paras pliaupęs lietus ir besileidžianti saulė nuspalvino debesis švelnia rausva spalva, į jų namus įžengė Tikaka Kurimoto. Ji atnešė juodosios oribės puoduką.

– Štai atiduosiu jums atmintiną daiktą, – pasakė Tikaka.

Ji išėmė puoduką iš dvigubo dėklo, pasigrožėjo, laikydama dar drėgnose nuo lietaus rankose, ir pastatė priešais Kikudzį.

– Pats laikas gerti iš jo arbatą. Atkreipkite dėmesį į piešinį – tai papartis šakys...

– Atnešėte, kai jau beveik pamiršau jį. O žadėjote tuoj pat pristatyti, tą pačią dieną. Jau maniau – apsigalvojote.

– Šitas puodukas skirtas ankstyvam pavasariui, tai kam nešti žiemą? Be to, nenorėjau jo atiduoti, žinojau, kad nebesugrįš pas mane. Jums turbūt keista girdėti, kad man sunku su juo skirtis...

Jukika padavė paprastos arbatos.

– O Dieve, nereikėjo vargintis, oku-san! – ceremoningai ištarė Tikaka. – Ak, jūs, oku-san, visą žiemą krutėjote po namus viena, be tarnaitės, tiesa? Ir kaipgi ištvėrėte...

– Mes labai norėjome pagyventi dviese, be pašalinių, – atsakė Jukika, savo atvirumu nustebindama Kikudzį.

– Oi, atleiskite už kvailą klausimą, kaip nevykusiai išėjo! – supliaukšėjo rankomis Tikaka, nutaisiusi suprantančios moters miną. – Oku-san, turbūt prisimenate šitą oribę? Manau, su tuo puoduku jums siejasi daug prisiminimų. Tiesiog nesugalvojau geresnės dovanos.

Jukika klausiamai pažvelgė į Kikudzį.

– Oku-san, – vis čiauškėjo Tikaka, – prašom persėsti arčiau prie hibačio ir prie mūsų arčiau!

– Tučtuojau!

Jukika atsisėdo prie hibačio, visai šalia Kikudzio. Jų alkūnės kone lietėsi.

Kikudzis vos tvardėsi, kad nesusijuoktų, – ir kas čia taip juokinga jam pasirodė? Jis pasakė:

– Ne, dovanos man nereikia. Aš juk prašiau parduoti!

– Kaip jums ne gėda, Kikudzi-san! Nejau manote, kad galiu parduoti puoduką, kurį gavau dovanų iš jūsų tėvo?! Taip žemai aš dar nepuoliau! – tiesmukai atsakė Tikaka. – Oku-san, jau kadai kadės neturėjau malonumo matyti, kaip jūs atliekate arbatos ceremoniją. Ir pasakysiu atvirai, nė viena iš mano mokinių neatlieka jos taip grakščiai ir taip prakilniai kaip jūs. Man vis tebestovi prieš akis arbatos ceremonija Enkakudzio šventykloje, kai jūs pirmą sykį padavėte arbatos Kikudziui-san šitoje oribėje.

Jukika tylėjo.

– Prašom pataisyti arbatos ir paduoti savo vyrui tame puoduke, kad žinočiau, jog ne veltui jį atnešiau.

– Bet mes neturime jokių rykų arbatos ceremonijai, – atsakė Jukika nepakeldama akių.

– Na jau, na!.. Čia užteks vien šluotelės.

– Taip...

– Prašom saugoti šitą puoduką!

– Gerai...

Tikaka žvilgtelėjo į Kikudzį.

– Sakote, neturit jokių rykų, bet juk sino ąsotis tikriausiai yra?

– Taip, bet mes į jį merkiame gėles, – paskubėjo atsakyti Kikudzis.

Sino ąsočio, ponios Ojotos atminimo, Kikudzis neišdrįso parduoti. Jis buvo čia, naujame jų bute, bet įkištas kuo giliau į spintą ir tarytum užmirštas. Kai Tikaka priminė ąsotį, Kikudziui suplastėjo širdis.

Paskui jis drauge su Jukika išlydėjo į prieškambarį Tikaką.

Ši nuo slenksčio žvilgtelėjo į dangų.

– Oi, kaip gera! Atšilo... O dangus... Dangus virš Tokijo, rodos, atspindi visas miesto šviesas...

Pasakė ir žengė lauk. Eidama staiga kilstelėjo petį, jis krūpčiojo sulig kiekvienu žingsniu.

Jukika atsisėdo prieškambaryje ir tarė:

– „Oku-san“ ir „oku-san“... Tyčia ji, ar ką! Tiesiog šlykštu...

– Tikrai šlykštu. Dabar turbūt nustos pas mus vaikščioti... – Kikudzis dar pastovėjo prieškambaryje. – Bet apie dangų ji taikliai pasakė – dangus virš Tokijo, rodos, atspindi visas miesto šviesas...

Jukika atsistojo, atidarė prieškambario duris ir pažvelgė į dangų. Jau norėjo uždaryti, bet pamatė, kad Kikudzis taip pat žiūri, tad paklausė:

– Ar galima uždaryti?

– Aha...

– Bet tikrai labai atšilo.

Jie grįžo į valgomąjį. Jukika nunešė nuo stalo oribės puoduką. Kikudzis pasiūlė pasivaikščioti.

Jie ėjo per vilų kvartalą. Gatvė kilo į kalną. Aplink nebuvo žmonių, ir Jukika pati paėmė Kikudzį už rankos. Jos delnas dabar buvo kietesnis, sugrubęs nuo šalto žiemos vandens, nors ji ir puoselėjo rankas.

– Juk pirksite šitą puoduką, neimsite kaip dovanos? – staiga paklausė Jukika.

– Taip, šitas puodukas parduodamas.

– Na taip, aš ir pamaniau, kad jį atnešė parduoti.

– Ne, ne tą norėjau pasakyti. Aš parduosiu puoduką. Arbatos rykų pirkliui. O gautus už jį pinigus atiduosiu Kurimoto.

– Kaip parduosite? Kodėl?

– Jukika, juk tu girdėjai šito puoduko istoriją. Ir šiandien, ir anuomet, per arbatos ceremoniją Enkakudzio šventykloje. Tikaka pasakė, kad puoduką jai padovanojo mano tėvas. O anksčiau jis priklausė Ojotų šeimai. Toks puoduko likimas...

– Man dėl to nei šilta, nei šalta. Jei puodukas iš tiesų gražus, kodėl nepasilikus jo?

– Puodukas tikrai gražus, net labai. Todėl ir noriu, kad jis pakliūtų į geras rankas. Nuovokus, doras pirklys žinos, kur jį padėti, o pas mus jis tiesiog pragaiš...

Šitie žodžiai iš Fumikos laiško Kikudziui dabar išsprūdo nejučiomis. Juk kaip tik dėl Fumikos jis stengėsi, kad Tikaka Kurimoto atiduotų puoduką.

– Tas puodukas turi savo likimą ir nuostabų savo gyvenimą. Tegu jis ir gyvena savo gyvenimą, be mūsų. Tiesa, į tą „be mūsų“ tu, Jukika, neįeini, tačiau... Supranti, tobulo grožio puodukas pats savaime negali sukelti graudžių minčių ir liguistų jausmų, ir jeigu kam į jį pažvelgus randasi kažkas panašaus, čia ne puodukas dėtas, o mūsų prisiminimai. Mes žiūrime į jį negerai, sunkiu žvilgsniu. Aš sakau „mes“, bet turiu galvoje penkis šešis žmones. O juk šimtmečiais daug žmonių turbūt žiūrėjo į jį skaidriu žvilgsniu ir džiaugėsi, ir saugojo jį. Jam gal kokie keturi šimtai metų, vadinasi, tas laikas, kai jis priklausė mano tėvui, ponui Ojotai ir Kurimoto, palyginti su jo amžiumi, – tai tarytum lengvo debesėlio šmėstelėjimas. Tad tepereina puodukas į rankas tokio žmogaus, kurio nedrumsčia prisiminimai. Tegu jis išlieka ir teišsaugo savo grožį ir po mūsų mirties.

– Tai-ip? Gal vis dėlto neparduokime, jei taip rūpinatės juo? Bet man vis tiek.

– O man negaila su juo skirtis. Aš nė kiek nebranginu to puoduko. Tik noriu nuplauti nuo jo nešvarius mūsų pėdsakus. Kažkaip šlykštu palikti jį Kurimoto rankose. Nors tada, Enkakudzio šventyklos arbatos namelyje, puodukas buvo pats vienas. Jis vaidino savo vaidmenį ir jam nė kiek nerūpėjo su juo susiję žmonės ir nelabai gražūs jų santykiai.

– Skamba taip, tarsi puodukas jums būtų vertesnis už žmogų.

– Galbūt. Aš pats nelabai nutuokiu apie puodukus, bet jį tiek metų saugojo išmanantys žmonės. Juk negaliu dabar imti ir sukulti... Tedingsta verčiau be žinios...

– O aš beveik norėčiau, kad puodukas liktų pas mus. Kaip atmintinas mums abiem daiktas, – pasakė Jukika blaiviu balsu. – Man būtų malonu, jei pamažu atsiskleistų jo grožis, kurio aš dabar nesuvokiu. O kas buvo anksčiau, manęs nejaudina. Ar paskui nesigailėsit, jei parduosite?

– Ne! Puodukas turi atsisveikinti su mumis ir dingti be žinios. Taip jam likimo lemta.

Sakydamas „likimo“, Kikudzis aiškiai, tiesiog skausmingai prisiminė Fumiką.

Jie vaikščiojo gal pusantros valandos, paskui grįžo namo.

Jukika jau buvo besiekianti iš hibačio žarijų kotacui, bet netikėtai abiem rankomis suspaudė Kikudzio ranką. Tarytum norėjo parodyti, kad vienas jos delnas šiltas, o kitas visai šaltas.

– Ar paduoti sausainių, kuriuos atnešė ponia Kurimoto?

– Ne, nenoriu.

– Nenorite?.. O ji, be sausainių, dar atnešė rudųjų arbatžolių, sakė, iš Kioto atsiuntę... – Jukikos balse nebuvo nė kruopelytės priešiškumo.

Kikudzis suvyniojo puoduką į furosikį, nunešė jį į spintą ir dėdamas pagalvojo, ar nereikėtų parduoti kartu ir sino ąsočio, kuris čia įkištas.

Jukika taisėsi gulti. Pasitepė kremu veidą, išėmė iš plaukų segtukus.

– O jeigu aš trumpai apsikirpčiau, kaip manote? Gal tik nepadoru pliku kaklu...

Jukika šukavo ilgus paleistus plaukus ir staiga sukėlė juos ant pakaušio – atseit taip ji atrodytų nepridengtu kaklu. Paskui priėjo labai arti prie veidrodžio ir marlės skiautele ilgai valė lūpų dažus. Dažai turbūt nenorėjo trintis.

Juodu gulėjo tamsoje, apsikabinę, šildydami vienas kitą savo kūno šiluma. Kikudzis pamažu grimzdo į gerai pažįstamą melancholiją – ar ilgai dar jis tremps juos abu kamuojantį, šiuo atveju šventą jausmą? Jukika tyra, ir argi kas nors gali suteršti tikrą tyrumą? Juk tyrumas viską ir visiems atleidžia. Kodėl šito negali būti?.. Tokios mintys, egoistiškos ir išganingos, vis sukosi ir sukosi jam galvoje.

Jukika užmigo, ir Kikudzis atpalaidavo rankas. Bet jis taip nenorėjo atsitraukti nuo jos šilumos. Labai liūdna atsiplėšti ir gulėti šaltame patale šalimais, ir krimstis, atgailauti. „Nereikėjo man vesti“, – pamanė Kikudzis.

3

Du vakarus pagrečiui visą dangų prieš saulėlydį buvo užliejusi blyškiai rausva žara.

Kikudzis važiavo namo elektriniu traukiniu ir žvelgė į neseniai pastatytų namų langus. Visuose juose degė šviesa, bet kažkokia blanki, neryški. Jis buvo benusistebįs: kas čia per keistenybė, bet tuoj suprato: liuminescentinės lempos. Tuose namuose nebuvo nė vieno tamsaus lango. Atrodė, kad kiekviename lange uždegtos džiaugsmo šviesos įkurtuvių šventės proga. Kiek atokiau nuo naujų statybų danguje kybojo mėnulis – bemaž pilnatis.

Kai Kikudzis artinosi prie namų, rausvas dangaus skliautas jau blausėsi, o raudonis, vis sodrėjantis ir ryškėjantis, sruvo horizonto link, ten, kur pasislėpė vakaro saulė. Danguje suplėvojo gaisai.

Kikudzis pasuko prie namo ir kažko sunerimęs pasičiupinėjo čekį vidinėje švarko kišenėje.

Ir netikėtai jis pamatė Jukiką. Ji išbėgo pro kaimynų vartus ir šmurkštelėjo į savo namų tarpuvartę. Kikudzio nepastebėjo.

– Jukika, Jukika!

Ji išėjo į gatvę.

– Sveiki sugrįžę į namus! Jūs mane pamatėte, taip? – Jukika išraudo. – Kaimynai pakvietė prie telefono, jaunėlė sesuo skambino...

– Tai-ip?..

Kikudziui tai buvo netikėta. Įdomu, nuo kurio laiko ji naudojasi kaimynų telefonu?..

– Šiandien dangus lygiai toks kaip vakar tuo pačiu laiku. Tik spalva šiltesnė, mat diena buvo labai giedra...

Jukika žvilgtelėjo į dangų.

Kikudzis padėjo ant bufeto čekį, kurį išėmė iš kišenės persirengdamas.

Jukika paėmė Kikudzio nusivilktus drabužius ir nepakeldama galvos tarė:

– Sesuo pasakė telefonu, kad sekmadienio vakarą juodu su tėte norėję atvažiuoti pas mus...

– Pas mus?

– Taip.

– Tai kodėl neatvažiavo? – lyg niekur nieko paklausė Kikudzis.

Jukika valė šepečiu Kikudzio kelnes ir jos ranka ūmai sustingo.

– Kaip „kodėl neatvažiavo“? – tarė ji. Aš juk neseniai pasiunčiau jiems laišką – prašiau kol kas nelankyti.

Kikudzis nuoširdžiai nustebo ir vos nepaklausė kodėl, bet susigriebė ir tylėjo. Jis suprato – Jukika dabar privengia tėvo. O jeigu jis sumos, kad juodu iki šiol dar ne vyras ir žmona tikra tų žodžių prasme...

Tačiau Jukika tuoj pakėlė akis ir tarė:

– O tėtė labai nori mus aplankyti. Prašom pakviesti!

Kikudzis atsakė tarsi apakęs nuo Jukikos žvilgsnio:

– Argi reikia kaip nors ypatingai kviesti? Atvažiuotų, ir tiek.

– Matot, pas ištekėjusią dukterį... Ne taip viskas paprasta...

Jukikos balsas skambėjo beveik linksmai.

Galimas daiktas, Kikudzis labiau už Jukiką baiminasi, kad neapsilankytų jos tėvas. Po vestuvių jis nė sykio nėra pakvietęs nei Jukikos tėvų, nei brolių, nei seserų ir prisiminė tai tik dabar. Jis tarytum pamiršo, kad yra žmonos giminių. Jam ne jie rūpi – jis galvoja ir galvoja apie keistą savo sąjungą su Jukika. O gal apie nieką daugiau neįstengia galvoti kaip tik todėl, kad jokios sąjungos nėra.

Taip, jis apie nieką negalvoja. Tik vis plūsta prisiminimai apie ponią Ojotą ir Fumiką, dėl kurių jam, matyt, nieko ir neišeina su Jukika. Prisiminimai iškyla prieš akis ir ima skraidyti kaip kokia pamėklė. Rodos, jis mato, kaip iš tamsių pasąmonės gelmių išplasnoja pamėklė drugelio sparniukais. Greičiausiai tie prisiminimai – ne ponios Ojotos, o jo paties sąžinės šmėkla.

Nūnai Jukika užsiminė apie savo laišką, kuriame prašė tėvus kol kas jų nelankyti. To Kikudziui pakako: jis suprato, kaip kamuojasi Jukika ir nebežino, ką daryti. Tikaka Kurimoto neatsistebėjo, kaip jie visą žiemą išsivertė be tarnaitės, o Jukika, ko gero, bugštinasi net tarnaitės – kad svetimas žmogus neperprastų jų vedybinio gyvenimo paslapties. Ir kartu Jukika beveik visuomet giedrai nusiteikusi, švytėte švyti laime. Ir, atrodo, ne tik iš gailesčio Kikudziui.

– Kada išsiuntei tą laišką?.. Na, kuriame prašei tėvą nelankyti mūsų... – paklausė Kikudzis.

– Leiskite pagalvoti... Regis, po Naujųjų metų, po sausio septintosios... Menate, mudu buvome pas tėvus per Naujuosius metus...

– Ak taip, sausio trečią.

– Na va, po kokių keturių ar penkių dienų, kai grįžome... Menate, antrą dieną po Naujųjų metų mano jaunėlė sesuo atvažiavo mūsų pasveikinti viena. Atsiprašė, kad tėtė su mama neturi laiko – daug esą lankytojų.

– Taip, ji apsilankė ir pakvietė mus kitą dieną atvykti į Jokohamą, – linktelėjo Kikudzis. – Bet vis dėlto negerai, kad pasiuntei tėvams tokį laišką. Imkime ir pakvieskime juos, gerai? Na, kad ir ateinantį sekmadienį.

– Pakvieskime! Tėtė labai apsidžiaugs. Ir jaunėlę seserį pasiims kartu. Būtinai! Gal tėtei dėl ko nors keblu lankytis vienam?.. O ir man kažkaip bus lengviau, jei ir sesuo bus... Keista, ar ne?..

Turbūt šalia sesers Jukika galės laikytis natūraliai. Tikriausiai Jukikai rūpi nuslėpti nuo tėvų savo nenatūralų vedybinį gyvenimą.

Jukika dingo, greičiausiai nuėjo kūrenti mažytės pirties. Ten pradėjo teškenti vanduo: matyt, Jukika tikrino, ar jis jau pakankamai šiltas.

– Ar maudysitės prieš vakarienę?

– Taip, maudysiuos.

Kai jis sėdėjo baseine, anapus stiklinių durų pasigirdo Jukikos balsas:

– Kas čia per čekis ant bufeto?

– Čekis? A-a, tai pinigai už puoduką. Reikia atiduoti Kurimoto.

– Tiek daug už puoduką?

– Ne vien už puoduką – ir už sino ąsotį.

– O kiek liks mums?

– Maždaug pusė...

– O, ir pusė dideli pinigai!..

– Taip, reikia pagalvoti, kam juos išleisti.

Apie puoduką Jukika žino – juodu kalbėjo apie jį vakar vakare išėję pasivaikščioti. O šit ąsočio istorija jai nežinoma.

Jukika tebestovėjo už stiklinių pirties durų.

– O jeigu neišleistume – nusipirktume akcijų...

– Akcijų?

Kikudziui tai buvo labai netikėta.

– Žinote... – Jukika atitraukė stiklines duris ir įėjo į pirtį. – Tėtė vienąsyk padovanojo man ir jaunėlei seseriai pinigų, kokius keturis kartus mažesnę sumą nei ši už puoduką ir ąsotį, ir pasakė – dauginkite juos. Mes atidavėme pinigus mūsų makleriui. Tas nupirko už juos akcijų. Laikydavo jas, kai jų kainos krisdavo, o kai kildavo – parduodavo ir pirkdavo naujų. Ir pinigų tikrai po trupučiuką daugėjo.

– Hm-m...

Kikudzis netikėtai labai aiškiai išvydo Jukikos namų papročius.

– Mudvi su jaunėle seseria kasdien peržiūrėdavome biržos biuletenio skiltį laikraščiuose.

– Tebeturi tas akcijas?

– Taip. Tiesa, aš jų niekad nemačiau, jos visą laiką pas maklerį... Kai akcijos krinta, mes jų neparduodam, taigi nuostolio nebūna, – naiviai aiškino Jukika.

– Na ką gi, patikėsime ir šituos pinigus makleriui, Jukiko-san!

Kikudzis šypsodamas žvilgtelėjo į Jukiką. Ji buvo su balta prijuoste ir raudonomis vilnonėmis puskojinėmis.

– Gal tu irgi įlįsi sušilti, a?

Jukika ūmai sumišo ir nuleido gražias akis.

– Ne, reikia vakarienę taisyti!

Ir skubiai išėjo iš pirties.

4

Šeštadienį oras buvo kaip kovo mėnesį.

Kitą dieną turėjo atvažiuoti tėvas ir jaunėlė Jukikos sesuo. Po vakarienės Jukika išėjo viena apsipirkti. Grįžo su glėbiu ryšulėlių ir net parsinešė gėlių. Iki vėlumos tvarkėsi po virtuvę. Paskui atsisėdo priešais veidrodį ir ilgai žiūrėjo į šukuoseną.

– Šiandien nedaug trūko, kad būčiau apsikirpusi. Jūs juk nieko prieš? Bet paskui pagalvojau – pamatys rytoj tėtė ir išsigąs. Tai užėjau į kirpyklą tik susišukuoti, bet šukuosena nenusisekė, nepatinka man. Kažkas ne taip.

Ji vis žiūrėjo ir žiūrėjo į veidrodį ir kalbėjo pati su savim.

Ir atsigulusi niekaip nenusiramino.

Negi ją taip džiugina būsimas tėvo ir jaunesnės sesers vizitas? Kikudzį net gnibtelėjo kažkas panašaus į pavydą. Bet ne, jai turbūt tiktai liūdna. Jis švelniai prisitraukė ją.

– Kokios šaltos tavo rankos! Visai sužvarbusios.

Kikudzis pasidėjo jas sau ant krūtinės. Viena ranka apkabino jai kaklą, kitą įkišo pro naktinio kimono rankovę ir paglostė petį.

– Papasakokite ką nors!

Jukika atitraukė lūpas, krestelėjo galvą.

– Kutena! – Kikudzis uždėjo jai už ausies pasidraikiusius plaukus. – Prisimeni, tu Idzu irgi prašei: „Papasakokite ką nors..."?

– Nepamenu!

O Kikudzis negali pamiršti. Tą naktį jis beviltiškai kapanojosi pačiame tamsos dugne ir primerkęs virpančius vokus stengėsi vaizduotėje atgaminti ponios Ojotos ir Fumikos siluetus, kad išeitų kas nors su Jukika. Rytoj atsilankys Jukikos tėvas, gal ši naktis bus lemtinga... Kikudzis vėl prisiminė ponią Ojotą ir bangas, bet nuo to tik dar labiau jautė Jukikos tyrumą.

– Jukika, gal tu papasakok ką nors.

– Kad aš neturiu ko pasakoti...

– Rytoj atvažiuos tavo tėvas, ką ketini jam pasakyti?

– Tik jau negalvoju iš anksto! Kas šaus į galvą, tą ir pasakysiu. Tėtė nori pas mus pabūti... Apsidžiaugs pamatęs, kaip laimingai mes gyvenam. Jam ir gana bus.

Kikudzis gulėjo nejudėdamas, Jukika įkniaubė veidą jam į krūtinę ir taip pat sustingo...

Kitą dieną tėvas ir jaunėlė Jukikos sesuo atvažiavo anksti, vienuoliktos pradžioj. Jukika labai pagyvėjo, linksma sukosi po kambarius ir virtuvę. Tolydžio skambėjo juokas – krykštė abi su seseria. Kai visi susėdo valgyti, atėjo Tikaka Kurimoto.

– Matau, matau, kad svečių turit. Aš tik minutėlei, su Kikudziu-san šnektelėsiu... – atsklido iš prieškambario jos balsas.

Jukika pašaukė Kikudzį, šis išėjo į prieškambarį.

– Vadinasi, teikėtės parduoti oribės puoduką? Atėmėte iš manęs, kad galėtumėt parduoti? O kaip įsakysite

suprasti, kad atsiúntėte už jį pinigus? – užsipuolė Tikaka. – Norėjau tuoj pat atlėkti, bet pagalvojau, kad nerasiu namie, juk tik sekmadieniais būnate. Tiesa, galėjau ir vakare atvažiuoti...

Tikaka ištraukė iš krepšio Kikudzio laišką.

– Grąžinu jūsų laišką. Ir pinigai voke. Prašom patikrinti.

– Prašyčiau priimti, – pasakė Kikudzis.

– Kodėl aš turiu priimti? Kaip atsimestinius, ar ką?

– Na jau, na! Kuriam galui aš duosiu jums atsimestinius, ir dar šiuo metu?

– Tataigi! Būtų keista duoti man atsimestinius iš gautų už puoduką pinigų.

– Viskas labai paprasta! Puodukas jūsų, vadinasi, ir pinigai jūsų.

– Kikudzi-san, aš juk padovanojau puoduką! Paprašėt, tai ir atidaviau, pamaniau – gera vestuvinė dovana. Nors jis man brangus kaip jūsų tėvo atminimas...

– O jūs galvokit, kad pardavėt jį man.

– Ne, negaliu! Dar tiek nepuoliau, kad parduočiau jūsų tėvo dovaną, jau sakiau... Dabar jūs jį pardavėte. Jis pas pirklį. Jeigu versite paimti pinigus, išpirksiu puoduką!

Nereikėjo rašyti jai teisybės, pamanė Kikudzis. Tada nežinotų, kad puodukas parduotas arbatos rykų pirkliui.

– Ko gi čia stovite? Prašom į kambarį! – ramiai pakvietė Jukika. – Pas mus tik mano tėtė ir jaunėlė sesuo, iš Jokohamos atvažiavo. Prašom.

– Jūsų tėtė?.. O Dieve, šito nesitikėjau! Kaip malonu čia su juo susitikti! – Tikaka patenkinta staigiai nuleido pečius ir linktelėjo – atseit viską suprantu.

TURINYS

Kawabata, Yasúnari
Ka649 Tūkstančiai gervių : romanas / Yasunari Kawabata ; iš rusų kalbos vertė Aldona Mickienė. – 2-asis leid. – Vilnius : Alma littera, 2007. – 232 p.

ISBN 978-9955-24-589-6

Nobelio premijos laureato romanas „Tūkstančiai gervių“, įvertintas Japonijos Meno akademijos premija, – poetiškas ir kartu dramatiškas pasakojimas apie Japonijos grožį, žmonių santykių gilumą, senųjų tradicijų išlikimo šiuolaikiniame pasaulyje galimybes. Tai jaudinanti istorija apie meilę, kūniškas aistras ir dvasinį tyrumą.

UDK 895.6-3

Yasunari Kawabata

TŪKSTANČIAI GERVIŲ
Romanas

Iš rusų kalbos vertė *Aldona Mickienė*

Korektorė *Marijona Treigienė*
Viršelio dailininkė *Jūratė Šatūnienė*
Maketavo *Zita Pikturnienė*

Tiražas 2000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera“, A. Juozapavičiaus g. 6/2, LT-09310 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė AB spaustuvė „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas
Interneto svetainė: www.ausra.lt
Užsakymas 473

Vienas garsiausių Y. Kawabatos romanų „Tūkstančiai gervių" – poetiškas pasakojimas apie Japonijos grožį, žmonių santykių gilumą, kūniškos aistros šėlsmą ir dvasinį tyrumą, senųjų tradicijų ir šiuolaikinio pasaulio susidūrimą.
Tai istorija apie jauną vyriškį, aistringai įsimylėjusį mirusio tėvo meilužę, apie tyros sielos mergaitę su tūkstančiais gervių papuošta skepetaite ir arbatos gėrimo ritualą, nuo seno jungusį praeitį ir dabartį, saisčiusį mylinčias širdis ir apvalydavusį sielą bei mintis.
Tačiau šiuolaikinėje Japonijoje vietoj arbatos namelių steigiami barai, arbatos rykai išparduodami, o kimono apsivelkamas vis rečiau...
Ar besikeičiančiame pasaulyje liks vietos tyriausiems jausmams, o senosios vertybės išliks dvasios vedliu?

9789955245896